

૨. ગુરુ ભગવંતોનું સાંભાન કેવી રીતે કરવું જોઈએ?
૩. તેમને યોગ્ય આસન આપવું, વજ્ઞા-પાત્ર-ગોચરી-પાણી વગેરે વહોરાવવા.
૩. પંચ પરમેષ્ઠિમાં શરીર કોને હોય અને ઊંઘ કોને આવે?
૪. સિદ્ધ સિદ્ધાયના ચાર પદને શરીર હોય. ઊંઘ આચાર્ય, ઉપાધ્યાયજી, સાધુ-સાધીજીને આવે.
૫. માતા - પિતાને વંદના કરીને શું કરવું?
૬. માતાને વંદના કરી માતાના ઉપકાર યાદ કરવા. પિતાને વંદના કરી પિતાના ઉપકાર યાદ કરવા.
૭. અરિહંત અને સિદ્ધમાં મોટા કોણ? તેમણે કેટલા કર્મ ક્ષય કર્યા છે? તેમાં ધાતીકર્મકેટલા? કયા કયા?
૮. સિદ્ધ. આઠ. ચાર. જ્ઞાનાવરણીય, દર્શનાવરણીય, મોહનીય, અંતરાય.

(૧૫)

પ્ર.૨ માઝ્યા પ્રમાણે જવાબ લખો.

૧. તીર્થકર - ૯ - શ્રી સુવિધિનાથ સ્વામી અને ૨૦ - શ્રી મુનિસુપ્રત સ્વામી
૨. ગણધર - ૩ - વાયુભૂતિ અને ૮ - મંડિતજી
૩. શ્રાવક - ૪ - સુરાદેવ અને ૧૦ - સાલિહીપિતા
૪. સતી - ૭ - મૃગાવતી અને ૧૨ - કુંતા
૫. આપણા દેવ કોણ છે? - અરિહંત દેવ
૬. કર્મ - ૪ - મોહનીય અને ૭ - ગોત્ર
૭. તત્ત્વ - ૨ - અજ્ઞાત તત્ત્વ અને ૬ - સંવર તત્ત્વ
૮. છકાયના ગોત્રના નામ - ૧ - પૃથ્વીકાય અને ૫ - વનર્સપતિકાય

(૧૫)

(૧૦)

પ્ર.૩ (ક) નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ લખો.

૧. જૈનપણાનો સૂર્યક શાદે કર્યો છે? તેનાથી કોણું ગૌરવ વધે છે?
૨. જ્ય જિનેંદ્ર. જૈનધર્મનું.
૩. વિનય કરવાથી કયા ગુણો આપણામાં આવે છે?
૪. વિદ્યા, ત્યાગ, વૈરાગ્ય, વિવેક.
૫. આઠમ-પાખીમાં શેનો ત્યાગ કરવો જોઈએ અને શું કરવું જોઈએ?
૬. લીલોતરીનો. નવકારશી આદિ નાનું તપ.
૭. સંવર પારવાની વિધિ શું છે?
૮. મારો સંવર પૂરો થયો તેમાં દોષ લાગ્યો હોય તો તરસ્સ મિચ્છાગિ દુક્કડ. ૧ નમર્સકારનો કાઉર્સસા કરવો.
૯. સામાચિકના ઉપકરણ કયા કયા છે?
૧૦. આસન, મુહપતિ, ગુરુછો, રહેછરણ, માળા, પુસ્તક, ઠવણી, ખેળ, ચોલપટ્ટો, આનુપૂર્વી.
૧૧. મારા ઉપર કોનો ઉપકાર સૌથી વધુ છે? રોજ સવારે ઢીને તેમને શું કહેવું જોઈએ?
૧૨. માતા-પિતાનો. તેઓને વંદન કરી જ્ય જનેંદ્ર કહેવું જોઈએ.
૧૩. આંબાનું વૃક્ષ આપણને શું શીખવે છે?
૧૪. જેમ જેમ મોટા થઈએ તેમ વધુ ને વધુ નગ્ર બનાવું જોઈએ.
૧૫. સિનેમા જોવાથી શું નુકસાન થાય છે?
૧૬. આંખ બગડે, પૈસા બગડે, મન બગડે, જીવન બગડે.
૧૭. સામાચિકમાં કેવા પુસ્તકોનું વાંચન કરવું જોઈએ?
૧૮. સમબાવની વૃદ્ધિ થાય ને આત્મજ્ઞાન-ધાર્મિકજ્ઞાનની સમજણ આપે તેવા પુસ્તકોનું વાંચન કરવું જોઈએ.
૧૯. જગતનો દાસ અને જગતનો માલિક કોણ?
૨૦. જે આશાનો દાસ હોય અને આશા જેણી દાસી છે.

2

(ખ) ખાતી જગ્યા પૂરો.

૧. માતા – પિતાનો ..... સહન કરજો.
૨. વિનયથી ..... જતું રહે છે.
૩. જૈનશાળામાં સૌ પ્રથમ ..... કરી ચંવર કે સામાચિક લેવી.
૪. અમૃત્ય માનવભવ ગુમાવે તે ..... કહેવાય.
૫. ..... જીવોને પીડા, કષ કે દુઃખ થતું નથી.

જવાબ
કપકો
અભિમાન
વંદના
મૂર્જ
ગુરુછાથી

(૫)

પ્ર.૪ વાર્તાના આધારે નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ લખો.

(ક) નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ લખો.

૧. શ્રેણિક રાજાએ અમરકુમારને હાતીએ લગાવીને શું કહ્યું? અમરકુમારે શું જવાબ આપ્યો? (૨×૩)
૨. હે વત્સ! મને માફ કર. તું માંગો તે હું તને આપીશ. હે રાજન! મારે કાંઈ જોઈતું નથી. મારી પાસે તો મારો નવકાર મંત્ર છે, તે શ્રેષ્ઠ છે, સંસારના બધા દુઃખોને નાશ કરીને અનંત સુખ આપવાની તેમાં શક્તિ છે.
૩. મહાવીર સ્વામીએ નાગને શું ઉપેશા આપ્યો?
૪. ઓ નાગ! બુજ્જા! બુજ્જા ! તું પણ અમૃતનો દરિયો છે. તું તારા પૂર્વભવનો વિચાર કર. તેં મનુષ્યના ભવમાં છોધ કર્યો, તેથી તું આજે આ નાગનો જન્મ પામ્યો છે, માટે હેઠે તું જમજ અને છોધ કરવાનું છોડી છે.
૫. અતિમુક્ત કુમારનું કયું કામ વડીલ સંતોને પરસંદ ન આવ્યું?
૬. એકવાર ચોમાસામાં અતિમુક્ત મુનિ રથવિર મુનિઓ જ્ઞાયે શરીરના કામ માટે બહાર ગયા હતા, ત્યારે તેમણે એક નાનકડું પાણીનું ઝરણું વહેતું જોયું. બાળસહજ ચેષ્ટાથી તેમણે માટીની પાળી બાંધી અને પાણીને ચોકી લીધું તથા તેમાં પોતાનું પાત્ર પાણીમાં તરતું છોડી દીધું. મારી છોડી પાણીમાં તરે છે, મારી છોડી પાણીમાં તરે છે, એમ બોલવા લાગ્યા.

(ખ) કોણ બોલે છે અને કોને કહે છે?

૧. સોનૈયા તો તર લક્ષ્ણા પુત્રના બદલામાં મળવાના છે.
૨. આપ આ તરફ ન જશો.
૩. દેવાનુપ્રિય, હું જૈન સાધુ છું.
૪. અતિમુક્ત મુનિ આ ભવમાં મોક્ષમાં જવાના છે.

જવાબ

- ત્રાખભદ્રા પ્રાણીએ પ્રાણીને કહ્યું.
લોકોએ મહાવીર સ્વામીને કહ્યું.
ગૌતમ સ્વામીએ અતિમુક્ત કુમારને કહ્યું.
મહાવીર સ્વામીએ વડીલ સંતોને કહ્યું.

(૧૦)

(૨×૫)

પ્ર.૫ નીચેના કાલ્યની પૂર્તિ કરો.

૧. જગ્યા ..... તન મન.
૨. ચંદનબાળા ..... ટી.વી.થી.
૩. વર્યા છે ..... મુજિતપદમાં જે.
૪. શું સાધવાનું છે? તે દર્શાવતી કડી લખો.
૫. આપણે શું લેવાનું છે? તે દર્શાવતી કડી લખો.

જવાબ

- પાના નં. ૩૩ કડી ૩/૪
પાના નં. ૩૪ કડી ૩/૪
પાના નં. ૩૩ કડી ૨/૩
સંપ ચેવા પાના નં. ૩૪ કડી ૯
અમરપદ પાના નં. ૩૪ કડી ૭

જ્યા – જિનોંડ

(૭૦)

(૨૪)

પ્ર.૧ (અ) નીચેના પાઠની પૂર્તિ કરો.

૧. ફાસુય એસણિજેણું અસણું પાણ ખાઈમં સાઈમં વત્થું પડિગ્ગાછ
૨. દંત વાણિજે લક્ખ વાણિજે કેચ વાણિજે ર્સ વાણિજે વિસ વાણિજે જંતપીલણું કર્મે નિલંઘણ કર્મે દવાંદીલણ્યા
૩. જિણે અરિછંતે કિતાઈસંસં ચઉવીસંપિ કેવલી ઉસભ મજિયં ચ વદે
૪. અહોકાં કાયસંફાસં ખમણિજે બો! કિલામો અપ્પિકિલંતાણું બહુ ચુલેણું બે દિવસો
૫. લોગ નાહાણું લોગ હિયાણું લોગ પદીવાણું લોગ પજોયગરાણું અભય દયાણું ચકખુ દયાણું મગ્ગા દયાણું સરણ દયાણું
૬. પરમત્થ સંથવો વા સુદિદ્રુઠ પરમત્થ સેવણા વા વિ વાવજ્ઞ કુંસણ વજ્જણા સમ્મતા
૭. સુઅે સામાઈએ તિણું ગુતિણું ચઉણું કસાયાણું પંચણું મણુંવ્યાણું
૮. સગા સંબંધી તથા વ્યાપાર સંબંધી નભરમી વસ્તુ ઉપરાંત અદતાદાન લેવાના પરચાંના

(બ) નીચેના શબ્દોના ગુજરાતીમાં અર્થ લખો.

(૮)

જવાબ

૧. અભિથુઆ સ્તુતિ કરાયેલા
૩. ઉતિંગ કીડિયારા વગેરે જીવોના દર
૫. મોણેણું વચન દ્વારા મૌન રહીને
૭. આઈર્ચેસુ જૂર્યોથી

જવાબ

૨. ન કિતિયં કીર્તન કર્યું ન હોય
૪. તાર્યાણ જીજાને સંસાર સાગરથી તારનારા
૬. ગરિછામિ ગુરુસાક્ષીએ ગર્છ કરું છું
૮. તિત્થયરાણ ચતુર્વિધ સંઘની રથાપના કરનાર

(ક) નીચેના શબ્દોના મૂળ પાઠ લખો.

(૮)

મૂળ પાઠ

૧. મને બતાવો મમ દિસંતુ
૩. ર્થાનને પામેલા ઠાણું સંપત્તાણું
૫. કરું છું કરેમિ, ઠામિ
૭. સંપૂર્ણ લોકમાં લોગરસ્

મૂળ પાઠ

૨. કચર્યા હોય
૪. આરાધના કરેલ ન હોય
૬. અપ્રતિષ્ઠા
૮. મૂળથી નાશ કરવાને માટે નિઘાયણટ્ઠાએ

(દ) સામાચિકના દોષના આધારે લખો.

(૩)

૧. મનનો ૭ મો - સંશાય દોષ
૨. વચનનો ૩ જો - ર્વચંદ દોષ
૩. કાયાનો ૧૦ મો - વિમાસણ દોષ

(ઝ) નીચેનામાં રૂ દોષમાંથી કોણો કયો દોષ છે? તે લખો.

(૩)

૧. સામાચિકમાં ટેકો લઈને બેસાવું - આલંબન દોષ - કાયાનો પાંચમો દોષ
૨. સામાચિકમાં લાભની ઈરણા કરવી - લાભાર્થ દોષ - મનનો ગ્રીજો દોષ
૩. દ્યાન બીજે હોય અને પ્રતિકમણના પાઠ બોલવા - નિરપેક્ષ દોષ - વચનનો નવમો દોષ

(ઝ) નીચેના પ્રઝોના જવાબ લખો.

(૯)

૧. કાઉસ્સાની વિધિ શું છે? તે શા માટે કરવામાં આવે છે?
૨. પલાંઠી વાળીને જેસીને અથવા ઉભા રહીને બે હાથ નીચે રાખી, જંને આંખો અર્ધખુલ્લી રાખી, એક પદાર્થ ઉપર દિચિ સ્થિર રાખીને કરાય છે. પાપનું પ્રાયશ્ચિત્તા કરવા, આત્માને વિશેષ શુદ્ધ કરવા, પાપકર્માનો નાશ કરવા, શલ્યોથી રહિત થવા માટે કાઉસ્સા કરવામાં આવે છે.
૩. સામાચિકમાં શું કરવું જોઈએ?
૪. ધાર્મિક પુરુષકોનું વાંચન કરવું, નવો નવો અભ્યાસ કંઠસ્થ કરવો, વ્યાખ્યાન સાંભળવું, પ્રાર્થના કરવી, જપ કરવા, વાંચણી સાંભળવી, દ્યાન ધરવું, કાઉસ્સા કરવો, આત્મગુણો-૧૨ ભાવનાનું ચિંતન કરવું.

૩. નમોત્યુણાં એકિન્ડ્રિય અને પંચેન્ડ્રિય જીવની ઉપમા બતાવતા શરૂ કર્યા? મૂળ પાઠ લખો. (૧×૫)
૪. એકિન્ડ્રિય – પુરિસવર પુંડરિયાણ અને પંચેન્ડ્રિય – પુરિસ સિંહાણં, પુરિસવર ગંધારીણં.
૫. તીર્થકરો કોઈ ઉપર પ્રસન્ન કેમ થતા નથી?
૬. તીર્થકરો રાગ-દ્રેષ્ટી રહિત હોય છે, તેથી કોઈ ઉપર પ્રસન્ન થતા નથી.
૭. લીધેલા પ્રતને તોડવાની ઈચ્છા કરવી એ પાપનું કેટલામું પગથિયું છે? કયું?
૮. અતિક્રમ – પહેલું.
૯. ઈરિયાવહિયાનો પાઠ આપણને શું શીખવે છે?
૧૦. નીચે જોઈને ચાલવાનું અને જીવોની દચા પાળવાનું.
૧૧. માત્ર ડાન ન હોય તે કેટલી ઈન્ડ્રિયવાળા કહેવાય? ત્રણ ઉદાહરણ આપો.
૧૨. ચૌરેન્ડ્રિય – ચાર ઈન્ડ્રિયવાળા. વાંદા, ભમરા, મરછર, માળી, તીડ.

(૬) ખાલી જગ્યા પૂરો.

(૫)

૧. વિરાધના એટલે ..... હિંસા.
૨. તીર્થનું બીજું નામ ..... છે.
૩. સામાચિક કરવાથી ..... નો ત્યાગ થાય છે.
૪. યોગ એટલે મન, વચન અને કાયાનો ..... .
૫. જેનાથી પીડા થાય તેને ..... કહેવાય.

જવાબ
જીવોની હિંસા
ચતુર્વિધ સંઘ
સાવધયોગ
વ્યાપાર
શાલ્ય

પ્ર.૨ (અ) સંસ્કાર વિભાગને આધારે નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ લખો.

(૨૦)

(૧૨)

(૧×૮)

૧. શોના પર મમત્વ ન કરવું જોઈએ?
૨. અનિત્ય, ક્ષણિક, નાશવંત વસ્તુઓ પર.
૩. પાપકર્મ હું કોના માટે બાંધું છું?
૪. માતા, પિતા, શરીર, ધન.
૫. મોક્ષમાં આત્માને શું કહેવાય છે?
૬. અરૂપી, અમર.
૭. અરૂપી આત્મા શોના દ્વારા દેખાતો નથી?
૮. ચામડાની આંખ દ્વારા.
૯. આત્માને કયા કારણે જીમ-મરણ કરવા પડે છે? કોને જીમ-મરણનું દુઃખ નથી?
૧૦. પોતાના કર્મના કારણે. સિદ્ધ ભગવાનને.
૧૧. સાચું શરણ કોણ આપે છે?
૧૨. અરિહંત, સિદ્ધ, સાધુ, ધર્મ.
૧૩. સામાચિક અને સહનશીલતા માટે કોને યાદ કરશું?
૧૪. પુણિયા શ્રાવક, મહાવીર સ્વામી.
૧૫. જે કાયમ ન કરવાનું હોય તેના માટે શું ન કરવું જોઈએ?
૧૬. રાગ, દ્રેષ્ટ, પાપ.
૧૭. જ્ઞાનપૂર્ણનો શ્રીજો અને નવમો બોલ લખો.
૧૮. (૩) ભૂખ કરતા ઓછું ખાઈને અભ્યાસ કરવાથી જ્ઞાન વધે છે.
૧૯. (૮) પાંચ ઈન્ડ્રિયોને વશ કરીને અભ્યાસ કરવાથી જ્ઞાન વધે છે.
૨૦. પાંચમો અભિગમ લખો. જમતા પહેલા શું કરવું જોઈએ?
૨૧. મનની એકાગ્રતા – મનની એકાગ્રતાથી વ્યાખ્યાન, વાંચણી સાંભળવા અને સ્વાધ્યાય કરવો. જમતા પહેલા

(૨×૨)

પૂર્ણ સાધુ-સાધીજીઓને વહોરાવવાની ભાવના ભાવતી જોઈએ.

(બ) જોડકા જોડો.

(અ)

૧. આત્મા
૨. શાલિબદ્ર
૩. ઉત્તરાસંગ
૪. સગાઓ
૫. સુખ

(ક) હું કોણ છું? મને ઓળખો.

(બ)

૧. ક્ષણિક
૨. અભિગમ
૩. શુદ્ધ
૪. ત્યાગ
૫. તકલીફ

જવાબ

૩. શુદ્ધ
૪. ત્યાગ
૨. અભિગમ
૫. તકલીફ
૧. ક્ષણિક

(૫)

પ્ર.૩ વાર્તાના આધારે નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ લખો.

(ક) નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ લખો.

૧. મહાવીર સ્વામીનો અભિગ્રહ શું હતો? તે અભિગ્રહ કોના હાથે શું વહોરાવીને પૂરો થયો?
૨. કોઈ જીવની ઉભરા પર બેઠી હોય, તેનો એક પગ ઘરના ઉભરાની અંદર અન જીજો પગ ઉભરાની બહાર હોય,
કુંવારી રાજકુમારી હોય, પણ દાસીપણું પામી હોય, પગામાં બેડી હોય, માથે મુંડન હોય, કુદન કરતી હોય,
તે અને બિક્ષા વહોરાવે તો પારણું કરું. અંદનબાળાના હાથે બાકુળા વહોરીને.
૩. બાળ પાર્શ્વનાથ ભગવાનને જીંમથી ડેટલા જ્ઞાન હતા? તે જ્ઞાનથી તેમણે શું અનર્થ થતા જોયો?
૪. ૩. મતિજ્ઞાન, શ્રુતિજ્ઞાન, અવધિજ્ઞાન. અજ્ઞાની તાપસ ધૂણી ધખાવીને બેઠો હતો અને અજ્ઞાની આતપના
લેતો હતો. ધગધગતી ધૂણીમાં જે લાકડા હોમાયા હતા, તેના પોતાણમાં એક નાગ જીવતો બળી રહ્યો હતો.
૫. નંદીષેણે દેવને શું કીધું?
૬. હે દેવ! આ જગતમાં વીતરાગનો ધર્મ અને તેના સંતો સિવાય બીજું શું મહાન છે? હું તો માત્ર માત્રો ધર્મ,
મારી ફરજ બજારું છું તે સિવાય કાંઈ નથી કરતો. એમ કરવામાં હું કોઈના ઉપર ઉપકાર પણ નથી કરતો.
મને સેવાના કામથી જૂન જ આનંદ અને સંતોષ પ્રામ થાય છે.

(ખ) કોણ બોલે છે અને કોને કહે છે?

જવાબ

સાધુ-સાધીજીને કહે છે.
અમરકુમાર
મોક્ષમાં

(૧૦)

પ્ર.૪ નીચેના કાચ્યની પૂર્તિ કરો.

૧. જોઈ તારી સેવા ભાવના.
૨. તું તારી માયા જલ્દી સ્કેલી લે.
૩. આને આપણી દીકરી ગણીને રાખજે.
૪. આ તપશ્ચયા સાચી તપશ્ચયા નથી.

જવાબ

૧. સાધુ નંદીષેણ મુનિને કહે છે.
૨. ધરણેન્દ્ર મેધમાળિદિવને કહે છે.
૩. ધનાવણ શેઠ મૂળા શેઠાણીને કહે છે.
૪. પાર્શ્વકુમાર કમઠ તાપસને કહે છે.

(૧૦)

૧. આંધી આવે ..... આજ રે. પાના નં. ૫૮ કડી ૫/૯
૨. સંતોષે ..... ઉડાતું છું. પાના નં. ૫૮ કડી ૨
૩. દૃઢાખ ..... ખાળવાના. પાના નં. ૫૦ કડી ૧
૪. પંચ ..... અપાર. પાના નં. ૫૦ કડી ૧

જ્ય - જિનેન્દ્ર

પ્ર.૧ (અ) નીચેના પાઠની પૂર્તિ કરો.

૧. નિગ્રાથાં પાવયણાં જરૂરીં અણુતારું કેવલિયાં પડિપુણાં
૨. મૈથુન પરિગ્રહ હોધ માન માયા લોબ
૩. અદિષ્ટહાએ દગ્ધસંસ્કૃતાએ રયસંસ્કૃતાએ પારિસાડણિયાએ પારિદ્રાવણિયાએ ઓછાસણ બિજનાએ
૪. અભગ્રો અવિરાહિઓ હુજુ મે કાઉસ્સાઓ જાવ અરિહંતાણાં
૫. મા ણાં ખુછા મા ણાં પિવાસા મા ણાં બાલા માણાં ચોરા મા ણાં દંસા મા ણાં મસગા
૬. ઈંગાલ કમે વણ કમે સાડી કમે ભાડી કમે ઝોડી કમે દંત વાણિજી
૭. આમોસે સસરકનામોસે આઉલમાઉલાએ સોવણવતિયાએ ઈતથી
૮. અહોકાં કાય સંફાસાં ખમણિજી લે કિલામો અપદિલંતાણમ બહુ સુભેણાં
૯. ચાતારિ લોગુતમા અરિહંતા લોગુતમા સિદ્ધા લોગુતમા સાહુ લોગુતમા કેવલી પણતો ધર્મો લોગુતમો
૧૦. એવંમાંથી અભિશુદ્ધા વિદ્યુય રયમલા પણીણ જરૂરણા ચંદ્રવીસંપિ જિણવરા
૧૧. સમણોડહં સંજ્ય વિરય પડિદ્ય પચ્ચયકનાય પાવક્કમો
૧૨. ચંદ્ર સજ્ઞાં આહાર સજ્ઞાએ ભય સજ્ઞાએ મૈથુન સજ્ઞાએ પરિગ્રહ સજ્ઞાએ પડિક્કમામિ

(બ) નીચેના શબ્દોના ગુજરાતીમાં અર્થ લખો.**જવાબ**

૧. છવિચેછેએ નાક, કાન આદિ અવયવો છેદા હોય
૨. તિતીસક્ષયરાએ તેત્રીસમાંથી કોઈપણ
૩. તુજબેહિં આપની
૪. ડાલાઈક્કમે વસ્તુનો કાળ વીતી ગયા પણી બગડેલી વસ્તુ વહોરાવી હોય
૫. અરિહંતે કર્મકૃપી શાગુને હણાનાર અરિહંત
૬. તક્કરપ્પાંપોગે ચોરને મદદ કરી હોય
૭. ન સોહિયં શુદ્ધાપૂર્વક કર્યું ન હોય
૮. ઉમગ્ગો સાચા જૈનમાર્ગ વિચુદ્ધ
૯. મિચણાએ મિથ્યાભાવે કરેલી
૧૦. કેસ વાણિજી ચમરી, ગાય આદિના કેશનો વેપાર કર્યો હોય
૧૧. સાઈઅંતર્દ્ધાએ સંદેહ પડ્યા છતા આગળ વધાયું હોય
૧૨. સાદાણુવાએ સાદ કરીને મર્યાદાની બહારથી કોઇને બોલાવેલ હોય

(ક) નીચેના શબ્દોના મૂળ પાઠ લખો.

મૂળ પાઠ	મૂળ પાઠ
૧. અનુજ્ઞા-આજ્ઞા આપો	અણુજ્ઞાણ
૩. સમતારૂપ સામાયિકને વિશે	સામાર્થાએ
૫. મિથ્યાત્વના મતની ઈરદ્ધા કરી હોય કંખા	૨. સંયમકૃપી જીવનના દેનારા
૭. સામાયિકની સમૃતિ ન રાખી હોય	૪. લીધેલા પ્રતોમાં દોષ લાય્યા હોય તેનું
૮. મરણાની ઈરદ્ધા કરી હોય	૫. પદ ઓછું ભણાયું હોય
૯. મુખ, હાથ આદિથી કુચેષા કરી હોય	સામાઈયર્સ્સ સર્જ અકરણ્યા
૧૦. આપ ધર્મદિવ છો	મરણા સંસપ્પાંપોગે
૧૧. આશાતના વડે	કુક્કાઈએ
૧૨. ઉતાવળમાં ધ્રાસડો પડે તેવું બોલતું	દેવયં
	આસાયણાએ
	સહસ્રાબકનાણે

(૫) નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ લખો.

૧. પ્રતિકમણનું બીજું નામ શું છે? તે કોણે કરવું જોઈએ?
૨. આવશ્યક સૂસ. ચતુર્ભિંદિ સંઘ - સાધુ, સાધ્વી, શ્રાવક, શ્રાવિકા.
૩. ઉત્કૃષ્ટ વંદના કયા પાઠથી કયા આસને બેસીને કરાય છે?
૪. પ્રતિકમણના ગ્રીજા ઈચ્છાગ્રિ ખમાસમણોના પાઠથી કરાય છે. ઉકુદુ કે ગોદુદુ આસને બેસીને કરાય છે.
૫. અતિચાર અને અનાચાર એટલે શું?
૬. અતિચાર - પ્રતને બંગ કરવાની તૈયારી/અંશે પ્રત તૂટે તેવા દોષોનું સેવન કરવું. અનાચાર - પ્રતની મર્યાદાને તોડી સર્વથા પ્રત/એકાશે કે સર્વશે બંગ કરવો.
૭. શિક્ષાપ્રત એટલે શું? તે કેટલા છે?
૮. મોક્ષપ્રાપ્તિ માટે કર્મક્ષયનો નિયમિત અભ્યાસ કરાવતી છિયાઓનું શિક્ષણ આપનાર પ્રતોને શિક્ષાપ્રત કહે છે. તે ચાર છે.
૯. સંવચ્છરિય પ્રતિકમણ કયારે કરવામાં આવે છે?
૧૦. દર વર્ષે ભાદરવા સુદ પાંચમ - સંવત્સરીને દિવસે કરાય છે.
૧૧. પ્રતિકમણનો સાર બતાવતો પાઠ ક્યો? આ પાઠમાં છુપાયેલું મોટું પાપ ક્યું છે?
૧૨. ઈચ્છાગ્રિ ઠાગિનો પાઠ છે. ઉચ્ચસુતો = સૂસ વિચુદ્ધ કર્યું હોય.
૧૩. સર્વ ડાળની આશાતનાનો અર્થ શું છે?
૧૪. ભૂતકાળ, ભવિષ્યકાળ અને વર્તમાન એમ ગ્રણે કાળની બધી આશાતનાઓ.

પ્ર.૨ (અ) નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ લખો.

૧. દેવના મુજબ બેદ કેટલા? તેના સ્થિતિ અને કુળ લખો.
૨. ચાર. ભવનપતિ, વાણિયંતર, જ્યોતિષી, પૈમાનિક. સ્થિતિ - ૪. ૧૦૦૦૦ વર્ષ, ૬. ૩૩ સાગરોપમ. કુળ - ૨૯ લાખ કોડ.
૩. વાયુકાયની દ્વારા કેવી રીતે પાળશું?
૪. ૧) ઉધાડે મુખે બોલવું નહિ. સાધુ-સંતો સાથે જતના રાખીને વાતચીત કરવી. ૨) તાળી પાડવી નહિ. ૩) હિંદુકા ખાવા નહિ. ૪) દાંડિયા, રાસ, ગરબા રમવા નહિ. ૫) કપડા જોરજોરથી ઝાપટવા નહિ.
૫. ઉરપરિસર્પ એટલે શું? ગર્ભજ તિર્યાચની ઉત્કૃષ્ટ સ્થિતિ લખો.
૬. જે હૈયાબર ચાલે, પેટે ચાલે, તેને ઉરપરિસર્પ કહે છે. તે સાપ, અજગર, અશાલિયો વગેરે. તેની ૬. સ્થિતિ ગ્રણ પલ્યોપમની.
૭. મનુષ્યના બેદ કેટલા? કયા કયા?
૮. બે બેદ. ગર્ભજ અને સંમૂચીભ. ૧૪ કર્મભૂમિના મનુષ્ય, ૩૦ અકર્મભૂમિના મનુષ્ય, ૫૭ અંતરદ્ધીપના મનુષ્ય એ ૧૦૧ ગર્ભજ મનુષ્યના અપર્યામા અને પર્યામા ૨૦૨ અને ૧૦૧ સંમૂચીભ મનુષ્યના અપર્યામા એમ કુલ ૩૦૩ બેદ થાય.
૯. શાશ્વત સુખનું સ્થાન ક્યું છે? ત્યાં કોણ બિજાજે છે? તે કેવા છે?
૧૦. શાશ્વત સુખનું સ્થાન મોક્ષ છે. ત્યાં અનંતા સિદ્ધ ભગવાન હિરાજે છે, તેમને કર્મ હોતા નથી. તે આત્માનું શુદ્ધ સ્વરૂપ છે.
૧૧. આયંબિલની ઓળી વર્ષમાં કેટલીવાર આવે? કયારે કયારે?
૧૨. બે વાર. ચૈત્રી આયંબિલ ઓળી - ચૈત્રી સુદ સાતમથી પૂનમ. આસો સુદ ઓળી - આસો સુદ સાતમથી પૂનમ.
૧૩. કંદમૂળ ન ખાવાથી કોણી આજ્ઞાનું પાલન થાય છે? સ્વભાવ કેવો થાય છે?
૧૪. કંદમૂળ ન ખાવાથી તીર્થકર ભગવાનની આજ્ઞાનું પાલન થાય. સ્વભાવ તામસી, ઉત્ત્ર ન થાય. શાંત રહે છે.

c. પૃથ્વીકાયનું આયુષ્ય, કુળ, વર્ષ અને સંસ્થાન લખો.

જ. આયુષ્ય – %. અંત. રૂ. ૨૨૦૦૦ વર્ષ, કુળ – ૧૨ લાખ કોડ, વર્ષ – પીળો, સંસ્થાન – મસ્કૂરની દાળ.

(બ) જોડકા જોડો.

(અ)	(બ)	જવાબ
૧. સાધારણ વનસ્પતિ	૧. ઝાડળ	૫. ગરમર
૨. દેવ	૨. નીલો	૬. વૈમાનિક
૩. રથળચર	૩. સિંહ	૭. સિંહ
૪. તેઈન્ડ્રિય	૪. વૈમાનિક	૮. કંથવા
૫. અપ્લાય	૫. કંથવા	૯. ઝાડળ
૬. વાઉકાયનો વર્ષ	૭. ગરમર	૧૦. નીલો

(ક) ખાલી જગ્યા પૂરો.

૧. ..... અને ..... એ મારો રૂપાં છે.
૨. લોભી લાલચને લીધે પોતાનું ..... ગુમાવે છે.
૩. ..... અને ..... બંને રાગથી થાય છે.
૪. ..... થી પાપ વધતા જાય છે.

જવાબ
જ્ઞાન, દર્શન
રૂપમાન
લોભ, માયા
છેતરપિંડી

પ્ર.૩ વાર્તાના આધારે નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ લખો.

(ક) નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ લખો.

૧. નેમકુમારે દીક્ષા લેવાનો નિર્ણય કરતા રાજુલને શું વિચાર આવ્યો?
૨. ખરેખર ઘિક્કાર છે મને કે નેમકુમાર દ્વારા હું ત્યારી દેવામાં આવી, પણ આ બવમાં મારે હ્યે બીજો વર ન જોઈએ. હ્યે મારા માટે પણ શ્રેષ્ઠ એ છે કે હું પણ તેમના પગલે ચાલીને દીક્ષા લઇ.
૩. ગજસ્કુમારના માતા-પિતા-બાઈનું નામ શું હતું? તેમનું નામ ગજસ્કુમાર કેમ પડ્યું? તેમણે કોણી પાસે દીક્ષા લીધી?
૪. માતાનું નામ-દેવકી, પિતાનું નામ-વસુદેવ, બાઈનું નામ-કૃષ્ણ વાસુદેવ. તેમનું શરીરે છાથીના તાળવા જેતું સુકોમળ હતું, તેથી તેમનું નામ ગજસ્કુમાર પડ્યું. તેમણે નેમનાથ બગવાન પાસે દીક્ષા લીધી.
૫. આનંદ શ્રાવકે કેટલી પડિમા ધારણ કરી? આરાધના કરતા તેમનું શરીર કેટું થઈ ગયું હતું?
૬. ૧૧ પડિમા ધારણ કરી. આરાધના કરતા તેમનું શરીર તપ-ત્યાગને કારણે દુર્બળ અને લોહીમાંસ વિના સ્કું થઈ ગયું તેમના શરીરમાંથી છાડકા અને નસો દેખાવા લાગી તથા તેમનાથી ઉઠ્યું-બેચવું થતું નથી.

(ખ) કોણ બોલે છે અને કોણે કહે છે?

૧. આપણા નગર બહાર બગવાન મહાવીર પદ્ધાર્યા છે.
૨. મારી શક્તિનો ઉપયોગ આત્મકલ્યાણ કરવા માટે કરવો જોઈએ.
૩. આત્મા નિત્ય છે અને શરીર અનિત્ય છે.
૪. તમને ઘિક્કાર છે કે જે અસંયમદૂર જીવન જીવવાની ઈરછા કરો છો. રાજેમતી સાધી રથનેમિ મુનિને કહે છે.

પ્ર.૪ નીચેના કાચ્યની પૂર્તિ કરો.

૧. શું બાળકો ..... જોટું નથી. પાના નં. ૮૮ કડી ૩
૨. ભમતા ..... હું કરું. પાના નં. ૮૯ કડી ૮
૩. નવકાર ..... મેં ગ્રહિયા. પાના નં. ૮૯ કડી ૧૨
૪. ગુણથી ..... વહે. પાના નં. ૯૦ કડી ૨/૩
૫. ધર્મ વાડીએ ..... બદલે જાય. પાના નં. ૯૦ કડી ૪/૫

જ્ય - જિનોંદ્ર

(૫૦)

(૧૪)

પ્ર.૧ (અ) નીચેના પાઠની પૂર્તિ કરો.

૧. વાયણા પુરુષણા પરિયટુણા ધમકણા ધમરસ ઝાણરસ ચતારિ
૨. રયહરણ ગુરુષા પડિઝાહધારા પંચ મહિલાય ધારા અટઠારસ
૩. કોધ માન માયા લોલ રાગ દ્રેષ
૪. સિરસાવતં મતથાએ અંજલિ કટુ એવં વચાચી નમોતથુણાં અરિહંતાણાં
૫. સાઈમં અભાતથણાબોગેણાં સછસાગારેણાં મહિતરાગારેણાં સવ્વ સમાહિ વતિયાગારેણાં
૬. એવમં આલોઈય નિંદિય ગરહિય દુગાંછિય સમં
૭. મુજથી તુમથી દાને શીલે તપે ભાવે

(બ) નીચેના શબ્દોના ગુજરાતીમાં અર્થ લખો.

(૭)

જવાબ

૧. ભોયણા ઉ ય ભોજન સંબંધી અને
૩. મરદિયાએ દાન આપી અહંકાર કર્યો હોય
૫. અવિરાહિઓ વિરાધના રહિત, અખંડિત
૭. મણિસોવજ્ઞ જ્વેરાત, સોનું વગેરે

૨. થાપણમોસો
૪. હિંસપ્પયાણાં
૬. ઠાએમિ

- થાપણ ઓળવવા સંબંધી જૂઠ
- હિંસા થાય તેવા શક્ખો આપવાથી
- એક રથાને બેસીને કરું છું

(ક) નીચેના શબ્દોના મૂળ પાઠ લખો.

(૮)

મૂળ પાઠ

૧. ખાતર પાડી ખાતરખણી
૩. ભાવથી આપતો થકો પડિલાભેમાણે
૫. સૂત્ર અને અર્થરૂપ આગમ તૃદુભયાગમે
૭. કઠોળની જાત માપની મર્યાદા સૂપુ વિહિં

૨. એક દિવસ અને રાત્રિ
૪. મોટા પાતાળ કળશા સમાન
૬. અપરાધ થયો હોય.
૮. જાણી જોઈને ઈચાદાપૂર્વક

- જાવ અહોરતાં
- પેચાલા
- વર્દ્જન
- આકુટી

(દ) નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ લખો.

(૯)

૧. પરમાર્થ કોને કહેવાય છે? પરપાંડ એટલે શું?
૩. નવ તત્ત્વ આદિ વિસ્તૃત સમજણને પરમાર્થ કહે છે. પરપાંડ એટલે જિનેશ્વરે જતાવેલા ધર્મ સિવાયના અન્ય ધર્મો.
૨. પૌખધપ્રતમાં શોના શોના પરચદખાણ કરવામાં આવે છે?
૫. ચારે આહારના, અધ્રાણ ન સેવવાના, જ્વેરાત અને સુવર્ણ સાથે ન રાખવાના, ફૂલની માળા ન પહેરવાના, ચંદન આદિનું વિલેપન નહિ કરવાના, શાશ્વત, સાંબેલા વગેરેથી થતા ૧૮ પ્રકારના પાપકારી કાર્ય કરવાના પરચદખાણ કરવામાં આવે છે.
૩. સાધુ અને શાવકની સામાચિક કેટલી કોટિથી લેવામાં આવે છે?
૫. સાધુની સામાચિક ૩ કરણ અને ૩ યોગથી એમ ૯ કોટિથી કરવામાં આવે છે. શાવકની સામાચિક સામાન્ય રીતે ૨ કરણ અને ૩ યોગથી એમ ૬ કોટિથી અથવા ૮ કોટિથી કરવામાં આવે છે.
૪. બારમા પ્રતમાં શોની ભાવના ભાવવામાં આવે છે? પાઢિયારી વસ્તુ એટલે શું? તે કેટલી છે?
૬. અતિથિ સંવિભાગની ભાવના ભાવવામાં આવે છે. પાઢિયારી વસ્તુ એટલે જે વસ્તુઓને સાધુ-સાધીજી વહેંચી લીધા પછી પોતાના ઉપયોગમાં લઈને પાછી આપી દે છે. તે ક છે.
૮. મુનિજીવનના સેમ્પલનનું ગ્રત ક્યું? તે કેટલી કોટિથી અને કેટલા સમય માટે ગ્રહણ કરવામાં આવે છે?
૧૦. દેશાવગસિક ગ્રત. તે છ અને ગ્રત કોટિથી લેવામાં આવે છે. જાવ અહોરતાં એટલે એક દિવસ અને એક રાત્રિ માટે ગ્રહણ કરવામાં આવે છે.
૧૧. જીજું અણુપ્રત શોના વિશેનું છે? મોટા જૂઠ કેટલા પ્રકારના છે? કયા કયા?

૭. મોટા જૂઠથી નિવૃત્ત થવાનું છે. પાંચ પ્રકારના – કઝાલિક, ગોવાલિક, બોગાલિ, થાપણામોસો, મોટકી કૂડી શાખ.

૮. ઉચ્ચાર શુદ્ધ માટે કઈ વાતોનું ધ્યાન રાખવું જોઈએ?

૯. પાઠનો કાનો, માત્રા, મીંડું, પદ, અક્ષર વગેરે ધ્યાનથી વાંચવું અને બોલવું જોઈએ. જેમ કે – ચેર્ચિં શાઢણી જ્યાએ ચેવયં શાઢ બોલે તો દોષ લાગે છે. શુદ્ધ જળવવા નિયમિત પાઠ ફેરવવા (પરિયટુણા) જોઈએ.

૧૦. દિશા પરિણામથી શું લાભ થાય છે?

૧૧. લોક અસંખ્યાત કોડાકોડી વિસ્તારવાળો છે. દિશાઓની મર્યાદા કરવાથી મર્યાદાની બહાર જવાનો ત્યાગ થવાથી તે જ્યાએ થતી હિંસા આદિ પાપોનો મોટો કર્મબંધ અટકે છે.

(૧) નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ લખો.

(૫)

૧. ધર્મધ્યાનની અનુગ્રહેકા કઈ કઈ છે?

(૨×૨)

૨. ઓગચ્ચાણુપેણા, અણિચ્ચાણુપેણા, અસરણાણુપેણા, સંસારણુપેણા.

૩. સમકિત સહિત ..... આજ્ઞા આરાધવી.

૪. સમકિત સહિત શ્રાવકના ૧૨ પ્રત, ૧૧ પડિમા સાધુજીના પંચ મહાત્રત તથા ૧૨ ભિક્ષુની પડિમા. શુભ ધ્યાન, શુભ જોગ, જ્ઞાન, દર્શન, ચારિત્ર, તપ અને છકાય જીવની રક્ષા એ વીતરાગદેવની આજ્ઞા આરાધવી.

(૧)

૫. ઉદ્ઘર્વલોકમાં કુલ કેટલા વિમાન છે? લોકાએ શું છે?

૬. ઉદ્ઘર્વલોકમાં કુલ ૮૪,૮૭,૦૨૩ વિમાનો છે. લોકાએ સિદ્ધક્ષોપ છે.

(૩૦)

પ્ર.૨ (અ) તપ બોલના આધારે લખો.

(૧) નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ લખો.

(૧૫)

૧. ગુણસ્થાન કેટલા છે? તી તી ૧૨ ના નામ લખો.

૨. ૧૪. ૭) અપ્રમાતા સંજતિ ૮) નિવૃત્તિ બાદર ૯) અનિવૃત્તિ બાદર ૧૦) સૂક્ષ્મ સંપરાય ૧૧) ઉપશાંત મોહનીય ૧૨) ક્ષીણ મોહનીય.

૩. પર્યાયિ અને અનુયોગ એટલે શું?

૪. પર્યાયિ – જીવની પૌર્ણગલિક શક્તિ જેના દ્વારા જીવ આછાચાદિના પુરુષાલોને શરીર, ઈન્ડ્રિય આદિ તૃપમાં બદલવવાની છિયા પૂર્ણ કરે તેને પર્યાયિ કહે છે. અનુયોગ – વસ્તુના વિશેષ રૂપધીકરણને અનુયોગ કહે છે.

૫. ત્યાજ્યા લખો – ભાવના, પ્રમાણ.

૬. ભાવના – જેમાં આત્માના પ્રશસ્ત (સારા) ભાવ પ્રગટ થાય. પ્રમાણ – જેનાથી અર્થ, પદાર્થ જાણી શકાય.

૭. ક અને ૮ બોલ આવતા હોય તેવા જોલના નામ લખો.

૮. ક બોલ આવતા હોય તેવા નામ – ગ્રીજે બોલે કાચ ક, પાંચમે બોલે પર્યાયિ ક, સત્તામે બોલે લેશ્યા ક ૮ બોલ આવતા હોય તેવા નામ – દશમે બોલે કર્મ ૮, પંદરમે બોલે આત્મા ૮

૯. કર્મ એટલે શું? મનના યોગ કેટલા? કયા ?

૧૦. કર્મ એટલે મિથ્યાત્વ, અપ્રત, પ્રમાદ, કષાય અને યોગના કારણે જીવ સાથે જે બંધાય છે તે. મનના યોગ – ૪ સત્ય મનયોગ, અસત્ય મનયોગ, મિશ્ર મનયોગ, વ્યવહાર મનયોગ.

૧૧. નયાના નામ લખો.

૧૨. નૈગમ નય, સંગ્રહ નય, વ્યવહાર નય, અનુસૂત નય, શાઢ નય, સમભિડ્રથ નય, એવંભૂત નય.

૧૩. ચૌદ્દમો બોલ કર્યો છે? તેના બોલ કેવી રીતે થાય છે? માત્ર સંખ્યા લખો.

૧૪. નવ તત્ત્વના જાણપણાના ૧૧૫ બોલ – જીવ તત્ત્વના ૧૪ બેદ, અજીવ તત્ત્વના ૧૪ બેદ, પુણ્ય તત્ત્વના ૮ બેદ, પાપ તત્ત્વના ૧૮ બેદ, આસ્પત્ર તત્ત્વના ૨૦ બેદ, સંપર તત્ત્વના ૨૦ બેદ, નિર્જરા તત્ત્વના ૧૨ બેદ, બંધ તત્ત્વના ૪ બેદ, મોક્ષ તત્ત્વના ૪ બેદ.

૧૫. સાતમે, તેરમે, ગેવીસમે અને ચોગીસમે બોલે શું? બોલનું માત્ર નામ લખો.

૭. સાતમે બોલે શરીર ૫, તેજમે બોલે મિષ્યાતવ ૨૫, ત્રૈવીસમે બોલે સાધુણા ૫ મહાપ્રત. ચોતીસમે બોલે પાખંડીના ૩૭૩ બેદ.

(૨) જોડકા જોડો.

(૪)

(અ)	(બ)	જવાબ
૧. સમકિત	૧. અનુયોગ	૪. દષ્ટિ
૨. કસાયેલો	૨. શ્રાવકના ગુણ	૫. ર્વસનેન્દ્રિય
૩. દ્રવ્ય	૩. ર્વસ	૬. અનુયોગ
૪. વાઉ	૪. દષ્ટિ	૭. કાય
૫. લળજવાન	૫. સમવાય	૮. શ્રાવકના ગુણ
૬. ચક્ષુદર્શન	૬. ર્વસનેન્દ્રિય	૯. ઉપયોગ
૭. ભયાનક	૭. કાય	૧૦. ર્વસ
૮. નિયતિ	૮. ઉપયોગ	૧૧. સમવાય

(બ) સંરક્ષક વિભાગના આધારે લખો.

(૧૦)

(૧) નીચેના પ્રઝોના જવાબ લખો.

(૮)

૧. ફટાકડાથી પક્ષીઓને શું નુકસાન થાય છે?

૨. પક્ષીઓ અંધારામાં અથડાય, તેમના ઈંડા ફૂટી જાય, ઈલેક્ટ્રિક વાયર પર નેસતા, શોક લાગતા ગંભીર રીતે મરે, માળામાં આગ લાગતા દાડી જાય.

૩. ટી.વી. જોવાથી હિંસાની અનુમોદનાનું પાપ કેવી રીતે લાગે છે?

૪. ટી.વી., સિનેમાના કલાકારો માટે માંસ, માછલી, ઈંડા વગેરે અભક્ષ્ય વસ્તુઓનો ઉપયોગ કરવામાં આવે છે. આપણે તે વસ્તુઓ ખાતા નથી છતા તેની હિંસાની અનુમોદનાનું ભયંકર પાપ આપણને લાગે છે.

૫. પ્રશંસા એટલે શું? ગુરુસાના આવેશથી કોણે નુકસાન થાય છે? કોઈ અને માનને જીતવા શું કરવું?

૬. પ્રશંસા એટલે જામી વ્યક્તિના સાચા ગુણો શોધી કાઢીને તેના વખાણ કરવા. ગુરુસાના આવેશથી ગુરુસો કરનારને નુકસાન થાય છે. કોઈને જીતવા જીતવા નભ્રતા રાખવી.

૭. શ્રેષ્ઠ ધર્મ કોણે કરે છે? શ્રેષ્ઠ ધર્મ કર્યો છે? તે ધર્મ કોણે બતાવેલો છે?

૮. જે ધર્મ આત્માને કર્મ રહિત બનાવી મોક્ષ અપાવે તે શ્રેષ્ઠ ધર્મ છે. તે જૈનધર્મ છે. તે ધર્મ કેવળજ્ઞાનીઓએ બતાવેલો છે.

(૨) સાચું છે કે ખોટું? તે લખો.

(૨)

- ૧. અભિમાન કરનાર પોતાના મિત્રોને ગુમાવે છે.
- ૨. મોક્ષમાં જીવાનો માર્ગ બૌધ્ધ ધર્મ બતાવે છે.
- ૩. ફટાકડા ઝોડવાથી પાપનો નાશ થાય છે.
- ૪. જગતની વસ્તુ મને સુખી બનાવે છે.

- જવાબ
- સાચું
- ખોટું
- ખોટું
- ખોટું

પ્ર.૩ વાતાના આધારે નીચેના પ્રઝોના જવાબ લખો.

(૧૦)

(૩) નીચેના પ્રઝોના જવાબ લખો.

(૩)

૧. રાજ મેધરથના ગુણની પ્રશંસા દેવતોકમાં કોણે કરી? તેમના કચા ગુણની પ્રશંસા કરી? (૧×૨)

૨. રાજ મેધરથના ગુણની પ્રશંસા જીજા દેવતોકમાં ઈશાનેન્દ્રે કરી. અનુકૂંપા અને શરણાગતની સુરક્ષા.

૩. રોહિણોય ચોરે પોતાના પિતાને શું વચન આપ્યું હતું?

૪. ભગવાન મહાવીરની વાણી કદી પણ નહિ સાંભળું એવું વચન આપ્યું હતું.

૫. સંગમનો જીવ ક્યાં ઉત્પણ થયો? તેમનું નામ શું પાડ્યું? શા માટે? (૨×૨)

૭. સંગમનો ખુપ ચાજગૃહ નાગરમાં ગોલદ્ર શેઠળી બદ્રા નામની પત્નીના ગર્ભમાં ઉત્પન્ન થયો. તેમણું નામ શાલિબદ્ર પાડ્યું કારણ કે માતાએ સ્વાખનમાં પાકેલી શાલિનું ક્ષેત્ર જોયું.

૮. નાગશ્રીએ તુંબીનું બધું શાક કેમ વહોરાવી દીધું?

૯. ર્સોઈ બનાવવાની ઉત્તાવળમાં નાગશ્રી તુંબું ચાખવાનું ભૂલ્લી ગઈ. શાક બનાવ્યા પછી શાકનું એક ટીપું ચાખ્યું તો કડવું ન ખાવા જેતું અને ઝેર જેતું લાખ્યું. પોતાની મશ્કરી ન થાય અને પોતાની ભૂલ છુપાવવા તેણે તુંબીનું બધું શાક વહોરાવી દીધું.

(ખ) કોણ બોલે છે અને કોણે કહે છે?

(૪)

૧. આ શાકને અચેતભૂમિ પર જતનાપૂર્વક પરઠી દો.
૨. ક્ષત્રિય પુત્ર શરણે આવેલાનું રક્ષણ કરે છે.
૩. શ્રેણિક ચાળ પદ્ધાર્યા છે, તમે નીચે આવો.
૪. મેં મનુષ્યબહવમાં કેવળ ધર્મ ૫ કર્યો છે.

જવાબ
ધર્મધોષ આચાર્ય ધર્મરૂપિ અણગારને કહે છે.
ચાળ મેધરથ બાળને કહે છે.
બદ્રા માતા શાલિબદ્રને કહે છે.
ચોહિણેય ચોર દેવી બનેલી દાસીઓને કહે છે.

(૧૦)

પ્ર.૪ નીચેના કાલ્યની પૂર્તિ કરો.

૧. મૃગનયણી ..... પાપથી.
૨. હું કામધેનુ ..... કરુણા કંઈ.
૩. મેં પરબ્રહે ..... રહ્યો.
૪. સીમંઘર ..... શીશા.
૫. મુનિવર ..... કુમાર.

જવાબ
પાના નં. ૧૩૪ કડી ૧૪
પાના નં. ૧૩૫ કડી ૧૮
પાના નં. ૧૩૫ કડી ૨૩
પાના નં. ૧૩૬ કડી ૩/૪
પાના નં. ૧૩૬ કડી ૧૪/૧૪

જ્ય - જિનેંદ્ર

(30)

(૧૨)

પ્ર.૧ (અ) નીચેના પાઠની પૂર્તિ કરો.

૧. સમણોડણ સંજ્ય વિશ્વ પડિછ્ય પચ્ચાકખાય પાવકમ્ભો અનિયાણો દિટ્ઠન સંપદો
૨. વણ કમે સાડી કમે ભાડી કમે છોડી કમે દંત વાણિજ્યે લક્ખ વાણિજ્યે કેસ વાણિજ્યે રસ વાણિજ્યે
૩. કિતિય વંદિય મહિયા જે એ લોગ્સ્સ ઉતામા સિદ્ધા આરૂણી
૪. અણાયારો અણિચિછિયવો અસાવગ પાઉંગો નાણે તહ દંસણે ચરિતાચરિતે

(બ) નીચેના શબ્દોના ગુજરાતીમાં અર્થ લખો.

(૪)

જવાબ

૧. અભભણુણણાએ આજ્ઞા
૨. ઘોસહીણ શુદ્ધ ઉચ્ચાર વિના ભણાયું હોય
૩. મત્વાબાઢ અવ્યાબાધ–બાધા પીડા રહિત
૪. લૌકિક મિથ્યાત્વ આ દુનિયામાં જે દેવ, ગુરૂ, ધર્મની વિપરીત સ્થાપના કરેલી છે, તેમને માનવા
૫. પિતેસુ વા લાલ પીળા પિતમાં ઉપજે તે
૬. કંદપે વિષય વિકાર વધે તેવા વચનો બોલવા
૭. સંબિમં સરેખમ (કષ) થાય
૮. પમાયાચરિયં પ્રમાદ કરવાથી

(ક) નીચેના શબ્દોના મૂળ પાઠ લખો.

(૪)

મૂળ પાઠ

૧. ભાવથી આપતો થકો પડિલાબેમાણે
૩. સાધુ ભગવંતો લોડમાં ઉતામ છે સાહુ લોગુતમા

૨. આરાધવાના
૪. વાંકું બોલતું

મૂળ પાઠ

- આરાહણાના
- પરપરિવાદ

(દ) નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ લખો.

(૧૦)

૧. અનસનના પાઠમાં શરીર માટે કયા શબ્દોથી ઉપમા આપી છે? મૂળ પાઠ લખો.
૨. ઈટરં, કંતં, પિય, મણુઝં, મણામં, ધિજં, વિસાસિયં, સમયં, આણુમયં, બહુમયં, બંડ કર્દંગ સમાણં, રયણ કર્દંગ ભૂયં.
૩. જગતમાં મંગળ કેટલા છે? શા માટે મંગળરૂપ બતાવ્યા છે?
૪. અરિહંત ભગવાને ઘાતી કર્મો ક્ષય કરીને, સિદ્ધ ભગવાને આઠ કર્મો ક્ષય કરીને, સાધુ ભગવાને સંયમ-તપનું પાલન કરીને પોતાના આત્માનું મંગળ કર્યું છે. કેવળી પ્રરૂપિત ધર્મ વડે આપણે પણ ધર્મી, ત્યાગી, વીતરાગી અને સિદ્ધ બની શકીએ છીએ, માટે તે મંગળરૂપ છે.
૫. પરિગ્રહ અને લોભમાં શું ફેર છે?
૬. પ્રામ વસ્તુનો સંગ્રહ કરવો, નવી વસ્તુઓ ગ્રહણ કરવી અને તેના પ્રત્યે મમતવ રાખતું તે પરિગ્રહ છે.
અપ્રામ વસ્તુની ઈરછા, પ્રામ વસ્તુ છોડવાના ભાવ ન કરવા તે લોભ છે.
૭. અસંહી પંચેન્દ્રિયમાં કોનો કોનો સમાવેશ થાય છે?
૮. સંમૂચીભ મનુષ્યો અને જળચર, સ્થળચર, ઉરપર, બૂજુપર અને જોચર આ પાંચ અસંહી તિર્યાચ પંચેનો સમાવેશ થાય છે.
૯. પાણીમાં જીવ ન માનવો, આત્માને અંગૂઠા જેવડો માનવો, તીર્થકરની આરતી કરવી, માત્ર કિયાને જ માને આ કામ કરવાથી કયા મિથ્યાત્વ લાગે?
૧૦. જીવને અજીવ શ્રદ્ધે તે મિથ્યાત્વ, જિનમાર્ગથી ઓછું પ્રરૂપે તે મિથ્યાત્વ, લોકોતાર મિથ્યાત્વ, કુપ્રાવચન મિથ્યાત્વ.

(૫૦)

(૨૦)

(૧૫)

પ્ર.૨ (અ) છ આરાના આધારે લખો.**(૧) નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ લખો.**

૧. અવસર્પિણીનો ચોથો આરો કેટલા વર્ષનો છે? ત્યારે કેટલી અવગાહના, આયુષ્ય, સંઘયણ, સંરક્ષાન હોય? જંબૂસ્વામી મોક્ષે પદ્ધાર્યા પછી કેટલા અને કયા બોલ વિચછેદ ગયા?

૨. એક કોડાકોડી સાગરોપમાં ૪૨૦૦૦ વર્ષ ઓછા, બેસતા આરે અવગાહના ૫૦૦ ધનુખની, ઉત્તરતા આરે ૭ હાથની અવગાહના, જેસતા આરે આયુષ્ય કોડ પૂર્વનું, ઉત્તરતા આરે આયુષ્ય સો વર્ષનું, છ સંઘયણ, છ સંરક્ષાન. જંબૂસ્વામી મોક્ષે પદ્ધાર્યા પછી આ ૧૦ બોલ વિચછેદ ગયા – કેવળજ્ઞાન, મન:પર્યવજ્ઞાન, પરમ અવધિજ્ઞાન, યથાખ્યાત ચારિત્ર, પરિહાર વિશ્વાસ ચારિત્ર, પુલાક લભ્ય, ક્ષપક શ્રેણી, ઉપશમ શ્રેણી, આહારક શરીર, જીનકલ્પીપણું.

૩. ઉત્સર્પણી કાળના કયા આરામાં પહેલા તીર્થકર થશે? તેમનું નામ શું? તેઓ હાલમાં કયાં છે? કોનો જીવ છે? ત્યાં તેમનું આયુષ્ય કેટલું હશે?

૪. ઉત્સર્પણી કાળના ગ્રીજા આરામાં. મહાપત્ર સ્વામી. તેઓ હાલમાં પ્રથમ નરકમાં છે. શ્રેણિકનો જીવ છે. ૭૨ વર્ષનું.

૫. પાંચમા આરાના ૧ થી ૪ લક્ષણ લખો.

૬. ૧) મોટા નગર તે ગામડા સરખા થશે. ૨) ગામડા તે સમશાન સરખા થશે. ૩) ઊંચા કુળના સંતાનો તે દાસ, દાસી સરખા એટલે કે નીચા કુળના થશે. ૪) પ્રધાનો લાલચુ થશે.

૭. ગ્રાસબહેવ ભગવાનના કયા કલ્યાણક ઉત્તરાધાઠા નક્ષત્રમાં થયા?

૮. સર્વાર્થસિદ્ધ વિમાનથી ચ્યાલીને મર્ઝેવી ચાણીની કુદ્ધિમાં ઊપજ્યા, ૪૦મ થયો, રાજ્યાભિષેક, દીક્ષા લીધી, કેવળજ્ઞાન પામ્યા.

૯. એક કાળચક કેવી રીતે થાય છે?

૧૦. દશ કોડાકોડી સાગરોપમના અવસર્પણી કાળના છ આરા હોય છે તથા દશ કોડાકોડી સાગરોપમના ઉત્સર્પણી કાળના છ આરા હોય છે, એમ કુલ વીસ કોડાકોડી સાગરોપમનું એક કાળચક થાય છે.

૧૧. જુગલિયા પરબેનનું આયુષ્ય કયારે બાંધે? કઈ ગતિમાં જાય? તેઓને કયા કયા સુખ હોય?

૧૨. આયુષ્યના છ મહિના બાડી રહે તે વખતે જુગલિયા પરબેનનું આયુષ્ય બાંધે. તેઓ દેવ ગતિમાં જાય. વેર નાહિ, ઝેર નાહિ, ઈર્ધા નાહિ, જરા (ઘડપણ) નાહિ, રોગ નાહિ, કુરુપ નાહિ, પરિપૂર્ણ અંગ-ઊપાંગને વિશે સુખ બોગવે, તે પૂર્વના દાન-પુણ્યના ફળ જાણવા.

(૨) ખાલી જગ્યા પૂરો.

૧. ..... ના મૂળમાં ..... બિલ હશે.

૨. વૈતાઢ્ય પર્વત, ૭૨

૩. ધૃતમેધથી ધરતી ..... બનશે. તેમાં ..... ઉપક્ષ થશે.

૪. સ્થિનિધ્ય, ચીકાશ

૫. અકર્મભૂમિના ..... અને ..... માં અવસર્પણીના બેસતા પહેલા આરા જેવા ભાવો સદાકાળ વર્તે છે.

૬. દેવકુરુ, ઉત્તરકુરુ

૭. ઉત્સર્પણીના પહેલા આરામાં ધરતીની સરસાઈ ..... અને એ આરો ..... નામે જાણવો.

૮. રાખ, દુઃખમ દુઃખમ

૯. અવસર્પણીના છટના આરાની ગતિ ..... અને ..... હશે.

૧૦. નરક, તિર્યં

(બ) કર્મપ્રકૃતિના આધારે લખો. (૨૫)

(૧) નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ લખો. (૧૮)

૧. વેદનીયકર્મના બેદ કેટલા? કેટલા પ્રકારે બાંધે? તેમાં શાતાવેદનીય કેટલા પ્રકારે બાંધે? નામ લખો. (૫)

૨. બે-શાતા વેદનીય, અશાતા વેદનીય. ૨૨ પ્રકારે. ૧૦ ૧) પાણાણુંપયાએ ૨) ભૂયાણુંપયાએ ૩) જીવાણુંપયાએ ૪) સતાણુંપયાએ બહૂણાં પાણાણાં ભૂયાણાં જીવાણાં ૫) અદુકખયણાએ ૬) અસોયણાએ ૭) અજૂણયાએ ૮) અટિપણયાએ ૯) અપિદુણયાએ ૧૦) અપસ્ત્રિયાવણયાએ.

૨. પ્રત્યેક પ્રકૃતિ કેટલી? કઈ કઈ? નામ લખો. (૩)

૩. ૮ - અગુરુલઘુ નામ, ઉપધાત નામ, પરાધાત નામ, ઉચ્છ્વાસ નામ, ઉદ્ઘોત નામ, આતાપ નામ, તીર્થકર નામ, નિર્માણ નામ.

૩. મનુષ્ય અને દેવનું આયુષ્ય કેટલું? (૨×૫)

૪. મનુષ્યનું આયુષ્ય ૧. અંત. ૬. ૩ પદ્ધતિ ને ૩ પૂર્વકોડ વર્ધનો ગીજો ભાગ અધિક. દેવનું આયુષ્ય ૨. દશ હજાર વર્ધ ૬. ૩૩ સાગર ને ૩ પૂર્વકોડ વર્ધનો ગીજો ભાગ અધિક.

૫. જ્ઞાનાવરણીય કર્મ બોગવવાના પ ડારણમાંથી શ્રુત જ્ઞાનાવરણીય અને મનઃપર્યવ જ્ઞાનાવરણીય કેવી રીતે બોગવે?

૬. શ્રુત જ્ઞાનાવરણીય - શાદે દ્વારા થતું અર્થનું યથાર્થ જ્ઞાન અથવા સૂત્ર સ્થિરદંતનું જ્ઞાન તે શ્રુત જ્ઞાન છે. તેના પર આવરણ તે શ્રુત જ્ઞાનાવરણીય.

મનઃપર્યવ જ્ઞાનાવરણીય - અઠીદીપમાં રહેલા સંજ્ઞી જીવનો મનના ભાવોને જાણનારું જ્ઞાન તે મનઃપર્યવ છે, તેના પર આવરણ તે મનઃપર્યવ જ્ઞાનાવરણીય.

૭. અશુભ નામ કર્મ કેટલા અને કયા કયા પ્રકારે બાંધે?

૮. ચાર. કાયાની વક્તા, ભાધાની વક્તા, ભાવની વક્તા, વિસંવાદ યોગ : તે ખોટા ઝડપા, વિખવાદ કરે.

૯. કર્મને રૂપદ્ધ સમજાપનારી વાત કયા સૂત્રમાં છે? કઈ કઈ તે લખો.

૧૦. ઉત્તરાધ્યયન સૂત્ર. ૧) જીવના પોતાના જ રાગ-દ્રેષ્ણા પરિણામથી કર્મ બંધાય છે. ૨) કર્મ કર્તાને અનુસરે છે. ૩) રહેલા કર્મ બોગવ્યા વિના જીવનો મોક્ષ થતો નથી.

૧૧. હું કયા કર્મની પ્રકૃતિ છું? - રૂપ અમદ, બોગાંતરાય, નોકધાય, પ્રચલા.

૧૨. ગોત્ર કર્મની, અંતરાય કર્મની, મોહનીય કર્મની, દર્શનાવરણીય કર્મની.

૧૩. વ્યાખ્યા લખો. - અપવર્તન, ઉદ્ઘોત નામ, દંસણ અંતરાયેણાં, અરતિ (૪)

૧૪. અપવર્તન - જીવના પરિણામને કારણે પૂર્વે બાંધેલા કર્મની સ્થિતિ અને અનુભાગ (૨૮)ને ઘટાડવા તે અપવર્તન.

ઉદ્ઘોત નામ - જેના ઉદ્યથી જીવનું શરીર શીત પ્રકાશ કરે. જેમ કે ચંદ્રના પૃથ્વીકાચનું શરીર.

દંસણ અંતરાયેણાં - તે દર્શન અને દર્શનીના જેવાના યશ્ચા વગેરે સાધનોમાં અંતરાય પાડે.

અરતિ - જેના ઉદ્યથી જીવને ધર્મકાર્યમાં આગસ અને કંટાળો આવે.

(૨) માત્ર સંખ્યા લખો. (૩)

જવાબ

૧. શુભ નામ કર્મનો બંધ કેટલા પ્રકારે થાય?	૪
૨. ગોત્ર કર્મના બેદ કેટલા?	૨
૩. મોહનીય કર્મની ઉત્કૃષ્ટ સ્થિતિ કેટલી?	૭૦ કોડાકોડ સાગરોપમ
૪. આયુષ્યનો અબાધારાળ કેટલો?	ન હોય
૫. કર્મની વિવિધ અવર્થા કેટલી?	૧૨
૬. નોકધાય ચારિત્ર મોહનીયની પ્રકૃતિ કેટલી?	૯

(ક) સાધુ-સાધીને ગોચરી વહોરાવવાને આધારે નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ લખો.

(૫)

૧. ગોચરી એટલે શું? સાધુ-સાધીજીને ગોચરી કેવી રીતે વહોરાવવી જોઈએ?

(૨)

૨. પંચમહાપ્રતિદ્ધારી પૂર્ણ સાધુ-સાધીજીની આહાર-પાણી લેવાની વિધિને ગોચરી કહે છે. કોઈપણ જીવની હિંસા ન થાય તેવી રીતે ગોચરી વહોરાવવી.

૩. જમતા પહેલા શું કરવું જોઈએ?

(૧×૩)

૪. જમતા પહેલા પૂર્ણ સંતોને વહોરાવવાની ભાવના ભાવવી જોઈએ.

૫. કીતકૃત એટલે શું?

૬. સાધુના નિભિતે વેચાતું લીધેલું હોય તે વહોરાવવું.

૭. નૈવેદ્ય માટેની વસ્તુ અને સાક્ર વહોરાવાય કે નાહિ?

૮. નૈવેદ્ય માટેની વસ્તુ ન વહોરાવાય અને સાક્ર વહોરાવાય.

(૧૦)

પ્ર.૩ વાર્તાના આધારે નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ લખો.

૧. શ્રીયાંસ કુમારે સ્વપનમાં શું જોયું? તેમણે કાષબહેવ ભગવાનને કેવી રીતે પારણું કરાયું?

૨. શ્રીયાંસ કુમારે સ્વપનમાં રાત્રે જોયું કે સોના જેવો મેરુપર્વત કાંઈક અંશો કાળો પડી ગયો છે. આ પર્વતરાજને તેમણે દૂધથી અલિખેક કરીને ઉજો કર્યો.

૩. કામદેવ શ્રાવક ડોણા હતા? તેમણી સંપત્તિનું વર્ણન કરો.

૪. કામદેવ શ્રાવક ગાથાપતિ હતા. તેમણી સંપત્તિનું વર્ણન – છ કરોડ સુવર્ણભુદ્રા ભંડારમાં, છ કરોડ સુવર્ણભુદ્રા વેપારમાં, છ કરોડ સુવર્ણભુદ્રા અન્ય વસ્તુઓમાં અને ૫૦૦૦૦ ગાયોનું ગોકુળ તેમણી પાસે હતું.

૫. માલુકા કરણમાં રહેતા બે પાપી શિયાળ કેવા હતા?

૬. માલુકા કરણમાં રહેતા બે પાપી શિયાળ કેવા હતા? માંસ માટે રાત્રે ફરતા હતા.

૭. દેવે હાથીનું રૂપ બનાવીને કામદેવ શ્રાવકને કેવી રીતે હેરાન કર્યા?

૮. પોતાની સુંધુરી કામદેવને ઉપાડીને તેમને આકાશમાં ઉંચે ફંગોળ્યા. નીચે પડતા કામદેવને પોતાના દંતશૂળમાં ઝીલી નીચે જમીન પર પાડીને પોતાના પગથી પ્રણવાર રૂગોળ્યા.

૯. કાષબહેવે ભરતને શું શીખાયું? તેમણે કયા કુળની રચના કરી?

૧૦. વસ્ત્ર નિર્માણકળા, ડેશકળા, ચિત્રકળા વગેરે પુરુષોની ૭૨ કળા ભરતને શીખવી. તેમણે અધિકારી, સૌનિક આદિનું ઉગ્રકુળ, પુરોહિત વગેરેનું બોગ્કુળ, પરિવારજનોનું રાજકુળ અને બાકી સર્વેનું ક્ષમિયકુળ એ ચાર પ્રકારના કુળની રચના કરી.

(૧૦)

પ્ર.૪ નીચેના કાલ્યની પૂર્તિ કરો.

જવાબ

૧. વિચક્રે વિદેશે ..... સુખડાર.

પાના નં. ૭૪ કડી ૯/૭

૨. ઈણ અવસર્પિણી ..... અભયદાન.

પાના નં. ૭૫ કડી ૨૦/૨૧

૩. ભગવંતાની ..... વૃંદા.

પાના નં. ૭૬ કડી ૩૧/૩૨

૪. ધન્ય પાંચે ..... સિદ્ધ.

પાના નં. ૭૭ કડી ૪૮/૫૦

૫. નંદાદિક ..... અધિકાર.

પાના નં. ૭૮ કડી ૭૯/૭૭

જ્યા - જિનેંદ્ર

(30)

(૧૨)

પ્ર.૧ (અ) નીચેના પાઠની પૂર્તિ કરો.

૧. સદહંતો પતિઅંતો રોઅંતો કાસંતો પાલંતો અણુપાલંતો
૨. પાણબોયણાએ બીયબોયણાએ હરિયબોયણાએ પરછા કમ્ભિયાએ પુરે કમ્ભિયાએ અદિટ્ટછાડાએ
૩. બહુ સુનેણાં બે દિવસો વઈકંતો જતા બે જવણિજં ચ બે
૪. જેવણા વા વિ વાવણ કુંસણ વજણા સમ્ભત સદહણા એવા
૫. મત્થાએ અંજલિ કટુ એવં વચાસી નમોત્થુણાં અરિહંતાણાં ભગવંતાણાં જવ સંપત્તાણાં
૬. તીહિં સલ્લેહિં માચા સલ્લેણાં નિયાણ સલ્લેણાં મિચછા દંસણ સલ્લેણાં પડિક્કમાનિ ચઉહિં

(બ) નીચેના શબ્દોના ગુજરાતીમાં અર્થ લખો.

(૪)

જવાબ

૧. આમોસે	વગર પુંજુય શરીર ખંજવાળાથી	૨. અભ્યાજ્યાન ખોટું આળ ચડાવવું
૩. સહસાગારે	ઉતાવળથી લેવા વડે	૪. અકરણયાએ નહિ કરવા વડે
૫. લડખ વાણિજે	લાખ, રંગ આદિનો વેપાર કર્યો હોય	૬. થાપણમોસો થાપણ ઓળવવા સંબંધી જૂઠ
૭. આગમે	સૂસુ, સિદ્ધાંત	૮. આણાએ વીતચાગદેવની આજ્ઞાનુસાર

(ક) નીચેના શબ્દોના મૂળ પાઠ લખો.

(૪)

મૂળ પાઠ

૧. શ્રુતજ્ઞાનને વિશે	સુઅને	૨. જેમ તેમ નિરર્થક જોત્યા હોય	મૂળ પાઠ
૩. પાત્ર અને વસ્ત્ર આદિ ઉપધિની	બંડોવગરણસ્સ	૪. શર્યા સંબંધી કચકચ કરવાથી	મોહરિએ

(સ) નીચેના પ્રઝોના જવાબ લખો.

(૧૦)

૧. ગોચરી વખતે કોને કયા દોષ લાગી શકે છે?
૨. ગોચરી વખતે ઉદ્ગમના ૧૯ દોષ વહોરાવનાર ગૃહસ્થથી લાગે, ઉત્પાદનના ૧૯ દોષ વહોરનાર સાધુથી લાગે, એધણાના ૧૦ દોષ ગૃહસ્થ અને સાધુ બંનેથી લાગે.
૩. પ્રતિલેખન અને પ્રમાર્જન એટલે શું?
૪. પ્રતિલેખન એટલે જોતું અને પ્રમાર્જન એટલે પોંજું, સાધક પાસે રહેલા મુછપતિ, ગુરુછો, રજોછરણ, વસ્ત્રો આદિનું પ્રતિલેખન કરવાનું હોય છે. પાત્રા, પાટ, પાટલા, બાજોન જેવી કષ્ટ વસ્તુનું પ્રમાર્જન કરવાનું હોય છે.
૫. આલોયણામાં મિચછામિ દુક્કડ કોણી સાક્ષીએ લેવામાં આવે છે?
૬. અરિહંત, સિદ્ધ, આચાર્ય, ઉપાધ્યાય, સાધુ તથા પોતાની આત્માની સાક્ષીએ.
૭. વેરાતો ઠોળાતો આછાર લે, કારણ વિના વસ્તુ માંગે, પૂજા માટે તૈયાર કરેલું બોજન લે, પુણ્ય માટે કાઠવામાં આવેલો આછાર લે તો કયો દોષ લાગે?
૮. પારિસાડણિયાએ, ઓહાસણાબિકાયાએ, બલિ પાહુડિયાએ, મંડી પાહુડિયાએ.
૯. પ્રથમ શ્રમણસૂર્યનો ઉપયોગ કયારે કરવામાં આવે છે?
૧૦. ૧) સવારે અને સાંજે પ્રતિક્રમણમાં ૨) શ્રાવક કે સાધુએ દર્શોજ નિદ્રા ત્યાગ કરીને ભાવવિશુદ્ધ માટે.

(૫૦)

(૭)

પ્ર.૨ (અ) આગારધર્મના આધારે નીચેના પ્રઝોના જવાબ લખો.

૧. શ્રાવકને શ્રમણોપાસક શા માટે કહે છે?
૨. શ્રાવક મન, વચન, કાયાથી સાધુ-સાધીની પર્યુપાસના કરે છે, માટે શ્રાવકને શ્રમણોપાસક કહે છે.
૩. અઠીદીપમાં શ્રાવકો કયા કાળમાં હોય?
૪. અવસર્પણીના ગ્રીજા, ચોથા, પાંચમા આરામાં અને ઉત્સર્પણીના ગ્રીજા, ચોથા આરામાં.

૩. તુંગીયા નગરીના શાવડો ડેવા હતા?
૪. નવતાત્પના જાણકાર, પુષ્ટિ-પાપના સ્વરૂપને જાણવામાં કુશળ, દેવોની સહાયતા ન ઈરછનાર, ધર્મનો રંગ હાડ અને મિજામાં હતો.
૫. સાધુના મહાપ્રત અને શાવડના અણુપ્રતના ગુણોનું વર્ણન કયા સૂત્રમાં છે?
૬. પ્રખીલ્યાકરણ સૂત્રમાં.
૭. ચારિત્ર ધર્મના પ્રકાર લખો.
૮. બે – અણગાર ધર્મ અને આગાર ધર્મ.
૯. આગમોમાં ગણધરો શું ગુણે છે?
૧૦. આગમોમાં ગણધરો તીર્થકરે કહેલા શાવડોના જીવન ગુણે છે.
૧૧. કયા મનુષ્ય અને તિર્યાંચો શાવડ બની શકે?
૧૨. ૧૫ કર્મબૂભિના (અઠીદ્વીપ) ગર્ભજ મનુષ્યો તેમ જ અઠીદ્વીપની અંદર અને અઠીદ્વીપની બહાર રહેલા તિર્યાંચ શાવડો.

(બ) નવતાત્પના આધારે જવાબ લખો. (૩૫)

- (૧) વ્યાખ્યા લખો. (૪)
૧. સંવર તત્ત્વ – જીવરૂપ તળાવને વિશે, કર્મરૂપ જી આવતા, પ્રત-પરચણાણ આદિ હારે કરી રોકીએ તે સંવર અથવા આસ્ત્ર નિરોધ કરવો તે સંવર. તેનું સ્વરૂપ તે સંવર તત્ત્વ.
૨. આરંભિયા – જીવ કે અજીવના નિમિત્તે છકાયનો આરંભ કરે.
૩. પરમાધારી – ધોર પાપ આચરણ કરવાવાળા, કૂર પરિણામવાળા, પરમ અધાર્મિક દેવો.
૪. ક્ષોપ દ્વાર – તે સિદ્ધશીલા પ્રમાણે છે, સિદ્ધશીલા ૪૫ લાખ યોજનાની લાંબી-પહોળી છે અને મિગ્યુણી ઝાંઝેરી પરિધિ છે. ત્યાંથી ૧ જોજન ઊંચાપણે છેલ્લા ગાઉના છટના ભાગને વિશે સિદ્ધ રહ્યા છે.

(૨) નીચોના પ્રશ્નોના જવાબ લખો. (૧૮)

૧. સંસારી જીવ અપેક્ષા ૧ થી ૭ બેદ, ૧૦ મા તથા ૧૪ બેદમાં તમારો સમાવેશ શેમાં થાય છે?
૨. એકમાં ચૈતન્ય લક્ષણ જીવ, બેમાં ગ્રસ, ગ્રણમાં સ્ત્રીવેદ/પુરુષવેદ, ચારમાં મનુષ્ય, પાંચમાં પંચેન્દ્રિય, છમાં ગ્રસકાય, સાતમાં મનુષ્ય/મનુષ્યાણી, દશમાં પંચેન્દ્રિયના પર્યામા, ચૌદમાં સંઝી પંચેન્દ્રિયના પર્યામા.
૩. પુષ્ટિ તત્ત્વમાં કેટલી પ્રત્યેક પ્રકૃતિનો સમાવેશ થાય છે? કઈ કઈ?
૪. ૭ અગ્રાનુલઘુ નામ, પરાધાતા નામ, ઉચ્છ્વાસ નામ, ઉધોત નામ, આતાપ નામ, તીર્થકર નામ, નિર્માણ નામ.
૫. સિદ્ધના ૧૫ બેદમાંથી એક જીવને કેટલા બેદ લાભે? કયા કયા?
૬. ક – તીર્થ સિદ્ધા અથવા અતીર્થ સિદ્ધા બેમાંથી એક, તીર્થકર સિદ્ધા અથવા અતીર્થકર સિદ્ધા બેમાંથી એક, ગૃહસ્થલિંગ સિદ્ધા, અન્યલિંગ સિદ્ધા, સ્વલિંગ સિદ્ધા ગ્રણમાંથી એક, સ્ત્રીલિંગ સિદ્ધા, પુરુષલિંગ સિદ્ધા, નાપુંસકલિંગ સિદ્ધા ગ્રણમાંથી એક, પ્રત્યેકબુદ્ધ સિદ્ધા, સ્વયંબુદ્ધ સિદ્ધા, બુદ્ધબોહી સિદ્ધા ગ્રણમાંથી એક, એક સિદ્ધા તથા અનેક સિદ્ધા બેમાંથી એક.
૭. સમિતિ અને ગુમિને શું કહેવાય? નામ લખો.
૮. અષ્ટ પ્રવચન માતા. ૫ સમિતિના નામ – ઈરિયા સમિતિ, ભાષા સમિતિ, એષણા સમિતિ, આચાણબંડમતા નિકખેલણયા સમિતિ, ઉચ્ચાર પાસવણ ખેલ ૧૮૮ સિંધાણ પારિટ્યાવણીયા સમિતિ.
૯. ૩ ગુમિના નામ – મનગુમિ, વચનગુમિ, કાયગુમિ.
૧૦. વ્યાવહારિક જીવનમાં આસ્ત્ર તત્ત્વ અને નિર્જરા તત્ત્વને જાણીને શું કરશું? ગ્રણ-ગ્રણ મુદ્રા લખો.
૧૧. જૈન પાઠાવલી ભાગ – ૨ પાના નં. ૧૦૮ અને ૧૧૦.
૧૨. લૂખા સ્પર્શમાં કેટલા અને કયા કયા બેદ લાભે?
૧૩. ૨૩ – ૫ વર્ણ, ૨ ગંધ, ૫ રસ, ૫ સંઠાણ, ૬ સ્પર્શ. ૮ સ્પર્શમાંથી લૂખા સ્પર્શમાં લૂખો અને ચોપડયો બે સ્પર્શ વર્જવા.

(3) માત્ર સંખ્યા લખો. (3)

૧. એકન્ડિયના બેદ - ૨૨	૨. યતિધર્મના બેદ - ૧૦	૩. કેટલા બેદે સિદ્ધ થાય? - ૧૫
૪. આસ્વા તત્ત્વના વિશેષ બેદ - ૫૭	૫. આભ્યંતર તપના બેદ - ૬	૬. ધાતકીખંડમાં મનુષ્યના બેદ - ૫૪

(4) જોડકા જોડો.

(અ)	(બ)	જવાબ
૧. બંધ તત્ત્વ	૧. છિયા	૪. અનુભાગ બંધ
૨. પાચિસિયા	૨. વર્ચુણ	૧. છિયા
૩. પરિમંડળ	૩. જંબૂસ્વામી	૫. સંઠાણ
૪. લોડાંતિક	૪. અનુભાગ બંધ	૨. વર્ચુણ
૫. રૂલિંગ સિદ્ધા	૫. સંઠાણ	૩. જંબૂસ્વામી

(5) નીચે આપેલા વાક્યોમાં ક્યા તત્ત્વનો કચો બેદ લાભે તે લખો.

જવાબ
નિર્જરા તત્ત્વ, રસ પરિત્યાગ
સંવર તત્ત્વ, અન્યત્ર ભાવના
મોક્ષ તત્ત્વ, એક સિદ્ધા
પુષ્ટય તત્ત્વ, વચન પુન્ને
પાપ તત્ત્વ/આસ્વા તત્ત્વ, પ્રાણાતિપાત

(6) ત૨ આગમના આધારે નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ લખો.

૧. બારમું અંગસૂસ કર્યું છે? તેમાં શેનો સમાવેશ થાય છે?
૨. દસ્તિવાદ સૂસ. તેમાં ૧૪ પૂર્વનું જ્ઞાન સમાવિષ્ટ હોય છે.
૩. મૂળ સૂસ એટલે શું? તે કેટલા છે?
૪. સાધુની જીવનચર્ચામાં જે મૂળરૂપે જ્ઞાન બને છે તથા જેનું અધ્યયન સાધુ માટે સર્વ પ્રથમ જરૂરી છે, તેને મૂળ સૂસ કહે છે, તે ૪ છે.
૫. સાધુના આચાર તથા વડીદીક્ષાનું વર્ણન ક્યા આગમમાં છે?
૬. દશવૈકાલિક સૂસમાં છે.
૭. અસજ્જાય ક્યા સૂસને લાગુ પડે છે?
૮. આવશ્યક સૂસ જીવાયના ૩૧ સૂસના મૂળ પાઠને લાગુ પડે છે.
૯. સૂયગડાંગ સૂસમાં શેનું વર્ણન છે?
૧૦. ૩૭૩ પાણંડી ધર્મનું ખંડન અને છ દર્શન (ધર્મ) નું રહસ્ય છે.
૧૧. ઉત્કાલિક સૂસ કોણે કહેવાય?
૧૨. જેનો રૂપાધ્યાય અસજ્જાય ટાળીને આઠે પ્રછાર કરી શકાય છે.
૧૩. આવશ્યક સૂસ કાલિક છે કે ઉત્કાલિક? તેના આવશ્યક કેટલા છે?
૧૪. નો કાલિક નો ઉત્કાલિક. સામાચિક આદિ ક અધ્યયન (આવશ્યક) છે.
૧૫. જીવ-અજીવનું વિશિષ્ટ નિરૂપણ અને સાધુ-સાધીના પ્રાયશ્રિતા સંબંધી વર્ણન ક્યા આગમમાં છે?
૧૬. પ્રજ્ઞાપના સૂસ અને નિશીથ સૂસ.

(90)

પ્ર.૩ વાર્તાના આધારે નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ લખો.

૧. મેઘ મુનિને દીક્ષાની પ્રથમ રાત્રિએ શું પરિષ્ઠહ આવ્યો?
૨. દીક્ષા પદીની તેમની પહેલી ૪ રાત હતી. મુલાયમ, સુંવાળું પલંગ, રજાઈઓ છોડી આજે તેમને ભૂમિ પર સંસ્તારક (પાથરણું) પાથરી શરીર કરવાનું હતું. તેઓ સૌથી નાના હોવાથી તેમની પથારી દરવાજા પાસે

થઈ. રાત્રિનો સમય થયો. અન્ય મુનિઓ સ્વાધ્યાય પરિચાલણા, ચિંતન તથા લઘુશંડા આદિ કિયાઓ માટે દરવાજા પાસેથી અંદર બહાર આવતા જતા હતા. તેમાંથી કોઈ કોઈ મુનિનો છાથ તેમને અડતો, કોઈનો પગ માથાને ટકરાતો, કોઈનો પગ પેટ સાથે અથડાતો, કોઈના પગની ધૂળ તેમના પર પડતી, આ કારણે તેમને આજી રાત ઉંઘ ન આવી.

૨. મૃગાપુર જે ભૌયરામાં હતો તે ભૌયરાનું વર્ણન કરો.
૩. ભૌયરામાંથી દુર્ગધમય વાયુ બહાર આવવા લાગ્યો. તે ગંધ મરેલા અને સ્કેલા સાપ, ગાય આદિ પશુઓની અનિષ્ટ દુર્ગધ કરતા પણ અધિક, અનિષ્ટ, એકાંત, અપ્રિય, અમનોક્ષા અને અસહ્ય હતી.
૩. મૃગાપુર ગર્ભમાં આવ્યા ત્યારે રાણીને શું દોછું ઉત્પણ થયો?
૪. મૃગાપુરનો જીવ માતાના ઉદ્દેશમાં આવ્યો તે દિવસથી મૃગાચાણી પતિને અપ્રિય થઈ ગઈ. રાણીની તરફ રાજ જોતા પણ નહોતા. આ ગર્ભને કારણે રાણીની પીડા પણ વધી ગઈ હતી.
૫. મેરુપ્રભ હાથીના પગ નીચે કોણ હતું? હાથીએ શું વિચાર કર્યો? દાવાનળ કેટલા દિવસે શાંત થયો? હાથીએ કર્યું આયુષ્ય બાંધ્યું?
૬. સસ્તલું, હાથીએ વિચાર કર્યોકે – જો હું પગ નીચે મૂકીશ તો આ બિચારું સસ્તલું કચડાઈને મરી જશે. અઠી દિવસે શાંત થયો. હાથીએ મનુષ્યનું આયુષ્ય બાંધ્યું.
૭. મનુષ્ય ગમે તેટલો દેખાડો કરે પણ જગતમાં પોતાનાથી કોઈને કોઈ વધારે શક્તિવાન, કાંતિવાન ને અનુભૂટી સંપણ વ્યક્તિ હોય છે, માટે મનુષ્યે પોતાને મળેલી શક્તિ કે પૈસાનું અભિમાન ન કરતું જોઈએ.

(૧૦)

પ્ર.૪ નીચેના કાચ્યની પૂર્તિ કરો.

જવાબ

૧. વક્તું	બુઝાભ્યામ્.	પાના નં. ૧૨૪ કડી ૪
૨. મત્વેતિ નાથ	બિન્દુઃ.	પાના નં. ૧૨૫ કડી ૮
૩. સુભાષુ	અધિકાર.	પાના નં. ૧૨૫ કડી ૮૪/૮૫
૪. ચોવીસો..... ડાળ.		પાના નં. ૧૨૭ કડી ૧૦૭/૧૦૮
૫. પ્રભાવાદિક	ફં.	પાના નં. ૧૨૯ કડી E3/E4

જ્ય - જિનોંદ્રે

(30)

પ્ર.૧ (અ) નીચેના પાઠની પૂર્તિ કરો.

૧. ચાઉકાલં સજ્જાયરસ્સ અકર્યણાએ ઉભાઓકાલં બંડોવગરણરસ્સ અપડિલેણાએ
૨. ફાસાફુસંતુ એ યં પિયણ ચરમેહિ ઉસ્સાસ નિસ્સાસેહિ વોસિરામિ તિ કટુ
૩. સદહંતો પતિઅંતો રોઅંતો ફાસંતો પાલંતો અણુપાલંતો

(૭)

(બ) નીચેના શબ્દોના ગુજરાતીમાં અર્થ લખો.

(૪)

જવાબ

૧. સાહુ	સાધુઓ રહેલા છે
૨. મા એં બાલા	રજે ! સાપ કરે
૩. વિદ્રિષ્ણામિ	વિચરીશ
૪. ઈંલોગરસ આસાયણાએ	આ લોકની આશાતનાથી
૫. મુર્ચંતિ	ભવોપગાહી કર્મથી મુક્ત થાય છે
૬. પાવયણં	પ્રવચન
૭. સમણધમે	દશ પ્રકારના સાધુધર્મમાં લાગેલા દોષોથી
૮. ગંધેણં	ગંધથી

(ક) નીચેના શબ્દોના મૂળ પાઠ લખો.

(૫)

મૂળ પાઠ	મૂળ પાઠ
૧. કપટ સહિત જૂઠું બોલવું	માયામોસો
૩. પ્રત્યાખ્યાન કરીને	પર્યાકખાય
૫. જીવ પર દેખભાવ કરવો	પાઉસિયાએ

(દ) નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ લખો.

(૧૦)

૧. સંયમની સુરક્ષા માટે અને જ્ઞાનથી આચરણને સુધારવા શેનો ત્યાગ અને શેનો ર્વીકાર કરવાનો છે?
૨. સંયમની સુરક્ષા માટે અભ્રણનો ત્યાગ અને પ્રણાયર્યનો ર્વીકાર કરવાનો છે. જ્ઞાનથી આચરણને સુધારવા માટે અદ્ધિકારો ત્યાગ અને હિયાનો ર્વીકાર કરવાનો છે.
૩. કેવલી ધર્મની અને શ્રુતની આશાતના કેવી રીતે થાય છે?
૪. કેવલી ધર્મની – જિનવાણી, મોક્ષમાર્ગનું બુરું બોલવું. કેવલી ધર્મને ઉત્તમ, મંગાલ ન માને. શ્રુતની – આગમસ્ત્રોને ન માને. મિથ્યા માને.
૫. આચાર પ્રકટ્ય એટલે શું? તે કેટલા છે? કેવી રીતે?
૬. આચાર એટલે આચારાંગ સૂસુ પ્રકટ્ય એટલે તેના અધ્યયન વિશેષ. ૨૮ – આચારાંગ સૂસુના પ્રથમ શ્રુત રક્ષણના C + જીજાના ૧૯ + નિશીથ સૂસુના ૩ એમ ૨૮ અધ્યયન.
૭. સંમૂર્ચિષ્મ મનુષ્યને પર્યામિ કેટલી? આપણે તેમને જોઈ શકીએ?
૮. સંમૂર્ચિષ્મ મનુષ્ય પ્રથમ પાંચ પર્યામિ બાંધવાની શરૂઆત એક સાથે કરે છે, પરંતુ ચોથી શ્વાસોચ્છવાસ નામની પર્યામિ બાંધવાનું પૂર્ણ કરે એ પહેલા અપર્યામ અવસ્થામાં મૃત્યુ પામે છે, આથી તે જીવોના શરીર એટલા નાના હોય છે કે આપણે તેમને આંખોથી જોઈ શકતા નથી.
૯. બય કોના ઉદ્યથી ઉત્પન્ન થાય છે? તે કેટલા છે? પહેલા ૪ ના નામ લખો.
૧૦. બય મોહનીયના ઉદ્યથી. આલોક, પરલોક, આદાન, અકર્માત.

(ઘ) માત્ર સંખ્યા લખો.

(૫)

૧. શબલા દોષ – ૨૧	૨. જ્ઞાનના અતિચાર – ૧૪	૩. કાયાના દોષ – ૧૨	૪. જીવાયોનિ – ૮૪ લાખ
૫. લેશ્યા – ૬	૬. પાપસ્થાનક – ૧૮	૭. શિક્ષાપ્રત – ૪	૮. પરિષહ – ૨૨

પ્ર.૨ (અ) ગતાગતિના આધારે જવાબ લખો.

(૧) નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ લખો.

૧. વાસુદેવ અનુતાર વિમાનમાંથી આવીને ઉપજે કે નહિ? શા માટે?

૨. ના કારણ કે એકવાર અનુતાર વિમાનમાં ગયેલો જીવ બવિષ્યમાં ક્યારેય નરકમાં જન્મ લે નહિ અને વાસુદેવ મરીને નરકમાં જ જાય છે માટે વાસુદેવ અનુતાર વિમાનમાંથી આવીને ઉપજે નહિ.

૩. અસંઝી પંચેન્દ્રિય પરભવનું કેટલું આયુષ્ય બાંધી શકે? તેઓ મરીને ક્યાં જાય?

૪. અસંઝી પંચેન્દ્રિય જીવ પલ્યના અસંખ્યાતમા ભાગથી વધુ પરભવનું આયુષ્ય બાંધી શકે નહિ. તેઓ મરીને ૩૮૫ બેદમાં ૧૭૮ ની લટ + પ્રથમ નરક, ૮૧ જાતિના દેવ, ૫૭ અંતરદ્ધીપના જુગલિયા સુધી જ જઈ શકે.

૫. ૪૦ બેદની ગતિ ડોણી ડોણી છે? તે ૪૦ બેદ ક્યા?

૬. ૧ થી ૬ નરક, ૩ થી ૮ દેવલોક, ૯ લોકાંતિક, ૨-૩ કિલિખીક. તે ૪૦ બેદ - ૧૫ કર્મભૂમિના મળુષ્ય, ૫ સંઝી તિર્યચ પંચેન્દ્રિય એ ૨૦ ના અપર્યામા અને પર્યામા એટલે ૪૦.

૭. વાલુપ્રભાનો નારકી સમકિતની હાજરીમાં આયુષ્યનો બંધ કરે તો ક્યાં જાય? એકાંત સમકિતીના બેદ ક્યા?

૮. ૩૦ બેદમાં. ૧૫ કર્મભૂમિના મળુષ્યના અપર્યામા અને પર્યામા. એકાંત સમકિતીના બેદ - ૧૦ ૫ અનુતાર વિમાનના અપર્યામા અને પર્યામા.

(૨) નીચેના જોતની વિસ્તારથી ગતાગત લખો.

૧. ઈશાન દેવલોકની - આગત ૪૦ બેદની ૧૫ કર્મભૂમિના મળુષ્ય, ૫ સંઝી તિર્યચ, ૫ હરિવાસ, ૫ રમ્યકવાસ, ૫ દેવકુરુ, ૫ ઉતારકુરુ એ ૪૦ ના પર્યામાની. ગત ૪૫ બેદની ૧૫ કર્મભૂમિના મળુષ્ય, ૫ સંઝી તિર્યચ પંચે., બાદર પૃથ્વી, બાદર પાણી, બાદર પ્રત્યેક વનસ્પતિ એ ૨૩ ના અપર્યામા અને પર્યામા એટલે ૪૫.

૨. મીઠાની - આગત ૧૭૮ બેદની ૧૦૧ સંમૂચીર્ણ મળુષ્યના અપર્યામા, ૧૫ કર્મભૂમિના મળુષ્યના અપર્યામા અને પર્યામા એમ ૩૦, તિર્યચના ૪૮ બેદ. ગત ૧૭૮ બેદની ૧૦૧ સંમૂચીર્ણ મળુષ્યના અપર્યામા, ૧૫ કર્મભૂમિના મળુષ્યના અપર્યા. અને પર્યા. એમ ૩૦, તિર્યચના ૪૮ બેદ એટલે ૧૭૮.

૩. કેવળીની - આગત ૧૦૮ બેદની ૮૧ દેવ (૧૫ પરમાધામી, ૩ કિલિખી ૧૮ વર્જને), ૧૫ કર્મભૂમિ, ૫ સંઝી તિર્યચ પંચેન્દ્રિય, પ્રથમ ૪ નારકી, બાદર પૃથ્વી, બાદર પાણી, બાદર પ્રત્યેક વનસ્પતિ એ ૧૦૮ ના પર્યામા. ગત મોક્ષની.

૪. માંડલિક રાજાની - આગત ૨૭૯ બેદની ૧૭૮ માંથી તેઓ-વાઉના ૮ બેદ વર્જને ૧૭૧, ૮૮ દેવના પર્યામા, પ્રથમ ૪ નરકના પર્યામા એટલે ૨૭૯. ગત પ૫૫ બેદની પ૫૩ બેદમાંથી ૮ ગ્રવિયક, ૫ અનુતાર વિમાન એ ૧૪ ના અપર્યામા અને પર્યામા વર્જને પ૫૫ બેદની.

૫. મગરની - આગત ૨૭૭ બેદની ૮૧ દેવ (૧૫ પરમાધામી, ૩ કિલિખી ૧૮ વર્જને), ૧૭૮ ની લટ, ૭ નરકના પર્યામા ગત પર૨૭ બેદની - પ૫૩ બેદમાંથી નવમા દેવલોકથી અનુતાર વિમાન સુધીના ૧૮ જાતિના દેવના અપર્યામ અને પર્યામ વર્જને પર૨૭ બેદની.

(૩) નીચેના વાક્યો સાચા છે કે ખોટા? ખોટા હોય તે સુધીનીને લખો.

૧. નારકી અચ્યવીને સંઝી મળુષ્ય કે સંઝી તિર્યચ થાય છે.

૨. સાચું.

૩. અચ્યુત દેવલોકના દેવ અચ્યવીને માછલા થાય છે.

૪. ખોટું. અચ્યુત દેવલોકના દેવ અચ્યવીને મળુષ્ય થાય છે.

૫. માખી મરીને દેવ થાય છે.

૬. ખોટું. માખી મરીને દેવ થતા નથી.

૭. સમકિતી દેવ સમકિતની હાજરીમાં આયુષ્યનો બંધ કરે તો હેમવયના મળુષ્યમાં જાય છે.

જ. ખોટું. સમકાળી દેવ સમકાળની હાજરીમાં આયુષ્યનો બંધ કરે તો કર્મલૂભિના મનુષ્યમાં જાય છે.
પ. બળદેવ નિયમા દીક્ષા લે છે.

જ. સાચું.

(બ) કૃત શાલાધનીય મહાપુરુષોના આધારે ખાલી જગ્યા પૂરો.

(૭)

૧. ..... અને ..... બંને સગા બાઈ હોય છે.

જ. વાસુદેવ, બળદેવ

૨. ..... અને ..... ક્ષોત્રમાં તીર્થકર ક્રમથી થાય છે.

જ. ભરત, ઈરવત

૩. ..... અને ..... શાવકપણું ન રૂપર્શો.

જ. વાસુદેવ, પ્રતિવાસુદેવ

૪. ચક્રવર્તીની ..... રાણીઓ અને ..... દેવતાઓ તેમની સેવા કરે છે.

જ. રૂપાંદુરી, રૂપાંદુરી

પ. ભરતમાં તીર્થકરનું જધન્ય આયુષ્ય ..... અને બળદેવની ઉદ્ઘાટ અવગાણના ..... છે.

જ. જરૂરાંદુરી, ૮૦ ધનુષ

ક. વાસુદેવ ..... જંગના અને તેમને ..... કહેવાય છે.

જ. ક્ષામ, અર્દ્ધચક્રવર્તી

૭. પ મહાવિદેહમાં બળદેવની સંખ્યા જ. ..... અને ચક્રવર્તીની સંખ્યા ૩. ..... હોય છે.

જ. ૨૦, ૧૪૦

(ક) વ્યવહાર સમકાળના કર્મ બોલના આધારે જવાબ લખો.

(૧૫)

(૧) નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ લખો.

(૧૦)

૧. વ્યવહાર સમકાળના બેદ ડેટલા છે? નિશ્ચય સમકાળ એટલે શું?

જ. કર્મ. નિશ્ચય સમકાળ એટલે જેણે અનંતાનુભંધી કોધ, માન, માયા, લોભ એ ચાર અને દર્શન મોહનીયની પ્રણ સમકાળ મોહનીય, મિશ્યાત્વ મોહનીય અને મિશ્ર મોહનીય એ મોહનીય કર્મની ૭ પ્રકૃતિનો ક્ષય, ઉપશમ કે ક્ષયોપશમ કર્યો હોય.

૨. વિનય એટલે શું? વિનયથી શેની પ્રાપ્તિ થાય છે? કુળ અને ગણ એટલે શું?

જ. વિનય એટલે જેણાથી સમકાળ પ્રાપ્ત થાય. વિનયથી અનેક સદ્ગુણોની પ્રાપ્તિ થાય છે. કુળ એટલે એક આચાર્યના શિષ્યોનો સમૂહ. ગણ એટલે ધણા આચાર્યના શિષ્યોનો સમૂહ.

૩. જીવ કયા કારણે કયારથી ભવભુમણ કરે છે? અનંતકાળથી ભવભુમણ કરે છે?

જ. જીવ વિધય અને કખાયના કારણે અનંતકાળથી ભવભુમણ કરે છે. હવે આ ભવમાં મનુષ્ય ભવ, ઉતામ કુળ આદિ સારી સામગ્રી મળી છે તો ધર્મ આસાધવો.

૪. ૩ જું દૂષણા, ૨ જુ પ્રભાવના, ૫ મી ભાવના અને ૧ લી સદ્ધણા લખો.

જ. ત્રીજું દૂષણા – વિતિગિચ્છા – ધર્મકરણીના ફળમાં સેંદ્ર રાખે કે ધર્મનું ફળ હશે કે નહિ? વર્તમાને તો કાંઈ ફળ દેખાતું નથી. તીજુ પ્રભાવના – ધર્મકથા પ્રભાવના – ચતુરાઈથી ધર્મકથા કરી પ્રભાવના કરે. પાંચમી ભાવના – દુકાન – ધર્મરૂપી માલ અને સમકાળ રૂપી દુકાન. પણેલી સદ્ધણા – પરમાત્મા સંથવો – પરમાર્થનો પરિચય કરવો. સર્વજ્ઞ કણિત તત્ત્વોના ભાવ જાણવા.

પ. જીયણા એટલે શું? તે ડેટલી છે? માત્ર નામ લખો.

જ. જીયણા એટલે જેણાથી સમકાળની સુરક્ષા થાય. છ. આલાપ, સંલાપ, દાન, માન, વંદના, ગુણગ્રામ.

(૨) વ્યાજ્યા લખો.

(૫)

૧. વાત્સલ્ય – સ્વધર્મનું હિત કરે અને ચતુર્વિધ સંધ્ય પ્રત્યે પ્રેમ રાખવો, તેમની યથાયોગ્ય સેવા, ભક્તિ કરવી.

૨. શ્રુતાનુરાગ – જેમ ચુવાન પુરુષ રંગરાગમાં રાચે તેમ ભવ્યાત્મા સમકાળી જીવ જૈન આગમ ચાંબળવામાં

અનુસાગ રાખે.

૩. સંક્ષોપ કુચિ – જેણે અન્ય મતોને જાણ્યા નથી તેમ જ જિનમતને પણ જાણ્યો નથી છતા શ્રુત્વા રાખે છે તેને સંક્ષોપ કુચિ છે.
૪. વચન શુદ્ધતા – વચનથી અર્થિહત દેવ, ધર્મગુરુ અને કેવળી પ્રરૂપિત ધર્મના જ ગુણકીર્તન કરે. જીજા સરાગી દેવ, ગુરુ કે ધર્મના ગુણગ્રામ ન કરે.
૫. આર્થયા – જિનવાણી, આગમ, શાસ્ત્રો પર દઢ શ્રુત્વા રાખે. સ્વ-પરના હિતાહિતનો વિચાર કરી કાર્ય કરે.

(૧૦)

પ્ર.૩ વાર્તાના આધારે નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ લખો.

૧. કોપાયમાન અર્જુનમાળીને પોતાની તરફ આવતા જોઈને સુદર્શન શેઠ શું કર્યું?
૨. કોપાયમાન અર્જુનમાળીને પોતાની તરફ આવતા જોઈને સુદર્શન શેઠ જરાપણ ડર્યા નહિ, વિચલિત થયા નહિ અને નિર્ભય રહ્યા. તેમણે પોતાના વઞ્ચાથી જમીનનું પ્રતિલેખન કરીને, પોંજુ, મુખ પર મુછપતિ ધારણ કરી, પૂર્વ દિશા તરફ મુખ રાખી, ડાંબો ઢીંચણ ઊભો કરી, બંને હાથ જોડીને મસ્તકે અડાડી સાગારી સંથારો ગ્રહણ કર્યો.
૩. દેડકો કાળ કરીને ક્યાં ગયો? ત્યાંથી આયુષ્ય પૂર્ણ કરીને ક્યાં જશે?
૪. દેડકો કાળ કરીને જૌધર્મ કટ્પમાં દર્દુરાવતંસક નામના વિમાનમાં દર્દુર નામના દેવ રૂપે ઉત્પજ થયો. ત્યાંથી આયુષ્ય પૂર્ણ કરીને મહાવિદેશ ક્ષેત્રમાં ઉત્પજ થશે. ત્યાં અધૂરી સાધના પૂર્ણ કરીને સર્વ કર્મનો અંત કરીને તેનો આત્મા મોક્ષો જશે અને દુઃખોને અંત કરશે.
૫. થાવર્ચયા પુત્ર સાથે કેટલાએ દીક્ષા લીધી? દીક્ષા લીધા પછી તેમણે શું કર્યું?
૬. ૧૦૦૦ પુરુષ સાથે દીક્ષા લીધી. દીક્ષા લીધા પછી તેમણે ૧૪ પૂર્વના જ્ઞાનનો અભ્યાસ કર્યો. છટઠથી લઈ માસક્ષમાણની તપદ્યા કરીને વિચરવા લાભ્યા. અનેક વર્ષો સુધી સાધુધર્મનું પાલન કરી, શાગ્રંય પર્વત પર એક મહિનાનો સંથારો કરી મોક્ષ ગયા.
૭. ચિત્રશાળામાં જેંકડો પૂતળીઓ, વઞ્ચોના પડદા, ચિત્રકર્મ વગેરે જોતા જ દાખિ વિથર થઈ જય તેવા મનમોહક દશ્યો બનાવ્યા. જેસવા સૂવાની પણ વ્યવર્સથા તેમાં રખાવી. અનેક પ્રકારના નાટકો, નૃત્ય, મુદ્રિ, ચુંદ કરનારા, સંગીતકાર, ગાવાવાળા, વાર્તા કહેનારા, જદુગર, જ્યોતિપી, ખેલૈયા, વીણા વગાડનારા વગેરે અનેક પુરુષોને રાખ્યા.
૮. લલિત મંડળી કયા નગરમાં રહેતી હતી? શ્રેણિક રાજએ તેમને શું વચન આપ્યું હતું?
૯. રાજગૃહી નગરીમાં લલિત મંડળી પોતાના સર્વ કાર્ય કરવામાં સ્વતંત્ર છે અને રાજ્ય તરફથી તેમને કોઈ દંડ આપવામાં આવશે નહિ.

(૧૦)

પ્ર.૪ નીચેના કાલ્યની પૂર્તિ કરો.

૧. કો વિસ્મયોગ ..... પીક્ષિતોચિ.
૨. સોડહ ..... પરિપાલનાર્થમ્.
૩. સંપૂર્ણ ..... યથેષ્ટમ્.
૪. ભક્તામરની ૨૦ મી કડી લખો.

જવાબ

પાના નં. ૧૭૧ કડી ૨૭
પાના નં. ૧૯૮ કડી ૫
પાના નં. ૧૭૦ કડી ૧૪
પાના નં. ૧૭૦ કડી ૨૦

જ્ય - જિનેંદ્ર

(30)

પ્ર.૧ (અ) નીચેના પાઠની પૂર્તિ કરો.

૧. સંથારા ઉવટુણાએ પરિયટુણાએ આઉટુણ પસારણાએ છાપઈ સંઘટુણાએ કુઈએ
૨. જ્તા બે જવણીજું ચ લે ખામેમિ ખમાસમણો દેવસિયાં
૩. સિરસાવત મતથાએ અંજલિકટુ એવં વયાસી નમોત્યુણાં અરિંઠાણાં
૪. છિં લેસાહિં કિછુ લેસાએ નીલ લેસાએ કાઉ લેસાએ તેઉ લેસાએ પઉમ લેસાએ

(૮)

(બ) નીચેના શબ્દોના ગુજરાતીમાં અર્થ લખો અને કયા પાઠમાં આવે છે?

(૫)

	જવાબ	પાઠ
૧. પડિપુઝં	પ્રતિપૂર્ણ છે	પ મા શ્રમણસૂત્રમાં
૨. સુતા કુઈ	સૂત્ર-સિદ્ધાંતની રૂચિ	ધર્મધ્યાનના કાઉસ્સાંમાં
૩. સંબિમં	સંબેખમ (કષ) થાય	સંથારા - સંલેખનામાં
૪. સહસાગારે	ઉતાવળથી લેવા વડે	ર જી શ્રમણસૂત્રમાં
૫. મિતી	મિત્રતા છે	ક્ષમાપના સૂત્રમાં

(ક) નીચેના શબ્દોના મૂળ પાઠ લખો.

(૫)

	મૂળ પાઠ
૧. ધર્મની આશાતનાથી	ધર્મસ્સ આસાયણાએ
૨. પાત્ર અને વચ્ચે આદિ ઉપધિની	બંડોવગરણસ્સ
૩. જીવ રહિત-અચિત	જીસુય
૪. ખોટું આળ ચડાવતું	અભ્યાખ્યાન
૫. વધારે સૂતા રહેવાથી	પગામસિજાંઅ

(દ) નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ લખો.

(૧૨)

૧. પ્રતિક્રમણના આવશ્યકના નામ લખી દેવ, ગુરૂ અને ધર્મના કેટલા અને કયા કયા?
૨. સામાચિક, ચાઉફીસત્યો, વંદણા, પ્રતિક્રમણ, કાઉસ્સાં, પચ્યકખાણ. દેવનો ચાઉફીસત્યો, ગુરુનો વંદણા, બાડીના ચાર સામાચિક, પ્રતિક્રમણ, કાઉસ્સાં, પચ્યકખાણ એ ધર્મના આવશ્યક છે.
૩. તર આગમ કોણ ભણે-ભણાવે? તેમનામાં ગુણ કેટલા? વર્તમાને ક્યાં છે? ચતુર્વિધ સંઘમાં તેમનું રથાન ક્યાં અને પ પદમાં કયા પદમાં?
૪. તર આગમ ઉપાધ્યાય ભણે-ભણાવે. તેમનામાં ગુણ રૂપ. વર્તમાને વપું કર્મભૂમિમાં. ચતુર્વિધ સંઘમાં તેમનું રથાન પહેલું અને પ પદમાં ચોથા પદમાં હોય.
૫. સાધુએ શેનો ત્યાગ કરેલો હોય છે? તેના ગુણ કેટલા? સાધુપણાનું મહિત્વ શું છે?
૬. સાધુએ ચાવતું જીવન માટે વીજું પાપનો ત્યાગ કરેલો હોય છે. તેના ગુણ રૂપ. સાધુપણા વિના સિદ્ધ નાહિં, મુનિ બંધ્યા વિના મુક્તિ નાહિં.
૭. ખામણા કયા આસને બેસીને કરાય છે? શા માટે? પહેલા-બીજા ખામણા કોણે કરવાના છે?
૮. ખામણા બંને ઢીચણ ઢાળીને કરાય કારણ કે પંચપરમેષ્ઠ પ્રત્યે સમર્પણનો ભાવ બતાવે છે. પહેલા ખામણા અરિંઠંત ભગવાનને અને બીજા ખામણા અનંતા સિદ્ધ ભગવાનને કરવાના છે.
૯. પરચ્યકખાણ કરવાથી શું લાભ થાય છે?
૧૦. મિથ્યાત્ત્વ, અપ્રત, પ્રમાદ, કખાય અને યોગ એ પાંચ કર્મ આવવાના દ્વારા બંધ થાય છે. ઈચ્છાઓ પર કાબૂ થાય છે. ઈન્ડ્રિયોના વિષયોની તૃષ્ણા શાંત થઈ જાય છે. ચિત્ત શાંત રહે છે.
૧૧. સિદ્ધશીલાની લંબાઈ-પહોળાઈ અને જડાઈ કેટલી છે? સર્વાર્થસિદ્ધ વિમાન અને સિદ્ધશીલા વચ્ચે કેટલું અંતર છે?

૭. સિદ્ધશીલાની લંબાઈ-પહોળાઈ ૪૫ લાખ યોજનની અને જાડાઈ ૮ યોજનની છે. સર્વાર્થસિદ્ધ વિમાન અને સિદ્ધશીલા વચ્ચે ૧૨ યોજન + ૮ યોજનની સિદ્ધશીલાની જાડાઈ મળીને ૨૦ યો. કાઝેરું/સાધિક અંતર છે.

(૫૦)

પ્ર.૨ (અ) દંડકના આધારે જવાબ લખો.

(૩૦)

(૧) વ્યાખ્યા લખો.

(૪)

૧. ડખાય - જેનાથી સંસાર વધે તે. જેમાં જીવો વિવિધ દુઃખો દ્વારા કષ્ટ પામે તે.

૨. અચક્ષુદર્શન - આંખ સિવાયની બીજી ૪ ઈન્ડ્રિયો અને મન દ્વારા થતો વસ્તુનો સામાન્ય બોધ.

૩. વ્યવહાર મનયોગ - જેમાં સત્ય અને મૃદ્ઘા રહિત વિચાર કરવા.

૪. પર્યામિ - આહાર વગેરેના પુદ્ધગલોને ગ્રહણ કરીને શરીર, ઈન્ડ્રિય આદિ રૂપમાં પરિણમાવવાની જીવની પૌદ્ધગલિક શક્તિ વિશેષ.

૫. કુળજી સંક્ષાન - હાથ, પગ, માથું, ગ્રીવા ઓછા અધિક હોય. અન્ય અવયવ જુંદર હોય.

(૨) મને ઓળખો.

(૫)

જવાબ

૧. મારામાં દણિનું પરિવર્તન થતું નથી.

જુગલિયા, પ સ્થાવર, સંમૂહિક્ષિમ મનુષ્ય, ૧૫ પરમાધારી, ૩ કિલ્યાધી, પાંચ અનુતાર વિમાન

૨. મારા દ્વારા સુદેવ, સુગુરુ, સુધર્મ પર શ્રદ્ધા થાય છે.

સમકિત દણિ

૩. મારી ઉત્કૃષ્ટ સ્થિતિ ૪૮ દિવસની છે.

તેઈન્ડ્રિય

૪. હું એક ગતિમાંથી આવું છું, પછી બીજે ગતિ કરતો નથી.

સિદ્ધ ગતિ

૫. આ શરીરનો રૂપભાવ જરૂરા, પડવા, વિણસવાનો છે.

ઔદારિક શરીર

(૩) નીચેના વાક્યો સાચા છે કે ખોટા? ખોટા હોય તે સુધારીને લખો.

(૪)

૧. આમોહેના દેવ ઉત્તાર વૈકિય કરતા નથી.

૮. સાચું

૨. મહાવિદેહમાં ઉત્કૃષ્ટ અવગાહના ૧ ગાઉની હોય છે.

૩. ખોટું. મહાવિદેહમાં ૬. અવગાહના ૫૦૦ ધનુષ હોય છે.

૩. કવલ આહાર માત્ર વૈકિય શરીરવાળાને ૪ હોય છે.

૪. ખોટું. કવલ આહાર માત્ર ઔદારિક શરીરવાળાને ૪ હોય છે.

૫. સંઝી તિર્યચ પંચેન્ડ્રિયને ચાર જ્ઞાન હોય છે.

૬. ખોટું. સંઝી તિર્યચ પંચેન્ડ્રિયને ગ્રણ જ્ઞાન હોય છે.

(૧૯)

(૪) નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ લખો.

૧. સંઝી અને ચક્ષુદર્શનમાં ડેટલા અને ડયા ડયા દંડક લાભે?

૭. સંઝીમાં ૧૫ દંડક ૧૩ દેવતા, ૧ નારકી, ૧ તિર્યચ પંચેન્ડ્રિય, ૧ મનુષ્ય. ચક્ષુદર્શનમાં ૧૭ દંડક ૧૩ દેવતા, ૧ નારકી, ૧ તિર્યચ પંચેન્ડ્રિય, ૧ મનુષ્ય, ૧ ચૌરેન્ડ્રિય.

૮. દેવતાનો પર્યામા દ્વાર અને ગર્ભજ મનુષ્યનો આહાર દ્વાર લખો.

૯. દેવતાનો પર્યામા દ્વાર - અપર્યામા અને પર્યામા પાંચ, (ભાધા અને મન સાથે પૂર્ણ કરે તેની એક ૪ પર્યામિ ગણી.) ગર્ભજ મનુષ્યનો આહાર દ્વાર - આહાર ૩ પ્રકારનો ઓઝ, રોમ, કવળ અને સચેત, અચેત તથા મિશ્ર અથવા અણાહારક.

૩. નરકનો જ્ઞાન દ્વાર અને અસંઝી પંચેન્ડ્રિયનો દણિ દ્વાર લખો.

૧૦. નરકનો જ્ઞાન દ્વાર - નારકીમાં પ્રથમ ૩ જ્ઞાન, ૩ અજ્ઞાન. અસંઝી પંચેન્ડ્રિયનો દણિ દ્વાર - અપર્યામામાં દણિ બે સમકિત દણિ, મિથ્યાત્ત્વ દણિ પર્યામામાં એક મિથ્યાત્ત્વ દણિ.

૪. વૈકિય ચોગમાં અને નપુંસક વેદમાં દંડ કેટલા અને કરા કરા?
૫. વૈકિય ચોગમાં ૧૭ દંડ – ૧૩ દેવતા, ૧ નારકી, ૧ તિર્યચ પંચેન્દ્રિય, ૧ મનુષ્ય, ૧ વાયુકાય.
- નપુંસક વેદમાં ૧૧ દંડ – ૨૪ દંડકમાંથી ૧૩ દેવતાના વર્જને.
૬. પૃથ્વીકાર્યમાં કેટલી લેશ્યા હોય? શા માટે?
૭. ૪, અપરામિમાં ૪ લેશ્યા કારણ કે પૃથ્વીમાં ૫૧ જાતિના દેવતા ચ્યાવીને આવતા હોય છે. તેઓને મૃત્યુ સમયે
જે લેશ્યા હોય તે લેશ્યા તે બીજુ ગતિમાં સાથે લઈ આવે છે તેથી અપરામિમાં ચાર લેશ્યા અને પરામિમાં
૩ લેશ્યા લેશ્યા હોય છે.
૮. શ્રીજાથી બાર્ખમા દેવલોકના દેવની ઉત્કૃષ્ટ અવગાહના લખો.
૯. ૩ – ૪ દેવલોકના દેવની ક હાથની, ૫ – ક દેવલોકના દેવની ૫ હાથની, ૭ – ૮ દેવલોકના દેવની ૪ હાથની,
૯ થી ૧૨ દેવલોકના દેવની ૩ હાથની.
૧૦. ગ્રણ વિકલેન્દ્રિયનો આગતિ-ગતિ દ્વાર લખો.
૧૧. ગ્રણ વિકલેન્દ્રિયમાં જે ગતિનો આવે મનુષ્ય, તિર્યચ. જાય જે ગતિમાં મનુષ્ય, તિર્યચ. દશ દંડનો આવે તે
પ ર્થાપર, ૩ વિકલેન્દ્રિય, ૧ તિર્યચ પંચેન્દ્રિય, ૧ મનુષ્ય ને જાય પણ તે ૪ દશમાં.
૧૨. સંમૂર્ચિષ્મ મનુષ્યનો રિથ્યતિ દ્વાર અને જુગલિયાનો ઉપયોગ દ્વાર લખો.
૧૩. સંમૂર્ચિષ્મ મનુષ્યનો રિથ્યતિ દ્વાર – %. અંત. ૬. અંત. જુગલિયાનો ઉપયોગ દ્વાર – ૩૦ અકર્મભૂમિમાં
ઉપયોગ ૫ મતિજ્ઞાન, શ્રુતજ્ઞાન, મતિઅજ્ઞાન, શ્રુતઅજ્ઞાન, ચક્ષુદર્શન, અચક્ષુદર્શન, ૫૫ અંતર્દ્વીપમાં
ઉપયોગ ૪ મતિઅજ્ઞાન, શ્રુતઅજ્ઞાન, ચક્ષુદર્શન, અચક્ષુદર્શન.
- (બ) કાળનું માપ અને અવગાહનાના આધારે નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ લખો. (૫)
૧. અશાશ્વત પદાર્થ શેનાથી મપાય છે?
૨. આત્મા આંગુલ.
૩. લોકમાં કેટલા પ્રકારના પદાર્થ છે? કરા કરા? માત્ર નામ લખો.
૪. ગ્રણ. મનુષ્યફૂત, ઉપાધિજ્ઞય, શાશ્વતા.
૫. ઉત્કૃષ્ટ અંતર્મુહૂર્ત એટલે શું?
૬. ૪૮ ગ્રણિટમાં એક સમય ઓછો કાળ.
૭. ૧ પૂર્વિંગ અને ૧૦ કો.કો. સાગરના કેટલા વર્ષ થાય?
૮. ૧ પૂર્વિંગ એટલે ૮૪ લાખ વર્ષ. અસંખ્યાતા વર્ષ.
૯. જૈનદર્શનમાં સમય કોને કહે છે? આંખના એક પલકારામાં કેટલા સમય જાય છે?
૧૦. સૂક્ષ્મમાં સૂક્ષ્મ કાળને સમય કહે છે. આંખના એક પલકારામાં અસંખ્યાતા સમય જાય છે.
- (ક) ત૨ અસંજાયના આધારે નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ લખો. (૧૦)
૧. ઉત્કાલિક સૂત્રો કેટલા છે? કરા કરા? પ્રતિક્રિમણ કરા કાળમાં આવે છે?
૨. ઉત્કાલિક સૂત્રો ૯ છે. ઉવવાઈ, રાયપસેણીય, જીવાભિગમ, પ્રજ્ઞાપના, સૂર્ય પ્રજ્ઞામિ, દશવૈકાલિક, નંદી,
અનુયોગદ્વાર અને આવક્ષ્યક. પ્રતિક્રિમણ અકાળમાં ૪ કરવાનું છે કારણ કે ઉત્કાલિક હોવા છતા કાળની
બધી મર્યાદા ઓળંગી ગયેલ છે.
૩. વિદ્યુત એટલે શું? તેની અસંજાય કેટલા સમયની છે? સમજણ સાથે લખો.
૪. વિદ્યુત એટલે વીજળી ચમકે તો. તેની અસંજાય એક પ્રછની છે. આકાશમાં વીજળીનું ચમકવું તે વિદ્યુત
કહેવાય છે. ગર્જના તેમ ૪ વિદ્યુત કુદરતી અથવા દેવકૃત બંને પ્રકારે હોય છે.
૫. ગર્જિત, વિદ્યુત, રાજ્યુદ્ગ્રાહ અને સંદ્યાની અસંજાય કેટલા સમય સુધી રહે છે?
૬. ગર્જિત – બે પ્રછર સુધી. વિદ્યુત – એક પ્રછર. રાજ્યુદ્ગ્રાહ – ચુદ્ર ચાલે ત્યાં સુધી. સંદ્યા – ૧ મુહૂર્તની.
૭. મધ્યાહનની અસંજાય વિશે સમજાવો.
૮. સૂર્યોદયથી સૂર્યાસ્તના મધ્યભાગનો સમય. તેની પહેલાની એક ઘડી અને પછીની એક ઘડી એમ કુલ જે

ઘડી = ૧ મુહૂર્તની અસાજાય.

પ. તર અસાજાયનું વર્ણન કયા સૂચનામાં આવે છે? નિર્ધારિત, અશુદ્ધ સામના, પ્રભાતની અસાજાય કેટલા સમયની છે?

૭. ઠાણાંગ સૂર્ય ૪, ઠાણાંગ સૂર્ય ૧૦ તથા નિશીથ સૂર્ય ૬. ૧૮. નિર્ધારિત - ૮ પ્રછર સુધી, અશુદ્ધ સામના - દુર્ગાધ આવે કે દેખાય ત્યાં સુધી, પ્રભાત - ૧ મુહૂર્ત.

(૫) મોક્ષભાગની આરાધનાના આધારે નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ લખો. (૫)

૧. આત્મા પરમાત્મા બની શોનો સ્વામી બને છે?

૨. આત્મા પરમાત્મા બની લોકના અગ્રભાગે સદાકાળ માટે આત્મ સુખ, આત્મ રમણીતા, આત્મ સ્વભાવ, અવ્યાભાધ સુખનો સ્વામી બને છે.

૩. મનને ધર્મધ્યાનમાં કેવી રીતે રાખવાનું છે? અંતિમ સમયે શું ભાવના ભાવવાની છે?

૪. આર્તધ્યાન અને રૌદ્રધ્યાનને ત્યાગીને મનને ધર્મધ્યાનમાં રાખવાનું છે. અંતિમ સમયે સંથારો કરવાની ભાવના રાખશું.

૫. જિજ્ઞાસા અને શંકાનું સમાધાન કરવા શું કરતું?

૬. જિજ્ઞાસા અને શંકાનું સમાધાન કરવા પૂર્ણ-સાધીજી આદિને પ્રશ્નો, પ્રતિપ્રશ્નો પૂછીને ધર્મનું જ્ઞાન વધારતું.

૭. જિજ્ઞાસાની પ્રભાવના કેવી રીતે કરશું?

૮. ધર્મમાં પરમ શ્રદ્ધા કરી, બીજાને પણ ધર્મમાં સ્થિર કરી, વાત્સલ્યભાવે પ્રભાવના કરશું.

૯. આત્મગુણોનું પોખરણ કેવી રીતે કરશું?

૧૦. સંવર, સામાચિક, પૌખધ, સંવર પૌખધ, ગોચરી દયા વગેરે શિક્ષા વડે આત્માના ગુણોનું પોખરણ કરશું.

(૧૦)

પ્ર.૩ વાર્તાના આધારે નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ લખો.

૧. ભગવાન મહાવીરે કેવળીપણે કેટલા ચાતુર્માસ કર્યા? તેમના અવધિજ્ઞાની, કેવળી અને શ્રાવકોની સંપ્રાણી કેટલી? તેમના શાસનમાં કેટલાએ તીર્થકર નામ ગોત્ર બાંધ્યું?

૨. ૩૦ ચાતુર્માસ કર્યા. અવધિજ્ઞાની - ૧૩૦૦, કેવળી - ૭૦૦, શ્રાવક - ૧૫૮૦૦૦, એ જણે તીર્થકર નામ ગોત્ર બાંધ્યું.

૩. નયસારને સમકિતની પ્રામિ કેવી રીતે થઈ? આયુષ્ય પૂર્ણ કરી તેઓ ક્યાં ઉત્પન્ન થયા?

૪. સાધુએ નયસારને આત્મસુખ પ્રામિનો માર્ગ અને નમસ્કાર સૂર્યનું સ્મરણાદિ ધર્મની વિધિઓ શીખવી, જેના દ્વારા નયસારને સમકિતની પ્રામિ થઈ. આયુષ્ય પૂર્ણ કરી તેઓ પ્રથમ દેવલોકમાં ઉત્પન્ન થયા.

૫. શ્રીપૃષ્ઠ વાસુદેવ કેવી રીતે બન્યા? વાસુદેવના માતા-પિતાનું નામ શું હતું? તેમની માતાને કેટલા સ્વપ્ન આવ્યા? વાસુદેવની પદવી ડોણ પામે છે?

૬. પૂર્વભવતમાં નિયાણું કરેલું હતું કે મારા તપના પ્રભાવથી આવતા ભવમાં હું મહાન પરાક્રમીઓ બન્યાં. નિયાણાનું પ્રાયશ્રિતા ન કરવાના કારણે વાસુદેવ બન્યા. માતાનું નામ-મૃગાવતી, પિતાનું નામ-રીપુર્મંન તેમની માતા ને સાત સ્વપ્ન આવ્યા હતા. પૂર્વભવતમાં નિયાણું કરેલ જીવ વાસુદેવની પદવી પામે છે.

૭. ભગવાનને પ્રથમ ચાતુર્માસમાં ડોણે કયા ઉપસર્ગો આપ્યા?

૮. પ્રથમ ચાતુર્માસમાં શૂલપાણી યક્ષણા મંદિરમાં રાત્રે કાઉસ્સાંમાં પ્રબુ સ્થિર હતા, ત્યાં યક્ષો આવીને હાથી અને પિશાચના ભયંકર ઢ્ઠો ધારણ કર્યા, પણ પ્રબુ ડર્યા નાહિ. પણી યક્ષો પ્રબુના મસ્તક, નાક, આંખ, દાંત, હોઠ વગેરેમાં તીવ્ર વેદનાઓ ઉપાલ્પી.

૯. મરિચીના ભવમાં તીર્થકરના માર્ગની આશાતના કરવાથી તેમણે પ થી ૧૪ ભવમાં ક્યાં ઉત્પન્ન થવું પડ્યું?

૧૦. પાંચમા, સાતમા, નવમા, અગિયારમા અને તેરમા ભવમાં બ્રાહ્મણપણે ઉત્પન્ન થયા અને તે દરેક ભવમાં ત્રિંદી વેખધારી સાધુ બન્યા. છટા, આઠમા, દશમા, બારમા અને ચૌદમા ભવમાં તેઓ અનુઝે પ્રથમ,

દ્વિતીય, તૃતીય, ચતુર્થી, પંચમ ટેવલોકનાં નેપણ થયા.

(૧૦)

પ્ર.૪ નીચેના કાચની પૂર્તિ કરો.

- ૧. અટપ શુતં ..... હેતુઃ.
- ૨. આપાદ કણ ..... ભવનિના.
- ૩. દષ્ટવા ..... ઈચ્છેત્ત.
- ૪. મંદાર ..... તિતવા.

જવાબ

- પાના નં. ૨૪૫ કડી ૬
- પાના નં. ૨૫૧ કડી ૪૯
- પાના નં. ૨૪૭ કડી ૧૧
- પાના નં. ૨૪૮ કડી ૩૩

જ્ય - જિનોંદ્ર

(૧૫)

પ્ર.૧ (અ) નીચેના શબ્દોના મૂળ પાઠ તખી ક્યા પાઠમાં આવે છે તે લખો.

(૫)

મૂળ પાઠ	પાઠ
પ્રમાણ કરવાથી	પ્રમાણાચચિં
અશુદ્ધ ભિક્ષા	અપરિસુદ્ધ
પ્રતિપૂર્ણ છે	પડિપુણ
ધર્મની આદિ કરનારા	આઈગરાણ
કટ્પે નાહિ	અકપો

(૧૦)

(બ) નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ લખો.

૧. કર્માદાન કોને કહે છે? તે કેટલા છે? શ્રાવકને કેટલા કર્માદાનની છૂટ હોય?
૨. જે ધંધા અને કાર્યોમાં વિશેષ હિંસા આદિ કારણોથી કર્માનો વિશેષ બંધ થાય છે. ૧૫. એકપણ નાહિ.
૩. તીર્થ એટલે શું? તે કેટલા છે? તેમાં કોનો સમાવેશ થાય છે? તેનું જીજું નામ શું છે?
૪. જેણી રૂથાપના તીર્થકર કરે. ચાર. સાધુ, સાધી, શ્રાવક, શ્રાવિકા. ચતુર્વિધ સંઘ.
૫. ભય ક્યા કર્મા ઉદ્દેશી હોય? તેના માત્ર નામ લખો.
૬. ભય મોહનીયના ઉદ્દેશે. આલોક, પરલોક, આદાન, અકર્માતૃ, આજીવિકા, મરણ, અપયશ.
૭. એક મહાવિદેશમાં ૪૪.-૭૫. કેટલા તીર્થકર હોય? સીમંધર રૂપામી ક્યા બિરાજે છે? (દ્વીપ, ક્ષેત્ર, વિજય)
૮. ૪૪ - ૪૫ ઉદ્દેશ - ૩૨. જંબૂદૂલ્પના મહાવિદેશ ક્ષેત્રમાં આઠગી વિજયમાં બિરાજે છે.
૯. ગોચરી વખતે કોનાથી ક્યા ક્યા દોષ લાગી શકે છે?
૧૦. ઉદ્ગમના ૧૫ દોષ વહોરાવનાર ગૃહસ્થથી લાગે. ઉત્પાદનના ૧૫ દોષ વહોરનાર સાધુથી લાગે. એખણાના ૧૦ દોષ ગૃહસ્થ અને સાધુ બંનેથી લાગે.

(૫૫)

પ્ર.૨ (અ) પાંચ જ્ઞાનના આધારે જવાબ લખો.

(૩૦)

(૧) વ્યાખ્યા લખો.

(૬)

૧. જ્ઞાન – જેણાથી પદાર્થને વિશેષરૂપે જાણતું, જીવનો ઉપયોગ, જીવનું લક્ષણ, જીવનો જાણપણાનો ગુણ.
૨. અપ્રતિપાતિ અવધિજ્ઞાન – જે ઉત્પન્ન થયેલું અવધિજ્ઞાન જાય નાહિ, સંપૂર્ણ ભવ સુધી રહે અથવા કેવળ જ્ઞાનની પ્રાભિ સુધી રહે.
૩. પ્રથમ સમય સાચોગી ભવસ્થ – કેવળજ્ઞાનનો પ્રથમ સમય.
૪. અનદ્ધક શ્રુત – જેમાં અદ્ધકરના ઉચ્ચાર નથી જેમ કે શ્વાસ લેવો, શ્વાસ મૂકવો, ઉધરસ, ઈંક, બગાસા વગેરે અનદ્ધક ઉચ્ચારથી જે જ્ઞાન થાય તે અનદ્ધક શ્રુત.
૫. પ્રાજુભતિ મન:પર્યવ્યક્તિ જ્ઞાન – સામાન્યપણે જાણે તે.
૬. અવાય – નિર્ણય કરવો.

(૨) નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ માત્ર એક વાક્યમાં લખો.

(૫)

જવાબ

૧. અનાદિ શ્રુત એટલે શું?
૨. સર્વાર્થસિદ્ધના દેવનો અવધિજ્ઞાનનો વિષય લખો.
૩. ક્ષેત્રથી કેવળજ્ઞાની ક્યા ક્ષેત્રની વાત જાણે દેખો?
૪. અનાનુગામિક અવધિજ્ઞાનના ભેદ લખો.
૫. જાતિસ્મરણજ્ઞાન કોનો વિષય છે?

જે શ્રુત આદિ રહિત છે, તેને અનાદિ શ્રુત કહે છે.
 ૭. ૬. ૧૪ રાજલોકમાં કાંઈક ઓછું દેખે.
સર્વ ક્ષેત્ર (લોકાલોકની).
સંબંધ (નિરંતર), અસંબંધ (સઅંતર).
મતિજ્ઞાનમાં ધારણાનો.

(3) ખાલી જગ્યા પૂરો. (8)

૧. હાન ..... અને ..... ની સહાયતાથી થાય તેને પરોક્ષ જ્ઞાન કહે છે.

૨. ઈન્ડ્રિયા, મન.

૩. આવશ્યક વ્યતિરિક્તના ..... અને ..... બેદ છે.

૪. કાલિક શ્રુત, ઉત્કાલિક શ્રુત.

૫. પંડપ્રભા નારકીનું અવધિજ્ઞાન ..... ના આડારે હોય છે અને અવધિજ્ઞાનનું ઉત્કૃષ્ટ ક્ષોગ ..... છે.

૬. ગ્રાપા, રાં ગાઉ.

૭. ..... , ... આદિ ગુણ મન:પર્યવજ્ઞાનની પ્રામિનું કારણ છે.

૮. શાંતિ, સંયમ.

(4) નીચેના પ્રઝોના ર કે ૩ લીટીમાં જવાબ લખો. (૧૫)

૧. મધ્યમ વર્ધમાન અવધિજ્ઞાનના કેટલા બેદ છે? વૃદ્ધિ કેટલા પ્રકારે થાય? કોણ કોણાથી સૂક્ષ્મ છે? (3)

૨. અનેક બેદ. દ્રવ્ય, ક્ષોગ, કાળ, ભાવ. કાળ સર્વથી સૂક્ષ્મ છે, તેથી ક્ષોગ અસંખ્યાગણું સૂક્ષ્મ છે, તેથી દ્રવ્ય અનંતગુણ સૂક્ષ્મ છે, તેથી ભાવ અનંતગુણ સૂક્ષ્મ છે.

૩. અશ્રુતનિશ્ચિત મતિજ્ઞાન એટલે શું? તેના માત્ર નામ લખો. (૨x૭)

૪. ન સાંભળેલું, ન જોયેલું તેમાં મતિ વિસ્તારે. ઔત્પાતિકા બુદ્ધિ, વૈનિયકા બુદ્ધિ, કાર્મિકા બુદ્ધિ, પારિણામિકા બુદ્ધિ.

૫. મધ્યાગત અવધિજ્ઞાન એટલે શું?

૬. તે સર્વ દિશા તથા વિદિશા તરફ સંખ્યાતા, અસંખ્યાતા યોજન જાણો અને જુઓ. જેમ દીવો માથે મૂકીને ચાલે તો તે ચોતરફ જુઓ તેમ.

૭. પરંપર સિદ્ધ કેવળજ્ઞાનના બેદ લખો.

૮. અનેક બેદ છે – જેમ કે જે સમય સિદ્ધ, મિ સમય સિદ્ધ, સંખ્યાત સમય સિદ્ધ, અસંખ્યાત સમય સિદ્ધ, અનંત સમય સિદ્ધ.

૯. મન:પર્યવજ્ઞાન કોણે ઉત્પક્ષ ન થાય?

૧૦. અમનુષ્ય, અસંહી, અકર્મભૂમિ, અસંખ્યાત વર્ધના આયુષ્યવાળા, અપર્યામ, મિષ્યાદષ્ટિ, સમભિષ્યાદષ્ટિ, અપ્રતી, દેશવિરતિ, પ્રમતા સંયતિ, અલઘિષ્યવાળા.

૧૧. અવગ્રહ એટલે શું? તેના બેદ કેટલા છે? કયા કયા?

૧૨. ગ્રહણ કરવું, નામ, જાતિ વગેરેની વિશેષતા રહિત સામાન્ય જ્ઞાન. જે. વ્યંજનાવગ્રહ, અર્થાવગ્રહ.

૧૩. દ્રવ્ય અને પરબવની અપેક્ષાએ અવધિજ્ઞાન અને મન:પર્યવજ્ઞાન વચ્ચેનો તફાવત લખો.

૧૪. અવધિજ્ઞાન મન:પર્યવજ્ઞાન
દ્રવ્યની અપેક્ષા સર્વ રૂપી પદાર્થોને જાણો મનોવર્ગણાના અગ્રુલધુ સૂક્ષ્મ રૂપી દ્રવ્યોને જાણો દેખો.
પરબવની અપેક્ષા પરબવમાં જાયો જઈ શકે છે પરબવમાં ન જાય, આ ભવ ચુધી જ રહે.

(બ) ચાર કષાયના આધારે નીચેના પ્રઝોના જવાબ લખો. (૧૦)

૧. ચણિયા અને નિર્જર્યા એટલે શું?

૨. ચણિયા – કષાયયુક્તા આત્મા કર્મ પુદ્ગાલને ગ્રહણ કરે તે. ઉદા. છાણાને એકઠા કરવા. નિર્જર્યા – કર્મ ફળને બોગવીને તે કર્મનું આત્મપ્રદેશથી ખરી જવું તે. ઉદ્યમાં આવીને તે કર્મનું નોકર્મ થઈ જવું. કર્મ ફળ બોગવીને કર્મનો ક્ષય થવો તે. ઉદા. છાણાનું બળીને રાખ થવું.

૩. લોભ કેટલા સ્થાન પર પ્રતિષ્ઠિત છે? પહેલા–ચોથાનું નામ અને બીજા–ગીજાની વ્યાખ્યા લખો.

૪. ચાર. (૧) આત્મ પ્રતિષ્ઠિત (૨) પર પ્રતિષ્ઠિત – બીજાને માટે. બીજા કોઈના કારણે લોભ આવે તે.

૫. (૩) તદુભય પ્રતિષ્ઠિત – બંને માટે. સ્વયં અને બીજાના કારણે લોભ થાય તે. (૪) અપ્રતિષ્ઠિત.

૬. કષાય એટલે શું? કયા આગમમાંથી લેવામાં આવ્યો છે? તે અંગ છે કે ઉપાંગ?

- જ. જેનાથી સંસાર વધે. જેમાં જુવો વિવિધ દુઃખો દ્વારા કષ્ટ પામે તે. પદ્ધતિશા સૂર્ય પદ - ૧૪. ઉપાંગ.
૪. કધાયના કુલ ભાંગા કેટલા? માયા કધાયના ભાંગા કેટલા? કેવી રીતે? ટૂંકમાં લખો.
૫. ૩૪૦૦. ૮૫૦. સમુચ્ચય જીવ + ૨૪ દંડક એ ૨૫ × ૧૭ = ૪૦૦ ભાંગા થાય. કધાયના છ દળિયાને ભૂતકાળ, વર્તમાનકાળ અને બવિષ્યકાળ અપેક્ષા ક × ૩ = ૧૮. તેને સમુચ્ચય જીવ + ૨૪ દંડક એ ૨૫ × ૧૮ = ૪૫૦ ભાંગા થાય. આમ, ૪૦૦ + ૪૫૦ = ૮૫૦.

૬. કયા કધાય લાભે? સમકાળી ઘાત કરનાર, ઉપરથી શાંત દેખાતો કોઇ, ઘર માટે બાઈ ઉપર કોઇ કર્યો, મારા ગાલ પર મેં લાઢો માર્યો.

૭. અનંતાનુભંધી, ઉપશાંત, વત્સુ, આત્મ પ્રતિષ્ઠિત.

(ક) ચાર ધ્યાનના આધારે જવાબ લખો.

(૧૫)

(૧) અર્થ લખો.

(૪)

૧. નિર્સાર્ગ રૂચિ - કોઈના ઉપદેશ વિના સ્વભાવથી ધર્મમાં શ્રદ્ધા - રૂચિ કરવી.

૨. તિપ્પન - અવાજ વિના અશ્રુપાત કરવો.

૩. ઉસક્ષ - હિંસા વગેરે કોઇ એક પાપમાં પ્રવૃત્ત રહેવું.

૪. સમુચ્ચિક્ષ કિયા અનિવૃત્તિ - ચૌદમા ગુણકસ્થાનની શ્વાસ-ઉચ્છ્વાસ આદિ સૂક્ષ્મ કિયાથી પણ નિવર્તવાનું ચિંતવંસું. મેઢપર્વતની જેમ નિર્જય સ્થિતિ અર્થાત્ શૈલેશી અવર્સ્થા પ્રામ કરવી. મોક્ષપ્રાપ્તિ પણેલાની અવર્સ્થા જ્યાંથી પાછા ફરવાનું નથી.

(૨) નીચેનામાં કયા ધ્યાનનો કયો બેદ હોય?

(૫)

૧. વ્યાખ્યાન વાંચવું

જવાબ

ધર્મધ્યાન - આલંબનમાં ધર્મકથા

૨. મીઠાઈમાં આસ્ક્રિપ્શન રાખવી

ચૌદ્રધ્યાન - પાચામાં પરિશ્રણ

૩. સરળતા રાખવી

શુક્લધ્યાન - અવલંબનમાં અજ્જવે

૪. મનનો નિરોધ કરવો

શુક્લધ્યાન - પાચામાં સૂક્ષ્મ કિયા અપ્રતિપાતિ

૫. દીકરાના બવિષ્યની ચિંતા કરવી

આર્તધ્યાન - લક્ષણમાં શોચન

(૩) નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ લખો.

(૬)

૧. કયા ધ્યાનને આલંબન નથી? શા માટે?

૭. આર્તધ્યાન અને ચૌદ્રધ્યાનને કારણ કે લોકમાં તે બે અશુભ ધ્યાનના આલંબન અનેક હોવાથી જીવને અનેક ઠેકાણે તેવા આલંબન મળી રહે છે. સારા ખરાબ કોઈપણ નિમિતોને પામીને પ્રમાણી જીવ અશુભ ધ્યાનમાં લાગી જાય છે.

૨. ચૌદ્રધ્યાનનું પહેલું લક્ષણ - ઉસક્ષ દોષ : હિંસા વગેરે કોઈપણ એક પાપમાં પ્રવૃત્ત રહેવું.

ધર્મધ્યાનની બીજી અનુપ્રેક્ષા - અસરણાણુપ્રેક્ષા : સંસારમાં કોઇ કોઈનું શરણ નથી તેનો વિચાર ચિંતવવો.

શુક્લધ્યાનનું પહેલું લક્ષણ - અપાચાનુપ્રેક્ષા : આત્મા દ્વારા કરાયેલ રાગ-દ્રેષ્ટપ કર્મને કારણે આ જીવે અનંતવાર સંસાર પરિભ્રમણ કર્યું છે એમ વિચારવું.

આર્તધ્યાનનો ચોથો પાયો - બોગોમાં આસ્ક્રિપ્શન નિર્માણ ન થાય તેમ ચિંતવવું.

૩. જે ઝાન ઉપાદેય છે, તેના ગુણકસ્થાન કેટલા અને કયા કયા? કયા ગુણકસ્થાને કયા પાચા હોય?

૪. ધર્મધ્યાનના - ૪ થી ૭ ગુણકસ્થાન, શુક્લધ્યાનના - ૮ થી ૧૪ ગુણકસ્થાન, પહેલો પાચા ૮ થી ૧૦ ગુણ., બીજો પાચા - ૧૧ મે - ૧૨ મે ગુણ., ત્રીજો પાચા - ૧૩ મે ગુણ., ચોથો પાચા - ૧૪ મે ગુણ.

(૧૦)

પ્ર.૩ સંસ્કાર વિભાગના આધારે નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ લખો.

૧. ચાતે પરઠવા જરૂરી વખતે કઈ કઈ બાબતોનું ધ્યાન રાખવું?

૨. જો રાત્રિના સમયમાં બહાર જરૂરી પડે તો મોટા સિવાય સંપૂર્ણ શરીરે વરસ્થ (પછેડીકે શાલ) ઓઢીને બહાર

- જવું અને રાનોદરણથી પુંલુને ચાલવું. બાજનને કપડાથી ઢાંડીને લઈ જવું.
 ૨. શર્વ એટલે શું? તે કેટલા પ્રકારના છે? પાણી કઈ રીતે અચેત થાય?
 ૩. જેનાથી પાણી અચેત થઈ શકે છે. તે ૨૧ પ્રકારના છે. વાસણ ધોયેલા કે પદાર્થ ધોયેલા પાણીના વર્ણ, ગંધ,
 રસ અને સ્પર્શ બદલાઈ જય ત્યારે પાણી અચેત થાય.
 ૩. આપણે કેવી રીતે આવતા પાપને રોકવાના છે? જે પરચાડખાણ કરે તેને ભગવાને શું કહ્યા છે?
 ૪. પ્રતિધારી શ્રાવક કે સાધુ બનીને. એકાંત પંડિત, બુદ્ધિગ્રામ કહ્યા છે.
 ૫. બોજન શા માટે કરવાનું છે? ભગવાનની આજ્ઞા શું છે? કયા તીર્થકરને કોણે કરવા શર્દો કીધા હતા?
 ૬. શરીર ટકાવવા માટે. બોજનના પદાર્થમાં રાગ-દ્રેષ્ણ ન કરવો. ભગવાન મહાવીર રવામીને ગોશાલકે.
 ૭. નિનહિવ કયા સૂસનો અધિકાર છે? અંગ છે કે ઉપાંગ? કાલિક છે કે ઉલાલિક? અશ્વમિત્ર કેમ નિનહિવ થયા?
 ૮. સ્થાનાંગ સૂર્ય સ્થાન – ૭. અંગ. કાલિક. સર્વ ભાવોને ક્ષણિક માનવાવાળા હતા એટલે નિનહિવ થયા.

(૧૦)

પ્ર.૪ વાર્તાના આધારે નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ તુંથી ૪ લીટીમાં લખો.

૧. અશોકવાટિકામાં કોણ આવ્યું? સક્કાલ પુત્રને શું વિચાર કર્યો?
 ૨. એક દેવ. દેવે શ્રેષ્ઠ વધામણી આપી. મારા ધર્મચાર્ય મંખલિપુત્ર ગોશાલક કાલે અહીં પદાર્શો. તે ૪ જિન,
 અહીં અને કેવળી છે માટે હું અવશ્ય તેને વંદન – નમદ્વાર કરીને પર્યુપાસના કરીશ. તેના ઉપયોગની
 વસ્તુઓ માટે તેમને આગંગ્રાણ આપીશ.
 ૩. ગોશાલક શું સાંભળીને સક્કાલ પુત્ર પાસે આવ્યા?
 ૪. ગોશાલકે સાંભળ્યું કે સક્કાલ પુત્રે સિદ્ધાંત છોડીને શ્રમણ નિર્ગ્રથોની દસ્તિ (દર્શન) અથવા માન્યતા
 સ્વીકારી લીધી છે. ત્યારે તેણે વિચાર કર્યોકે, હું સક્કાલ પુત્ર પાસે જાઉ અને તેની માન્યતા છોડાવીને મારા
 મતના સિદ્ધાંતનો સ્વીકાર કરાવું. આમ, વિચારીને તે પોલાસનગરમાં આવ્યો.
 ૫. ગોશાલકે ભગવાનને મહાગોપ કેમ કીધા?
 ૬. આ સંસારકૃપી ભયાનક વનમાં અનેક જીવો સંભાર્યથી ભ્રષ્ટ થઈ રહ્યા છે, પ્રતિક્ષણ મરણને પ્રામ થઈ
 રહ્યા છે, ખવાય છે, છેદાય છે, બેદાય છે, વિકલાંગ કરાય છે. તેનું ધર્મકૃપી દંદથી રક્ષણ કરી, તેને મદદ કરી
 મોક્ષકૃપી વાડામાં પહોંચાડે છે.
 ૭. સુભદ્રાને બહુપુત્રિકા દેવી શા માટે કહેવાય છે?
 ૮. દેવી જ્યારે જ્યારે શેકેન્દ્ર પાસે નાટક કરવા જાય છે ત્યારે ઘણા છોકરા, છોકરી, બાળક, બાળિકાઓની
 વિકુર્ણા કરે છે અને પોતાની દેવતાની દેવતાની, શરીર અને આભરણની કાંતિ, અદ્ભુત વૈકિય શરીરની શક્તિના
 પ્રભાવ અને તેજને બતાવે છે.
 ૯. સોમાના લઙ્ઘ કોણી સાથે થશે? તે કેટલા બાળકોને કેવી રીતે જીબ આપશે?
 ૧૦. રાધ્રકૂટ. સોમા પ્રાણીએ રાધ્રકૂટની સાથે સંસારસુખ બોગવતા દર વર્ષે એકેક સંતાનના જોડલાને જીબ
 આપશે. સોળ વર્ષમાં તર બાળકોને જીબ આપશે.

(૧૦)

પ્ર.૫ નીચેના કાલ્યની પૂર્તિ કરો.

૧. તૂ ધર્મભાનુ ..... પાના નં. ૫૮ કડી - ૫	૨. સંસારના ..... પૂછો પાના નં. ૫૭ કડી - ૧
૩. મને જે ..... આહવાન. પાના નં. ૪૭ કડી - ૨	૪. રિદ્ધિ ..... તૂટે રે પાણી. પાના નં. ૫૬ કડી - ૩
૫. નાની સાધુ વંદણાના રચિયતાનું નામ જે કડીમાં આવતું હોય તે કડી લખો. પાના નં. ૪૭ કડી - ૧૦	

જ્યા – જિનેન્દ્ર

(૧૫)

પ્ર.૧ (અ) બીજા શ્રમણસૂત્રના આધારે માગદી શરૂ લખો.

૧. આધાકર્મી આછાર લીધો હોય
૨. ગાયને આપવા માટેની રોટલી લીધી હોય
૩. દાળના ટીપા પડતા હોય તેવો આછાર લીધો હોય
૪. સચેતની શંડા હોય છતા આછાર લીધો હોય

જવાબ
ઉંમેણાં
મંડી પાહુડિયાએ
પારિસાડણિયાએ
સંકિએ

(૨)

(બ) નીચેના શરૂદોના અર્થ લખીને કયા પાઠમાં આવે છે?

મૂળ પાઠ	પગામસિજીઝાએ
૧. વધારે સૂતા રહેવાથી	વંદામિ
૨. વંદન કરું છું	સેવણા
૩. સેવા કરવી	પડિછય
૪. રોકી દીધા છે	મિચ્છાએ
૫. મિથ્યાભાવે કરેલી	

પાઠ	પહેલું શ્રમણસૂત્ર
પહેલું	સામાચિકનો બીજો/પાંચમો પાઠ
સામાચિકનો બીજો/પાંચમો પાઠ	પ્રતિક્રમણનો પાંચમો પાઠ
પ્રતિક્રમણનો પાંચમો પાઠ	પાંચમું શ્રમણસૂત્ર
પાંચમું શ્રમણસૂત્ર	પ્રતિક્રમણનો બીજો પાઠ

(૫)

(ક) નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ લખો.

૧. નમોત્થુણાંમાં તીર્થકરને કેટલી અને કઈ કઈ ઉપમા આપવામાં આવી છે?
૨. સાત. સિંહ, પુંડરિક, કમળ, ગંધદસ્તિ, દીપક, દીપ, સારથી.
૩. બાર આવર્તન કયા કયા છે?
૪. અહો, કાં, કાય, જ્તા બે, જવણિ, જ્જ ચ લે આ ક આવર્તન અને બીજુ વખત આ પાઠ બોલાય ત્યારે ક આવર્તન, એમ વર આવર્તન થાય.
૫. કેવળી ભગવાન વિહાર કરે કે નહિ? પાપ બોગવે કે નહિ? શા માટે?
૬. વિહાર કરે કારણ કે આયુષ્ય છે, સંયમજીવન છે માટે. પાપ બોગવે કારણ કે પૂર્વબિવના કર્મ બોગવવાના બાકી હોય તો.
૭. સાધકે સ્વાધ્યાય કયારે અને કેટલીવાર કરવાનો હોય?
૮. અન્ય અસર્જાય ટાળીને કાલિક સૂત્રનો સ્વાધ્યાય રાગિના પહેલા અને ચોથા પ્રછે તથા દિવસના પહેલા અને ચોથા પ્રછે એમ ચાર પ્રછ અને ઉત્કાલિક સૂત્રનો સ્વાધ્યાય ચાર સંધ્યાકાળ છોડીને આઠે પ્રછ કરી કરી શકાય છે.

(૫૫)

પ્ર.૨ (અ) ડાલાપાલાના આધારે જવાબ લખો.

(૧૫)

(૧) નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ લખો.

(૮)

૧. જધન્ય પરિતા અસર્જાતા એટલે શું?
૨. ચારે પાલા ભરાઈ જવા પર તે ચારે પાલાના સરસવના દાણા તથા છેલ્લો દાણો જે દીપ કે સમુદ્રમાં પડ્યો હતો ત્યાંથી પ્રથમ દીપ જંબૂદીપ સુધી પડેલા બધા દાણાને બેગા કરવા અને એક ઢગલો કરવો. તે બધા દાણાની ગણાના કરતા જે સંખ્યા આવે તે?
૩. પ્રતિશલાકા પાલાની પચિદિ, જગતિ અને વેદિકા કેટલી?
૪. ૩ લાખ ૧૯ હજાર ૨૨૭ ચોજન ૩ ગાડિ ૧૨૮ ધનુષ ૧૩॥ આંગુલ ઝાઝેલી, ૮ ચોજન, અડધો ચોજન.
૫. જ્યારે મહાશલાકા પાલામાં એક અને બે દાણા હોય ત્યારે અનવસ્થિત પાલો બરેલો અને શલાકા-પ્રતિશલાકા ખાલી હોય અને મહાશલાકામાં બે દાણા હોય ત્યારે અનવસ્થિત પાલો બરેલો અને શલાકા-પ્રતિશલાકા ખાલી હોય.

૪. સંખ્યાતાના પ્રડાર કેટલા? કયા કયા તે સમજવો.

જ. ગ્રણ. જધન્ય સંખ્યાતા – માત્ર બે બી સંખ્યા, મધ્યમ સંખ્યાતા – ૩,૪,૫ થી ઉત્કૃષ્ટ સંખ્યાતાથી એક સંખ્યા જ્યૂન. ઉત્કૃષ્ટ સંખ્યાતા – જધન્ય પરિતા અસંખ્યાતા કરતા એક સંખ્યા જ્યૂન.

(૨) ખાલી જગ્યા પૂર્ણ. (૩)

૭. કંદમૂળના એક ટુકડામાં ..... શરીર અને એક શરીરમાં ..... જીવો હોય છે.

જ. અસંખ્ય, અનંત.

૮. અનંતકાળનું પરિભ્રમણ અટકાવવા અનંત ..... ભય પેદા કરવો. ..... થી બચતું.

જ. સંસારનો, પાપોથી

૯. એક વખતનો ક્ષણિક છોધ ..... અશાતા અને ..... અશાતાનો અનુભંધ કરાવી શકે છે.

જ. અસંખ્યાતકાળની, અનંતી.

(૩) એક વાક્યમાં જવાબ આપો.

(૪)

જવાબ

૧. પાલાની કુલ ઊંડાઈકેટલી છે? ૧૦૦૮॥ યોજન (જગતિ અને વેદિકા સહિત).

૨. એક પુરુષાલ પરાવર્તનમાં કેટલો સમય પસાર થાય? અનંતી ઉત્સર્પિણી અવસર્પિણી.

૩. આઠમા અનંતા કેવી રીતે મળે? જ્ય. અનંતા અનંત પછી મધ્યમ અનંતા અનંતના સ્થાન છે.

૪. ડાલાપાલા કયા આગમમાંથી લેવામાં આવ્યો છે? શ્રી અનુયોગદ્વાર સૂત્ર પ્રમાણ પદ.

(બ) પુરુષાલ પરાવર્તનના આધારે જવાબ લખો.

(૧૫)

(૧) નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ લખો. (૧૦)

૧. બાદર ક્ષેત્ર પુરુષાલ પરાવર્તન અને સૂક્ષ્મ કાળ પુરુષાલ પરાવર્તન સમજવો. (૪)

૨. બાદર ક્ષેત્ર પુરુષાલ પરાવર્તન – એક જીવ પોતાના મરણ દ્વારા લોકના આકાશાન્તિકાયના બધા જ આકાશ પ્રેદેશોને વિના ક્રમથી જેટલા સમયમાં રૂપરૂપ કરી લે છે, તે બાદર ક્ષેત્ર પુરુષાલ પરાવર્તન.

સૂક્ષ્મ કાળ પુરુષાલ પરાવર્તન – એક જીવ પોતાના મરણ દ્વારા ઉત્સર્પિણી અને અવસર્પિણીકાળના સમસ્ત સમયોને ક્રમથી જેટલા સમયમાં રૂપરૂપ કરી લે છે, તે સૂક્ષ્મ કાળ પુરુષાલ પરાવર્તન.

૩. પુરુષાલમાં શું છોડવાનું છે? શા માટે? (૨×૨)

૪. રાગદ્રોષ કારણ કે જે અપમાનના શાદ સાંભળીને ગુરુસ્સો કરે છે તે જ પુરુષાલને પ્રશંસા રૂપે અનંતીવાર સાંભળીને તું ખુશ થયેલો અને કર્મ બાંધેલા. આજે એ જ શાદ સાંભળી ગુરુસ્સો કરીને કર્મ બાંધે છે.

૫. સર્વ જીવ અપેક્ષા ઔદ્યારિક, વચન, મન અને તૈજસ પુરુષાલ પરાવર્તનનો અત્યબહૃત્વ લખો.

૬. સર્વથી થોડા વચન પુરુષાલ પરાવર્તન, તેથી મન પુરુષાલ પરાવર્તન અનંતજ્ઞણા, તેથી ઔદ્યારિક પુરુષાલ પરાવર્તન અનંતજ્ઞણા, તેથી તૈજસ પુરુષાલ પરાવર્તન અનંતજ્ઞણા.

૭. પુરુષાલ પરાવર્તન કયા સૂત્ર અને ગ્રંથનો અધિકાર છે? તે કાલિક છે કે ઉત્કાલિક? અંગ છે કે ઉપાંગ? (૧)

૮. ભગવતી સૂત્ર શતક ૧૨, ઉદ્ધો ૪, કાલિક છે. અંગ છે. પાંચમો કર્મગ્રંથ પ્રેદેશબંધ દ્વાર.

૯. આહારક અને વૈકિય પુરુષાલ પરાવર્તનમાં કેટલો કાળ પસાર થાય છે? (૧)

૧૦. આહારકનું પુરુષાલ પરાવર્તન થતું નથી. અનંતી ઉત્સર્પિણી અવસર્પિણીકાળ. અનંત અનંત કાળચક વહી જાય છે.

(૨) નીચેના જીવો ભૂત અને ભવિષ્યમાં કેટલા પુરુષાલ પરાવર્તન કરે? (૫)

ભૂતમાં

ભવિષ્યમાં

૧. આંબાના જીવે કીડાપણે કાર્મણા અનંત જે કરશે તે જ. ૧,૨,૩ ઉ. અનંત

૨. મનુષ્યના જીવે મનપણે અનંત જે કરશે તે જ. ૧,૨,૩ ઉ. અનંત

૩. રતનના જીવે ભાષાપણે કર્યા નથી કરશે પણ નહિ

૪. ડાળના જીવે ડાળપણે ઔદારિક પ. કીડીના જીવે વાયરાપણે વૈકિય	કર્તા નથી અનંત	કરુશો પણ નહિ જે કરુશો તે જ. ૧,૨,૩ ઉ. અનંત
(૬) આયુષ્યના ૧૮૦૦ બાંગાના આધારે જવાબ લખો. (૧૩)		
(૧) નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ લખો.		
૧. આયુષ્ય તૂટવાના કારણો કેટલા છે? પહેલા ગ્રણ અર્થ સાથે લખો. (૩)		
૭. સાત. ૧) અધ્યાવસાય – અતિ હર્ષ, અતિ શોક કે અતિ ભય વગેરેથી, ૨) નિમિતા – શાસ્ત્ર, દંડ આદિથી, ૩) આછાર – વધારે, પ્રતિકૂળ કે અત્પ કે શૂન્ય આછાર વગેરેથી.		
૨. સોપકમી આયુષ્યનો બંધ છેલ્લે ક્યારે થાય છે? શા માટે? (૨×૪)		
૭. જો આયુષ્યનો બંધ ત્રીજા ત્રીજા બાગે ન પડે તો છેલ્લું અંતર્મુહૂર્ત આવી જાય ત્યારે થાય છે કારણ કે પરભવનું આયુષ્ય બંધાયા વિના કોઈપણ સંસારી જીવ મરતો નથી અને પરભવમાં જીવતો નથી.		
૩. આયુષ્યના બાંગા કેટલા? નામ કર્મ સાથે કેટલા બાંગા? કેવી રીતે?		
૭. ૧૮૦૦ બાંગા. જ૦૦ બાંગા. ૧ સમુચ્ચય જીવ + ૨૪ દંડકાના એકેક જીવ છ બોલનો બંધ કરે એટલે $24 \times ૭ = ૧૫૦$. ૧ સમુચ્ચય જીવ + ૨૪ દંડકાના ઘણા જીવ છ બોલનો બંધ કરે એટલે $24 \times ૭ = ૧૫૦$ એટલે ૩૦૦ બોલ. ૩૦૦ નિર્ણય આયુષ્યના + ૩૦૦ નિકાયિત આયુષ્યના = જ૦૦ નામ કર્મ સાથે.		
૪. સિદ્ધ ભગવાન, કીડા, ગરમર અને હેમવયમાં કેટલા જીવો ચ્યારે અને ઉપજે?		
૭. સિદ્ધ ભગવાન – જ. ૧, ૨, ૩ થી ૧૦૮ ચ્યારે પણ ઉપજે નહિ. કીડા – જ. ૧, ૨, ૩ ચાવતું સંખ્યાતા, અસંખ્યાતા જીવો ચ્યારે અને ઉપજે. ગરમર – સમર્યે સમર્યે અનંતા જીવો ચ્યારે અને ઉપજે. હેમવય – જ. ૧, ૨, ૩ ચાવતું સંખ્યાતા જીવો ચ્યારે અને ઉપજે.		
૫. રૂપના સોપકમી આયુષ્યવાળાનો બંધ ક્યારે થાય?		
૭. ૧૮ વર્ષ, ૨૪ વર્ષ, ૨૭ વર્ષ, ૨૯ વર્ષ ૮ માસ, ૨૯ વર્ષ ૧૦ માસ ૨૦ દિવસ આગ આયુષ્યનો બંધ ત્રીજા બાગે ન પડે તો છેલ્લા અંતર્મુહૂર્તમાં અવક્ષ્ય પડે છે.		
(૨) નીચેના જીવોને કયું આયુષ્ય હોય? (૨)		
૧. વર્તમાને ગજસુકુમાર ૨. મરસલા ૩. મધાના જીવો ૪. પિતામાં ઉપજવાવાળા જીવો	જવાબ એકપણ નહિ સોપકમી અથવા નિર્દૃપકમી નિર્દૃપકમી સોપકમી અથવા નિર્દૃપકમી	
(૬) વિરહપદના આધારે નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ લખો. (૧૨)		
૧. શામ, વંશા, ઈરવતમાં સામાચિક ચારિત્ર અને સંઝી કોયલનો જ. અને ઉ. વિરહ લખો. (૪)		
મહાધોષ વંશા ઈરવતમાં સામાચિક ચારિત્ર સંઝી કોયલ	જદન્ય ૧ સમય ૧ સમય ૧૩૦૦૦ વર્ષ ઝાઝેચો ૧ સમય	ઉત્કૃષ્ટ ૨૪ મુહૂર્ત ૭ દિવસ દેશે ઊણા ૧૮ ઓ.ઓ. સાગર ૧૨ મુહૂર્ત
૨. જ મહિના અને ઉત્કૃષ્ટ ૧૨ મુહૂર્તનો વિરહ કોનો છે? (૫)		
૭. જ મહિના – સાતમી નરક, જ૪ ઈન્દ્ર, ચંદ્રગ્રહણ, સૂર્યગ્રહણ, સિદ્ધ ૧૨ મુહૂર્ત – સમુચ્ચય નરક ગતિ, સમુચ્ચય તિર્યાચ ગતિ, સમુચ્ચય મનુષ્ય ગતિ, સમુચ્ચય દેવ ગતિ, ગર્વજ તિર્યાચ, ગર્વજ મનુષ્ય.		
૩. મનુષ્યની અશુચિમાં કોણ ઉત્પન્ન થાય છે? તો શું કરું જોઈએ? (૧)		
૪. સંમૂચ્ચિત મનુષ્ય માટે ગતરનો ઉપયોગ જેટલો બને તેટલો ટાળવો.		

૪. કેટલી ગતિમાંથી એક જીવ નરકમાં આવે છે? નરક ગતિનો વિરણ કેટલો છે? (૧)

જ. બે ગતિમાંથી. ૧૨ મુહૂર્ત.

પ. .... મહિને એક જીવ મોક્ષમાં જાય છે. ક મહિને એક જીવ ..... અવશ્ય જાય. (૧)

જ. છ, સાતમી નરકમાં.

(૧૦)

પ્ર.૩ સંસ્કાર વિભાગના આધારે નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ લખો.

૧. પુદ્ગાતનો સ્વભાવ શું છે? વસ્તુ બગડે તો આત્માને કેટલું નુકસાન થાય છે?

જ. જે વસ્તુનું સર્જન થાય છે તે એક દિવસ બગડે છે અને એક દિવસ નાશ પણ થાય જ છે. વસ્તુ બગડે તો આત્માને નુકસાન નથી પરંતુ ભાવ બગડે તો આત્માને નુકસાન થાય છે.

૨. મન રૂપ ઘોડાને કેવી રીતે વશ કરવાનો છે? મનનું ઘડતર શા માટે કરવાનું છે?

જ. શ્રુતજ્ઞાનની લગામથી સમ્યક્ પ્રકારે વાંચના, પૃચ્છના, પરિયાર્થા, ધર્મકથા અને અનુપ્રેક્ષા એ ધર્મશિક્ષાથી બાંધીને વશ કરવાનો છે. જીવનમાં સુખ-શાંતિ માટે.

૩. વચન ઘડતરના કોઈપણ બે ફળ લખો.

જ. ૧) જતનાથી જગૃતિ સહિત બોલવાથી જીવ ૪ અશુભ ઘાતી કર્મ બાંધતો નથી. પૂર્વે બાંધેલાનો ક્ષય કરે છે.

૨) ૪ અશુભ અધાતી કર્મ બાંધાતા નથી. ૩) ઉપયોગ સહિત બોલવાથી શાતા વેદનીય, શુભ આયુષ્ય, શુભ નામ અને ઊંચ ગોપ્ત્ર આ ૪ શુભ અધાતી કર્મ બાંધે છે. ૪) સંવર અને નિર્જરાનો લાલ મળે છે. મોક્ષમાર્ગની આરાધના થાય છે.

૪. કાયાનો પ્રશસ્ત અને સમ્યક્ ઉપયોગથી શું થાય? કયા ગુણો પ્રગટ કરવાના છે?

જ. કાયાનો પ્રશસ્ત ઉપયોગ તપ, સેવા, વૈયાવર્ચય કરાવી શકે. કાયાનો સમ્યક્ ઉપયોગ અશરીરી બનાવી શકે. અહિંસા, ઉદારતા, ક્ષમા, કષ્ટ સહિષ્ણુતા, અપમાન સહન કર્તું, સેવા-વૈયાવર્ચય, પરોપકારીપણું, સાદાઈ, નિવ્યસની વગેરે ગુણો પ્રગટ કરવા.

પ. .... અને ..... ને વધારવાથી ..... અને ..... દૂર થશે.

જ. સુસંસ્કાર, સાદગુણા, કુસંસ્કાર, દુર્ગુણ.

(૧૦)

પ્ર.૪ વાતના આધારે નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ બે કે ત્રણ લીટીમાં લખો.

૧. જીવનું ભવ્યાસિસ્ટિક્પણું સ્વાભાવિક છે કે પારિણામિક? શા માટે? તેની વ્યાખ્યા લખો.

જ. સ્વાભાવિક કારણ કે તેમાં કદાપિ કોઈપણ પરિવર્તન થતું નથી. જે લક્ષણ કે ગુણ કોઈપણ પ્રકારના પરિવર્તન વિના સ્વભાવથી જ હોય છે તેને સ્વાભાવિક કહે છે જેમ કે આત્મામાં ચૈતન્ય વગેરે.

૨. કનકરથ રાજ પોતાના પુત્રોને શા માટે વિકલાંગ બનાવી દેતા હતા?

જ. કનકરથ રાજ પોતાના રાજ્ય અને અંત:પુરમાં મૂર્ચિષ્ટ, લોલુપ આસક્ત થઈ ગયા હતા, તેથી તેઓ જન્મ પામતા પોતાના પુત્રોને વિકલાંગ કરી દેતા હતા, જેથી તે વિકલાંગ રાજકુમાર ભવિષ્યમાં રાજ બની શકે નાં.

૩. તામલી તાપસે કોના નિવેદનનો અર્સ્વીકાર કર્યો? તેઓ કયાં અને કેવી રીતે ઉત્પણ થયા?

જ. બલિચંચાના દેવોના. તામલી બાલતપસ્વી ૫૦૦૦૦ વર્ષની પર્યાયનું પાલન કરીને, બે માસની સંલેખનાથી આત્માને શુદ્ધ કરીને કાળનો અવચર આવતા કાળધર્મ પામીને ઈશાનવતંસક વિમાનની ઉપપાત સભાની દિવ્ય વર્ણથી ઠંકેલી દેવશર્યામાં, ઈશાન દેવલોકના ઈશાનેંદ્ર રૂપે ઉત્પણ થયા.

૪. તેતલીપુત્રને કયું જીવાન ઉત્પણ થયું? તેમનો પૂર્વભવ શું હતો?

જ. જાતિસ્મરણજ્ઞાન. પૂર્વભવમાં તેઓ મહાપદ્મ નામે રાજ હતા અને પોતે દીક્ષા લઈ ૧૪ પૂર્વોનું અદ્યાયન કરેલ. ધણા વર્ષ સાધુપણું પાળીને એક માસનો અણસણ કરી સાતમા મહાશુક દેવલોકમાં ઉત્પણ થયા હતા.

પ. તામલી તાપસે કઈ પ્રવર્ણા લીધી? તેમણે શું અભિગ્રહ ધારણ કર્યો?

જ. પ્રાણામા. હું જાવાજીવ સુધી છટની તપસ્યા કરીશ. બિક્ષાવિધિ દ્વારા લાવેલા શુદ્ધ ઓદણને ૨૧

પ.૪ નીચેના જવાબ કાચના આધારે લખો.

૧. બે લાખ જીવાયોનિ કોણી છે ? તે જેમાં આવે છે તે કક્કી લખો. (૨)

૨. બેઈન્ડ્રિય, ટેઈન્ડ્રિય, ચૌરેન્ડ્રિય. દશ લાખ પ્રત્યેક વનસ્પતિ, ચૌદ લાખ સાધારણ,

બે તે ચૌર્ચિન્ડ્રિય જીવના, બે બે લાખ વિચાર... તે મુજ... (૮)

૩. ચુવાવડી, વાણિયા, છીપા, કોટવાલથી શરૂ થતી કક્કી પૂર્ણ કરો.

૪. ચુવાવડી દૂષણ ઘણા, વળી કાચા ગર્ભ ગળાવ્યા, જીવાણી ઠોજ્યા ઘણા, શિયળ પ્રત બંગાવ્યા... તે મુજ...

વાણિયાના ભવ જે કર્યા, કૂડાં લેખ લખાવ્યા, ઓછું આપી અધિકું લીધું, કૂડાં માપ રખાવ્યા... તે મુજ...

છીપાના ભવે છેતર્યા, કીધા રંગણ પાશ, અણ્ણિ આરંભ કીધા ઘણા, ઘાતુર્વાદ અભ્યાસ... તે મુજ...

કોટવાલના ભવે મેં કીધા, આકરા કર દંડ, બંદીવાન મરાવીયા, કોરડાં, છડી, દંડ... તે મુજ...

જ્ય - જિનેઝ્રુ

પ્ર.૧ (અ) નીચેના શરૂઆતીનું માગદી લખી ક્યા પાઠમાં આવે છે? તે લખો.

માગદી	પાઠ
૧. શ્રુતજ્ઞાનને વિષે	સુઅને
૨. પોતાના તથા સંબંધીના	રવ સંબંધી
૩. ઉપર જેસીને	કુરુક્ષીને
૪. સ્વાધ્યાયને	સંખાયક્ષસ
૫. સ્થિત રહેલા	ઠિઆ
	પ્રતિક્ષમણાનો બીજો પાઠ
	પછેટું પ્રત
	સંથારાના પાઠ
	ગ્રીજું શ્રમણસૂર્ય
	પાંચમું શ્રમણસૂર્ય

(બ) નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ લખો.

૧. મહાપ્રત એટલે શું? તે કેટલા છે? તેનું પાલન કોણ કરે છે?
૨. મહાપ્રત એટલે જેમાં હિંસા, જૂઠ, ચોરી, મૈથુન, પરિગ્રહ વગેરે પાપોનો સંપૂર્ણ ત્યાગ કરવામાં આવે છે. તે પાંચ છે, તેનું પાલન જેણ સાધુ કરે છે.
૩. રવ ગૌરવ કોણ કરે છે?
૪. દૂધ, દર્ઢી વગેરે મધુર તથા સ્વાદિષ્ટ રક્ષો ઈરણ પ્રમાણે પ્રામ થવાથી અભિમાન કરતું અને પ્રામ ન થાય તો તેની લાલસા રાખવી.
૫. જીં પિય ..... પિયં પૂર્ણ કરો.
૬. ઈંમં, સરીરં, ઈંદ્રં, કંતં.
૭. સાધુની ઉમર તથા સંસારકાળ કેટલો?
૮. જી. દ્વારા વર્ષ, ઉત્ત. પૂર્વકોડ વર્ષ તથા જી. અંતમુહૂર્ત ઉત્ત. દેશે ઊણા અર્ધપુદ્ગાત.
૯. આત્માને અનર્થેંડનું પાપ લાગે તેવા કાર્યો જણાવો. (પાઠાવતીના આધારે)
૧૦. વિકથા કરવી, ખરાબ ખોટો ઉપદેશ આપવો, પાણીના નજ ખુલ્લા મૂકવા, જરૂર વિના વસ્તુઓની ખરીદી કરવી વગેરે પ્રવૃત્તિઓ.

પ્ર.૨ (અ) ગુણસ્થાનના આધારે જવાબ લખો.

(૧) નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ લખો.

૧. બારમા ગુણસ્થાનનો લક્ષણ હાર લખો.

૨. પ્રકૃતિ - મોહનીયની જરૂર ૨૮ પ્રકૃતિનો ક્ષય થવાથી જે ગુણસ્થાન પ્રામ થાય તેને ક્ષીણ મોહનીય ગુણસ્થાન કરે છે.

ક્ષાપક શ્રેણીવાળા જીવ જી આ ગુણસ્થાનને પ્રામ કરે છે.

ગુણ - ક્ષાપક શ્રેણી, ક્ષાયક ભાવ, ક્ષાયક સમકિત, ક્ષાયક યથાજ્યાત ચારિત્ર, ભાવ સત્ય, કરણ સત્ય, જોગ સત્ય, અમાર્યી, અકધાર્યી, વીતરાગી, ભાવનિર્ગય, સંપૂર્ણ બાવિતાત્મા, મહા તપસ્વી, મહાસુશીલ, મહાજ્ઞાની, મહાધ્યાની, વર્ધમાન પરિણામી, અપદિવાઈપણે અંતમુહૂર્ત રહે.

જળ - તે જી ભવે મોક્ષ પ્રામ થાય.

ગતિ - આ ગુણસ્થાને કાળ થતો નથી. પુનર્ભવ થાય નથી.

૩. સાર્વપાદન સમકિત ક્યા ગુણસ્થાને હોય? તે ગુણસ્થાને કેટલી અને કઈ કઈ પ્રકૃતિ હોય? (૩×૭)

૪. બીજું ગુણસ્થાન સાર્વપાદન ગુણસ્થાન. (૧) અનંતાનુંદી જી પ્રકૃતિનો ઉદ્ય અને દર્શન મોહનીયની ત્રણ પ્રકૃતિનો (મિથ્યાત્વ મોહ, સમકિત મોહનીય, મિશ્ર મોહનીય) ઉપશમ હોય. (૨) સિદ્ધાંતના મતે અનંતા.

૫ નો ક્ષયોપશમ અને જી મિથ્યાત્વ મોહનીયનો ઉપશમ સાથે મોહનીયની શેખ રૂપ પ્રકૃતિનો ઉદ્ય હોય છે.

૩. સમકિતના દંડક કેટલા? ક્યા ક્યા? સમકિતના ગુણસ્થાન ક્યા? ક્યા? તેની જીવાયોનિ લખો.

૭. ૧૮, પાંચ સ્થાવરના વર્જને. ૨ જું અને ૪ થી ૧૪ ગુણસ્થાન. ૨ જે ગુણસ્થાને ૩૨ લાખ, ૪ થે ગુણસ્થાને ૨૯ લાખ, ૫ મે ગુણસ્થાને ૧૮ લાખ, ૬ થી ૧૪ ગુણસ્થાને ૧૪ લાખ.

૮. શ્રેણીમાં ભાવ કેટલા અને કયા કયા?

૭. ઉપશામ શ્રેણીમાં પાંચ ભાવ- ઉદ્ય, ઉપશામ, ક્ષાયિક, ક્ષયોપશામ, પારિણામિક અને ક્ષપક શ્રેણીમાં ૪ ભાવ- ઉદ્ય, ક્ષાયિક, ક્ષયોપશામ, પારિણામિક

૯. પાંચમા ગુણસ્થાને યોગ, ઉપયોગ, બંધ, સમકિત, આત્મા અને કારણ કેટલા? માત્ર સંખ્યા લખો.

૭. યોગ - ૧૨, ઉપયોગ - ૬, બંધ - ૭ અથવા ૮, સમકિત - ૪, આત્મા - ૭, કારણ - ૩.

૯. ધ્યાન દ્વાર લખો.

૭. પહેલે, નીજે, ગ્રીજે ગુણસ્થાને બે ધ્યાન આર્ત, રૌદ્ર. ચોથે, પાંચમે ગુણસ્થાને પ્રથમના ૩ ધ્યાન. છઠે ગુણસ્થાને બે ધ્યાન આર્ત, ધર્મ. સાતમે ગુણસ્થાને એક ધર્મધ્યાન. આઠમાથી ચૌદમા ગુણસ્થાને એક ધ્યાન શુદ્ધલધ્યાન.

૭. ચૌદમા ગુણસ્થાને સતા, ચોથા ગુણસ્થાને નિર્જરા, દશમે ગુણસ્થાને ઉદીરણા કેટલી અને કઈ કઈ?

૭. ચૌદમા ગુણસ્થાને સતા - ૪ અધાતી કર્મ (વેદનીય, આયુષ્ય, નામ, ગોત્ર), ચોથા ગુણસ્થાને નિર્જરા - ૮ કર્મની, દશમે ગુણસ્થાને ઉદીરણા - ૬ કે ૫ ૬ ની કરે તો આયુષ્ય-વેદનીય વર્જને અને ૫ ની કરે તો આયુષ્ય-વેદનીય-મોહનીય વર્જને.

(૨) નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ એક વાક્યમાં લખો. (૬)

૧. ગ્રીજા ગુણસ્થાને માર્ગણા કેટલી? કઈ કઈ?

૨. પહેલા ગુણસ્થાનની સ્થિતિ લખો.

૩. અગિયારમા ગુણસ્થાને પરિષ્ઠ કેટલા? કયા કયા?

૪. સાતમા ગુણસ્થાને હેતુ અને હિયા કેટલી? (માત્ર સંખ્યા)

૫. આઠમા ગુણસ્થાને અંતર કેટલું?

૬. તેરમું ગુણસ્થાન લોકનો કેટલો ભાગ રૂપર્ણો?

(૩) ખાલી જગ્યા પૂરો.

૪ ચેડે તો ૪, ૫, ૭ મે જાય, પડે તો ૧ લે આવે.

અનાદિ અનંત, અનાદિ સાંત, સાદિ સાંત.

૧૪. ૧૧ વેદનીય, પ્રજ્ઞા, અજ્ઞાન, અલાભ.

હેતુ - ૨૨, હિયા - ૧૫.

૭૮. અંત. ઉત્ત. દેશે ઊંઘં અર્ધપુરુષ.

સર્વ લોક રૂપર્ણો (કેવળ સમુદ્ધાત અપેક્ષા).

(૬)

જવાબ

સતા, આઠ

સંક્ષી પંચેન્દ્રિયના અપર્યામા, પર્યામા

પહેલું, ચોથું

સૂક્ષ્મસંપરાય, શુદ્ધ

કેવળજ્ઞાન, કેવળદર્શન

પ્રજ્ઞા, અજ્ઞાન

૧. છઠા ગુણસ્થાને ..... અથવા ..... કર્મ બાંધે.

૨. ચોથે ગુણસ્થાને જીવના બેદ ..... અને ..... હોય.

૩. વાટે વહેતા શાશ્વતા ગુણસ્થાન ..... અને ..... છે.

૪. દશમા ગુણસ્થાને ..... ચારિત્ર અને ..... લેશ્યા હોય.

૫. સિદ્ધુંમાં ..... સમકિત અને ..... યોગ હોય.

૬. જ્ઞાનાવરણીય કર્મના ઉદ્યે ..... અને ..... પરિષ્ઠ હોય.

(૪) નીચેનામાં કેટલા અને કયા ગુણસ્થાન હોય? (૪)

જવાબ

૩ - બાબું, તેરમું

૧૪ - ૧ થી ૧૪

૧ - પાંચમું

૨ - પહેલું અને ગ્રીજું

(બ) જીવ પરિણામ પદ - અજીવ પરિણામ પદના આધારે જવાબ લખો. (૧૫)

(૧) નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ લખો. (૧૧)

૧. અજીવ દ્વાર કેટલા છે? તેમાં પરિણામન કોણું થાય અને કોણું ન થાય? શા માટે? (૩)

- જ. પ, ધર્મ, અધ્યર્મ, આકાશ, કાળ, પુરુષાલ. તેમાં પ્રથમ ચાર અડ્પી છે, માટે તે દેખાતા નથી, તેથી તેમાં પરિણામન ન થાય. માત્ર પુરુષાલ રૂપી છે, તેથી દેખાય છે, તેથી તેમાં પરિણામન થાય છે.
૨. જે કે અધિક ગુણ અંતર સાથે બંધન કોનું કોણી સાથે થાય? (૨x૪)
- જ. સ્વિન્યાનું સ્વિન્યાસ સાથે, રૂક્ષનું રૂક્ષ સાથે, સ્વિન્યાનું રૂક્ષ, રૂક્ષનું સ્વિન્યાસ સાથે.
૩. ભમરા, રતન, વાલુપ્રભા અને હેમવયના મનુષ્યમાં કુલ પરિણામ કેટલા? માત્ર સંખ્યા લખો.
- જ. ભમરા – ૨૪, રતન – ૧૮, વાલુપ્રભા – ૨૮, હેમવયના મનુષ્ય – ૨૮.
૪. ચૂર્ણ બેદ અને પરિમંડળ એટલે શું?
- જ. ચૂર્ણ બેદ – મગ, અડદ, ધર્મ, મર્યાદા, સૂંઠ આદિના ચૂર્ણ (લોટ)ની જેમ જે બેદ થાય છે. પરિમંડળ – ચૂડી, બંગડીના આકારે (વચ્ચે પોલાણ હોય તેવું) જ્યા. ૨૦ આકાશપ્રદેશ.
૫. અગૃજાલધુ પરિણામનો બેદ લખો.
- જ. ગુરુ એટલે ભારે અને લધુ એટલે હલકો. અગૃજાલધુ એટલે ભારે કે હલકો નહિ તેવા અજીવ પુરુષાલ પરિણામ. જેમ કે અડ્પી અજીવ અને ચાર સ્પર્શી રૂપી અજીવ. પરમાણુ, કર્મ પુરુષાલ, કાર્મણા શરીર, મનયોગ, વચન યોગ વગેરે અગૃજાલધુ પરિણામવાળા છે, આ પરિણામ દરેક પુરુષાલમાં હોય છે.
- (૨) માઝ્યા પ્રમાણે જવાબ લખો. (૪)

જવાબ

૧. શનિમાં લેશ્યા	૧, તેજોલેશ્યા
૨. અસ્ત્રિપત્રમાં દષ્ટિ	૧, મિથ્યાત્વ
૩. ચાલતા હાથીમાં ચારિત્ર	૨, દેશવિરતિ, અવિરતિ
૪. અદ્ધિમાં વેદ	૧, નાનુંસકવેદ

(૧૦)

પ્ર.૩ સંસ્કાર વિભાગના આધારે જવાબ લખો.

- (૧) નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ લખો. (૮)
૧. વડીલોના વિનય અને અવિનયથી શું મળે?
- જ. વડીલોના વિનયથી ઊંચગોપ્ત્ર બંધાય, ઊંચું કૂળ, દેવ, ગુરુ, ધર્મ, ઊંચું પદ, લઘિ અને ધનસંપત્તિ મળે. વડીલોના અવિનયથી નીચગોપ્ત્ર બંધાય, નીચું કૂળ, નોકરપણું અને ગરીબાઈ મળે.
૨. મને કોણી પાસેથી ડેવા સંસ્કાર મળ્યા છે? તો મારે ડેવો વ્યવહાર કરવો જોઈએ?
- જ. માતા-પિતા પાસેથી જીવદ્યાના, જૈનશાળામાંથી ધર્મના, ગુરુ પાસેથી આત્મકલ્યાણના સંસ્કાર મળ્યા છે. ખાનદાની અને ધર્મને ચાદ ચાખી જૈનધર્મને શોભે તેવા વ્યવહાર કરવો જોઈએ.
૩. વસ્તુ ઓછી વધુ ન ચલાવું તો શરીર અને આત્માને શું નુકસાન થાય છે?
- જ. શરીરને નુકસાન-આંખ લાલ, લોહી ગર્વ, ફીટ, ધૂળારી, બી.પી., હાઈ-લો, હાઈ એટેક. આત્માનું નુકસાન – કર્મબંધન, નરક અને તિર્યંચનો આયુષ્યબંધ, વિરાધકપણું, ક્ષમા, સંતોષ, સમતાગુણનો નાશ, મોક્ષ દૂર.
૪. માનને વિનયભાવથી જીતવાની સાધનાના માત્ર પહેલા બે મુદ્રા લખો.
- જ. ૧) મને જે મળ્યું તે માનું નથી, પહેલા હતું નહિ, પછી રહેવાનું નથી. ૨) આત્મ પ્રશંસા ન કરું, પરનિદા ન સાંભળું.
- (૨) ખાલી જ્યા પૂરો.

જવાબ

૧. મારે ..... કેળવી જાતને સુધારવાની છે.	સમભાવ
૨. મન બગડતા ..... બગડે.	જીવન
૩. ઈરદ્ધા. ..... સમાન અનંત છે.	આકાશ
૪. પ્રશંસાને ..... માનું.	કીરદ

3

પ્ર.૪ વાર્તાના આધારે નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ લખો.

૧. રેવતી કેવું જીવન જીવતી હતી?
૨. લોખંડની લોઢી પર સોકેલા, ધીમાં તળેલા તથા અભિ પર ભૂજેલા ઘણા પ્રકારના માંસ, દાડ, મધુ, મેરક, મધ્ય નામની અનેક મહિચાઓનું સેવન કરતી, જીજાને આપતી, ઉંમતા બની તેનું સેવન કરતી જીવન પસાર કરતી હતી.
૩. મહાશતક વર્તમાને ક્યાં છે? ત્યાં તેમનું આયુષ્ય કેટલું? તેમનું ભાવિ કેવું છે?
૪. પ્રથમ સુધર્મ દેવતોકમાં અરૂણાવતંસક વિમાનમાં. ચાર પલ્ય. ત્યાંની ચિથિતી પૂર્ણ કરી મહાવિદેશ ક્ષોગ્રમાં જીંમીને મુક્તા થશે, સિદ્ધ થશે.
૫. જિનપાલે રત્નદીપ પરથી આવીને શું કર્યું?
૬. જિનપાલે ભગવાન પાસે ધર્મદિશના સાંભળી, દીક્ષા અંગીકાર કરી, ૧૧ અંગના જ્ઞાતા થયા. એક માસનો સંથારો કરીને સુધર્મ કલ્પમાં બે સાગરની ચિથિતિવાળા દેવરૂપે ઉત્પદ્ધ થયા.
૭. જિનપાલ કયા સ્તુતિનો અધિકાર છે? અંગ છે કે ઉપાંગ? કેટલામું? રત્નદીપથી છૂટવા કોણે રહ્સ્તો બતાયો?
૮. જ્ઞાતાધર્મકથા સ્તુતું અધ્યયન દ્વારા, અંગ, છઠ્ઠનું, કાંદીના વેપારીએ.
૯. લવણી સમુદ્રના દેવે રત્નાદેવીને શું સાફ કરવાનું કહ્યું?
૧૦. લવણી સમુદ્રમાં ફરતા ફરતા તેમાં જે ધાસ, પાંડા, કાણ, કથરો, અશુચિ, સડેલી વસ્તુઓ વગેરે દેખાય તે ઉપાડીને નિર્જન રૂથાને ફેંકી દો અર્થાત્ લવણી સમુદ્રને ૨૧ વખત સાફ કરો.

પ્ર.૫ નીચેના કાચ્યની પૂર્તિ કરો.

૧. અનુભવ કહે છે, ગુરુસાથી થાય છે, બલી કહે છે ધીરજથી થાય છે, અનુભવનો સ્વાનુભવ કરવા, દુનિયાથી જુદું જીવણું છે...બ્રહ્મમાં... સંસાર કહે છે, મહેનતથી થાય છે, આગમ કહે છે, પુણ્યથી થાય છે.
૨. સર્વ જીવોને ખમી ખમાતી, મૈત્રી ભાવના દિલમાં જગાતી, શુદ્ધ ભાવ ધરું, ઘનઘાતી હરું...મહાસંત...ક્યારે થઈશું?... કરું પાપનો પશ્વાતાપ, જાપું અરિહંત સિદ્ધના જાપ.
૩. પાપ કરે તે નરકે જાય, આગમકારો જોલે, મારા જેવા મહાપાપીની, બંધ આંખો જોલે, ભવભવના આ દૃઃખ્યથી બચવા, તારા શરણે આવું.
૪. કાદવમાં ખરડીને કાયા, પાછો ધોવા બેઠો, માયામાં દૂલ્ખી મારીને, એવો તરવા બેઠો, ખબર નથી કે એક દિવસ, આ ભવસાગરમાં દૂલ્ખવાનો.

(૧૫)

પ્ર.૧ (અ) નીચેના શરૂઆતીના મૂળ પાઠ લખો અને ક્યા પાઠમાં આવે છે?

(૩)

મૂળ પાઠ	પાઠ
૧. પ્રણ પ્રકારના	તિવિહે, તિહિં
૨. બાજોઠ	પીઠ
૩. તે ધર્મની	તં ધર્મં, તર્સ ધર્મસ

પ્રતિક્રિયાનો ચોથો પાઠ, ચોથું શ્રમણસૂર્ય
બાર્ષિકું પ્રત
૫ મું શ્રમણસૂર્ય

(બ) માઝ્યા પ્રમાણે જવાબ લખો.

(૨)

જવાબ
પુરુષલિંગ
૭૫ કર્મભૂમિ
સાધુ - સાધ્વી
યથાજ્યાત ચારિત્ર

(ક) નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ લખો.

(૧૦)

૧. સિદ્ધ ભગવાનની સ્થિતિ કેટલી? તેઓ ક્યાં બિવાજે છે?
 ૨. સાદિ અનંતકાળ. સાદિ એટલે જેની શરૂઆત છે અને અનંત એટલે જેનો છેડો કે અંત નથી એટલે કે સિદ્ધ
 થયેલ જીવનો ક્યારેય છેડો આવતો નથી. તેઓ લોકના અગ્ર બાગે છે.
 ૩. કાઉર્સ્સા શા માટે કરવામાં આવે છે?
 ૪. (૧) પાપનું પ્રાયશ્ચિત્ત કરવા માટે, (૨) આત્માને વિશુદ્ધ શુદ્ધ કરવા માટે, (૩) પાપ-કર્માનો નાશ કરવા
 માટે, (૪) શલ્વોથી રહિત થવા માટે.
 ૫. અપાઠિયારી વર્તુ કેટલી છે? કઈ કઈ?
 ૬. ૮, આછાર, પાણી, મેવા-ગીઠાઈ, મુખવાસ, વસ્ત, પાગ, કાંબળી, રાખેણણ.
 ૭. બીજું શ્રમણસૂર્ય શેના વિષે છે? ક્યા શ્રાવક ગોચરી કરવા જઈ શકે છે?
 ૮. ગોચરીના દોષથી નિવર્તાવાનું. દશમું પ્રત ધારણ કરવાવાળા અથવા શ્રાવકની ૧૧ મી શ્રમણબૂત પડિમા
 ધારણ કરવાવાળા શ્રાવક.
 ૯. યોનિ ક્યા જીવોની હોય છે? જેને આંખ હોય તેની જીવાયોનિ કેટલી? કેવી રીતે?
 ૧૦. પદ્ધતિના સૂર્ય પદ – ૧ માં યોનિ માત્ર બાદર પર્યામા જીવોની ૪ બતાવી છે. ૨૮ લાખ. ૨ લાખ ચૌરેંદ્રિય, ૪
 લાખ નાર્કી, ૪ લાખ દેવતા, ૪ લાખ તિર્યાચ પંચેન્દ્રિય, ૧૪ લાખ મનુષ્ય.

(૫૫)

પ્ર.૨ (અ) મોટા બાસ્થિયાના આધારે જવાબ લખો.

(૩૫)

(૧) કોઠો બનાવીને નીચેના બોલનો બાસ્થિયો લખો. (માત્ર આંકડામાં)

(૧૦)

૪.

બોલનું નામ	જીવના બેદ	ગુણસ્થાન	યોગ	ઉપયોગ	લેશ્યા
૧. પરિતા સંસારી	૧૪	૧૪	૧૫	૧૨	૫
૨. સંજીતાસંજીતિ	૧	૧	૧૨	૫	૫
૩. ક્ષીપેદી	૨	૬	૧૩	૧૦	૫
૪. વાંકાય	૪	૧	૫	૩	૩
૫. પઞ્ચલેશી	૨	૭	૧૫	૧૦	૧
૬. વેદક સમકિત	૨	૪	૧૫	૭	૫
૭. બાદર	૧૨	૧૪	૧૫	૧૨	૫

૮. અચરમ	૧૪	૧	૧૩	૮	૬
૯. વીતરાગી	૧	૪	૧૧	૯	૧
૧૦. અપર્યામા	૭	૩	૫	૯	૭

(૨) નીચેના બોલનો સંપૂર્ણ બાસ્થિયો લખો. (૧૦)

૧. મનઃપર્યતશાની - જીવનો બેદ ૧ સંઝીનો પર્યામો, ગુણસ્થાન - ૭ છટાથી બાર્ભા સુધી, યોગ - ૧૪ કાર્મણ વર્જુ, ઉપયોગ - ૭ ૪ જ્ઞાન, ૩ દર્શન, લેશ્યા - ૫.
૨. તૈક્ષિક શરીર - જીવનો બેદ ૪ ૨ સંઝીના, ૧ અસંઝી પંચે.નો અપર્યામો, બાદર એકેન્દ્રિયનો પર્યામો, ગુણસ્થાન - ૭ પ્રથમ, યોગ - ૧૨ ૨ આહારક, કાર્મણ વર્જુ, ઉપયોગ - ૧૦ ૨ કેવળના વર્જુ, લેશ્યા - ૫.
૩. અચક્ષુદર્શની - જીવનો બેદ ૧૪, ગુણસ્થાન - ૧૨ પ્રથમ, યોગ - ૧૫, ઉપયોગ - ૧૦ ૨ કેવળના વર્જુ, લેશ્યા - ૫.
૪. સિદ્ધ - જીવના બેદ નથી, ગુણસ્થાન નથી, યોગ - નથી, ઉપયોગ - ૨ કેવળના, લેશ્યા નથી.
૫. ચૌરેન્દ્રિય - જીવનો બેદ ૨ ચૌરેન્દ્રિયનો અપર્યામો-પર્યામો, ગુણસ્થાન - ૨ પ્રથમ, યોગ - ૨ ઔદારિક, ૧ વ્યવહાર વચન, ૧ કાર્મણ, ઉપયોગ - ૫ ૨ જ્ઞાન, ૨ અજ્ઞાન, ૨ દર્શન, લેશ્યા - ૩.

(૩) અલ્પબહૃત્વ લખો. (૮)

૧. યોગ દ્વાર - સર્વથી થોડા મનયોગી, તેથી વચનયોગી અસંખ્યાતગુણા, તેથી અયોગી અનંતગુણા, તેથી કાયયોગી અનંતગુણા, તેથી સયોગી વિશેખાધિક.
૨. કખાય દ્વાર - સર્વથી થોડા અકખાયી, તેથી માનકખાયી અનંતગુણા, તેથી છોઘકખાયી વિશેખાધિક, તેથી માયાકખાયી વિશેખાધિક, તેથી લોભકખાયી વિશેખાધિક, તેથી સકખાયી વિશેખાધિક.
૩. સૂક્ષ્મ દ્વાર - સર્વથી થોડા નો બાદર, તેથી બાદર અનંતગુણા, તેથી સૂક્ષ્મ અસંખ્યાતગુણા.
૪. આહાર દ્વાર - સર્વથી થોડા આણાહારક, તેથી આહારક અસંખ્યાતગુણા.

(૪) માઝ્યા પ્રમાણે જવાબ લખો. (૭)

જવાબ

૧. મોટો બાસ્થિયો કયા સ્કુનો અધિકાર છે? તેની ગાથા કેટલી છે? પદ્ધતિઓ પદ - ૩, ૨.
૨. શુભ લેશ્યા કેટલી? કઈ કઈ?
૩. જીવના ૧૪ બેદમાં એકેન્દ્રિય અને વિકલેન્દ્રિયના કેટલા?
૪. કેવળીને મનના યોગ કેટલા? કયા કયા?
૫. જેને કેવળદર્શન હોય તેને કેટલા અને કયા કયા જ્ઞાન હોય?
૬. અકાયમાં લેશ્યા કેટલી અને કઈ કઈ?
૭. સૂક્ષ્મ સંપરાય ચારિત્રમાં લાભ અપેક્ષા કયા કયા ઉપયોગ હોય? ૭, ૪ જ્ઞાન, ૩ દર્શન.

(બ) રૂપી - અરૂપીના આધારે જવાબ લખો. (૧૦)

(૧) નીચેના બોલ રૂપી છે કે અરૂપી? કેટલા સ્પર્શી?

	રૂપી	અરૂપી	સ્પર્શી
૧. સુજાએ	રૂપી	-	૮
૨. કાળો વર્ણ	રૂપી	-	૮
૩. જીવ	-	અરૂપી	-
૪. બાદર રક્ધ	રૂપી	-	૮

(૨) નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ લખો. (૫)

૧. રૂપીની બીજી ગાથા લખો.

૨. ધણ તણ વાય, ધનોદહિ, પુઠવીસતેવ સતાનિરીયાણ।

અસંખેજ દિવ સમુદ્રા, કપા, ગેવિજ્ઞા અણુતારા સિદ્ધિ॥

૮. અરૂપી ડોણા જોઈ શકે? અરૂપી દ્વારા ક્યાં હોય? ચાર સ્પર્શીમાં જ્યાં કેટલા વણાઈ હોય?
૯. કેવળજ્ઞાની, કેવળદર્શની પ્રત્યક્ષ જાણે, દેખે. લોક અને અલોક બંનેમાં (અલોકમાં માત્ર આકાશ છે). ૧ વર્ણ,
૧ ગંધ, ૧ રસ, ૨ સ્પર્શ.
૩. આઠ સ્પર્શી એટલે શું? તેમાં કેટલા બોલ હોય છે?
૪. શીત, ઉષ્ણા, લૂણો, સ્થિતિ આ પણ સ્પર્શ અને કેટલાક રૂક્ષો એવા હોય છે તેમાં ચુંવાળો, ખરખરો, હળવો
અને બારે આ ચાર સ્પર્શ નવા ઉત્પદ્ધ થાય છે. તેમાં ૨૦ બોલ પ વર્ષ, ૨ ગંધ, પ રસ, ૮ સ્પર્શ હોય છે.
- (૫) ઉપયોગ અધિકારના આધારે જવાબ લખો. (૧૦)
- (૧) નીચેના જીવોમાં કેટલા અને ક્યા ક્યા ઉપયોગ લઈને આવે? (૫)
૧. અસંજ્ઞી કાગડો રતનપ્રભામાં આવે	૩, ૨ અજ્ઞાન, ૧ દર્શન
૨. મનુષ્ય પહેલા દેવલોકમાં આવે	૮, ૩ જ્ઞાન, ૩ અજ્ઞાન, ૨ દર્શન
૩. કીડી માખીમાં આવે	૩, ૨ અજ્ઞાન, ૧ દર્શન
૪. વિજ્યાના દેવ મહાવિદેહમાં આવે	૫, ૩ અજ્ઞાન, ૨ દર્શન
૫. ક્યા ઉપયોગ લઈને કોઈપણ ગતિમાં ન અવાય?	મનઃપર્યવજ્ઞાન, કેવળજ્ઞાન, ચક્ષુદર્શન, કેવળદર્શન
- (૨) નીચેના જીવો કેટલા અને ક્યા ક્યા ઉપયોગ લઈને નીકળો? (૫)

૧. તીર્થકર નામગોત્ર બાંધેલા જીવ
૨. મન વગરનો પોપટ
૩. મહાડાળ
૪. સૂર્યના દેવ
૫. સાતમી નરકનો સમકિતી નારકી

- જવાબ**
૧. અસંજ્ઞી કાગડો રતનપ્રભામાં આવે	૩, ૨ અજ્ઞાન, ૧ દર્શન
૨. મનુષ્ય પહેલા દેવલોકમાં આવે	૮, ૩ જ્ઞાન, ૩ અજ્ઞાન, ૨ દર્શન
૩. કીડી માખીમાં આવે	૩, ૨ અજ્ઞાન, ૧ દર્શન
૪. વિજ્યાના દેવ મહાવિદેહમાં આવે	૫, ૩ અજ્ઞાન, ૨ દર્શન
૫. ક્યા ઉપયોગ લઈને કોઈપણ ગતિમાં ન અવાય?	મનઃપર્યવજ્ઞાન, કેવળજ્ઞાન, ચક્ષુદર્શન, કેવળદર્શન
- જવાબ**
૧. તીર્થકર નામગોત્ર બાંધેલા જીવ	૫, ૩ જ્ઞાન, ૨ દર્શન
૨. મન વગરનો પોપટ	૩, ૨ અજ્ઞાન, ૧ દર્શન
૩. મહાડાળ	૩, ૨ અજ્ઞાન, ૧ દર્શન
૪. સૂર્યના દેવ	૫, ૨ જ્ઞાન, ૨ અજ્ઞાન, ૧ દર્શન
૫. સાતમી નરકનો સમકિતી નારકી	એકપણ નાહિં.

પ્ર.૩ સંસ્કાર વિભાગના આધારે નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ લખો.

૧. ..... થી કહીએ તો કોઈ માને જ નાહિં. ..... સંયોગો મારા અશુભ કર્મનું ફળ છે. મોટાએ ..... જ છોડવાના.
ડામ કરતા ..... રાખીએ તો દેછની મમતા તૂટે.
૨. શાંતિ, પ્રતિકૂળ, છુકમ, સમતા.
૩. માયાને સંતોષથી જીતવાના પહેલા બે માત્ર મુદ્દા લખો.
૪. ૧) ધર્મ તો સરળતામાં છે, માટે બૂલ કબૂલ કરું, ૨) માયાનો ઘડો કાચો, જે ભરશે તેનો તૂટશે.
૫. લોભ શેનો જાગે? લોભથી બચવાનો ઉપાય શું? કોણે નજર સામે રાહવા?
૬. જ્ઞ વસ્તુનો. પરબેવની ચિંતા કરવી. સંયમ અને સંથારા.
૭. નિજ આત્મા સાધના સોપાનના જીવી જ ક્યા કરે?
૮. ૧)આત્મ શ્રીવાણ કરું, ૨) આત્મ બોધ પામું, ૩) આત્મ શ્રદ્ધા વધારું, ૪) આત્મ સ્મરણ (યાદ) રાખું.
૯. એક બધે કાન ક્યારે મળે? આત્મ નિરીક્ષણ કેવી રીતે કરવું?
૧૦. અનંતા ભવ કાન વિનાના જાય ત્યારે. એક એક અવગુણને શોધી કાઢવા માટે આત્મ સંવાદ કરવો, આત્મ દર્શન, આત્મ અવલોકન, આત્મ ચિંતન કરવું.

પ્ર.૪ વાર્તાના આધારે નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ લખો.

૧. સૌથી શ્રેષ્ઠ વિજ્ય ક્યો છે? શા માટે? શાત્રુ કેટલા છે? ક્યા ક્યા?
૨. આત્માને વશ કરવો. વિધયી આત્માને જ્ઞાન આત્મા દ્વારા જીતવાથી સાચા અને શાશ્વતા ચુખને પામી
શકાય છે. શાત્રુ દશ છે. ૫ ઈન્ડ્રિય, ૪ કધાય, મન.

૨. દેવલોકના ઈંદ્ર અવધિજ્ઞાનથી શું જાણ્યું? તેમણે શું કર્યું?
૩. નમિ રાજ એકાએક મુનિ બની રહ્યા છે, તો તેઓની ત્યાગ ભાવના સ્થિર છે કે ક્ષાણિક આવેગ છે? તે જાણવા અને કસોટી કરવા ઈંદ્ર પ્રાણિઓનો વેશ ધારણ કરીને નમિ રાજ્યિ પાસે ગયા.
૩. સિંહસેનનું આયુષ્ય કેટલું હતું? તેઓ મરીને ક્યાં ગયા? ત્યાં આયુષ્ય કેટલું? ત્યાંથી ક્યા ઉત્પન્ન થયા?
૪. ૩૪૦૦ વર્ષ, છઠ્ઠી નરક, ૨૨ સાગરોપમ, રોહિતક નગરમાં દત્ત સાર્થવાહની પુરી તરીકે.
૫. દેવદાટા ક્યા સૂત્રનો અધિકાર છે? રોહિતક નગરમાં કયું ઉદ્ઘાન, ડોનું યક્ષાચયતન, ત્યાંના ચુવરાજ કોણ હતા?
૬. દુઃખવિપાક ચૂસું અધ્યયાન દ, પૃથ્વીઅવંતસક, ધરણ નામના દેવનું, પુષ્પનંદી રાજ્યકુમાર.
૭. કોણ કોણે કહે છે? ૧) જ્યાં અનેક છે ત્યાં સંઘર્ષ છે. નમિરાજ્યિએ મનમાં વિચાર કર્યો.
૨) તું આર્તધ્યાન ન કર. સિંહસેને શ્યામાને કહ્યું.

(૧૦)

પ્ર.૫ નીચેના કાલ્યની પૂર્તિ કરો.

૧. પ્રભુ કહે છે ..... સાથ ગમે છે. પાના નં. ૨૪૭ કડી ૩
૨. આ કાયા ..... અંજળ દેઝો. પાના નં. ૨૪૯ કડી ૩
૩. કોણે સુખી થવાનો માર્ગ બતાવે છે તે દર્શાવતી કડી લખો. પાના નં. ૨૪૮ કડી ૪
- ૪ ચેતનાનું જ્ઞાન કયું છે? તે લખી તે જે કડીમાં આવતું હોય તે કડી લખો. સમ્યક્ઝ્ઞાન. પાના નં. ૨૪૮ કડી ૧

જ્યા – જિનેંદ્ર

(૧૦)

પ્ર.૧ (અ) નીચેના શબ્દોના મૂળ પાઠ લખો.

૧. ખીસા કાતરી
૩. બંને કાળ

મૂળ પાઠ
ગાંઠડી છોડી
ઉભાઓકાલં

૨. જીવ રહિત
૪. બધા જીવોથી

મૂળ પાઠ
જાસ્તુય
સત્ત્વ ભૂસેસુ

(૨)

(૮)

(બ) નીચેના શબ્દોની પાઠપૂર્તિ કરો.

૧. પિતિયં સંભિમં સંજીવાઈં વિવિધ રોગાયંકા પરિસહોવસઞ્ચા ફાસાફુસંતુ એયં પિ ય ણં ચરમેહિં ઉર્સસાસ નિર્સસાસેહિં વોચિરામિ
૨. સમણોડહં સંજ્ય વિર્ય પડિહ્ય પર્યક્ખાય પાવકમ્ભો અનિયાણો દિન્દિન સંપજો માયામોસો વિવિજ્જાઓ અકૃાઈજેસુ

(૭૫)

(૨૫)

(૧૨)

પ્ર.૨ (અ) દશપૈકાલિક સૂધના આધારે જવાબ લખો.**(૧) નીચેની ગાથાઓ પૂર્ણ કરી બાવાર્થ લખો.**

૧. મહુગાર ..... પાના નં. ૧૫ ગાથા ૫

૩. ધિરત્ય ..... પાના નં. ૧૮ ગાથા ૭

૨. પંચાસવ ..... પાના નં. ૨૩ ગાથા ૧૧

(૨) નીચેના વાક્યો કઈ ગાથાના છે તે ગાથા લખો. (માત્ર ગાથા લખો અર્થ નહીં)

(૧૦)

જવાબ

૧. વમેલા વિધને ફરીથી પીવા ઈચ્છતા નથી.

પાના નં. ૧૮ ગાથા ૭

૨. પોતાના આત્માને તૃમ કરી લે છે.

પાના નં. ૧૪ ગાથા ૨

૩. સર્વ કર્મ ક્ષય કરી સિદ્ધ થાય છે.

પાના નં. ૨૫ ગાથા ૧૪

૪. પોતાના રાગભાવને દૂર કરે.

પાના નં. ૧૭ ગાથા ૪/૫

૫. આબૂષણો ધારણ કરવા.

પાના નં. ૨૩ ગાથા ૮

(૩) નીચેના શબ્દોના અર્થ લખો.

(૩)

મૂળ પાઠ

૧. એરચંતિ

ઈચ્છતા નથી

મૂળ પાઠ

૨. સાહીણે

સ્વાધીનપણે

૩. વિતિં

વૃત્તિ, આજીવિકા, ભિક્ષા

૪. વુચ્ચંતિ

કહેવાય છે

૫. રાઈબતો

રાત્રિ બોજન

૫. પડ્જમંતિ

પરાક્રમ કરે છે

(બ) નિયંઠાના આધારે જવાબ લખો.

(૨૫)

(૧) કોઈપણ બે દ્વાર લખો.

(૫)

૧. પાડિસેવણા દ્વાર – પાના નં. ૨૮ દ્વાર ૭

૨. કખાય દ્વાર – પાના નં. ૩૩ દ્વાર ૧૮

૩. બંધ દ્વાર – પાના નં. ૩૪ દ્વાર ૩૧

(૨) નીચેના પ્રજોના જવાબ લખો.

(૧૦)

૧. બદ્ધ આહારક કે અણાહારક? શા માટે? કયા ભાવમાં હોય?

૭. આહારક કારણ કે બદ્ધશરીમાં વિગ્રહ ગતિ આપી અનાહારકપણાના કારણનો અભાવ હોવાથી આહારક જ હોય છે. ક્ષયોપશમ ભાવમાં.

૮. વીતરાગી અકખાયી નિયંઠામા પરિણામ કેટલા? કયા કયા? તેમાં અવસ્થિતની સ્થિતિ લખો.

૯. નિર્ગય અને સ્નાતકમાં બે પરિણામ વર્ધમાન અને અવસ્થિત. નિર્ગયની અવસ્થિતની સ્થિતિ ૯. ૧ સમય

૩. અંત. અને સ્નાતકની સ્થિતિ ૯. અંત. ૩. દેશે ઊંઘું પૂર્વ છોડ વર્ધ.

૩. ડલપ ઓટલે શું? અસ્થિત ડલપ ઓટલે શું? કેટલા છે? કયા કયા?
૪. નિયમ. જે ડલપનું પાલન મધ્યના રર તીર્થકર અને મહાવિદેહ ક્ષેત્રના શાસનમાં ફરજિયાત હોતું નથી તે અસ્થિત ડલપ છે. ૧ - ૧. અચેલ, ૨. ઉદ્દિશિક, ૩. રાજપિંડ, ૪. માસકલપ, ૫. ચૌમાસી ડલપ, ૮. પ્રતિક્રમણ.
૫. સંયમ સ્થાન કોને કહે છે? પડિસેવણાનો શરીર દ્વાર લખો.
૬. કખાયના ક્ષયોપશમ અને ચારિત્રની શુદ્ધિ અને અશુદ્ધિની હીનતા અધિકતાને કારણે થવાવાળા બેદને સંયમ સ્થાન કહે છે. પડિસેવણામાં શરીર ૪ - ઔદારિક, પૈછિય, તૈજસ અને કાર્મણા.
૭. કખાયકુશીલમાં ચારિત્ર પર્યવ કેટલા? કખાયકુશીલ કોનાથી હીન, અધિક અને છટઠાણવડિયા?
૮. અનંતા. કખાયકુશીલ પુલાક, બજુશા, પડિસેવણા, કખાયકુશીલથી છટઠાણવડિયા અને નિર્ગય - સ્નાતકથી અનંતગુણહીન.

(૩) માંગ્યા પ્રમાણે જવાબ લખો.

(૬)

૧. નિયંઠા કયા સૂત્રનો અધિકાર છે?
૨. નિર્ગયનો સ્પર્શના દ્વાર લખો.
૩. બજુશનો ઉપસંપદ્જાણં દ્વાર લખો.
૪. કખાયકુશીલ અતીર્થમાં કેવી રીતે લેવાના?
૫. સ્નાતક વર્તમાન પર્યાય અપેક્ષાએ કેટલા?
૬. પુલાક ઘણા જીવ અપેક્ષા આગરેશ દ્વાર લખો.

(૪) ખાલી જગ્યા પૂરો.

- શ્રી ભગવતી સૂત્ર શ. ૨૮ ઉ. ૫, અંગ.
- અવગાઢ ક્ષેત્ર કરતા સ્પર્શના કંઈક અધિકી જાણવી.
- પડિસેવણા કખાયકુશીલ, અસંયમ કે સંયમાસંયમમાં જાય.
- તીર્થકર, પ્રત્યેક બુદ્ધ આદિ અપેક્ષા.
- વર્તમાન પર્યાય અપેક્ષા ૪. ૧, ૨, ૩ ૬. ૧૦૮.
૭. બે વાર ઉ. સાત વાર આવે.

જવાબ

(૪)

૧. સ્નાતક ..... અને ..... ડર્મની ટીટીરણા કરે.
૨. પુલાક અવસર્પણી કાળમાં ..... અને ..... જીંબે.
૩. પડિસેવણામાં ..... અને ..... ચારિત્ર હોય.
૪. નિર્ગયની સ્થિતિ એક જીવ અપેક્ષા ..... અને ..... છે.

(૫) સંજ્યાના આધારે જવાબ લખો.

(૨૫)

(૧) કોઈપણ બે દ્વાર લખો.

જવાબ

(૫)

૧. જ્ઞાન દ્વાર - પાના નં. ૪૧ દ્વાર ૭
૩. અંતર દ્વાર - પાના નં. ૪૭ દ્વાર ૩૦

૨. સંયમ સ્થાન દ્વાર - પાના નં. ૪૨ દ્વાર ૧૪

(૨) નીચેના પ્રણોના જવાબ લખો.

(૧૦)

૧. પરિહારવિશુદ્ધ ચારિત્રની એક જીવ અપેક્ષા ૬. સ્થિતિ કેટલી અને શા માટે?
૭. ૬. સ્થિતિ દેશે ઊણા ર કોડપૂર્વ વર્ષ. કોડપૂર્વના આયુષ્યવાળો ૮ મે વર્ષે દીક્ષા લઈને ૨૮ મે વર્ષે આ ચારિત્ર અંગીકાર કરે, પછી ૧૮ મહિના પૂર્ણ થતા ફરી ફરી નિરંતર આ જ ડલપને યાવત્ત જીવન પાળે તે અપેક્ષા.
૮. યથાખ્યાત ચારિત્ર પાંચ પદવીમાંથી કેટલી પદવી પામે? તેમની ગતિ અને સ્થિતિ લખો.
૯. ઉપશાંત યથાખ્યાત ચારિત્રવાળો એક અહુમેન્દ્રની પદવી પામે. તેમની ગતિ પ અનુત્તાર વિમાન અને સ્થિતિ અજ્ઞાત અનુત્કૃષ્ટ ૩૩ સાગર. ક્ષીણ યથાખ્યાત ચારિત્રી મોક્ષે જાય. તેમની સ્થિતિ સાંદ્ર અનંત.
૩. સામાચિક ચારિત્રનો કાળ દ્વાર લખો.
૪. અવસર્પણીકાળના ૩-૪-૫ આરે જીંબે અને ૩-૪-૫ આચામાં વિચરે. ઉત્સર્પણીકાળના ૨-૩-૪ આરે જીંબે અને ૩-૪ આચામાં પ્રવર્તે. મહાવિદેહમાં સદા હોય. સંહરણ અપેક્ષા અંય ક્ષેત્રમાં પણ હોય.
૫. છેદોપસ્થાપનીય ચારિત્રમાં ડલપ કેટલા? કયા કયા? કયા ડલપ ન હોય? શા માટે?
૬. ૩, સ્થિત, સ્થવિર અને જિનકલપ. અસ્થિત અને ડલપાતીત. વચ્ચેના રર તીર્થકરના શાસનમાં અને મહાવિદેહ ક્ષેત્રમાં ન હોવાને કારણે ત્યાં અસ્થિત ડલપ હોતો નથી.

- પ. સૂક્ષ્મ સંપરાય ચારિત્રણો શ્રુતિજ્ઞાન આશ્રી અભ્યાસ કેટલો? લિંગ કેટલા? કયા કયા?
 જ. જ. અષ્ટ પ્રવચન માતા ઉ. ૧૪ પૂર્વ પૂર્ણ. દ્વારથી સ્વલ્પિંગી, અભ્યલિંગી કે ગૃહસ્થલિંગી હોય પણ બાવથી સ્વલ્પિંગી જ હોય.

(૩) માંશ્ય પ્રમાણે જવાબ લખો. (એક વાક્યમાં)

(૯)

૧. સામાચિક ચારિત્રણ લેણ કેટલા? કયા કયા?
 ૨. છેદોપસ્થાપનીય ચારિત્રણો વેદ દ્વાર લખો.
 ૩. પરિહાર વિશુદ્ધ ચારિત્રણો ક્ષેત્ર દ્વાર લખો. (૩૨ મો)
 ૪. સૂક્ષ્મ સંપરાય ચારિત્રમાં સમુદ્ઘાત કઈ કઈ?
 ૫. યથાભ્યાત ચારિત્રી પ્રતિસેવી કે અપ્રતિસેવી? શા માટે?
 ૬. વીતરાગીમાં લેશ્યા કઈ કઈ?

(૪) ખાલી જ્યા પૂરો.

- જવાબ
 બે, ઈતિહાસ અને ચાવતકથિત
 ૩ વેદ અને અવેદી
 લોકના અસંખ્યાતમા ભાગમાં
 એકપણ ન હોય
 અપ્રતિસેવી કારણ કે પ્રતોમાં દોષ ન લગાડે
 શુદ્ધલેશ્યા તથા અલેશી

(૪)

૧. સૂક્ષ્મ સંપરાય ચારિત્ર વર્તમાન પર્યાય અપેક્ષા ..... અને ..... હોય.
 ૨. યથાભ્યાત ચારિત્રી ..... અને ..... ભાવમાં હોય.
 ૩. સામાચિક ચારિત્રી ક્ષેત્ર અપેક્ષા ..... માં અને સંછરણ અપેક્ષા ..... માં હોય.
 ૪. છેદોપસ્થાપનીય ચારિત્રી છ કર્મની ઉદ્દીરણ કરે તો ..... અને ..... વળ્ણને કરે.

- જ. ૧,૨,૩ ઉ. પ્રત્યેક સો
 ઉપશામ, ક્ષાચિક
 ૧૫ કર્મભૂમિ, અકર્મભૂમિ
 આચુષ્ય, વેદનીય

(૧૫)

પ્ર.૩ વાર્તાના આધારે નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ લખો.

૧. જ્યાધોષ અને વિજ્યાધોષના અધ્યયાન દ્વારા શું સંદેશ મળે છે? (૪/૫ લીટીમાં)

(૩)

૨. પાના નં. ૭૩ છેલ્લો ફકરો.

૩. જ્યાધોષ કઈ નગરીમાં રહેતા હતા? તેમને જ્ઞાન કેટલું હતું? તેઓ જ્ઞાન કરવા ક્યાં ગયા હતા? દીક્ષા લઈ તેઓ કઈ તપસ્યા કરતા હતા?

(૨×૭)

૪. વારાણસી (બનારસ). સંસ્કૃતના પ્રકાંડ પંડિત, વેદ-વેદાંતના જ્ઞાનકાર હતા. ગંગા નદીના કિનારે ગયા હતા. માન્યસમાણની તપસ્યા કરતા હતા.

૫. વિજ્યાધોષ સંસારથી વિરક્ત ડેવી રીતે થયા? તેમણે શું કર્યું? તેઓ ક્યાં ગયા?

૬. જ્યાધોષ મુનિ પાસેથી અનુત્તર ધર્મ સાંભળીને સંસારથી વિરક્ત થઈ દીક્ષા લઈ લીધી. સંયમ અને તપ દ્વારા પૂર્વ સંચિત કર્મોનો ક્ષય કરીને અનુત્તર સિદ્ધિ એટલે કે મોક્ષમાં ગયા.

૭. વિજ્યાધોષે જ્યાધોષને જ્યોતિષી અંગાના જ્ઞાનકાર શા માટે કહ્યા? જ્યાધોષ મુનિ શેમાં પારગામી હતા?

૮. જ્યોતિષી દેવોની ગતિને કારણે વ્યવહારિક કાળગણના થાય અને તેના આધારે સ્વાધ્યાયના કાળ તથા અકાળનો નિર્ણય થાય તેવા જ્યોતિષી અંગાના જ્ઞાનકાર આપ છો. સંયમ તથા તપ દૂપી ધર્મમાં.

૯. જે ..... , ... , ... અને ..... થી અસત્ય બોલતા નથી તેને અમે બ્રાહ્મણ કહીએ છીએ.

૧૦. કોધથી, બયથી, હાસ્યથી, લોભથી.

૧૧. વેદ, યજ્ઞા, નક્ષત્ર અને ધર્મનું મુખ શું છે?

૧૨. અણિહોત્ર, યજ્ઞાર્થી, ચંદ્ર, કાશ્યપ ગોત્રીય ભગવાન મહાવીર સ્વામી.

૧૩. શું કરવાથી બ્રાહ્મણ કે મુનિ બનાય છે? બ્રાહ્મણ અને ક્ષત્રિય કોણ છે?

૧૪. બ્રહ્મર્થના પાલનથી બ્રાહ્મણ અને જ્ઞાન પ્રામ કરવાથી મુનિ બનાય છે. જે આત્મસ્વરૂપને જાણે છે અને આત્મકલ્યાણ માટે કામ કરે છે તે બ્રાહ્મણ છે. જે પ્રાણીઓની રક્ષા કરે અને તેના દુઃખો દૂર કરે તે ક્ષત્રિય છે.

અથવા

પ્ર.૩ બક્ટાગરના આધારે જવાબ લખો.

- (૧) નીચેની ગાથાઓ પૂર્ણ કરી ભાવાર્થ લખો. (૧૨)
૧. અત્યશ્રુતં ..... પાના નં. જ૫ ગાથા ૬
૨. વક્તું ..... પાના નં. જ૩ ગાથા ૪
૩. દષ્ટવા ..... પાના નં. જ૭ ગાથા ૧૧
- (૨) નીચેના વાક્યો કઈ ગાથાના છે તે ગાથા લખો. (અર્થ નાણી) (૩)
૧. સત્પુરુષોના ચિતાનું હરણ કરશે. પાના નં. જ૫ ગાથા ૮
૨. આપના સમાન રૂપવંત બીજું કોઈ નથી. પાના નં. જ૮ ગાથા ૧૨

(૧૦)

પ્ર.૧ (અ) નીચેના શબ્દોના અર્થ લખીને કયા પાઠમાં આવે છે? તે લખો.

(૪)

	અર્થ	પાઠ
૧. વિરય	પાપથી નિવૃત્ત છું	પાંચમા શ્રમણસૂત્રમાં
૨. કંતં	કાંત, ચુંદર	સંથારા
૩. મારો	મારા વડે	લોગસ્સના પાઠમાં
૪. તથ	તેમ જ	પ્રતિક્રમણના જીજા પાઠમાં

(૭)

(બ) નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ લખો.

૧. સંલેખના એટલે શું? સંલેખના ક્યારે કરવામાં આવે છે?
૨. સંલેખના તે અનસન ધારણ કરતા પહેલા તેની પૂર્વ તૈયારી કરવારૂપ છે. સંલેખના અનસન ધારણ કરવાના જી મહિના પહેલા અને ૬. ૧૨ વર્ષ પહેલા કરી શકાય છે.
૩. અત્યારે તીર્થકરો હાજર નથી, પણ પૂર્વ આચાર્ય, ઉપાધ્યાય, સાધુ-સાધીજીઓ અને ભગવાન મહાવીરના ઉપદેશ ના મુખ્ય રૂપ આગમો (શાસ્ત્રો-પુસ્તકો) હાજર છે, તેમના આધ્યાત્મિક જીનધર્મ ચાલે છે.
૪. આંકડામાં જવાબ લખો. સૂચારું સૂચના અધ્યાયન - ૨૩,
શીલાંગ રથ - ૧૮૦૦૦,
અશુભ લેશ્યા - ૩,
અસંયમ - ૧/૧૭

(૭૫)

પ્ર.૨ (અ) પુચ્છિંસ્સુણ સૂશ્ના આધારે જવાબ લખો.

(૩૦)

(૧) નીચેની ગાથાઓ પૂર્ણ કરી ભાવાર્થ લખો.

(૨૦)

૧. ખેયલે ..... પાના નં. ૮૧ ગાથા ૩   ૨. હંથીસુ ..... પાના નં. ૮૮ ગાથા ૨૧
 ૩. પુટ્ઠે ..... પાના નં. ૮૫ ગાથા ૧૭   ૪. પુઠોવમે ..... પાના નં. ૮૧ ગાથા ૨૫
 ૫. ડિશિયાડિશિયં ..... પાના નં. ૮૨ ગાથા ૨૭

(૨) નીચેના શબ્દોના અર્થ લખો.

(૪)

	અર્થ		અર્થ
૧. સમાહિયં	સમ્યક્ પ્રકારે	૨. મળ્જંભિ	મધ્યભાગમાં
૩. અચારી	વિહારી	૪. અણેલિસં	ઉતામ
૫. ગંથા	કર્મરૂપ ગ્રંથિ	૬. બહુણંદ્રે	બહુ નંદનવનોથી
૭. મહતો	મહાન	૮. આરં	આલોક

(૩) નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ લખો.

(૫)

૧. અંધકારમાં કઈ અન્ધી પ્રકાશ કરે છે તે જે ગાથામાં આવતી હોય તે ગાથા લખો. (અર્થ નહિ)
 ૨. તૈરોચન. પાના નં. ૮૩ ગાથા ૬
 ૩. મેઢપર્વતા કોણી જેમ દેદીખ્યમાન છે? તે કેટલા લોકને રૂપરૂપી છે? ટોચ પર શું છે?
 ૪. ગિરીચાજ મણિ અને ઔષધિઓએ કરી પ્રકાશિત ભૂમિની જેમ દેદીખ્યમાન છે. ત્રણ લોકને. પંડગવન ધ્વજની માફક શોભી રહ્યું છે.
 ૫. ભગવાનનું જ્ઞાન કેવું હતું? તેઓ કોણી જેમ તેજસ્વી હતા? શોણી આકાંક્ષા રહિત હતા?
 ૬. ભગવાનનું જ્ઞાન કર્મભળ રહિત નિર્મળ, કધાયથી રહિત અને ઘાતી કર્મના જંધનથી મુક્ત હતું. દેવતાના અધિપતિ શકેણ્ણની જેમ તેજસ્વી હતા. લોક-પરલોકની આકાંક્ષા રહિત હતા.

(બ) કાયસ્થિતિના આધારે જવાબ લખો.

(30)

(૧) કોઠો બનાવીને નીચેના બોલની જગન્ય અને ઉત્કૃષ્ટ કાયસ્થિતિ લખો.

(90)

૪.

બોલનું નામ	જગન્ય સ્થિતિ	ઉત્કૃષ્ટ સ્થિતિ
૧. આહારક ડેવણી	અંતર્મુહૂર્ત	દેશે ઊણું પૂર્વ કોડ વર્ષ
૨. સંયતાસંયત	અંતર્મુહૂર્ત	દેશે ઊણું પૂર્વ કોડ વર્ષ
૩. પર્યામા તિર્યાચાણી	અંતર્મુહૂર્ત	૩ પલ્યમાં અંતર્મુહૂર્ત ઊણી
૪. ફૂષણ લેશ્યા	અંતર્મુહૂર્ત	૩૩ સાગર, અંતર્મુહૂર્ત અધિક
૫. પ્રત્યેક વનસ્પતિ	અંતર્મુહૂર્ત	૭૦ કોડાંકોડી સાગરોપમ
૬. પંચેન્દ્રિય	અંતર્મુહૂર્ત	૧૦૦૦ સાગર અધિક
૭. ચક્ષુદર્શન	અંતર્મુહૂર્ત	૧૦૦૦ સાગર અધિક
૮. વાંકાય પર્યામા	અંતર્મુહૂર્ત	સંખ્યાતા હજર વર્ષ
૯. કાળ	-	સર્વ કાળ
૧૦. નપુંસક વેદ	૧ સમય	અનંતકાળ (વનસ્પતિકાળ)

(૨) જોડકા જોડો.

(૫)

(અ)

- ૧. ભાષક
- ૨. માન કધાય
- ૩. અભાષક સંસારી
- ૪. સમુચ્ચય બાદર
- ૫. સંઝી

(બ)

- ૧. અસંખ્યાતો કાળ
- ૨. અનંતકાળ
- ૩. અંતર્મુહૂર્ત
- ૪. પ્રત્યેક સો સાગર સાધિક
- ૫. ૧ સમય

જવાબ

- ૫. ૧ સમય
- ૩. અંતર્મુહૂર્ત
- ૨. અનંતકાળ
- ૧. અસંખ્યાતો કાળ
- ૪. પ્રત્યેક સો સાગર સાધિક

(૩) નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ લખો.

(૧૫)

૧. ભવ સ્થિતિ અને બાદર કાળ એટલે શું? કાયસ્થિતિની પહેલી ગાથા લખો.

(૫)

૨. ભવ સ્થિતિ – એક ભવમાં જેટલો કાળ રહે તેટલો કાળ તે ભવ સ્થિતિ. જેમ કે પૃથ્વીકાયની ભવ સ્થિતિ %.
અંત. ૬. ૨૨૦૦૦ વર્ષની.

બાદર કાળ – દ્રવ્યથી અસંખ્ય અવસર્પણી ઉત્સર્પણી કાળ, ક્ષોપથી આંગુલના અસંખ્યાતમા ભાગ જેટલો
લોક, કાળથી અસંખ્યાતો કાળ, ભાવથી બાદરકાળ.

જીવ ગઈ હીટિય કાએ જોગે, વેદે કસાય લેસ્સા ય |

સામ્રાત્ના નાણ દંસણ, સંજ્ય ઉવાઓગ આછારે ||

૩. મનઃપર્યવ જ્ઞાન કોને થાય? અત્યારે કેટલા જ્ઞાન છે? તેની સ્થિતિ લખો.

(૪)

૪. સાધુ-સાધીને થાય. ગ્રણ જ્ઞાન. મતિજ્ઞાન, શ્રુતજ્ઞાન – સાદિ સાંત. સાદિ સાંતની સ્થિતિ-૪. અંત. ૬.
૭૭ સાગર સાધિક. અવધિજ્ઞાન-૪. ૧ સમય ૬. ૭૭ સાગર સાધિક.

૫. મનયોગની જગન્ય સ્થિતિ કેટલી છે? શા માટે?

(૨x૩)

૬. ૪. ૧ સમય કારણ કે કોઈ જીવ કાયયોગથી પ્રથમ સમયે કાયયોગ પુરુગલોને ગ્રહણ કરે છે. બીજા સમયે તેને
મન દૃપમાં પરિણાત કરીને મૃત્યુ પામે છે ત્યારે તે જીવ માત્ર ૧ સમય માટે મનયોગી થશે કારણ કે ત્યારપણીના
સમયે વાટે વહેતો થવાથી ફરી કાયયોગી બનશે.

૭. કાય પરિતાની જગન્ય સ્થિતિ અંત.ની શા માટે? કાય અપરિત એટલે શું?

૮. કોઈ જીવ નિગોદથી નીકળીને પ્રાયેક શરીરી રૂપે ઉત્પણ થાય છે અને ત્યાં અંત. ચુંધી રહીને નિગોદમાં
ઉત્પણ થઈ જાય છે. કાય અપરિત એટલે સાધારણ શરીરી (નિગોદના જીવ).

- પ. પર્યામાની ૬. કાચ્યાચ્ચિતિ કેટલી? શા માટે?
૭. પ્રત્યેક સો સાગર સાધિક. પર્યામા જીવ પ્રત્યેક સો સાગર સાધિક સુધી ચારે ગતિમાં જેટલા ભવ પામે તે દરેક ભવતમાં પર્યામા થઈને ૪ કાળ કરે. અપર્યામા અવસ્થામાં કાળ કરે ૪ નહિ.
- (૬) બાર તપના આધારે જવાબ લખો. (૧૫)
- (૧) નીચેના પ્રઝોના જવાબ લખો. (૧૨)
૧. ભાવ કાચ્યોત્સર્ગ એટલે શું? તેના બેદ લખો.
૨. આત્મભાવોથી બિજ્ઞ ભાવોનો ત્યાગ કરવો. તેના ૩ બેદ (૧) કખાય કાચ્યોત્સર્ગ-તે ૪ કખાયોનો ત્યાગ કરવો.
- (૨) સંસાર કાચ્યોત્સર્ગ-તે ૪ ગતિમાં જવાના કારણો બંધ કરવા. (૩) કર્મ કાચ્યોત્સર્ગ-તે ૮ કર્મબંધના કારણો જાણી તેનો ત્યાગ કરવો.
૩. પ્રાયશ્રિતાનો નવમો-દશમો બેદ લખો.
૪. (૬) પ્રાયશ્રિતમાં આપેલ વિશિષ્ટ તપ જ્યાં સુધી ન કરે ત્યાં સુધી સાધુ સમૃદ્ધાયની બહાર રાખે પછી નવી દીક્ષા આપે. (૧૦) સાધુ વેશ ઉત્તરાવી ગૃહસ્થ વેશો છ માસ સુધી સાથે ફેરવી ફરી નવી દીક્ષા દેવી.
૫. વૃત્તિસંક્ષેપના દ્રવ્યાદિ ૪ બેદ લખો.
૬. દ્રવ્યથી અમૃક વસ્તુ ૪ લેવી અમૃક ન લેવી. ક્ષેગરથી અમૃક ઘરમાં ૪ લેવું અમૃક ન લેવું. કાળથી અમૃક કલાકે, અમૃક દિવસે કે મહિને લેવાનો અભિગ્રહ. ભાવથી અમૃક રંગ વસ્ત્રવાળા દે તો બિજ્ઞા લેવી કલ્પે એવા અનેક પ્રકારના અભિગ્રહ કરે.
૭. કયા તીર્થકરના શાસનમાં કેટલું તપ થઈ શકે? ચુગમંધર સ્વામીના શાસનમાં કેટલું તપ થઈ શકે?
૮. પ્રથમ તીર્થકરના શાસનમાં ૧૨ માસના ઉપવાસ થઈ શકે. વચ્ચેના ૨૨ તીર્થકરના શાસનમાં ૮ માસના ઉપવાસ થઈ શકે. અંતિમ તીર્થકરના શાસનમાં ૫ માસના ઉપવાસ થઈ શકે. ચુગમંધર સ્વામીના શાસનમાં ૮ માસ ઉપવાસ થઈ શકે.
૯. પ્રતિસંલીનતાના બેદ કયા છે તે ટૂંકમાં લખીને ઈન્ડ્રિય પ્રતિસંલીનતાના બેદ લખો.
૧૦. ૧૩- ૫ બેદ ઈન્ડ્રિય પ્રતિસંલીનતા, ૪ બેદ કખાય પ્રતિસંલીનતા, ૩ બેદ યોગ પ્રતિસંલીનતા, ૧ બેદ વિવિજ્ઞ શાચ્યાસન સેવન પ્રતિસંલીનતા. ઈન્ડ્રિય પ્રતિસંલીનતા ૫ બેદ છે. તે પાંચે ઈન્ડ્રિયોને પોતપોતાના વિષયમાં જતી રોકવી, પ્રામ વિષયમાં વિકાર (રાગ, દ્રેષ) ન કરવા.
૧૧. પ્રશસ્ત મન વિનય પહેલા ચાર અને સુશ્રૂષા વિનયના પહેલા બે બેદના નામ લખો.
૧૨. પ્રશસ્ત મન વિનય - અસાવધા, નિષ્ઠિય, અકર્કશ, મધુર. શુશ્રૂષા વિનય - ગુરુજીન અથવા રત્નાધિકને આવતા જોઈને ઊભા થવું, જ્યાં તેમને જેસવાની ઈર્છા હોય ત્યાં આસન લઈ જવું.
- (૭) નીચેના કાર્યો કયા તપના છે? (૩)

	જવાબ		જવાબ
૧. રોગી માટે આછાર લઈ આવવો.	વૈચાવચ્ચા	૨. વીરાસને બેસતું.	કાચ્યકલેશ
૩. વ્યાખ્યાન વાંચવું.	સ્વાધ્યાય	૪. મૌન હોય તેની પાસેથી આછાર દે.	ઉણોદરી
૫. તુચ્છ આછાર લેવો.	રૂસપરિત્યાગ	૬. હિંસા કરી આનંદ માને.	ધ્યાન

(૧૫)

પ્ર.૩ વાતાના આધારે નીચેના પ્રઝોના જવાબ લખો.

૧. કેશી સ્વામીનો પરિચય આપો. તેઓ પોતાના પરિવાર સાથે કયાં ઉત્તર્યા? (૫)
૨. પાર્શ્વનાથ ભગવાનના શિષ્યાનુશિષ્ય જ્ઞાન અને ચારિત્રના પાર્ગામી, મહાયશાસ્ત્રી કુમાર શ્રમણ ક્રેશી સ્વામી હતા. તેમણે બાળપણમાં ૪ દીક્ષા લીધી હતી, તેથી તેમને કુમાર શ્રમણ કહ્યા છે. તેઓ મહા યશસ્ત્વી સમ્યક્ જ્ઞાન, સમ્યક્ દર્શન, સમ્યક્ ચારિત્રની આરાધના કરતા હતા. તેમને મતિજ્ઞાન, શ્રુતજ્ઞાન અને અવધિજ્ઞાન હતું. એકવાર પોતાના શિષ્ય પરિવાર સાથે ગામ, નગર વિચરતા શ્રાવસ્તી નગરમાં પદ્ધાર્યા. તે નગરીની પાસે તિંદુક બામના ઉદ્યાનમાં જ્યાં બાજોઠ આદિ સુલભ હતા, ત્યાં જીવરહિત સ્થાનમાં તેના

માલિકની આજ્ઞા લઈને કેશીકુગાર શ્રમણ ઉત્ત્યા.

૨. ચતુર્ગતિ રૂપી સંસારને કોણ પાર પામી જાય છે? કેવી રીતે? (૨×૫)
૩. મહાન નિર્દોષ સંયમી સાધુ ચતુર્ગતિ રૂપી સંસારને પાર પામી જાય છે. જેમ છિદ્ર રહિત નૌકા સમુદ્રમાં પાર પહીંચાડે છે, તેમ નિર્દોષ સંયમરૂપ નૌકા ચતુર્ગતિ રૂપી સંસારને પાર પામી જાય છે.
૩. જ્ઞાન રૂપી પ્રકાશ કોણ આપે છે? કયા સૂર્યનો ઉદ્ય થયો છે?
૪. જ્ઞાન લોકમાં પ્રકાશ કરનારો નિર્મળ સૂર્ય ડાંડી ગયો છે, તે અજ્ઞાનરૂપી અંધકારમાં રહેલા પ્રાણીઓને જ્ઞાન રૂપ પ્રકાશ આપશે. સંસારના મૂળભૂત ધાતીકર્મનો ક્ષય કરી, કેવળજ્ઞાનરૂપ સૂર્ય ડાંડી ગયો છે, તે તીર્થકર મહાવીર સ્વામી અજ્ઞાનરૂપી અંધકારમાં રહેલા પ્રાણીઓને જ્ઞાનરૂપ પ્રકાશ આપશે.
૪. અભિજ્ઞાન કઈ છે? તેને કેવી રીતે શાંત કરવાની છે?
૫. કોધ, માન, માયા, લોભરૂપી કખાય એ બચંકર અભિજ્ઞાન છે. મહામેધ તે તીર્થકર અને તીર્થકરની આગમરૂપ પાણી તથા શ્રુત, શીલ અને તપરૂપ પાણી છાંટીને શાંત કરવાની છે.
૬. લિંગનું પ્રયોજન શું છે?
૭. (૧) લોકોની પ્રતીતિ માટે, (૨) સંયમ ચાત્રાના નિર્વાહ માટે, (૩) હું સાધુ છું એમ દરેક પ્રસંગે બોધ રહે તે માટે લિંગનું પ્રયોજન છે.
૮. કેશી સ્વામી અને ગૌતમ સ્વામીના શિષ્યો કેવા હતા અન તેઓને એકબીજા માટે શા માટે શંકા ઉત્પન્ન થઈ?
૯. બંનેના શિષ્ય સંયમી, તપસ્વી, જ્ઞાન, દર્શન, ચાર્ચિત્ર આદિ ગુણ સંપદ, છકાય જીવોના રક્ષક હતા. બંનેના શિષ્ય સમુદ્દર્ય એક જ ધર્મના ઉપાસક હોવા હતા પણ વેશ આદિમાં અંતર દેખાવાના કારણે શંકા ઉત્પન્ન થઈ.

અથવા

પ્ર.૩ બેક્ટામરના આધારે જવાબ લખો.

- (૧) નીચેની ગાથાઓ પૂર્ણ કરી ભાવાર્થ લખો. (૧૨)
૧. જીવાં ..... પાના નં. ૨૨ ગાથા ૧૩૫
૨. નાસ્તં ..... પાના નં. ૧૭ ગાથા ૧૩૨
૩. ચિત્ર ..... પાના નં. ૧૫ ગાથા ૧૩૧
- (૨) નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ લખો. (૩)
૧. ભગવાનને એક અને અમલ શા માટે કીધા છે?
૨. એક – જીવ દ્રવ્યની અપેક્ષાએ અને અમલ – સર્વ કર્મમળથી રહિત.
૩. કયો પવન મેરુપર્વતના શિખરને કંપાવી શકતો નથી?
૪. પ્રલયકાળનો પ્રચંડ પવન મેરુપર્વતના શિખરને કંપાવી શકતો નથી.

જ્ય - જિનેન્દ્ર

(૧૫)

પ્ર.૧ (અ) નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ લખો.

(૮)

૧. બીજા શ્રમણસૂન્માં પૃથ્વીકાય, અપ્કાય, વનસ્પતિકાય અને ત્રસ્તાયની વિશાધના થઈ હોય તેવું બતાવતા શબ્દો કયા છે? અર્થ સાથે લખો. (૪)

૨. પૃથ્વીકાય – રૂચ સંસ્ટઠછડાએ – સચેત રજીવી રૂપર્શવાળી ભિક્ષા લેવા વડે અપ્કાય – દગ સંસ્ટઠછડાએ – સચેત પાણીના રૂપર્શવાળી ભિક્ષા લેવા વડે વનસ્પતિકાય – જીય બોયણાએ – જીજવાળું બોજન લેવા વડે, હરિય બોયણાએ – લીલોતરીવાળું બોજન લેવા વડે

ત્રસ્તાય – સાણા વરણ દારા સંઘદૃષ્ટાએ – કૂતરા, વાષરડા, બાળકને આડીને કે ઓળંગીને જવા વડે પાણ બોયણાએ – પ્રાણીવાળું બોજન લેવા વડે

૩. ભય કેટલા? તેમાંથી આલોક અને આજીવિકા ભય એટલે શું? (૨×૨)

૪. સાત. આલોક ભય – સ્વજ્ઞતિથી ભય થાય તે. જેમ કે મનુષ્યને મનુષ્યથી તિર્યચને તિર્યચથી ભય થાય. આજીવિકા ભય – દુકાણ આદિમાં આજીવિકા માટે ભય થાય તે.

૫. પરચ્યક્ખાણ કરવાથી શું લાભ થાય છે?

૬. ભિન્ધાત્વ, અપ્રત, પ્રમાદ, કખાય અને યોગ એ પાંચ કર્મ આવવાના દ્વાર બંધ થાય છે, ઈચ્છાઓ પર કાબુ થાય છે, ઈન્જિયોના વિધયની તૃખણા શાંત થાય છે, ચિત્ત શાંત રહે છે.

(બ) માત્ર સંખ્યા લખો.

(૨)

જવાબ
૧૨/૧૩

૨. સૂર્યગડાંગ સૂન્માના બીજા શ્રુતસ્કર્ષના અધ્યયાન

(ક) મોટા માંગલિકના આધારે નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ લખો.

(૫)

૧. આપણે કેવા બનવાનું છે?

૨. અરિહંત, સિદ્ધ, કેવળી, સાધુ જેવા અથવા પ્રભુ જેવા ઉજ્જવળ, નિર્મળ, નિર્મોહી, નિર્વિકારી, નિર્દોષ.

૩. સમર્પણ કરવાથી શું થશે? (૨ થી ૩ લીટીમાં)

૪. અનાદિ કાળની કુલુદ્ધિ, કુટેવ અને કુસંસ્કાર સર્વ ક્ષય થશે અને આપના જેવી સુબુદ્ધિ, સુટેવ અને સુસંસ્કાર પ્રગટ થશે અને ગાઢી, ચીકણી કર્મની પ્રકૃતિઓ જે બાંધી છે તે સર્વ ક્ષય થશે.

૫. સિદ્ધા શરણં મુજને હોલે રાગ-દ્રેષ્ણને હણવા.

(૭૦)

પ્ર.૨ (અ) પ્રાસ્તાવિક ગાથાઓ તથા ઉત્તાધ્યયન સૂન્માના આધારે જવાબ લખો.

(૪૦)

(૧) નીચેની ગાથાઓ પૂર્ણ કરી ભાવાર્થ લખો.

(૧૮)

૧. સુતેસુ ..... પાના નં. ૧૫૩ ગાથા – ૫

૨. તિત્યારેહિ ..... પાના નં. ૧૪૮ ગાથા – ૨

૩. મંદા ય ..... પાના નં. ૧૫૫ ગાથા – ૧૮

૪. જાઈ ચ ..... પાના નં. ૧૫૩ ગાથા – ૧૨

૫. મજજ ..... પાના નં. ૧૫૪ ગાથા – ૧૨

૬. સ પુત્વમેવ ..... પાના નં. ૧૫૪ ગાથા – ૬

(૨) નીચેના શબ્દોના અર્થ લખો.

(૪)

૧. પયાઈ – ડગલે ને પગલે

૨. ફાસા – રૂપર્શ આદિ વિધય

૩. અણુગયા – અનુરક્તા

૪. ગછાય – ગ્રહણ કરી

૫. પલિતમ્ભિ – બળી જળી રહ્યો છે

૬. પરમં તિ – મોક્ષમાર્ગને

૭. અમલા – નિર્મળ

૮. પવિત્રં – પવિત્ર કરનાર

- (3) નીચેના શબ્દોનું માગાડી લખો. (4)
૧. ત્યાગથી – ચિયાએ   ૨. અર્થ – અત્યે   ૩. ભયંકર – ધોરા   ૪. બંધુતા – બંધવં
- (4) નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ લખો. (૧૪)
૧. કોણ સુખનો અનુભવ કરી શકતા નથી?
૨. અધિક પ્રામણી આકાંક્ષાવાળા દેવલોકના દેવો, પૃથ્વીપતિ ચક્રવર્તી આદિ રાજાઓ, શ્રીમંત શેઠો અને મહાસત્તાશાળી સેનાપતિઓ.
૩. ૧૯ થી ૧૮ તીર્થકર નામ કર્મ બાંધવાના કારણ લખો.
૪. ૧૯) ૧૦ પ્રકારની વૈચાવચ્ચ કરવાથી, ૧૭) ચતુર્વિધ સંઘને સમાધિ (સેવા, શોભા) દેવાથી, ૧૮) નતું નતું અપૂર્વ તત્ત્વજ્ઞાન ભણવાથી, ૧૯) સૂર્ય-સિદ્ધાંતની ભક્તિ (સેવા) કરવાથી.
૫. અસંસ્કૃત એટલે શું? કોણ શરણભૂત થતું નથી?
૬. એકવાર તૂટ્યા પછી જાંધી શકાય નહિ તેને અસંસ્કૃત કહેવાય છે. ધન, સ્વજન વગેરે.
૭. મુનિ શીદ્ગતાથી મોક્ષને પ્રામ કરે છે? તે બતાવતી ગાથા લખો.
૮. છંદ નિરોહેણ ઉવેઇ મોકં, આસે જહા સિકિખ્ય વમ્મધારી |
પુત્વાંદ વાસાંદ ચેડપપમતો, તમા મુણી ખિપપમુવેઇ મોકં ||
૯. બ્રહ્મચર્ય પ્રત કેવું છે? તેમને કોણ નમરકાર કરે છે?
૧૦. ધોર અને દુર્જકર. વૈમાનિક, જ્યોતિષી, વાણિયંતર, બવનપતિ, ગંધર્વ, ચક્ષ, રાક્ષસ, કિશ આદિ વ્યંતર દેવો.
૧૧. પરિમિત સંસારવાળું કોણ થાય છે?
૧૨. જે જિનિવચનમાં અનુરક્ત છે, જે જિનિવચનનું ભાવપૂર્વક પાલન કરે છે, તે જીવો કર્મ મળથી રહિત તેમ જ રાગ-દ્રેષ આદિ કલેખ રહિત થઈને, પરિમિત સંસારવાળા થાય છે.
૧૩. અનાશ્વરી કોણ થાય છે? અહિય કોણ બને છે? શ્રવણથી શું લાભ થાય છે? કેટલા પાપના પ્રત્યાખ્યાન કરવાના છે?
૧૪. પાપ પ્રવાહને અટકાવવાવાળો. ૩ યોગોનું રૂધન કરવાવાળો. શ્રુતજ્ઞાન થાય. ૧૮ પાપ.

- (બ) છ લેશ્યાના આધારે જવાબ લખો. (૧૫)
- (૧) મને ઓળખો હું કોણ? (3)
૧. માયાવી – નીલ લેશ્યા   ૨. જોટા વચનનો બોલનાર – કાપોત લેશ્યા   ૩. જીતેન્દ્રિય – પંચ લેશ્યા
૪. ઉપશાંત – શુક્લ લેશ્યા   ૫. પાપચી ડરનારો – તેજો લેશ્યા   ૬. અજીતેન્દ્રિય – ફૃષ્ણ લેશ્યા
- (૨) નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ લખો. (૧૦)
૧. લેશ્યાના બેદ કેટલા અને કયા? કયા? વ્યાખ્યા સહિત લખો.
૨. જે. ૧) દ્રવ્ય લેશ્યા – પરિણામના (અધ્યાત્મસાય) કારણે આભા તત્ત્વ પ્રકારના પુરુગતોને ગ્રહે છે તે. ઝીપી છે.
૨) બાપ લેશ્યા – આભાના શુભાશુભ પરિણામો. અરૂપી છે.
૩. પંચ લેશ્યાની ગંધ અને નીલ લેશ્યાનો રસ લખો.
૪. પંચ લેશ્યાની ગંધ – જેવો કપૂર, કેવડો, ચંદન પ્રમુખ સુગંધી પદાર્થ વાટતા જેવી સુગંધ નીકળે તેના કરતા અનંતગુણી અધિક પ્રશસ્ત ગંધ જાણવી.
નીલ લેશ્યાનો રસ – જેવો સ્ફૂર્ણનો તીખો રસ, જેવો પીપર-મરીનો રસ, જેવો છસ્તિપીપતનો રસ, એથી અનંતગુણો અધિક તીખો રસ.
૫. ક્યારે જીવનું ચ્યાવન થતું નથી?
૬. કોઈપણ લેશ્યાના પ્રથમ પરિણામન સમયે કોઈ જીવનું ચ્યાવન થતું નથી. લેશ્યાના છેલ્લા સમયે પણ કોઈ જીવનું ચ્યાવન થતું નથી.

૪. સમુચ્ચય શુક્તિ લેશ્યાની રિચિત્રિ અને પહેલા અનુત્તાર વિમાનના ટેવની લેશ્યાની રિચિત્રિ લખો.
 ૫. ૬. અંતર્મુહૂર્ત ૬. ૩૩ સાગરોપમ ને અંત. અધિક. ૭. ૩૧ સાગરોપમ ૬. ૩૩ સાગરોપમ ને અંત. અધિક.

૬. તેજો લેશ્યાનો સ્પર્શ અને નીલ લેશ્યાનો વર્ણ લખો.

૭. તેજો લેશ્યાનો સ્પર્શ – જેવી બુર નામે વનસ્પતિ, જેવું માખણ, જેવા સરસવના ફૂલ, જેવું મખમલ તેના કરતા અનંતગુણો અધિક સુંવાળો સ્પર્શ જાણાવો.

નીલ લેશ્યાનો વર્ણ – જેવું અશોકવૃક્ષ, જેવી ચાક્ષ પક્ષીની પાંખ, જેવું વૈદુર્ય રતન એના કરતા અનંતગુણો નીલો વર્ણ જાણાવો.

(૩) નીચેના જીવોને કેટલી લેશ્યા હોય? માત્ર સંખ્યા લખો. (૨)

જવાબ	જવાબ	
૧. મધ્યામાં	૧	૨. લવણ સમુદ્રના પાણીમાં
૩. ભવનપતિની દેવીમાં	૪	૪. ક્ષાયક સમકિતી હાથીમાં
(૫) અષ્ટ પ્રવર્ચન માતાના આધારે જવાબ લખો.		(૧૫)
(૧) નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ લખો.		(૧૩)
૧. સમિતિ અને ગુમિ એટલે શું? તેને શું કહેવાય?		(૩)
૨. સમિતિ – આવશ્યક કાર્ય માટે યત્નાપૂર્વકની આત્માની સમ્યક્ પ્રવૃત્તિ.		
ગુમિ-ગોપવંશ, બુદ્ધિ અને શ્રદ્ધાપૂર્વક મન, વચન કાયાને ઉભાગથી રોકવા તથા આભગુણોની રક્ષા કરવી. અષ્ટપ્રવર્ચન માતા.		
૩. રાતે શા માટે વિહાર કરવાની ભગવાનની આજ્ઞા નથી? આલંબન કોનું લેવાનું છે?		(૨x૫)
૪. રાતે ચક્ષુનો વિષય ન હોવાને કારણે અત્યંત જરૂરી કારણ સ્વિવાય ગમન કરવાની ભગવાનની આજ્ઞા નથી. જ્ઞાન, દર્શન, ચારિત્રણનું.		
૫. કેટલા અને કયા પ્રકારની ભાષા બોલવાની નથી?		
૬. ૮ પ્રકારની ભાષા બોલવાની નથી. કર્કશ, કઠોર, છેદકારી, બેદકારી, માર્ગિક, મૃખા, સાવધ, નિશ્ચયકારી.		
૭. પડિલેછણ ક્યારે કરવાનું છે? સાધુ – સાધી કેટલી પછેડી રાખે?		
૮. પહેલા પ્રછના પહેલા ચોથા ભાગે અને ચોથા પ્રછના છેલ્લા ચોથા ભાગે. સાધુ ૩ અને સાધી ૪ પછેડી રાખે.		
૯. કાયગુમિનો કાળથી, મન ગુમિનો દ્રવ્ય અને ભાવથી, વચન ગુમિનો ક્ષોપથી બેદ લખો.		
૧૦. કાયગુમિનો કાળથી – જાવજીવ સુધી. મન ગુમિનો દ્રવ્યથી – આરંભ-સમારંભમાં મન ન પ્રવતવિ અને ભાવથી – વિષય-કષાય, આર્તદ્યાન-રૌદ્રદ્યાન, રાગ-દ્રેષ્માં મન ન પ્રવતવિ. વચન ગુમિનો ક્ષોપથી – આખા લોકમાં.		
૧૧. ૪૨ દોષ ક્યા છે? પરઠીને આવીને શું કરવાનું છે?		
૧૨. ૪૨ દોષ – ૧૯ દ્રોગમના, ૧૯ ઉત્પાદનના, ૧૦ એધણાના. પરઠીને આવતા નિસ્સાહી ત્રણ વાર કહે. પછી ઈરિયાવહિયાનો કાઉસ્સા કરવાનો છે.		
(૨) મને ઓળખો હું કોનો બેદ છું?		(૨)

૧. સાવધ વચન ન બોલે.
 ૨. મમતા રહિત સંયમ સાધન સમજુને બોગવે.
 ૩. કાલે તમારા ઘરે આવીશ ૪.
 ૪. આજે તો શાડ સરસ બન્યું છે.

- જવાબ
- વચન ગુમિ
 આદાન બંડમતા નિકળેવણિયા સમિતિ
 ભાષા સમિતિ
 એધણા સમિતિ

(૧૫)

પ્ર.૩ વાર્તાના આધારે નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ લખો.

૭. વ્યવહારીના પ્રડાર કયા કયા? તેમાં વ્યવહારી કેટલા અને અવ્યવહારી કેટલા? (3)
૮. ૧) કોઈ કોઈને દાન આપે છે પણ તેની સાથે સારી બાધામાં બોલતો નથી. ૨) કોઈ સંતોષજનક વાતો કરે છે પણ દાન દેતા નથી. ૩) કોઈ આપે પણ છે અને લેવાવાળા સાથે સંતોષજનક વાત પણ કરે છે. ૪) કોઈ આપતું પણ નથી અને સંતોષજનક વાત પણ કરતું નથી. પ્રથમ ૩ વ્યવહારી છે પરંતુ ચોથો અવ્યવહારી છે.
૯. પરદેશી રાજ કેવા હતા? તેનું વર્ણન કરો. (૨×૫)
૧૦. અધાર્મિક, અધર્મ માર્ગનું અનુસરણ કરવાવાળો, અધર્મગય સ્વભાવવાળો, અધર્મ આચારવાળો હતો. તેના હાથ હંમેશાં લોહીથી ખરડાયેલા રહેતા હતા. તે સાક્ષાત્ પાપનો અવતાર હતો. પ્રચંડ કોધી, ભયાનક અને અધમ હતો. જીથને દુઃખ દેવાવાળો, શીલરહિત, લડાઈ-ઝગડા કરી હિંસા વગેરે સર્વ પાપકાર્યમાં રહેતો હોવાથી નિર્ગુણ હતો.
૧૧. પરદેશીએ કેશી કુમાર શ્રમણ સાથે શા માટે પ્રતિકૂળ વ્યવહાર કરેલો? જીવમાં કેમ વળન હોતું નથી?
૧૨. જ્યારે હું પ્રજ્ઞોત્તર કરવા નેઠો ત્યારે ૪ મેં મનમાં વિચાર કરેલો કે જો હું આ પુરુષ સાથે વિપરીત વ્યવહાર કરીશ તો મને વધારે ને વધારે જ્ઞાન, ચારિત્ર, શ્રદ્ધા અને જીવના સ્વરૂપ વિષે સમજવા મળશે. જીવને અગુરુલઘૃતવનો ગુણ છે, તેથી જીવમાં વળન હોતું નથી.
૧૩. કેશી સ્વામીએ પરદેશીને શેનો ઉપદેશ આપ્યો? પરદેશીએ ઉપદેશ સાંભળીને શું કર્યું?
૧૪. કેશી સ્વામીએ પરદેશીને મુનિ ધર્મ અને ગૃહસ્થ ધર્મનો ઉપદેશ આપ્યો. પરદેશીએ ઉપદેશ સાંભળીને કણ્ણું, હે બંદંત! મુનિ ધર્મ સ્વીકારવા અસમર્થ છું, માટે મને શ્રાવકધર્મના પ્રત્યાખ્યાન કરાવો. આમ, પરદેશી રાજ ૧૨ પ્રતના પ્રત્યાખ્યાન કરે છે.
૧૫. નારકીના જીવો કેમ મનુષ્યલોકમાં આવતા નથી?
૧૬. ૧) તીવ્ર વેદના અનુભવે છે તેમાંથી મુદ્દિતી ન મળે માટે. ૨) પરમાધારીરૂપ નરપાલકો વડે વાર્ષંવાર દંડાય છે, પીડાય છે. ૩) અશાતા વેદનીયનો ઉદ્દ્ય હોય છે માટે. ૪) નરકના આયુષ્યનો ઉદ્દ્ય છે માટે.
૧૭. ક્ષપ્રિય અને બ્રાહ્મણ પરિષદ એટલે શું?
૧૮. ક્ષપ્રિય પરિષદ – અપરાધીના હાથ-પગ કાપી નાખે અને મારી પણ નાખે.
- બ્રાહ્મણ પરિષદ – અપરાધીને અતિ અમનોજ્ઞ શરૂદોથી ઠપકો આપવામાં આવે છે તથા તપેલા લોખંડના સળીયાથી કપાળમાં ચિંહ કરે અથવા દેશનિકાલ કરે.
૧૯. ચિત્ત સારથીએ કોનો ઉપદેશ સાંભળ્યો? ઉપદેશ સાંભળીને શું કર્યું? પોતાની નગરીમાં આવીને ઉદ્યાનના રક્ષકોને શું સૂચના આપી?
૨૦. કેશી સ્વામીનો. ઉપદેશ સાંભળીને કેશી સ્વામી પાસે શ્રાવકના ૧૨ પ્રત ધારણ કર્યા. પોતાની નગરીમાં આવીને ઉદ્યાનના રક્ષકોને સૂચના આપી કે જ્યારે ભવિષ્યમાં ભગવાન પાર્શ્વનાથની પરંપરાના કેશીકુમાર શ્રમણ અહીં પદ્ધતે તો વિના વિલંબે મને જાણ કરવી તેવી સૂચના આપી.
- અથવા
- પ્ર.૩ બજીતામરના આધારે જવાબ લખો.**
- (અ) નીચેની ગાથાઓ પૂર્ણ કરી ભાવાર્થ લખો. (૧૨)
૧. મંદાર ..... પાના નં. ૧૭૮ ગાથા – ૩૩
૨. તુલ્ય ..... પાના નં. ૧૭૫ ગાથા – ૨૯
૩. સિંહાસન ..... પાના નં. ૧૭૭ ગાથા – ૨૯
- (આ) નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ લખો. (૩)
૪. દેવો શેની રચના કરે છે? તે લખી તેની ગાથા લખો. (૨)
૫. સુવર્ણના કમળોની. પાના નં. ૧૮૧ ગાથા – ૩૬
૬. ગ્રણ છત્રો શું દશાવિ છે? (૧)
૭. ગ્રણ જગતનું પરમેશ્વરપણું દશાવિ છે.

જ્યા – જિનેંદ્ર

પ્ર.૧ (અ) નીચેના પાઠની પૂર્તિ કરો.

૧. ખામેભિ ખમાસમણો દેવચિયં વર્દ્જકમં આવચ્ચિસિયાએ પડિક્કમામિ ખમાસમણાણં
૨. અદિટ્ઠછડાએ દગસંસટ્ઠછડાએ ર્યસંસટ્ઠકડાએ પારિસાડણિયાએ પારિટ્ઠાવણિયાએ ઓછાસણ ભિક્ખાએ જું ઊંમેણં

(બ) નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ લખો.

૧. શ્રાવક કોને કહે છે ?
૨. જે કેવળી પ્રદ્યપિત ધર્મનું શ્રવણ કરે અને શક્તિ પ્રમાણો આચરે. શ્રુતાપૂર્વક વિનય-વિવેક સાચવીને જે હ્યા
- કરે તેને શ્રાવક કહે છે.
૩. પહેલું નમોત્યુણં સિદ્ધને શા માટે કરવામાં આવે છે ?
૪. અરિહંત કરતા સિદ્ધ ભગવાન મોટા છે. સિદ્ધ ભગવાને ૮ કર્મ ક્ષય કર્યા છે, જ્યારે અરિહંત ભગવાને ૪
- ધાતીકર્મ ક્ષય કર્યા છે અને ૪ અધાતી કર્મ ક્ષય કરવાના બાકી છે.
૫. પરમાર્થ કોને કહે છે ? પરપાખંડ એટલે શું ?
૬. નવતાત્પ આદિની વિસ્તૃત સમજણને પરમાર્થ કહે છે. પરપાખંડ એટલે જિનેશ્વરે બતાવેલા ધર્મ સિવાયના અન્ય ધર્મો.
૭. સાધુ કેવા છે ? તે બતાવતા શરૂ લખો.
૮. ર્યાહુરણ ગુચ્છા પડિાછ ધરા, પંચ મહલ્યાધરા, અટઠાર્દ્વસ સહર્દ્વસ સીલાંગ રહ્યાચા, અકખય આચાર થરિતા.
૯. ઉપાદ્યાચાના ગુણ કેટલા ? કયા કયા ?
૧૦. ૨૫, ૧૧ અંગ સૂત્રના ધારક, ૧૨ ઉપાંગ સૂત્રના ધારક, ૧ ચરણસિતારીના ધારક, ૧ કરણસિતારીના ધારક.

પ્ર.૨ (અ) દશપૈકાલિક તથા ઉત્તરાધ્યાયન ઝૂસના આધારે જવાબ લખો.

(૧) નીચેની ગાથાઓ પૂર્ણ કરી ભાવાર્થ લખો.

૧. સમાવજ્ઞાણ ..... પાના નં. ૧૮૮ ગાથા – ૨
૩. સુહુસાયગર્સ્સ ..... પાના નં. ૨૧૧ ગાથા – ૨૭
૫. જ્યા જોગે ..... પાના નં. ૨૧૦ ગાથા – ૨૪
૭. સુઈ ..... પાના નં. ૧૮૮ ગાથા – ૧૦

૨. સોઽચ્યા ..... પાના નં. ૨૦૯ ગાથા – ૧૧

૪. પઠમ ..... પાના નં. ૨૦૯ ગાથા – ૧૦

૬. તત્થ ..... પાના નં. ૨૦૧ ગાથા – ૧૧

(૨) નીચેના વાક્યો જે ગાથામાંથી લીધા હોય તે ગાથા લખો. અર્થ નહિ.

૧. ઊંચી દિશાને પ્રામ કરે છે.

પાના નં. ૧૮૮ ગાથા – ૧૩

૨. ધર્મમાર્ગથી ભષ થઈ જાય છે.

પાના નં. ૧૮૮ ગાથા – ૮

૩. યત્નાપૂર્વક બોજન કરે.

પાના નં. ૨૦૫ ગાથા – ૮

૪. સંયમના ર્વદ્રૂપને જાણી શકે છે.

પાના નં. ૨૦૭ ગાથા – ૧૩

૫. શાશ્વત અને સિદ્ધ થઈ જાય છે.

પાના નં. ૨૧૦ ગાથા – ૨૫

(૩) નીચેના શરૂદોના અર્થ લખો.

૧. ર્યાર્સસ – અનુરક્તા રહેણાર

૨. પત્વદ્યાએ – ગ્રહણ કરવું

૩. બાસંતો – બોલે

૪. પડિવળ્જયા – અંગીકાર કરે

૫. અપિયા – પામેલા

૬. પછાણાએ – ક્ષયથી

(૪) નીચેના શરૂદોનું માગધી લખો.

૧. કરીને – કટુ

૨. શરીરનો – વિઝાં

૩. કેવી રીતે – કહું

૪. મિથ્યાત્પ – અબોહિ

(૫) નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ લખો.

(૪)

૧. આત્મા ઉત્કૃષ્ટ સંવર ધર્મને પ્રામ કરે છે ત્યારે શું કરે છે?
૨. ભિષ્યાત્વ આદિ પાપો દ્વારા ઉપાર્જિત કર્મકૃપી રજોનો નાશ કરે છે.
૩. કેવા સાધુપણાને પ્રામ કરીને કોણી વિચાધના કરવાની નથી?
૪. દુર્લભ સાધુપણાને પ્રામ કરીને છ કાયના જીવોની વિચાધના કરવાની નથી.
૫. મણોજ્ઞ ડામલોગ મળવા છતા પણ ક્ષમિયોનું શું શાંત થતું નથી?
૬. પોતાના રાજ્યને વધારવાની તૃષ્ણા, લાલસા શાંત થતી નથી.
૭. દશ અંગમાંથી પ્રથમ અંગ કર્યું છે?
૮. ખેતર આદિ ઉધાડી જમીન, ઘર આદિ ઠકેલી જમીન, સુવર્ણ આદિ ધનસંચય, પશુ-દાસ-દાસી આદિ કામલોગની સામગ્રી.

(ન) ૮૮ બોલ અલ્પબહુત્ત્વના આધારે જવાબ લખો.

(૩૦)

(૧) માત્ર અલ્પબહુત્ત્વ લખો.

(૧૨)

૧. મનુષ્યાણી, જ્યંતના દેવ, સ્થળચર પુરુષ, ભવનપતિ દેવી, ચૌરેન્દ્રિય પર્યામા, વંશાના નારકી.
૨. સર્વથી થોડી મનુષ્યાણી, તેથી જ્યંતના દેવ અસંખ્યાતગુણા, તેથી વંશાના નારકી અસંખ્યાતગુણા, તેથી ભવનપતિની દેવી અસં.ગુણા, તેથી સ્થળચર પુરુષ અસં.ગુણા, તેથી ચૌરેન્દ્રિય પર્યામા સંખ્યાતગુણા.
૩. સનતકુમાર દેવ, ચંદ્રની દેવી, બેઈ. અપર્યા., જળચર નપુંસક, બાદર જીવ પર્યા., સૂક્ષ્મ તેઓકાય અપર્યા.
૪. સર્વથી થોડા સનતકુમારના દેવ, તેથી ચંદ્રની દેવી અસંખ્યાતગુણા, તેથી જળચર નપુંસક અસંખ્યાતગુણા, તેથી બેઈ. અપર્યા. અસં.ગુણા, તેથી સૂક્ષ્મ તેઓ અપર્યા. અસં.ગુણા, તેથી બાદર જીવ પર્યા. અનંતગુણા.
૫. સૂક્ષ્મ પૃથ્વીકાય પર્યામ, બાદર તેઓકાય પર્યામ, સૂક્ષ્મ નિગોદ પર્યામ, સૂક્ષ્મ વનસ્પતિકાય અપર્યામ, બાદર વાયુકાય પર્યામ, એકેન્દ્રિય જીવ.
૬. સર્વથી થોડા બાદર તેઓકાય પર્યામ, તેથી બાદર વાયુકાય પર્યામ અસંખ્યાતગુણા, તેથી, સૂક્ષ્મ પૃથ્વીકાય પર્યામ અસંખ્યાતગુણા, તેથી સૂક્ષ્મ નિગોદ પર્યામ અસં.ગુણા, સૂક્ષ્મ વનસ્પતિકાય અપર્યા. અનંતગુણા, તેથી એકેન્દ્રિય જીવ સંખ્યાતગુણા.,
૭. તિર્યંચ યોગિના જીવ, સમુચ્ચય સૂક્ષ્મ જીવ, છઙ્ખસ્થ જીવ, ભવી જીવ, સમ્યક દષ્ટ પ્રતિપાતિ, સંસારસ્થ જીવ.
૮. સર્વથી થોડા સમ્યક દષ્ટ પ્રતિપાતિ, તેથી સમુચ્ચય સૂક્ષ્મ જીવ અનંતગુણા, તેથી ભવી જીવ વિશેખાધિક, તેથી તિર્યંચ યોગિના જીવ વિશેખાધિક, તેથી છઙ્ખસ્થ જીવ વિશેખાધિક, તેથી સંસારસ્થ જીવ વિશેખાધિક.

(૨) નીચેના બોલનો બાસ્થિયો માત્ર સંખ્યામાં લખો. (કોઠો બનાવીને)

(૧૦)

૪.

બોલનું નામ	જીવના બેદ	ગુણસ્થાન	યોગ	ઉપયોગ	લેખણ
૧. વંટોળિયો	૧	૧	૪	૩	૩
૨. તિર્યંચ યોગિના જીવ	૧૪	૫	૧૩	૯	૬
૩. મહાકાળ	૩	૧	૧૧	૭	૪
૪. વાણિયંતરની દેવી	૨	૪	૧૧	૯	૪
૫. અચ્યુત દેવ	૨	૪	૧૧	૯	૧
૬. પંચેન્દ્રિય અપર્યામા	૨	૩	૫	૯	૬
૭. કંથવા	૨	૨	૪	૫	૩
૮. દેવકુનુંની મનુષ્યાણી	૨	૨	૧૧	૭	૪
૯. સૂક્ષ્મ પૃથ્વીકાય પર્યામા	૧	૧	૧	૩	૩
૧૦. સમુચ્ચય બાદર જીવ	૧૨	૧૪	૧૫	૧૨	૭

(3) નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ લખો.

(૮)

૧. સિદ્ધ કેટલામાં અનંતામાં છે? તે અનંતાનું નામ લખો.
૨. આઠમા અનંતામાં, મધ્યમ અનંતા અનંત.
૩. સંમૂચ્ચિત્તમ મનુષ્યનો બોલ શા માટે અશાશ્વત છે?
૪. તેમાં ૨૪ મુહૂર્તનો વિરહ પડી શકે છે.
૫. જીવ ત્યાંતર કેવી રીતે બને છે?
૬. પરવશપણે બ્રહ્માચર્યનું પાલન વગેરે અકામ નિર્જરાથી.
૭. દેવ કરતા દેવીઓ વધારે કે ઓછી? કેટલી?
૮. વધારે, ૩૨ ગુણી અને ૩૨ વધારે.
૯. પંચેન્દ્રિયના અપર્યાપ્તિ અને પંચેન્દ્રિયના પર્યાપ્તિમાં વધારે કોણ અને ઓછું કોણ?
૧૦. પંચેન્દ્રિય અપર્યાપ્તિ વધારે અને પંચેન્દ્રિય પર્યાપ્તિ ઓળા.
૧૧. બાદર તેઉકાયના પર્યાપ્તિ જીવો કેટલા છે?
૧૨. આવલિકા ઘનથી કાંઈક બ્યૂન સમય જેટલા.
૧૩. રથળચરમાં કોણો સમાવેશ થાય છે?
૧૪. ઉરપરિ સર્પ અને બૂજુપુરિ સર્પ.
૧૫. જ્યોતિષી દેવો કેટલા છે? તેની સમજણ એક વાક્યમાં લખો.
૧૬. અસંખ્યાતા, પણ તેમણા વિમાન સંખ્યાત યોજનાના વિસ્તારવાળા છે.

(૧૫)

પ્ર.૩ વાર્તાના આધારે નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ લખો.

૧. સોમદાતા પુરોહિતને કોણા પર દ્રેષ્ટ હતો? તેમણે શું કર્યું? હિંકેશીબલે પૂર્વજીમાં શું કર્યું હતું? તેનું ફળ શું મળ્યું? (૩)
૨. મુનિઓ પર. મુનિએ સોમદાતા પુરોહિતને રસ્તો પુછ્યો તો તેણે દ્રેષ્ટથી લોઢા જેવો અત્યંત ગરમ રસ્તે ચાલીને જવાનો માર્ગ બતાવ્યો. સોમદાતો મુનિ પાસે ઉપેશ ચાંબળી દીક્ષા લીધી. દીક્ષા પણ જાતિ અને કુળનો સતત અહુકાર કરતો રહ્યો. જીવનના અંત સમય સુધી તેની આલોચના કરી નહિ. તેના ફળ રૂપે તે કુબડો, કુરુપ અને નેડોળ બન્યો.
૩. રાજુપુરી પાગલ જેણું વર્તન કેમ કરવા લાગી? (૨x૭)
૪. ભદ્રા રાજુકુમારી તિદુક ચક્ષણી પૂજા કરવા આવી. ત્યાં તે ગંદા, કુરુપવાન મુનિએ જોઈને, મોંણું બગાડીને તેના પર થુંકી. રાજુકુમારીનું આતું વર્તન જોઈને ચક્ષ કોધિત થઈને તેના શરીરમાં પ્રવેશ કરી ગયો તેથી.
૫. ચુદ્રેવ બ્રાહ્મણે મુનિને મારવા માટે શું આદેશ આપ્યો?
૬. અરે અહીં કોઈ છે. ક્ષત્રિયકુમાર, રસોઈયા, વિદ્યાર્થીઓ સહિત અધ્યાપકો જે હોય તે અહીં આવો અને આ સાધુને દંડાથી, લાકડાથી કે પાટિયાથી મારીને, ડોક પકડીને જલ્દીથી બછાર કાઢી મૂકો.
૭. ઉતામ ક્ષોપ કર્યા છે? બ્રાહ્મણો શેનો અર્થ જાણતા નથી? શા માટે?
૮. જે મુનિ સમભાવપૂર્વક ઊંચ, નીચ, મધ્યમ ઘરોમાં બિક્ષા માટે જાય છે તે ઉતામ ક્ષોપ છે. વેદ બણવા છતા તેનો સાચો અર્થ જાણતા નથી કારણ કે બ્રાહ્મણો વિશ્વમાં માત્ર વાણી અને વેદજ્ઞાનનો ભાર ઉપાડનાર છે.
૯. તપની મહત્તા કેવી રીતે દેખાય છે?
૧૦. જ્યાં તપસ્વી મુનિએ આહાર-પાણી ગ્રહણ કર્યા ત્યાં ચક્ષણાળામાં દેવોએ સુગંધિત જળ, પુષ્પો તેમ જ દિવ્ય ધનનો વર્સસાદ કર્યો અને દુંદુભિઓ વગાડી. આકાશમાં અહોદાન! અહોદાન! શ્રેષ્ઠદાન! શ્રેષ્ઠદાન! એમ દિવ્યધવનિ થયો. આમ, તપની મહત્તા પ્રત્યક્ષ દેખાય છે.
૧૧. સંયમમાં કેવી રીતે વિચરણ કરવું જોઈએ?
૧૨. મન અને ઈન્દ્રિયોને વશમાં રાખનાર મહાત્મા પૃથ્વી, પાણી, અગ્નિ વાયુ, વનરૂપતિ અને ત્રસ આ છ

પ્રકારના શુલોળી હિંસા કરે નહિ, જૂઠું બોલે નહિ, ચોરી કરે નહિ, પદ્ધિગ્રં-ઝી-માન-માયાના સ્વરૂપને જાણી વિવેકથી છોડી સંયમમાં વિચચરણ કરવું જોઈએ.

૭. સ્નાન કરવા માટેનું જળાશય કર્યું છે? શાંતિતીર્થ કર્યું છે? કર્મ મેળને કર્યાં દૂર કરવાનો છે?

૮. મિથ્યાત્વના મેળ રહિત પ્રશસ્ત લેખ્યાઓ પ્રામ કરાવનાર સ્નાન કરવા માટેનું જળાશય છે. બ્રહ્માર્થ શાંતિતીર્થ છે, જ્યાં સ્નાન કરીને કર્મરજને દૂર કરી વિશુદ્ધ થવાનું છે.

અથવા

પ્ર.૩ બજીતામરના આધારે જવાબ લખો.

(અ) નીચેની ગાથાઓ પૂર્ણ કરી ભાવાર્થ લખો. (૧૨)

૧. આપાદ કણ્ઠ ..... પાના નં. ૨૩૩ ગાથા – ૪૯   ૨. કુણ્ઠાગ્રબિશ ..... પાના નં. ૨૩૧ ગાથા – ૪૩

૩. શ્વોતન્ત ..... પાના નં. ૨૨૮ ગાથા – ૩૮

(બ) નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ લખો. (૩)

૧. હરણનો અધિપતિ કોણ છે? તે કોણા પર આક્રમણ કરતો નથી?

૭. સિંહ. ભગવાનના ચરણકમળનો આશ્રય લેનાર મનુષ્ય પર આક્રમણ કરતો નથી.

૨. જિનેશ્વરદેવની ધર્મદિશના વખતે શું થાય છે? અંધકારનો નાશ કોણ કરે છે?

૪. અતિશયોળી સમૃદ્ધિ પ્રગટ થાય છે. સૂર્યનો પ્રકાશ અંધકારનો નાશ કરે છે.

૩. સમુદ્રમાં કોણ ઉછળી રહ્યું છે?

૫. ભયાનક મગરોના સમૂહ તથા પાઠીન અને પીઠ નામના મત્સ્યો ઉછળી રહ્યા છુ

જ્ય – જિનેંદ્ર

(૧૫)

પ્ર.૧ (ક) નીચેના શાબ્દોના અર્થ લખો અને તે ક્યા પાઠમાં આવે છે?

(૩)

	જવાબ	પાઠ
૧. ખીસાં ડાતરી	ગાંઠી છોડી	ત્રીજા અણુવતમાં
૨. ઉપદ્રવ રહિત	સિવ	સામાચિકના સાતમા પાઠમાં
૩. પરિત્યાગ કરું છું	પરચ્ચાખામિ	સામાચિકના છટઠા પાઠમાં

(ખ) નીચેનામાં તર દોષમાંથી ક્યો દોષ લાગે?

(૨)

	જવાબ	જવાબ
૧. અંધારાથી રર લાગે.	મનનો દોષ – ભય	૨. અપ્રતીની સેવા લેવી.
૩. પાઠ ટૂંકાવીને જોલવા.	વચનનો દોષ – સંક્ષેપ	૪. જલદીથી જોલે.

(ગ) નીચેના પ્રઝોના જવાબ લખો.

(૧૦)

૧. ક્યા સૂર્યમાં બે શુતરકંધ છે? તેની આગમશૈલી શું છે?	(૩)
૭. આચારાંગ સૂર્ય : અધ્યયન – ઉદ્દેશક, સૂર્યગડાંગ સૂર્ય : અધ્યયન – ઉદ્દેશક, જ્ઞાતાધર્મકથા સૂર્ય : અધ્યયન, પ્રજ્ઞાવ્યાકરણ સૂર્ય : અધ્યયન, વિપાક સૂર્ય : અધ્યયન.	
૨. સમવાય એટલે શું? તે ક્યા આગમમાં છે? તેમાં શેનું વર્ણન છે?	(૧.૫×૪)
૭. જેમાં સમન્વય થાય તે સમવાય. સમવાયાંગ સૂર્ય. તેમાં ૧,૨,૩ થી છોડાછોડ બોલોનું વર્ણન તથા કૃત શાધનીય પુરુષોનું વર્ણન, દ્વારદ્શાંગીનું વર્ણન છે.	
૩. ડાલાપાલાનું વર્ણન ક્યા સૂર્યમાં છે? તે ડાલિક કે ઉડાલિક? તેના રચયિતા કોણ?	
૭. અનુયોગ દ્વાર સૂર્યમાં. ઉડાલિક સૂર્ય. તેના રચયિતા આર્યરક્ષિતજી.	
૪. ઉક્કાપાત કોને કહે છે? વ્યવહારમાં તેને શું કહેવાય છે? તેની અસજ્જાયનો ડાળ કેટલો?	
૭. રેખા સહિત કે રેખા રહિત પ્રકાશમાન દ્વારને ઉક્કાપાત કહે છે. વ્યવહારમાં તેને તારો ખરવો-તૂટવો. તેની અસજ્જાય એક પ્રહરણી હોય છે.	
૫. હાડકું પડયું હોય તો ક્યાં સુધીની અસજ્જાય? કોના હાડકાની કેટલી અસજ્જાય?	
૭. જ્યાં સુધી દેખાય અથવા હોય ત્યાં સુધીની અસજ્જાય. મનુષ્યના હાડકા ૧૦૦ હાથની અંદર દેખાય ત્યાં સુધી. તિર્યાચના હાડકા જ૦ હાથની અંદર દેખાય ત્યાં સુધી.	
૯. ચોમાસું જેસે ત્યારે કઈ અસજ્જાય હોય? કેટલા કલાકની?	(૧)
૭. અધાડ સુદ પૂનભ અને વદ એકમની. ૪૮ કલાકની.	

(૫)

પ્ર.૨ આચારાંગ સૂર્યના આધારે નીચેના પ્રઝોના જવાબ લખો.

૧. દીક્ષા પછી તરત ભગવાનને ક્યો ઉપસર્ગ આબ્યો? કેટલા સમય સુધી? સાધનાકાળ કેટલો?	(૩)
૭. દીક્ષાના સમયે ભગવાનના શરીર અને વસ્ત્ર પર લાગેલા દિવ્ય સુગંધિત પદાર્થોથી ખેંચાઈ ભમરા આદિ ઘણા જીવંતું આવી તેમના શરીર પર ચઢીને કરતા હતા. કોઈ કોઈ ડંખ મારતા હતા અને કરડતા હતા. ચાર મહિનાથી વધારે સમય ચાલ્યું. સાધનાકાળ ૧૨ વર્ષ ક માસ ૧૫ દિવસ.	
૨. વંદનાનો પ્રતિભાવ ભગવાન ન આપતા તો માણસો કેવું વર્તન કરતા? ત્યારે ભગવાન શું કરતા?	(૨)
૭. વંદનાનો પ્રતિભાવ ભગવાન ન આપતા તો માણસો કોણિત થઈને ભગવાનને દંડાથી મારતા, તેમના કેશ ખેંચતા, શરીરને ઈજા પહોંચાડતા, ત્યારે ભગવાન પોતાના ધ્યાનમાં લીન રહેતા હતા અને તેઓ સાથે જોલતા ન હતા.	

પ્ર.૩ ઠાણાંગ સૂત્રના આધારે નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ લખો.

૧. જંબૂદીપમાં કયા વૃક્ષ છે? તેના અધિપતિ કોણ છે?
૨. જંબૂદીપના મેરુપર્વતની ઊતર દિશામાં સુદર્શનજંબૂ અને જંબૂદીપના મેરુપર્વતની દક્ષિણ દિશામાં ફૂટ શાલ્મલી વૃક્ષ છે. સુદર્શનજંબૂના અધિપતિ અનાદત તથા શાલ્મલી વૃક્ષના અધિપતિ સુવર્ણકુમાર જાતિના ગરૂડ-વૈષ્ણવ રહે છે.
૩. કયા તીર્થકરના વર્ણ લીલા અને લાલ રંગના છે?
૪. મહલીનાથ અને પાર્શ્વનાથ એ બે તીર્થકર લીલા રંગના છે અને પદ્મપ્રભ અને વાસુપૂર્જ્ય એ બે તીર્થકર લાલ રંગના હતા.
૫. આરાધના કેટલા પ્રકારની? કઈ? વ્યાખ્યા સાથે લખો.
૬. આરાધના બે પ્રકારની છે. (૧) ધાર્મિક આરાધના – શ્રુત અને ચાર્ચિત ધર્મનું પાલન કરવાવાળા સાધુ અને શ્રાવકની આરાધના. (૨) કેવલી આરાધના – શ્રુતજ્ઞાની, અવધિજ્ઞાની, મનઃપર્યતજ્ઞાની, કેવળજ્ઞાનીની આરાધના.
૭. ઉંમાદ એટલે શું? કેટલા અને કયા કયા?
૮. ઉંમાદ એટલે બુદ્ધિની વિપરીતા. તે બે પ્રકારે – (૧) ચક્ષાવેશજ્ઞ્ય – શરીરમાં ચક્ષ પ્રવેશો, તેથી થતો ઉંમાદ. (૨) મોહનીયકર્મ ઉદ્દ્યજ્ઞ્ય ઉંમાદ.
૯. એકાંકી સિદ્ધ કોણ થયું? અપરાજિત દેવની ઊંચાઈકેટલી? ધર્મ અને અધર્મ પ્રતિમાથી શું થાય?
૧૦. એકાંકી સિદ્ધ ભગવાન મહાવીર થયા. અપરાજિત દેવની ઊંચાઈ એક હાથની છે. ધર્મ પ્રતિમાથી આત્મા પુષ થાય છે અને અધર્મ પ્રતિમાથી આત્મા પરિદિલેશ (દૃઃખ)ને પામે છે.

પ્ર.૪ ક્ષાત્રાધર્મકથા સૂત્રના આધારે નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ લખો.

૧. ધન્ય સાર્થવાહની પતનીનું નામ શું હતું? બનેનું વર્ણન કરો. (૨×૩)
૨. ધન્ય સાર્થવાહ રાજગૃહ નગરમાં રહેતા હતા. તેઓ સમૃદ્ધ અને કોઈથી પરાબૂત થનાર ન હતા. તેમની પતનીનું નામ બદ્રા હતું તે પાંચ ઈન્જિન્યો અને શરીરના પરિપૂર્ણ અવયવોવાળી તથા સુંદર ઢૂપવાળી હતી.
૩. રક્ષિકાએ કમોદના દાણાનું શું કર્યું? તેને શું કામ સોંચ્યું?
૪. રક્ષિકાએ કમોદના દાણાને શુદ્ધ વચ્ચમાં બાંધ્યા, બાંધીને રળોની ડલ્લીમાં મૂકીને, ઓશિકાની નીચે મૂકીને સવારે, બપોરે અને સાંજે, આ ત્રણે સંદ્યા સમયે તેની સંભાળ લેતી હતી. તેણે પોતાના ઘરના સોનાના, કાંસા આદિ વાસણો, દૂષ્ય રેશમી આદિ મૂલ્યવાન વચ્ચો, વિપુલ ધન યાવત् સંપત્તિના ભંડારીકુપે નિયુક્ત કરી દીધી.
૫. કયા સાધુ – સાધીજી સંસારથી મુક્તા બને છે?
૬. જે સાધુ-સાધી દીક્ષા લઈ પ મહાપ્રતોની વૃદ્ધિ તપ, ત્યાગ, વैરાગ્ય દ્વારા સંવર્ધિત છે, તેને ઊત્તરોત્તર નિર્મણ બનાવે છે, તે આ ભવમાં ઘણા શ્રમણો આદિ દ્વારા પ્રશંસાને પાત્ર બને છે યાવત् સંસારથી મુક્ત થાય છે.
૭. કયા સાધુ – સાધીના ગુણોની વૃદ્ધિ થાય છે અને કયા સાધુ – સાધીના ગુણોની હાનિ થાય છે? (૪)
૮. જે સાધુ-સાધી દીક્ષિત થઈને ક્ષમાથી યાવત્ બ્રહ્મચર્ય આદિ ગુણોથી પણ અધિક થાય છે તેમના ગુણોની વૃદ્ધિ થાય છે અને જે સાધુ-સાધી દીક્ષા લઈને શાંતિ અને ક્ષમાથી હીન થાય છે તેમ જ મુત્તિ, આર્જવ, માર્દવ, સત્ય, તપ, ત્યાગ, અર્થિચનૂત્તિ અને બ્રહ્મચર્ય એ દશ ચતુર્ધર્મોથી હીન થાય છે તેમના ગુણોની હાનિ થાય છે.

પ્ર.૫ (અ) ઉપાસકદશાંગ સૂત્રના આધારે નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ લખો.

૧. આનંદ ગાથાપતિની પતનીનું નામ શું હતું? તેમનું વ્યક્તિત્વ કેવું હતું?

૭. શિવાનંદા. તે પ ઈન્ડ્રોથી પૂર્ણ શરીરવાળી હતી. તે આનંદ ગાથાપતિમાં અનુરક્તા, અનુરાગવાળી હતી. ક્યારેય અવોરક્તા, અનુરાગશૂન્ય કે કુદુ થતી નહોતી. તે પોતાના પતિ સાથે પ્રિય શબ્દ, ઝપ, ગંધ, રસ તથા સ્પર્શ – આ પ પ્રકારના કામલોગ ભોગવતી હતી.

૮. આનંદ ગાથાપતિએ પાંચમા પ્રતાની મર્યાદા કેવી રીતે કરી?

૯. હિન્દુષ્ટાની મર્યાદા – ૪ કરોડ સુવર્ણમુદ્રા નિધાન(બંડાર)માં, ૪ કરોડ સુવર્ણમુદ્રા વેપારમાં, ૪ કરોડ સુવર્ણમુદ્રા ધર અને ધન-ધાન્ય ધરવૈલવમાં રોકેલી છે તે સિવાય બાકીની હિન્દુષ્ટાની સોનામહોરોનો ત્યાગ કરું છું. ચતુષ્પદ વિધિનું પરિમાણ - ૧૦૦૦૦ ગાયોનું એક વજ એ ચાર વજ સિવાય બાકીના ચતુષ્પદ ના પચ્ચકખાણ કરું છું.

૧૦. વાણિજ્યગ્રામ નગરના રાજી કોણ હતા? તેઓ કોના દર્શન કરવા ગયા? કેટલા અને ક્યા રાજ્યચિહ્નોનો ત્યાગ કર્યો? કેટલા નિયમોનું પાલન કર્યું?

૧૧. જિતશાસ્ત્ર, બગવાન મહાતીર સ્વામીના. પાંચ – તલવાર, મુગાટ, શિલિકા, છત્ર, ચામર એ પાંચ રાજ્યચિહ્નોનો ત્યાગ કર્યો. પાંચ નિયમોનું પાલન કર્યું.

૧૨. આનંદ શ્રાવકને કેટલું અવધિજ્ઞાન થયું હતું?

૧૩. આનંદ શ્રાવકને પૂર્વ-દક્ષિણ-પશ્ચિમ દિશામાં લવણ સમુદ્રમાં ૫૦૦ યોજન અને ઊતર દિશામાં ચૂલુછિમવંત સુધી, ઉંચે ઊર્ધ્વદિશામાં સૌધર્મ દેવલોક સુધી અને નીચી દિશામાં રત્નપ્રભા પૃથ્વીના ૮૪૦૦૦ ની સ્થિતી-વાળા લોલુપાણ્યુત નરકાવાસા સુધી થયું હતું.

૧૪. ઔષ્ણિક, આલાપ, સંલાપ એટલે શું?

૧૫. ઔષ્ણિક – ઊંઠના આકારના ધડ જેતું મુખ. (ઊંઠની જેમ સાંકડું, ડોક લાંબી અને આકાર મોટો હોય.) આલાપ – એકવાર બોલતું. સંલાપ – વારંવાર બોલતું. વાતચીત કરવી તથા તેઓને અખ, પાણી, મેવા, મુખવાસ, ફળ વારંવાર આપવા.

(બ) અંતગડ સૂર્યના આધારે નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ લખો.

(૫)

૧. કોણિક રાજાનું વર્ણન કરો.

(૨×૨)

૨. કોણિક રાજા મેઢપર્વત સમાન પ્રતિજ્ઞા અને રૂત્વ્યપાલનમાં દઢ અને અડગા, મહાહિમવાન પર્વત સમાન પ્રજા માટે મર્યાદા, નિયમ બાંધવાવાળા, મહામલયની જેમ પ્રભાવશાળી (કીર્તિ – ચશ ચારે દિશામાં) હતા.

૩. તલવર, માર્ડબિક, ઈન્દ્ર્ય અને કૌટુંબિક એટલે શું?

૪. તલવર – રાજાના કૃપાપાત્ર – ઊંચી પદવી મેળવેલ, માર્ડબિક – જેની આસપાસ ર યોજન સુધી કોઈ ગામ ન હોય તેવા મર્ડબના અધિપતિ, ઈન્દ્ર્ય – અબાડી સહિતના હાથીને જેનો સોનાનો ઠગલો ઠાંકી દે એવા, કૌટુંબિક – કુટુંબના સ્વામી

૫. ગૌતમ અણગારે કેટલો અભ્યાસ કર્યો અને કેટલા વર્ષ સંયમ પર્યાયનું પાલન કર્યું?

(૧)

૬. સામાયિક આદિ ક આવશ્યક અને ૧૧ અંગસ્થ્રોનો અભ્યાસ કર્યો. ૧૨ વર્ષ સંયમ પર્યાયનું પાલન કર્યું.

(૫)

પ્ર.૭ અનુતારોવવાઈ સૂર્યના આધારે નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ લખો.

૧. અનુતારોવવાઈ સૂર્યમાં કેટલા વર્ગ છે? ક થી ૧૦ વર્ગ ક્યા છે?

(૩)

૨. અનુતારોવવાઈ સૂર્યમાં ગ્રણ વર્ગ છે. ક) દીર્ઘદંતકુમાર ૭) લાઘદંતકુમાર ૮) વેહલ્લકુમાર ૯) વેહાયસ્કુમાર ૧૦) અભયકુમાર.

૩. જાલિ કુમારના લાગે કેટલી કંયાઓ સાથે થયા? તેઓ સાથે શું લઈને આવી હતી?

(૨)

૪. ૮ કંયાઓ સાથે. ૮ કરોડ સોનામહોર, ૮ કરોડ ચાંદી વગેરે. નીજું પણ ધણું ધન, કનકરતન, મણિ, મોતી, શંખ, પ્રવાલ, લાલ રત્ન આદિ ઊતામ કિંમતી દ્રવ્યો આપ્યા.

(૧૫)

પ્ર.૮ દશપૈકાલિક તથા પુચ્છિંસ્કુણં સૂર્યના આધારે નીચેની ગાથાઓ પૂર્ણ કરી ભાવાર્થ લખો.

૧. જ્હા ..... પાના નં. ૭૨ ગાથા ૨ / પાના નં. ૮૨ ગાથા ૨૦
૨. ખવિતા ..... પાના નં. ૮૧ ગાથા ૧૫
૩. પડણે ..... પાના નં. ૭૫ ગાથા ૬
૪. મહિઅ ..... પાના નં. ૮૭ ગાથા ૧૩
૫. થણિય ..... પાના નં. ૮૯ ગાથા ૧૮

(૧૦)

પ્ર.૮ બગવતી સૂર્યના આધારે નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ લખો.

૧. ગર્ભર્સથ જીવ જે આહાર કરે છે તે શેમાં પરિણમાવે છે? શા માટે?
૨. ગર્ભર્સથ જીવ જે આહાર કરે છે તે શ્રોત્રેજ્ઞિય, ચક્ષુરેજ્ઞિય, ગ્રાંણેજ્ઞિય, ર્સનેજ્ઞિય, ર્પશનેજ્ઞિય તથા હાડ, મળા, કેશ અને નખપણે પરિણમાવે છે કારણ કે ગર્ભર્સથ જીવ કવલ આહાર કરતો નથી, તેથી તેને મળ-મૂકૃ આદિ હોતા નથી.
૩. આપણા પર શા માટે માતા - પિતાનો ઉપકાર છે?
૪. જીવનું ભવધારણીય શરીર રહે છે ત્યાં સુધી માતા-પિતાના અંશ રહે છે, પરંતુ સમય સમય પર તે ક્ષીણ થતું જાય છે ચાવતું આયુષ્ય સમામ થવા સુધી માતા-પિતાનો કોઈ ને કોઈ અંશ રહે જ છે. માટે આ શરીર પર માતા-પિતાનો બહુ જ મોટો ઉપકાર છે, તેનાથી જ તે જીવે છે, માટે માતા-પિતાનો ઉપકાર છે.
૫. દેવો અંતકાળ નજીક જાણી શું ચિંતા કરે છે? પછી શું કરે છે?
૬. દેવો અંતકાળ નજીક જાણી આ પ્રમાણે ચિંતા કરે છે કે હૃવે મારે આ દેવસંબંધી કામભોગોને છોડીને મજુષ્ય આદિ અશુચિ પદાર્થવાળી યોનિમાં ઉત્પણ થતું પડશે, ત્યાં વીર્ય અને શુક્ળનો આહાર લેવો પડશે. એટું વિચારીને તે લાજીત થાય છે, ઘૃણા કરે છે, અરતિ કરે છે.
૭. સાધુ સિદ્ધ કેવી રીતે થાય છે?
૮. પ અનુત્તર વિમાનવાસી દેવોના સુખ ઉત્ત્લંધી જાય છે. ત્યારપણી એ શુદ્ધ, શુદ્ધતર પરિણામવાળા થઈ સિદ્ધ થાય છે.
૯. છ માસ નિર્મળ સંયમ પાળવાથી કોના સુખ ઉત્ત્લંધી જાય છે?
૧૦. છ માસ નિર્મળ સંયમ પાળવાથી સૌધર્ય-ઇશાન દેવલોકના દેવનું સુખ ઉત્ત્લંધી જાય છે.
૧૧. મહાશુક દેવલોકના દેવોના સુખ કોણ ઉત્ત્લંધી જાય છે?
૧૨. મહાશુક દેવલોકના દેવોના સુખ નાય માસ નિર્મળ પાળવાવાળા સાધુ ઉત્ત્લંધી જાય છે.
૧૩. શ્રમણ નિર્ગ્રથના સુખ શા માટે બગવાને બતાવ્યા છે?
૧૪. શ્રમણ નિર્ગ્રથના સુખની અનુત્તરતા, અનુપમતા અને અણામોતતા બતાવવા માટે જિનેશ્વર બગવાને બતાવ્યા છે.

(૧૦)

પ્ર.૯ પદ્મવણા સૂર્યના આધારે નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ લખો.

૧. નારકીનો કધાયનો અલ્પબહૃત્વ લખો.
૨. નારકીમાં સૌથી થોડો લોભ, તેથી માચા સંખ્યાતગુણી, તેથી માન સંખ્યાતગુણું, તેથી કોઇ સંખ્યાતગુણો.
૩. ભય સંજ્ઞાનું પહેલું, પરિગ્રહ સંજ્ઞાનું ચોથું, લોભ સંજ્ઞાનું બીજું કારણ લખો. ઓધ સંજ્ઞા એટલે શું?
૪. ભય સંજ્ઞાનું પહેલું – અધીર્ય ચાખવાથી, પરિગ્રહ સંજ્ઞાનું ચોથું – ધન પરિગ્રહણી ચિંતવના કરવાથી, લોભ સંજ્ઞાનું બીજું – વત્થુ એટલે ઠકેલા મકાન આદિ દા.ત. ધર, દુકાન, વખાર, ગોદામ વગેરે માટે. ઓધ સંજ્ઞા એટલે શૂન્ય ચિંતે વિલાપ કરે. ખંજોળે, ઘાસ તોડે, ધરતી ખોતરે.
૫. સંજ્ઞા કયા કર્મના ક્ષયોપશમથી થાય છે?
૬. જ્ઞાનાવરણીય અને દર્શનાવરણીય કર્મના ક્ષયોપશમથી થાય છે.
૭. તિર્યંચના જીવો કેવી રીતે શ્વાસ લે છે? સંખ્યાતકાળની સ્થિતિવાળાના શ્વાસ કેવી રીતે લે છે?

4

- જ. તિર્યાંના જીવો વિમાગ્રાથી – અનિયતકાળથી લે છે. સંખ્યાતકાળની સ્થિતિવાળા થોડ પ્રમાણે શ્વાસ લે છે.
 પ. જ્યદિ ૧૭ પખવાડિયે, ઉત્કૃષ્ટ ૨૪ પખવાડિયે કોણ શ્વાસ લે? નારકીના જીવો કેવી રીતે શ્વાસ લે છે?
 જ. જ્યદિ ૧૭ પખવાડિયે – આઠમે દેવલોકે, ઉત્કૃષ્ટ ૨૪ પખવાડિયે – બીજુ ગ્રેવેયકે શ્વાસ લે છે. નારકીના જીવો નિરંતર લુહારની ધમણની જેમ શ્વાસોચ્છ્વાસ લે છે.
 ક. ઉષ્ણ વેદના એટલે શું? કયા જીવોને હોય?
 જ. ઉષ્ણ વેદના એટલે ઉષ્ણ પુદુગલોના સંયોગથી થનારી વેદના. ૧ થી ૫ નરક તથા શૈખ ૨૩ દંડકમાં.
 ૭. ક્ષોપ વેદના એટલે શું? સૂક્ષ્મ પૃથ્વીકાયને હોય કે નહિ?
 જ. ક્ષોપ વેદના એટલે નરક આદિ શુભ–અશુભ ક્ષોપની વેદના. હા હોય.
 ૮. વેદના પદ કયા સૂત્રનો અધિકાર છે? નિદા વેદના કોને નથી?
 જ. વેદના પદ પશ્વવણા સૂત્ર પદ ૩૫ સૂત્રનો અધિકાર છે. નિદા વેદના અસંઝીને હોતી નથી. ૫ રૂથાવર અને ૩ વિકલેજિન્ડ્રિય.

(૫)

પ્ર.૧૦ આગમ પરંપરાના આધારે નીચેના પ્રઝોના જવાબ લખો.

૧. દશમા પૂર્વનું નામ, પદ સંખ્યા, વત્થુ, ચુલવત્થુ, શાહી હસ્તિ, વિષય વર્ણન લખો. (૩)
 જ. વિદ્યા પ્રવાદ પૂર્વ, પદ સંખ્યા – ૧ કોડ ૧૦ લાખ, વત્થુ – ૧૫, ચુલવત્થુ – ૦, શાહી હસ્તિ – ૫૧૨ હાથી,
 વિષય – વિદ્યાના અતિશયોનું વર્ણન.
 ૨. ભગવતી સૂત્રની ટીકામાં શું બતાવ્યું છે? (૧)
 જ. પદ્ધતિમાં ગુરુતા હોવાથી નીચે પડે છે. ધૂમાડમાં લઘુતા હોવાથી ઊંચે જાય છે, વાયુમાં ગુરુતા–લઘુતા બંને
 હોવાથી તિરછી જાય છે.
 ૩. જે ..... થી દૂર જાય છે, તે ..... થી પણ દૂર જાય છે. (૧)
 જ. આગમ, મોક્ષા.

જાય – જિનોંદ્રે

(૧૫)

પ્ર.૧ (અ) નીચેના શબ્દોના અર્થ લખો.**જવાબ**

૧. સામાઈં સામાયિક
૩. પડિલાબેમાણે ભાવથી આપતો થકો
૫. અનિયાણો નિદાન રહિત છું

૨. મિરછાએ પર-પરિવાદ
૪. પરું મોહરિએ

જવાબ

- મિશ્યાભાવે કરેલી
નીજાની નિંદા કરવી, વાંકુ બોલવું
જેમ તેમ નિરર્થક બોલવું

(૩)

(બ) નીચેના શબ્દોનું માગાધી લખીને ને તે કયા પાઠમાં આવે છે?**મૂળ પાઠ**

૧. પ્રવચન પાવચણ
૨. રૌદ્રધ્યાન કરવાથી રૂદ્રધણ આણેણ
૩. વધારે સૂતા રહેવાથી પગામચિજાણાએ
૪. કમળ સમાન પુંડરિયાણ
૫. એવું પણ ઓચં પિ ય ણં

પાઠ

- પાંચમા શ્રમણસૂત્રમાં
ચોથા શ્રમણસૂત્રમાં
પહેલા શ્રમણસૂત્રમાં
સામાયિકનો સાતમા પાઠમાં
સંથારાના પાઠમાં

(૫)

(ક) માત્ર સંખ્યા લખો.**જવાબ**

૧. સમકિતના અતિચાર ૫ ૨. લક્ષણ ૧૦૦૮
૪. પાઠિયાર્વી ૭ ૫. અશુભ લેશ્યા ૩

જવાબ

૩. તપ ૧૨
૫. શ્રાવકના મનોરથ ૩

(૩)

(દ) પાઠ પૂર્તિ કરો.

૧. મે મિ ઉંઘાં નિસીછિ અહોકારાં કાયસંફાસં ખમણિજો
૨. વત્થ્ય પડિઝાહ કંબલ પાયપુઞ્છણેણ પાઠિયારુ પિઠ

(૪)

પ્ર.૨ આચારાંગ સૂત્રના આધારે નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ લખો.

૧. ભગવાન કેટલા દિવસનું તપ કરતા હતા? પારણામાં કેવો અને શેનો આહાર કરતા હતા? (૨)

૭. ભગવાન ક્યારેક ક્યારેક ૧૫ દિવસ, ૧ મહિનો, ૨ મહિના કે તેથી અધિક ક મહિના સુધી આહાર-પાણી વિનાનું તપ કરતા હતા. પારણામાં સાઢો, ઠંડો, નીરસ અને લૂણા - સૂક્ષ્મ ભાત, બોરનો ભૂજો, અડણા બાકુળાનો નિરસ આહાર કરતા હતા.

૨. ભગવાન પોતાની ઈન્જિન્યોને કેવી રીતે ગુમ રાખતા હતા? (૧.૫×૨)

૭. જેમ યુદ્ધમાં આગળ રહીને યુદ્ધ કરનારો વીર યોદ્ધો શત્રુઓથી કે તેમના દ્વારા ફેંકાતા શરીરો આદિથી ભય પામતો નથી તેમ ભગવાન પોતાની ઈન્જિન્યોને ગુમ રાખતા હતા.

૩. ભગવાન નિરોગી હોવા છતા શું કરતા હતા? તેઓ શરીરના સંસ્કાર શા માટે કરતા ન હતા?

૭. અંત્પાહાર (ઉણોદરી). આ ઔદાસિક શરીર અશુદ્ધિમય છે તેની કોઇપણ ઉપાયોથી શુદ્ધ થઈ શકતી નથી તેવું જાણી ને શરીરના સંસ્કાર કરતા નહોતા. (૧૦)

પ્ર.૩ ઠાણાંગ સૂત્રના આધારે નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ લખો.

૧. દીર્ઘ આયુષ્યકર્મ બંધના ઠારણો લખો.

૭. ૧) હિંસાનો ત્યાગ કરે, ૨) અસાત્યનો ત્યાગ કરે, ૩) તથારૂપના શ્રમણ-માહણને પ્રાસુક, એખણીય અશાન, પાન, ખાદિમ, સ્વાદિમ રૂપ આહારનું દાન આપો.

૨. વિસ્સસા પરિણાત અને પર્યાય ર્થવિર એટલે શું?

૭. વિસ્સસા પરિણાત એટલે જીવના પ્રયોગ વિના સ્વાભાવિક રીતે વિસ્સા પરિણામથી બનેલા હોય. જેમ કે જે

પ્રદેશી રક્ષણી અનંત પ્રદેશી રક્ષણ, વાદળા, ઈંડ ધનુષ વગેરે. પર્યાય સ્થાવિર એટલે ૨૦ વર્ષની દીક્ષા પર્યાયવાળા સાધુ.

૩. સાધુના મણા મનોરથ કયા છે?

૪. ૧) ક્યારે હું અલ્ય અથવા અધિક શ્રુતજ્ઞાનનો અભ્યાસ કરીશ? ૨) ક્યારે હું એકલવિષાર પ્રતિમાનો રૂપીકાર કરીશ? ૩) ક્યારે હું જીવનના અંતે આહાર અને કખાચના ત્યાગકૃપ સંલેખનાની આરાધના કરી, આહાર-પાણીનો ત્યાગ કરી, પાદપોપગમન સંથારો કરી, મૃત્યુની ઈચ્છા કર્યા વિના વિચરીશ?

૫. શૈક્ષણભૂમિ એટલે શું? કઈ કઈ?

૬. દીક્ષા દીઘા પછી પાંચ મહિનાનું આરોપણ કરતું અથવા વડી દીક્ષા આપવી. ૧) ઉત્કૃષ્ટ છ મહિના, ૨) મધ્યમ ચાર મહિના, ૩) જ્યાન્ય જ દિવસ.

૭. એવો કેટલા પ્રકારે પણ્યાતાપ કરે છે? પહેલો પ્રકાર લખો.

૮. મણ. અહો! મેં શારીરિક બળ, વીર્ય, પુરુષાકાર પરાક્રમ અથવા ઉપદ્રવ રહિત સુકાળમાં આચાર્ય અને ઉપાધ્યાચનો સંયોગ મળવા છતા તથા નિરોગી શરીર છોવા છતા પણ ઘણા સૂત્રનું અધિક અધ્યયન કર્યું નાં.

(૧૦)

પ્ર.૪ જ્ઞાતાધર્મકથા સૂત્રના આધારે નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ લખો.

૧. માલુકાકરણનું વર્ણન કરો.

૨. અંજન સમાન કાળા વર્ણનું હતું. તે જોનારને કાળું અને મેઘસમૂહ જેવું લાગતું હતું. તે ઘણા વૃક્ષો, ગુરુઓ, લતાઓ, વેલાઓ વગેરેથી ભરેલું હતું. તે અંદરથી પોલું અને બહારથી ગીચ હતું એટલે બહારથી અંદર દસ્તિ ન જાય તેવું હતું. અનેક હિંસક પશુઓ અને સર્પોથી ચુક્તા ભયજનક હતું.

૩. સાધુ-સાધી અનંત સંસાર પાર કેવી રીતે કરે છે અને સંસારની વૃદ્ધિ કેવી રીતે કરે છે?

૪. જે સાધુ કે સાધી સંયમ લઈને આહાર આદિમાં આસક્તા થતા નથી, પરંતુ માત્ર જ્ઞાન-દર્શન-ચાચિત્રની વૃદ્ધિ માટે આહાર-પાણી કરે છે, તે અનંત સંસારથી પાર થાય છે અને જે શરીરની વૃદ્ધિ કરવા માટે આહાર પાણીમાં મુખ્ય થાય છે, તે અનંત સંસાર વધારે છે.

૫. બાળકના જીબ પછી માતા-પિતાએ શું કર્યું? તેનું નામ દેવદાતા શા માટે રાખવામાં આવ્યું?

૬. બાળકના જીબ પછી માતા-પિતાએ જાત કર્મ, નામ સંસ્કાર કર્યા. વિપુલ અજ્ઞ આદિ તૈયાર કરાવી મિત્ર, જ્ઞાતિજન આદિને બોજન કરાવ્યું. આ પુત્ર ઘણી નાગ પ્રતિમાઓ અને વૈશ્રમણ પ્રતિમાઓની માનતા કરવાથી થયેલ છે તેથી તેનું નામ દેવદાતા રાખવામાં આવ્યું.

૭. સુભુદ્ધિ પ્રધાને દીક્ષા દીઘા પછી શું કર્યું?

૮. ૧૧ અંગસૂત્રોનું અધ્યયન કર્યું. ઘણા વર્ષો સુધી સંયમનું પાલન કરી, ૧ માસનો સંથારો કરી સંલેખના સહિત, સમાધિપૂર્વક જીવિદ્ધ પ્રામ કરી લીધું.

૯. જિતશરૂ રાજાએ આહારની પ્રશંસા કરતા શું કહ્યું?

૧૦. હે દેવાનુપ્રિય, મનને પ્રસંગ કરનાર આહાર-પાણી કેટલા ઊતમ વર્ણ, ગંધ, રસ, સ્પર્શથી ચુક્તા છે? તે કેટલું આસ્વાદ કરવા યોગ્ય, પુષ્ટિકારક, બળ દેનાર, દર્પ ઉત્પન્ન કરનાર, સમસ્ત ઈન્જિન્યોને અને શરીરને કેટલો આહારાદ ઉત્પન્ન કરનાર છે.

(૧૫)

પ્ર.૫ (અ) ઉપાસકદશાંગ સૂત્રના આધારે નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ લખો.

(૧૦)

૧. દેવ રૂપી સાપનું વર્ણન કરો.

૨. સાપ ઉત્ત્ર વિધયુક્ત હતો. સ્વભાવથી જઠિલ, ભયાનક, કર્કશ, કઠોર અને વિકટ - વિસ્તીર્ણ પોતાની ફેણનો આંદર કરવામાં નિપુણ હોશિયાર હતો. ધગધગતી લોઢાની બાટી જેવો, ધમધમ શાંદો કરી રહ્યો હતો, રોકવાને અશક્ય એવો તીવ્ર પ્રચંડ રોધથી ચુક્તા હતો.

૮. બગવાન મહાવીર રવામીએ સાધુ-સાધીઓને શું કહ્યું?
૭. હે આરો! ગૃહસ્થ અવસ્થામાં રહીને શ્રાવકદર્મનું પાલન કરતા હોય ત્યારે તેમાં જ્યારે દેવ, માનવ કે તિર્યચ સંબંધી ઉપસર્ગોને શ્રમણોપાસક સમ્યક પ્રકારે સહન કરે છે અને ધર્મથી વિચલિત થતા નથી, તો સાધુ-સાધીની સહનશીલતા કેવી હોય? તેઓ તો અષ્ટપ્રવાચન માતાથી લઈ દ્વારદ્શાંગીરૂપ ગણિપિઠક, શ્રુતજ્ઞાન ના ધારક હોય છે તેથી તેમને તો દેવ, મનુ. કે તિર્યચ સંબંધી ઉપસર્ગોને સમ્યક પ્રકારે સહન કરવા જ જોઈએ.
૩. શકેન્દ્ર કેટલા દેવો વર્ચ્યે કર્યા બેઠા હતા?
૭. શકેન્દ્ર સૌધર્મવતંસક વિમાનમાં ૪૦૦૦ સામાનિક દેવો, ૩૩ ત્રાયસ્કિંશક દેવો, ૪ લોકપાલો, ૮ અગ્રમહિષી આદિ તથા અન્ય દેવ-દેવીઓ વર્ચ્યે પોતાના સિંહાસન પર બિસાજેલ હતા.
૪. હાથીને કર્યા અંગો હતા? તેની ગતિ કેવી હતી?
૭. હાથીને સાત અંગો હતા. ૪ પગ, ચુંઢ, પુંછડી અને લિંગ હતા. મન અને પવનની ગતિને જીતનાર શીધી ગતિ કરવાવાળો હતો.
૫. પિશાચ રૂપી દેવે કામદેવ શ્રાવકને કેવી વેદના આપી? કામદેવ શ્રાવકે શું કર્યું?
૭. પિશાચ અત્યંત ગુરુસે થઈને ભ્રમર ખેંચીને તેના નીલકંઠ જેવી તીક્ષ્ણ ધારવાળી તલવારથી શરીરના ટુકડેટુકડા કરી નાખ્યા. કામદેવને અસહ્ય વેદના થઈ, પરંતુ તે સર્વ વેદના તેમણે સમભાવે સહન કરી.
- (બ) અંતગાડ સૂર્યના આધારે નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ લખો. (૫)
૧. અનીકસેનનું પાલન કેટલી ધાવમાતાઓએ કર્યું? કઈ કઈ?
૭. પાંચ. ક્ષીરધારી, મજૂજનધારી, મંડનધારી, કીડાધારી, અંકધારી.
૨. અનીકસેનની પત્રીઓના ગુણોનું વર્ણન કરો.
૭. સમાન વચ્ચે, સમાન ત્વચા, સમાન લાવણ્ય, રૂપ, યૌવન તેમ જ સુશીલતા આદિ ગુણો હતા.
૩. અનીકસેન કુમાર કઈ નગરીમાં રહેતા હતા? ત્યાંના રાજનું નામ શું હતું? (૧)
૭. બદ્ધિલપુર, જિતશાગ્ર.

(૫)

પ્ર.૬ અનુતતોવવાઈ સૂર્યના આધારે નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ લખો.

૧. ધક્ષા અણગારની આંગળીઓ તપથી કેવી થઈ ગઈ હતી? (૨×૨)
૭. તુવેરની શરીરા, મગની શરીરા, અડણી શરીરા કોમળ હોય ત્યારે જ તોડીને તડકામાં રાખવામાં આવી હોય અને કરમાઈ ગઈ હોય એવી સ્કૂડાઈને લોહી-માંસ રહિત બની ગઈ હતી.
૨. ધક્ષા અણગારે ધર્મ જાગરણ કરતા શું વિચાર કર્યો?
૭. મોટા તપના કારણે શરીર શુષ્ણ થઈ જવાથી માર્ચી નસો દેખાવા લાગી છે, પણ હજુ મારામાં ઉત્થાન, બળ, આચાધનાથી યુક્ત થઈ, આછાર-પાણીનો ત્યાગ કરી અને મૃત્યુની દરકાર નહિ કરતા રહેવું શ્રેયરક્ષક છે.
૩. કાંદી નગરીનું વર્ણન કરો. (૧)
૭. કાંદી નગરી જન, મન અને ભવનોથી સમૂદ્ર હતી. તે નગરીની બહાર સહજાગ્રવન નામે ઉધાન હતું. (૧૫)

પ્ર.૭ દશપૈકાલિક સૂર્યના આધારે જવાબ લખો.

- (અ) નીચેની ગાથાઓ પૂર્ણ કરો. (૪)
૧. અગ્રાબીયા મૂલબીયા પોરબીયા ખંધબીયા બીયકૃણા સંમુચ્ચિતમા
૨. સે ક્ષિઅણ વા વિહુયયણેણ વા તાલિયણેણ વા પતેણ વા પતલંગેણ વા સાહાએ
૩. પ્રસ પ્રાણી હાથ પર ચડી જાય તો શું કરવું જોઈએ? અર્થ સાથે મૂળપાઠ લખો. (૫)
૪. તથો-હાથ પરથી સંજ્યાગેવ-જતનાથી પડિલેહિય પડિલેહિય-વાર્ચવાર સારી રીતે પ્રતિલેખન કરીને પમજિજ્ય પમજિજ્ય-વાર્ચવાર સમ્યક રીતે પોંજુને એગાંત-એક રથાનમાં અવણિજ્ઝ-રાખી દે, પરંતુ તે જીવોને નો એં સંઘાયમાવજેજ્ઝ-એવી રીતે રાજે નહિ કે જેથી તે જીવોને પીડા થાય.

(બ) નીચેના શરૂઆતીના અર્થ લખો.

જવાબ	
૧. નિત્યાવિજ્ઞાન	ઓલવે નહિ
૩. સંકુચિયં	શરીર સંકોચનારા
૫. વઈજ્ઞાન	જોતીશ

(ક) નીચેના શરૂઆતીનું માગદી લખો.

૧. ગ્રહણ કરતા – ગિઝિંટે	૨. વૃક્ષની કપાચેલી ડાળી પર – છિંઘેસુવા	૩. નિશ્ચયથી – ખલુ

(૩)

જવાબ	
૨. સિલાગહુત્યેણ	લોહંડની જરીના સમૂહથી
૪. પુઠોસતા	ભિન્ન ભિન્ન જ્ઞાતાવાળા છે
૫. અછાવરે	આ પછી

(૩)

પ્ર.૮ ભગવતી સૂર્યના આધારે નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ લખો.

૧. સંસાર સંસ્થાન ડાળ એટલે શું? દેવનો સંસાર સંસ્થાન ડાળ કેટલા પ્રકારનો છે? અત્યબહૃત્વ લખો.
શૂન્યડાળ કોણે કહેવાય?

૭. સંસારમાં રહેવાપણું, પ્રણ પ્રકારનો, જર્વથી થોડો અશૂન્યડાળ, તેથી મિશ્રડાળ અનંતગુણો, તેથી શૂન્યડાળ અનંતગુણો. શૂન્યદાળ – તે વિવિધિત જીવના ભૂતડાળના અનંત નરક આદિ ભવોમાં તે વિવિધિત સમય વાળો એકપણ જીવ તેની સાથે ન હોવો તે. તે જીવનો તે ગતિનો શૂન્યડાળ છે. ઉદાહરણ – ધારો કે કોઈ જીવ નરકમાં જે સમયે હતો ત્યારે નરકમાં તેની સાથે ૧૦૦ જીવો હતા. તે જીવ મરીને તિર્યાચ, મનુષ્ય કે દેવ આદિ પ્રાણે ગતિમાં થઈ ફરી પાછો નરકમાં તે ૯ સ્થાને ઉત્પણ થયો ત્યારે તે નરકમાં પૂર્વના એકપણ નારકી હતા નાચું.

૮. મોક્ષમાં ચારિત્ર હોય? શા માટે? મોક્ષમાં શું લઈને જવાય?

૯. મોક્ષમાં ચારિત્ર ન હોય કારણ કે ચારિત્ર અંગીકાર કર્મના ક્ષય માટે છે, સંપૂર્ણ ચારિત્ર પાળવાથી મોક્ષગતિ થઈ શકે છે, માટે મોક્ષમાં ચારિત્રનું કોઈ પ્રચોળન નથી. મોક્ષમાં જ્ઞાન અને દર્શન લઈને જવાય.

૩. ઈહબહિક એટલે શું? જ્ઞાન તદુભિક છે?

૪. આ ભવમાં જ રહેણારું, હા.

(૧૦)

પ્ર.૯ પશ્વવણા સૂર્યના આધારે નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ લખો.

૧. રૂપક ચાશિમાં ૭ થી ૧૦ બોલનો અત્ય બહૃત્વ લખો.

૭. જર્વથી થોડા અનાડાર ઉપયોગવાળા, તેથી સાડાર ઉપયોગવાળા સં.ગુણા, તેથી નોઈન્ડ્રિય ઉપયોગવાળા વિશેખાધિક, તેથી અશાતા વેદનીયવાળા વિશેખાધિક.

૮. અપર્યામા અને પર્યામ જીવોના ડગલા કેટલા? કોણ વધારે કોણ ઓછા? તેનો અત્ય બહૃત્વ લખો.

૯. અપર્યામા જીવોના ડગલા ર ડગલા અને પર્યામા જીવોના ડગલા રૂપ્ય ડગલા. અપર્યામા ઓછા અને પર્યામા વધારે. જર્વથી થોડા અપર્યામા તેથી પર્યામા સંખ્યાતગુણા.

૩. તીર્થદ્વારમાં રહેલા જીવોમાં ઉત્કૃષ્ટ કેટલા સિદ્ધ થાય?

૭. જી તીર્થકર ઉ. ૨, પુરુષ તીર્થકર ઉ. ૪, રવયંબુદ્ધ સિદ્ધ ૪, પ્રત્યેકબુદ્ધ અને આતીર્થમાં સિદ્ધ થાય તો ૧૦, બુદ્ધબોધિત અને તીર્થમાં સિદ્ધ થાય તો ૧૦૮, એક સિદ્ધ - ૧, અનેક સિદ્ધ ૧૦૮.

૪. જે ક્ષોગ્રમાં ૧૦૮ સિદ્ધ થાય તો નિર્બંતર કેટલા સમય સુધી સિદ્ધ થાય? પછી શું થાય અન ત્યાં જદ્યંય અને ઉત્કૃષ્ટ કેટલા સિદ્ધ થાય?

૫. જે ક્ષોગ્રમાં ૧૦૮ સિદ્ધ થાય તો નિર્બંતર ૮ સમય સુધી સિદ્ધ થાય. પછી અંતર પડે છે. જે. ૧ ઉ. ૩૨.

૬. ૩૩ બોલમાંથી મનુષ્યાણી, જ્યોતિષી દેવી, તિર્યાચાણી અને પહેલા દેવલોકની દેવીનો અત્યબહૃત્વ લખો.

૭. જર્વથી થોડી જ્યોતિષી દેવી, તેથી તિર્યાચાણી સંખ્યાતગુણી, તેથી મનુષ્યાણી સંખ્યાતગુણી, તેથી પહેલા દેવલોકની દેવી સંખ્યાતગુણી.

પ્ર.૧૦ આગમ પરંપરાના આધારે નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ લખો.

૧. સમવાયાંગ સૂસ અંગ છે કે ઉપાંગ છે? આ સૂસના કેટલા વિભાગો છે? ૧૪ મા અને ૨૭ મા સમવાયમાં શેનું વર્ણન છે? (૨)
૨. અંગ. ને ખંડ કે ઉદ્દેશક આદિ વિભાગો નથી. ૧૪ મા સમવાયમાં જીવોનો સમૂહ, ૧૪ જીવર્સથાનક આદિ. ૨૭ મા સમવાયમાં ગ્રણ છેદ સૂસના ૨૭ ઉદ્દેશન કાળ આદિ. (૧.૫×૨)
૩. રાયપસેણીય સૂસમાં કેટલા અને કયા કયા અધિકાર છે?
૪. ત્રણ. ૧) સૂર્યાભદેવનો ૨) પરદેશી રાજનો ૩) દઢ્પત્રિજ્ઞ કેવળીનો.
૫. કેશી સ્વામી સાથે ચર્ચા કરીને પરદેશી રાજ કેવા બન્યા?
૬. કેશી સ્વામી સાથે ચર્ચા કરીને પરદેશી રાજ અરમણીયમાંથી રમણીય, અધાર્મિકમાંથી ધાર્મિક અને નાન્દીકમાંથી આન્દીક બન્યા?

જ્ય - જિનોંદ્રે

(૨૦)

પ્ર.૧ (અ) નીચેના શરૂઆતી અર્થ લખીને ને તે ક્યા પાઠમાં આવે છે?

(૪)

જવાબ		પાઠ
૧. બુદ્ધાણં	પોતે જીવાદિ તત્ત્વોનો બોધ પામેલા	સામાયિકના સાતમા પાઠમાં
૨. હૃદ્દા	હોજે	સામાયિકના ચોથા પાઠમાં
૩. ઉવ્યાટ્ટણ વિહિની	પીઠી વગેરે શરીરે ચોળવાની વસ્તુની જાત	પ્રતિક્રિયાના સાતમા પ્રતમાં
૪. પરિયાટ્ટણાએ	વારંવાર વગર પુંજુયે પડણા ફેરવવાથી	પહેલા શ્રમણસૂચમાં

(બ) નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ લખો.

(૫)

૧. કાઉસ્સાં અને પચ્ચાંખાણ આવશ્યકથી શું લાભ થાય છે?
૨. કાઉસ્સાંખી બૂતકાળના અને વર્તમાનના પાપના પ્રાયશ્ચિત્તા દ્વારા આત્મા વિશુદ્ધ થાય. પચ્ચાંખાણથી ઈચ્છા નિરોધ થાય, તૃષ્ણા રહિત થવાથી પરમશાંતિ પમાય.
૩. દર્શનના અતિચાર ક્યા પાઠમાં આવે છે? કેટલા? તેમાં શેનું સ્વરૂપ બતાવ્યું છે? વાવજી એટલે શું?
૪. દર્શન સમ્યક્તવનો. પાંચ. તેમાં સમકિતનનું સ્વરૂપ બતાવ્યું છે. વાવજી એટલે જ્ઞાન–દર્શન–ચારિત્રને પામીને ભષ થયા હોય તેની.
૫. જંબૂદૂધિપના મહાવિદેશમાં કેટલા તીર્થકર છે? તેમાં વિજય કેટલી? કઈ કઈ વિજયમાં તીર્થકર છે?
૬. ૪ તીર્થકર છે. ૩૨ વિજય છે. ૮, ૯, ૨૪, ૨૫ મી વિજયમાં તીર્થકર છે.

(ક) બીજા કર્મગ્રંથના આધારે જવાબ લખો.

(૧૦)

- (૧) નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ લખો.
૧. બીજા ગુણસ્થાનને છેડે રૂપ પ્રકૃતિનો બંધ વિશેદ થાય છે તેમાં પુણ્ય અને પાપની પ્રકૃતિ કઈ કઈ? (૩)
૨. પાપની રૂપ પ્રકૃતિ – તિર્યચ ગતિ, તિર્યચાનુપૂર્વી, નિદ્રા નિદ્રા, પ્રચલા પ્રચલા, થીણાદ્વિનિદ્રા, દુર્બિગ, દુઃસ્પર, અનાદેય, અનંતાનુભંધી ચોક (કોધ, માન, માયા, લોભ), નીચ ગોત્ર, અશુભ વિદ્યાયોગતિ, સ્ત્રી વેદ, મધ્યાના ૪ સંઘયણ, મધ્યાના ૪ સંસ્થાન. પુણ્યની રૂપ પ્રકૃતિ – ઉદ્ઘોત નામ, તિર્યચાયુ.
૩. પહેલા ગુણસ્થાને શા માટે આહારકઢિક અને જિનનામનો બંધ નથી? (૨)
૪. આહારક ઢિકના બંધનું કારણ અપ્રમતા સંચય છે, માટે સાતમાથી બંધાવાનું શરૂ થાય છે અને જિનનામ કર્મના બંધનું કારણ સમ્યક્તવ છે તે ચોથા ગુણસ્થાને પ્રામ થાય છે, માટે ત્યાંથી બંધાવાનું શરૂ થાય છે
- (૨) નીચેની પ્રકૃતિનો બંધ ક્યાં સુધી? બંધ વિશેદ ક્યારે? (૫)

બંધ		બંધ વિશેદ
૧. ડેવળ જ્ઞાનાવરણીય	દશમા ગુણસ્થાનસુધી	દશમા ગુણસ્થાનના છેડે
૨. ઉદ્ઘોત નામ	નીજ ગુણસ્થાન સુધી	નીજ ગુણસ્થાનના છેડે
૩. આહારક શરીર	સાતમાથી આઠમા ગુણ.ના છટઠા ભાગ સુધી	આઠમા ગુણ.ના છટઠા ભાગના છેડે
૪. નીચ ગોત્ર	નીજ ગુણસ્થાન સુધી	નીજ ગુણસ્થાનના છેડે
૫. બય	આઠમા ગુણ.ના સાતમા ભાગ સુધી	આઠમા ગુણ.ના છેડે

(૫)

પ્ર.૨ આચારાંગ સૂર્યના આધારે નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ લખો.

૧. જે અજાતથં જાણઈ સે બહિયા જાણઈ, જે બહિયા જાણઈ સે અજાતથં જાણઈ એવં તુલમજોસિં સમજાવો. (૩)
૨. જે અધ્યાત્મને જાણે છે તે બાહ્યને પણ જાણે છે અને જે બાહ્યને જાણે છે તે અધ્યાત્મને પણ જાણે છે. અર્થાતુ જે પોતાના સુખ-દુઃખને જાણે છે, તે જે બીજા પ્રાણીઓના સુખ-દુઃખને જાણે છે અને જે બીજા પ્રાણીઓના સુખ-દુઃખને જાણે છે, તે જે પોતાના સુખ-દુઃખને જાણે છે. આ રીતે બીજા પ્રાણીઓમાં પણ પોતાના સમાન જે સુખ-દુઃખ જાણવા જોઈએ.

૨. શા માટે ઊંચાગોપની ઈરછા નથી કરવાની? (૨)

૪. જુવે અનેકવાર ઉચ્ચ ગોપ અને અનેકવાર નીચ ગોપમાં જબ લઈ લીધો છે. આથી નીચ ગોપમાં હીનતા નથી અને ઉચ્ચ ગોપમાં કાંઈ વિશેષતા નથી.

(૧૦)

પ્ર.૩ ઠાણાંગ સૂત્રના આધારે નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ લખો.

૧. શ્રાવડનો ઓથો વિસામો કર્યો છે?

૨. જ્યારે અપસ્થિમ મારણાંતિક - મૃત્યુના અવસરે સંલેખના અંગીકાર કરીને, આહાર-પાણીનો ત્યાગ કરીને, ભક્તા પ્રત્યાજ્યાન અથવા પાદપોપગમન સંથારો કરીને, મૃત્યુની ઈરછા ન કરીને રહે છે.

૩. ચાતુર્યામ ધર્મ કરા તીર્થકરના શાસનમાં હોય? તે ધર્મ કરા?

૪. વચ્ચેના ૨૨ તીર્થકરના શાસનમાં હોય. સર્વ પ્રકારના પ્રાણાત્મિકાતથી નિવૃત્ત થતું, સર્વ પ્રકારના મૃધાવાદ થી નિવૃત્ત થતું, સર્વ પ્રકારના અદ્દાદાનથી નિવૃત્ત થતું, સર્વ પ્રકારની બાળ વસ્તુ લેવાથી નિવૃત્ત થતું.

૫. લોકમાં પ્રકાશ થવાના કારણો લખો.

૬. ૧) તીર્થકર ભગવાનનો જબ્બ થવાથી, ૨) તીર્થકર ભગવાનની દીક્ષા સમયે, ૩) તીર્થકર ભગવાનને કેવળ-જ્ઞાન ઉત્પન્ન થાય ત્યારે દેવો દ્વારા કરેલા કેવળજ્ઞાનના મહોત્સવ સમયે, ૪) તીર્થકર ભગવાનના નિર્વાણ સમયે.

૭. શ્રમણોપાસક માતાપિતા અને શોક્ય સમાન કેવી રીતે?

૮. માતા-પિતા સમાન - તે સાધુઓનું સર્વ પ્રકારે હિત કરવાવાળા શ્રાવકો. શોક્ય સમાન - સાધુઓમાં દોષ જેવાવાળા અને એમના પર આક્ષેપ કરવાવાળા.

૯. લોકમાં કરા ચાર ર્થાન સમાન કહ્યા છે?

૧૦. ૧) સાતમી નરકનો અપ્રતિષ્ઠાન નામક નરકાવાસ, ૨) જંબૂદીપ, ૩) સૌધર્મેણનું જવા-આવવા માટેનું પાલક વિમાન, ૪) સર્વાર્થસ્થિર નામક અનુતર વિમાન. તે બધા એક લાખ જોજનાના છે.

(૧૦)

પ્ર.૪ ક્ષાતાધર્મકથા સૂત્રના આધારે નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ લખો.

૧. મલિલિકુમારી પાસે પોતાનો પૂર્વભવ સાંભળી છ યે રાજાઓને શું ઉત્પન્ન થયું? તેમણે શું નક્કી કર્યું?

૨. મલિલિકુમારી પાસે પોતાનો પૂર્વભવ સાંભળી છ યે રાજાઓને શુભ પરિણામો, પ્રશસ્ત અધ્યવસાયોના કારણે જાતિર્સ્મરણ જ્ઞાન થતું. મલિલિકુમારીની સાથે છ રાજાઓ વૈરાગી બની દીક્ષા લેવા તૈયાર થઈ ગયા.

૩. અચલ, ધરણ, પૂરણ અને વસ્તુનો જીવ કરાં ઉત્પન્ન થયો?

૪. અચલનો જીવ ઈક્ષવાકુ દેશ(કોશલદેશ)ના પ્રતિબુદ્ધિ નામના રાજકુપે ઉત્પન્ન થયો. ધરણનો જીવ અંગ દેશના ચંદ્રધાર્ય નામના રાજકુપે ઉત્પન્ન થયો. પૂરણનો જીવ કુણાલ દેશના રુચિ નામના રાજકુપે ઉત્પન્ન થયો. વસ્તુનો જીવ કુન્ઝ દેશના અદીનશત્રુ નામના રાજકુપે ઉત્પન્ન થયો.

૫. મલિલિ ભગવતીને કરારે અને કરાં કેવળજ્ઞાન ઉત્પન્ન થયું? તેમણી અવગાહના કેટલી હતી?

૬. મલિલિ ભગવતીએ જે દિવસે દીક્ષા અંગીકાર કરી, તે જ દિવસના ઉત્તરાર્ધ ભાગમાં શ્રેષ્ઠ અશોકવૃક્ષની નીચે પૃથ્વી શિલાપટુકની ઉપર બિરાજમાન હતા ત્યારે ચાર ઘાતી કર્મનો ક્ષય થતા કેવળજ્ઞાન અને કેવળદર્શનની પ્રામિ થઈ. તેમણી અવગાહના ૨૫ ધનુષ ઊંચા હતા.

૭. મહાબલ મુનિએ શેનો બંધ કર્યો અને શું તપ કર્યું?

૮. મહાબલ મુનિએ વીચ ર્થાનકની આરાધના દ્વારા મહાબલ મુનિએ તીર્થકર નામ કર્મનો બંધ કર્યો. બાર બિક્ષુની પ્રતિમા, લઘુસ્થિર નિષ્ફીકિત તપ અને મહાસ્થિર નિષ્ફીકિત તપની ૪-૪ પરિપાટીઓ આદિ ઉગ્ર તપશ્વર્યા કરી.

૯. દેવે અહીંશક શ્રાવકને બેટમાં શું આપ્યું? શ્રાવકે તેનું શું કર્યું?

૧૦. કુંડળોની બે જોડ બેટમાં આપી. એક જોડ કુંબ રાજાને અને બીજી જોડ અંગ દેશના રાજ ચંદ્રધાર્યાને આપી.

2

અથવા

પ્ર.૪ નિરયાવલિકા સૂચના આધારે નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ લખો.

૧. ચેલેણા રાણીને શું દોછદ ઉત્પણ થયો?

૭. તે માતાઓ ધંય છે, એમના જંમ, જીવન સફળ છે, જે પોતાના પતિના કલેજનું માંસ શૂળ પર ચડાવી તેલમાં તળીને અગ્રિમાં શોકીને મદિરા સાથે પ્રસંગ થતી આસ્વાદન કરતી ચાવતું આપસમાં વહેંચતી દોછદ પૂર્ણ કરે છે.

૨. કાલી દેવીને કાલકુમાર માટે શું ચિંતા થઈ?

૭. મારો પુત્ર કાલકુમાર ૩૦૦૦ હાથી આદિ લઈને ચાવતું રથમુશાલ સંગ્રામમાં પ્રવૃત્ત થયો છે, તો તે વિજયને પ્રામ થશો કે હારી જશો? એ જીવતો રહેશો કે મૃત્યુને પામશો? તે શત્રુને પરાજિત કરશો કે નહિ કે નહિ કરે? શું હું કાલકુમારને જીવિત ભોઈ શકીશા?

૩. પિતાના મૃત્યુ પછી કોણિક રાજ વિલાપ કરતા શું બોલ્યા?

૭. હું અધંય છું, પુષ્ટાઈન છું, પાપી છું, મેં ખરાબ કાર્ય કર્યું છે. જે દેવ-ગુરુ સમાન પરમ ઉપકારી અને જ્ઞાના અનુરાગથી અનુરક્ત મારા પિતા રાજ શ્રેણિને બંધનમાં નાખ્યા. મારા કારણે જ આમનું મૃત્યુ થયું છે.

૪. કાલકુમાર ક્યાં ઉત્પણ થયા? શા માટે?

૭. કાલકુમાર આવા આરંભોથી તથા આ પ્રકારના કરેલા અશુલ કર્મના કારણે કાળના સમયે મૃત્યુ પામી ચોથી પંક્પ્રભા પૃથ્વીના હેમાલ નામના નરકાવાસમાં નૈરિયકર્પે ઉત્પણ થયા છે.

૫. કોણ બોલે છે? કોને કહે છે? : (૧) ચેલેણાદેવીના દોછની પૂર્તિ થઈ જાય.

૭. અભયકુમાર શ્રેણિક રાજને કહે છે.

(૨) મારા રાજ થવાથી શું આપને સારું નથી લાગી રહ્યું?

૭. કોણિક રાજ ચેલેણા રાણીને કહે છે.

(૨૦)

(૧૦)

પ્ર.૫ (અ) ઉપાસકદ્શાંગ સૂચના આધારે નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ લખો.

૧. ચૂલણીપિતાની ધર્મદઘટા કેવી હતી?

૭. જ્યારે દેવે ચૂલણીપિતાને પુત્રવધની ધમકી આપી ત્યારે તેઓ કર્યા પણ નહિ અને ધર્મમાં સ્થિર ચિત્ત રહ્યા. જ્યારે દેવે ચૂલણીપિતાને નિર્ભય જોયા ત્યારે બે-ગ્રણવાર ઉપરના વચન કહ્યા તો પણ ચૂલણીપિતા પહેલાની જેમ નીડર અને ધર્મધ્યાનમાં સ્થિર રહ્યા.

૨. ચૂલણીપિતા શા માટે દેવને પકડવા ગયા?

૭. જ્યારે દેવે ચૂલણીપિતાને નિર્ભય જોયા ત્યારે માતાને મારી નાંખવાની ધમકી આપી ત્યારે પણ ચૂલણીપિતા નિર્ભયતાથી ધર્મધ્યાનમાં લીન રહ્યા ત્યારે દેવે બીજુ-ગ્રીજુવાર માતાને મારી નાંખવાની ધમકી આપી ત્યારે ચૂલણીપિતાને ક્ષોલ ઉત્પણ થયો અને તેઓ દેવને પકડવા ગયા.

૩. ચૂલણીપિતાએ ધર્મ સાંભળીને શું કર્યું?

૭. ચૂલણીપિતાએ ધર્મ સાંભળીને આનંદ શ્રાવકની જેમ પ્રત અંગીકાર કર્યા અને શ્રમણ ભગવાન મહાવીર સ્વામીએ ફરમાવેલ ધર્મપ્રજ્ઞામિને સ્વીકારીને આત્માને ભાવિત કરવા લાગ્યા.

૪. દેવ જ્યેષ્ઠ પુત્ર જીવ શું કર્યું?

૭. દેવે ચૂલણીપિતાને નિર્ભય જોયા ત્યારે તે અત્યંત કોધિત થયો અને ચૂલણીપિતાના જ્યેષ્ઠ પુત્રને ધરેથી લાવી તેમની સામે મારી નાંખ્યો, મારીને તેના ઝ ટુકડા કર્યા, ટુકડા કરીને કિળતા તેલની કડાઈમાં નાંખીને માંસના ટુકડાને તલ્યા અને અસહ્ય ગરમ માંસ અને રક્તાથી ચૂલણીપિતાના શરીરને સિંચન કર્યું.

૫. દેવ શું ધારણ કરીને ચૂલણીપિતા પાસે આવ્યા અને તેમણે ચૂલણીપિતાને શું કહ્યું?

૭. દેવ નીલકંઠ જેવું ખડગ ધારણ કરીને ચૂલણીપિતા પાસે આવ્યા અને કહ્યું કે જો તું પ્રતબંગ નહિ કરે તો હું તારા સૌથી મોટા પુત્રને તારા ધરેથી લાવી, તારી સામે મારીશ તથા તેના માંસના પ્રણ ટુકડા કરી કિળતા

તેલની કડાઈમાં તળી તથા તે માંસ અને રક્તાનું તારા શરીર પર ચિંચણ કરીશ, જેનાથી તું આર્ટાધ્યાનને વશ થઈને અકાળે મૃત્યુને પામીશ.

(બ) અંતગડ સૂસના આધારે નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ લખો.

(૧૦)

૧. ગજસુકુમાર મુનિને જોઈને સોમિલે શું કાર્ય કર્યું?

૨. ગજસુકુમાર મુનિને જોઈને સોમિલના છદ્યમાં પૂર્વભવનું વેર જાગૃત થયું. વેરનો બદલો લેવા તેમણે નજીકમાં રહેલા તળાવમાંથી બળી માટી લીધી અને મુનિના માથા પર પાળી બાંધી લીધી, રમશાનમાં બળી રહેલી એક ચિત્તામાંથી બળી ગયેલા લાકડાના અંગારા લઈને તેણે એક તૂટેલા વાસણમાં બર્યા. તે બળબળતા અંગારા ગજસુકુમારના માથા પર મૂકી દીધા.

૩. દેવકીએ ગ્રીજા સંઘાડાને આછાર-પાણી વહોરાવીને શું કહ્યું?

૪. હે બગવાન! કૃષ્ણ વાસુદેવ જેવા મહિપ્રતાપી રાજની વર યોજન લાંબી અને એ યોજન પહોળી રવર્ગલોક જેવી હરિકા નગરીના ઉચ્ચા, નીચ અને મધ્યમ કુળોમાં સામૃદ્ધાયિક બિક્ષા માટે વિચરતા મુનિઓને આછાર-પાણી નથી મળતા શું? તેથી એક જ કુળમાં વારંવાર આવતું પડે છે.

૫. ગજસુકુમાર મુનિનો મોક્ષ થઈ ગયો છે તે જાણી દેવોએ શું કર્યું?

૬. દેવોએ આ ગજસુકુમાર મુનિએ ચારિગનું સમ્યક્ પ્રકારે આચાધન કર્યું છે એવા વિચારથી પોતાની વૈક્ષિક શક્તિથી દિવ્ય ચુગાંધિત આચમન જળ અને પ વર્ષોના અચિત્ત ફૂલો તેમ જ વર્ષોનો વરસાદ કર્યો અને દિવ્ય મધુર ગાયન તેમ જ વાધોની ધ્વનિથી આકાશને વ્યામ કર્યું.

૭. કૃષ્ણ વાસુદેવે માતાને ઉદાસ જોઈને શું કહ્યું?

૮. હે માતા! જ્યારે હું પહેલા તમારા ચરણ વંદન કરવા માટે આવતો હતો, ત્યારે મને જોઈને તમારું છદ્ય આનંદિત થઈ જતું હતું, પરંતુ આજે તમારું મુખ ઉદાસ અને ચિંતિત દેખાય છે, હે માતા આનું કારણ શું છે?

૯. ચુલસા ડોની બક્ત હતી? મૃતવંદ્યા એટલે શું? તેના લગ્ન ડોની સાથે થયા? તે કઈ નગરીમાં રહેતા હતા?

૧૦. હરિણગમૈધી દેવની. મૃત બાળકોને જન્મ દેવાવાની. નાગ નામના ગાથાપતિ સાથે. લદ્દિલપુર નગરીમાં.

(૧૫)

પ્ર.૬ દશપૈકાલિક સૂસના આધારે જવાબ લખો.

(૧) નીચેની ગાથાઓ પૂર્ણ કરી ભાવાર્થ લખો.

(૬)

૧. જ્ઞા સર્વી ..... પાના નં. ૮૩ ગાથા ૧૫

૨. વિવિછગુણ ..... પાના નં. ૮૮ ગાથા ૪

૩. આસીવિસો ..... પાના નં. ૭૮ ગાથા ૫

(૨) નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ લખો.

(૬)

૧. અવિનીત શિષ્ય કોને કેવી રીતે બહાર કાઢે છે?

પોતાના ઘરમાં આવતી લક્ષ્ણીને દંડાથી મારીને જિજ્ઞાસુ, મોક્ષના ચુખોના

૨. ગુરુનો વિનય કોણ કરે છે? તે શેના ઈચ્છુક છે?

કીર્તિ અને શ્રુતજ્ઞાન પ્રામ થાય છે

૩. વિનયરૂપી મૂળ દ્વારા શિષ્યને શું પ્રામ થાય છે?

ગુરુ મહારાજની વિનય-ભક્તિ

૪. આચાર પ્રામિ માટે શું કરવાનું છે?

સાધુઓનો વિનય-વૈચાપચ્ય કરનારા મુનિ

૫. સિદ્ધંગતિને કોણ પ્રામ કરે છે?

નિશ્ચયકારી અને અપ્રિય ભાષા

૬. કેવી ભાષા જોલવાની નથી?

(૧૦)

પ્ર.૭ બગવતી સૂસના આધારે નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ લખો.

૧. વીર્યાચારના બેદ કેટલા છે? કયા કયા?

૨. મણ. ૧) બળવીર્ય, ધર્મના કાગમાં ગોપવે નહિ. ૨) પંચાચારના વિવિધ જોલમાં ઉદામ કરે. ૩) શક્તિ ગોપવ્યા વિના કામ કરે.

૨. કેટલા અને કયા દ્રવ્યમાં સ્વભાવ ધર્મ અને કેટલા અને કયા દ્રવ્યમાં વિભાવ ધર્મ છે?
૩. ચાર. ધર્માસ્તિકાય, અધર્માસ્તિકાય, આકાશાસ્તિકાય અને કાળ સ્વભાવ ધર્મમાં છે અને બે જીવાસ્તિકાય અને પુરુગલાસ્તિકાય વિભાવ ધર્મમાં છે.
૩. ઉપયોગ આત્મા એટલે શું? સમકિતીને કેટલા અને કયા કયા આત્મા હોય?
૪. આત્મા જ્યારે જ્ઞાન અને દર્શન બેમાંથી કોઈપણ ઉપયોગમાં પ્રવર્તે છે, ત્યારે તેને ઉપયોગ આત્મા કહેવાચ.
- સમકિતીને ૭ આત્મા હોય - ચારિત્ર આત્માને વર્જને.
૫. વીર્યની જરૂર કયાં સુધી પડે? વીર્યના કેટલા પ્રકાર છે? કયા કયા? સિદ્ધમાં વીર્ય હોય કે નહિ?
૬. જ્યાં સુધી આત્મા કર્મથી સંપૂર્ણ મુક્ત ન થાય ત્યાં સુધી વીર્યની જરૂર પડે. વીર્યના બે પ્રકાર છે - લભિય વીર્ય અને કરણવીર્ય. હા લભિયવીર્ય છે, પણ કરણવીર્ય નથી.
૭. સર્વથી થોડા ચારિત્ર આત્મા, તેથી કખાય આત્મા અનંતગુણા, તેથી યોગ આત્મા વિશેખાધિક, તેથી દર્શન આત્મા વિશેખાધિક.

(૧૦)

પ્ર.૮ પક્ષવણા સૂર્યના આધારે નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ લખો.

૧. યોનિ એટલે શું? તે કયા સૂર્યનો અધિકાર છે? યોનિસ્થાન કેવી રીતે બને છે?
૨. જીવોની ઉત્પત્તિનું ર્થાન અથવા ઉત્પત્તિ ક્ષેત્રમાં લીધેલો પ્રથમ આછાર. તેના વર્ણ, ગંધ, રસ, સ્પર્શ ને આકારની વિશેખતાથી યોનિસ્થાન બને છે. પક્ષવણા સૂર્ય પદ - એ.
૩. જેનો ઉપપાત અને સમુદ્ઘાત આખા લોકમાં હોય તેવા જીવના બેદ કેટલા? કયા કયા?
૪. ૧૪ - પાંચ સૂક્ષ્મ ર્થાવરના અપર્યામા અને પર્યામા, બાદર પૃથ્વી-બાદર પાણી-બાદર વનસ્પતિના-બાદર વાઉકાયના અપર્યામા, બાદર વનસ્પતિના પર્યામા.
૫. જેનું સ્વર્થાન મનુષ્ય લોકમાં હોય તેનો ઉપપાત અને સમુદ્ઘાત કયાં હોય?
૬. અપર્યામા બાદર તેઉકાય - ઉપપાત - બે ઉદ્ર્વકપાત તથા તેના તિર્છાતોકમાં, સમુદ્ઘાત - સંપૂર્ણ લોકમાં પર્યામા બાદર તેઉકાય - ઉપપાત - લોકના અસંખ્યાતમા ભાગમાં, સમુદ્ઘાત - લોકના અસંખ્યાતમા ભાગમાં
૭. મનુષ્યાણીમાં યોનિ કેટલા પ્રકારની કઢી છે? કઈ કઈ? સંસારી જીવોની માતાને કઈ યોનિ હોય?
૮. ગ્રણ પ્રકારની. શંખાવર્ત, કરણ, વંશપતા. વાંસના પાંડાના આકારે હોય.
૯. દેવમાં કઈ કઈ યોનિવાળા જીવ હોય? અયોનિવાળા જીવો કયા હોય?
૧૦. શીતોષ્ણ યોનિ, અચેત યોનિ, સંવુડા. અયોનિવાળા સિદ્ધ બગવંત હોય.

જ્યા - જિનેન્દ્ર

(૨૦)

(૪)

પ્ર. ૧ (અ) પાઠપૂર્તિ કરો.

૧. જીવ જાણી પ્રીછી રૂપસંબંધી શરીર માટેલા પીડાકારી સ અપચાધી વિગતેન્દ્રિય
૨. અબંબ પચ્ચાખાણ મણિસોવનાના પચ્ચાખાણ માલાવક્ષણ વિલેવણાના પચ્ચાખાણ

(બ) નીચેના શરૂઆતીના અર્થ લખી કર્યા પાઠમાં આવે છે? તે લખો.

(૭)

	જવાબ	પાઠ
૧. સંથરીને	પાથરીને	સંથારાના પાઠમાં
૨. સંસુદ્ધ	પૂર્ણ શુદ્ધ અથાતું નિષ્ફલં છે	પાંચમા શ્રમણસૂત્રમાં
૩. આલોઈય	આલોચના કરીને	ક્ષમાપના સૂત્રમાં
૪. પૈશુંય	ચાડી-ચુગલી કરવી	૧૮ પાપસ્થાનકમાં
૫. તિર્થયારે	તીર્થની રૂપાના કરનારા	સામાચિકના પાંચમા પાઠમાં
૬. દંસણ ધરાણં	દર્શનના ધારક	સામાચિકના સાતમા પાઠમાં

(ક) જીજા કર્મગ્રંથના આધારે જવાબ લખો.

(૧૦)

(૧) નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ લખો.

(૪)

૧. પાંચમા ગુણસ્થાનના છેડે કેટલી અને કઈ પ્રકૃતિનો ઉદ્ય વિચછેદ? શા માટે?
૨. ૮ - પ્રત્યાખ્યાની ચોક, તિર્થચ ટ્રિક, નીચ ગોત્ર, ઉદ્યોત નામ. પ્રત્યાખ્યાનીના ઉદ્યમાં સાધુપણું આવે નહિ.
તિર્થયાને પાંચ ગુણસ્થાન હોય. સાધુ થાય એટલે નીચ ગોત્ર ન હોય. ઉદ્યોત નામ તિર્થચ આશી છે.
૩. સાધુને હસવું આવે કે નહિ? શા માટે?
૪. આવે કારણ કે હાર્સ્ય મોહનીયનો ઉદ્ય છે.
૫. સાતમા ગુણસ્થાને કેટલી પ્રકૃતિની ઉદીરણા? ઉદ્યમાં છે પણ ઉદીરણામાં કઈ પ્રકૃતિ નહિ લેવાની?
૬. ૭૩ - શાતા વેદનીય, અશાતા વેદનીય, મનુષ્ય આયુષ્ય.

(૨) નીચેની પ્રકૃતિનો ઉદ્ય ક્યાં સુધી? ઉદ્ય વિચછેદ ક્યારે?

(૪)

	ઉદ્ય	ઉદ્ય વિચછેદ
૧. પ્રાધભનારાચ સંઘયણ	૧૧ મા ગુણસ્થાન સુધી	૧૧ મા ગુણસ્થાનના છેડે
૨. નિદ્રા	૧૨ મા ગુણના ટ્રિચરમ સમય સુધી	૧૨ મા ગુણના ટ્રિચરમ સમય છેડે
૩. લાભાંતરાચ	૧૨ મા ગુણસ્થાન સુધી	૧૨ મા ગુણસ્થાનના છેડે
૪. ઓંચ ગોત્ર	૧૪ મા ગુણસ્થાન સુધી	૧૪ મા ગુણસ્થાનના છેડે

(૫)

પ્ર. ૨ આચારાંગ સૂત્રના આધારે નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ લખો.

૧. સંસારચને ડોણ પાર પામી જાય છે?
૨. જીવની ગતિ આગતિના કારણો જાણીને મોક્ષમાર્ગમાં સ્થિત મુનિ જીમ-મરણના ચકાડારને અર્થાત્ સંસાર ચકને પાર પામી જાય છે.
૩. જેવી રીતે અસંદીપો, એવં સે ધર્મે આયરિયપ્રેરિઝાનો । અર્થ લખો.
૪. જેવી રીતે અસંદીપ - પાણીમાં નહિ દૂલેલા દીપયાત્રીઓ માટે આશ્રયનું સ્થાન છે, તેવી જે રીતે આર્ય તીર્થકર દ્વારા કહેલો ધર્મ સંસાર સમુદ્રને પાર કરનાર માટે આશ્રયનું સ્થાન થાય છે.
૫. જિનેશ્વર ભગવંતોએ જે માર્ગ બતાવ્યો છે, જે આચાર અને માર્ગ કહ્યા છે, તે જે સત્ય છે તેમાં સંદેહ કરવાનો નથી.

(૧)

પ્ર. ૩ ઠાણાંગ સૂરણા આધારે નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ લખો.

૧. સૂરણી વાંચના આપવાના પહેલા ૪ કારણો લખો.

૨. ૧) શિષ્યોને શ્રુતસંપદ બનાવવા માટે ૨) શિષ્યોના ઉપકાર માટે ૩) કર્માની નિર્જરા કરવા માટે, ૪) વાંચના દ્વારા પોતાના શ્રુતને પુષ્ટ કરવા માટે.

૨. પહેલા આગમ અને પછી જીત વ્યવહાર શા માટે છે?

૩. શ્રમણોના વ્યવહારમાં આગમોની જ પ્રધાનતા હોય છે. આ પાંચ પ્રકારના વ્યવહારમાં જ્યારે જ્યાં જે વિષયમાં જે વ્યવહારોચિત હોય, ત્યારે તે અનિશ્ચિતોપાશ્રિત એટલે માધ્યસ્થ ભાવથી ચથાક્કે સમ્યક વ્યવહાર કરનારા શ્રમણ નિર્ગ્રથો ભગવાનની આજ્ઞાના આરાધક થાય છે.

૩. પ પ્રકારની જેનાના નામ લખો.

૪. ૧) પાચદળસેના ૨) અશ્વસેના ૩) છંસિસેના ૪) મહિષસેના ૫) રથસેના.

૪. કોણી સભા કઢી છે? સભાના માત્ર નામ લખો.

૫. અમરચંચા રાજ્યાનીમાં પાંચ સભા કઢી છે. ૧) સુધર્મા સભા ૨) ઉપપાત સભા ૩) અભિષેક સભા ૪) અલંકારિક સભા ૫) વ્યવસાય સભા.

૬. કેવળી ભગવાન કેટલા કારણે પ્રભાવિત થતા નથી? પાંચમું કારણ લખો.

૭. મને સમ્યક પ્રકારે અવિચલભાવે પરિષ્ઠ અને ઉપસર્ગોને સહન કરતા, ક્ષમા રાખતા, તિતિક્ષા રાખતા અને પ્રભાવિત નહિ થતા જોઈને, અન્ય અનેક છબ્બસ્થ શ્રમણ નિર્ગ્રથો ઉદ્દ્યમાં આવેલા પરિષ્ઠ અને ઉપસર્ગોને તે જ રીતે સમ્યક પ્રકારે અવિચલભાવે સહન કરશે. ક્ષમા રાખશે, તિતિક્ષા રાખશે અને તેનાથી પ્રભાવિત થશે નાહિં.

પ્ર. ૪ જ્ઞાતાધર્મકથા સૂરણા આધારે નીચેના પ્રશ્નોના ૪ થી ૫ લીટીમાં જવાબ લખો.

૧. ધન્ય સાર્થવાહે ચંપાનગરીમાં શું ઘોષણા કરાવી? (૨×૩)

૨. હે દેવાનુપ્રિયો! ધન્ય સાર્થવાહે વેપાર કરવા જવા ઈચ્છે છે, તો તેમના સાથે ચરક, વૃદ્ધશ્રાવકો, ગૃહસ્થો, બિક્ષુકો, નિર્ગ્રથ સાધુઓ, બ્રાહ્મણો, પરિગ્રાજિકો આદિ કોઈને પણ જવું હોય, તો તેઓના ખાવા-પીવા, પહેરવાથી લઈ દરેક જરૂરિયાત સંતોષવામાં આવશે. બિમાર પડશે તો ઔખ્યાપચાર પણ કરવામાં આવશે. તેમને અછિછા નગરી સુધી પહોંચાડશે. માટે જેને પણ જવાના ભાવ હોય તે સાથે આવી શકે છે.

૩. ભગવાન પોતાના શ્રમણોને સંસાર અટવી પાર કરવા શું બોધ આપે છે?

૪. હે આયુષ્યમાન શ્રમણો! અમારા જે નિર્ગ્રથો કે નિર્ગ્રથીઓ પાંચે ઈન્ડ્રિયોના વિષયોમાં આસક્ત થતા નથી, અનુરક્ત થતા નથી, તે આ ભવમાં પણ ઘણા શ્રમણો, શ્રમણીઓ, શ્રાવકો અને શાવિકાઓના પૂજનીય બને છે અને પરલોકમાં પણ દુઃખ પામતા નથી. જેમ નંદીકણને ન ખાનારા પુરુષો અટવી પાર કરી જાય છે, એ જ રીતે તેઓ અનુઝમથી સંસાર અટવીને પાર કરી જાય છે અર્થાત્ સિદ્ધ પ્રામ કરે છે.

૫. જ્ઞંમ - મરણનું કારણ શું છે? (૨×૨)

૬. મોક્ષમાર્ગને અંગીકાર કરનારાઓ માટે ઈન્ડ્રિયોના વિષયો વિષમય નંદીકણની સમાન છે. જેમ નંદીકણના ભક્ષણથી મરણ થાય છે, તેમ ઈન્ડ્રિયો વિષયોના સેવનથી સંસારમાં જ્ઞંમ-મરણ થાય છે.

૭. કયા સાર્થવાહનું જીવન સુરક્ષિત રહ્યું અને કયા સાર્થવાહ મૃત્યુને શરણ થયા?

૮. જેમણે ધન્ય સાર્થવાહની વાત પર શ્રદ્ધા, પ્રતીતિ અને રૂચિ કરીને નંદીકણ વૃક્ષોથી દૂર રહ્યા, અન્ય વૃક્ષોની છાયામાં વિસાગો કર્યો તેમનું જીવન સુરક્ષિત રહ્યું અને જેમણે ધન્ય સાર્થવાહની વાત પર શ્રદ્ધા, પ્રતીતિ અને રૂચિ ન કરીને નંદીકણના વૃક્ષ નીચે વિસાગો લીધો અને તેની નીચે વિસાગો લીધો તે બધા જ મૃત્યુન શરણ થયા.

અથવા

પ્ર. ૪ જ્ઞાતાર્થકથા સૂચના આધારે નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ લખો.

૧. ચિલાત શા માટે વિજ્ય ચોર પાસે આવ્યો? વિજ્ય ચોરે તેને શું શીખવાડ્યું?
૨. ચિલાત પોતાના કુક્મોને કારણે રાજ્ગૃહી નગરીના અનેક લોડો દ્વારા પરાબળ અને તિરસ્કાર પામી વિજ્ય ચોરના આશ્રે રહેવા લાગ્યો. વિજ્ય ચોરે તેને ઘણી ચોર વિદ્યાઓ, ચોર મંત્રો તથા છલ – કપટ આદિ શીખવાડ્યા.
૩. ધન્ય સાર્થવાહે મોટા પુત્રને શું કહ્યું?
૪. પાણી વિના આપણે હવે રાજ્ગૃહી નગરી પહોંચી શકીએ તેમ નથી, તેથી તમે મારો વધ કરી નાખો, મારા માંસ અને રૂધિરનો આહાર કરો. તેના અવલંબન દ્વારા તમે અટવી પાર કરી રાજ્ગૃહ નગરીમાં પહોંચી શકશો.
૫. ભગવાન મહાવીરનો ઉપદેશ સાંભળી ધન્ય સાર્થવાહે શું કર્યું?
૬. ભગવાન મહાવીરનો ઉપદેશ સાંભળી ધન્ય સાર્થવાહ દીક્ષિત થયા. ૧૧ અંગોનો અભ્યાસ કર્યો. એક માસની સંલેખણા કરી સૌધર્મ દેવતોકમાં ઉત્પન્ન થયા.
૭. ધન્ય સાર્થવાહે ડોટવાલને શું કહ્યું?
૮. અમે તમારી સાથે સુંસુમા દીકરીને પાછી લેવા માટે જવા ઈચ્છાએ છીએ. જે ધન–કનક આદિ પાછું મળો, તે તમે રાખજો અને સુંસુમા દીકરી મળે પાછી સોંપનો.
૯. ધન્ય સાર્થવાહને પાછળ આવતા જોઈને ચિલાતે સુંસુમાનું શું કર્યું?
૧૦. ચિલાત ચોર ઉત્સાહ અને આત્મબળ રહિત થઈને સુંસુમાને ઉપાડીને ભાગવામાં અસમર્થ થઈ ગયો, ત્યારે જ્ઞાન અને જિજ્ઞાસા થઈને સુંસુમાનું મસ્તક તલવારથી કાપી નાંખ્યું અને ધડને ત્યાં જ છોડીને મસ્તકને લઈ અટવીની અંદર પ્રવેશી ગયો.

(૧૦)

પ્ર. ૫ અંતગડ સૂચના આધારે નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ લખો.

૧. દ્વારિકા નગરીના વિનાશનું કારણ જાણી ફૂઘણ વાસુદેવને શું વિચાર આવ્યો?
૨. ધન્ય છે તે જાલિ, મયાલિ આદિ યદ્યકુમારોને, જેઓએ સુવર્ણ, રજીત, રાજ્ય, અંત:પુરાદિ સર્વર્સ્વ ત્યાગ કરી તથા પ્રચુર સોના–ચાંદી આદિ સારભૂત દ્રવ્યોનો દેવા યોગ્ય ભાગ દાનમાં દઈ સંયમ અંગીકાર કર્યો છે. હું અધન્ય છું, અપુણ્ય છું, જેના કારણે રાજ્ય, અંત:પુર અને માનવીય કામભોગોમાં ગૃહ્ણ, આસક્તા તેમ જ મૂર્ચિષ્ઠ છું. હું પ્રભુની પાસે સંયમ ર્વીકારી શકતો નથી.
૩. ફૂઘણ વાસુદેવ કાલાંતરમાં ગ્રીઝ પૃથ્વીમાંથી નીકળીને આ જ જંબૂદીપના ભરતક્ષેત્રમાં આગામી ઉત્સર્પણી કાળમાં પુંડું જનપદના શાત્રુના નામના નગરમાં અમભ નામના જારમા તીર્થકર થશો. ઘણા વર્ષો સુધી કેવળી પર્યાયનું પાલન કરી સિદ્ધ-બુદ્ધ-મુજન થશો.
૪. પદ્માવતી રાણીએ દીક્ષા લઈને શેનું અદ્યયાન કર્યું? આત્માને કેવી રીતે ભાવિત કર્યો?
૫. પદ્માવતી આર્યાએ દીક્ષા લઈને યક્ષિણી આર્યા સમીપે સાગાયિકથી લઈને ૧૧ અંગોનું અદ્યયાન કર્યું. સાથે સાથે ઘણા ઉપવાસ, છટ્ઠ, અટ્ઠમ, ચોલા, અર્ધ માસક્ષમણ, માસક્ષમણ આદિ વિવિધ તપો દ્વારા પોતાના આત્માને ભાવિત કર્યો.
૬. ભગવાનનો ઉપદેશ સાંભળી પદ્માવતી રાણીને શું ઉત્પન્ન થયું? તેમણે ભગવાનને શું કહ્યું?
૭. ભગવાનનો ઉપદેશ સાંભળી પદ્માવતી રાણીને વૈરાગ્ય ઉત્પન્ન થયો. તેમણે ભગવાનને કહ્યું કે હે ભગવન્! નિર્ગ્રથ પ્રવચન પર હું શ્રદ્ધા કરું છું. આપ જે કહો છો તે જ યથાર્થ છે, સત્ય છે. હે ભગવાન! હું ફૂઘણ વાસુદેવની આજ્ઞા લઈ આપ સમીપે મુંડિત થઈ પ્રવજિત થવા ઈચ્છાં છું.

પ. કોણ બોલે છે? તોને કહે છે? : ૧) આ દ્વારિકા નગરીનો વિનાશ ગ્રણ ડારણોથી થશે.

૨. ભગવંતે ફુષણ વાસુદેવને કહ્યું.

૩) હું પ્રભુના સાંજિદ્યે દીક્ષા લેવા ઈર્ચણું છું.

૪. પદ્માવતીએ ફુષણ વાસુદેવને કહ્યું.

અથવા

પ્ર. ૫ નિર્ણયાવાલિકા સૂત્રના આધારે નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ લખો.

૧. સોમિલે કેટલા વર્ષ શ્રાવક પર્યાયનું પાલન કરતા પોતાના આત્માને કેવી રીતે ભાવિત કર્યો? કેટલા દિવસ આહારનો ત્વાગ કર્યો?

૨. સોમિલે ઘણા ઉપવાસ, છટઠ, અટઠમ ચાવતું અર્ધ માસક્ષમણ, માસક્ષમણ આદિ તપથી પોતાના આત્માને ભાવિત કરતા ઘણા વર્ષો સુધી શ્રાવક પર્યાયનું પાલન કર્યું. ૧૫ દિવસ આહારનો ત્વાગ કર્યો.

૩. સોમિલ કઈ નગરીમાં રહેતા હતા? તે કેવા હતા? તે નગરીમાં કોણ આલ્યું? ભગવાન પાસે શું અંગીકાર કર્યું?

૪. વારાણસી. તે ઘન-ધાર્યાથી આદિશી સમૃદ્ધ હતો, તેમ જ પેદ, ઈતિહાસ, નિધારું આદિ ખખાંગવિદ્ય હતો. તે ઉપરાંત અનેક શાસ્ત્રોમાં નિપુણ હતો. પાર્શ્વનાથ ભગવાન. શ્રાવકધર્મ.

૫. આ અધ્યયન દ્વારા શેની મહત્ત્વાની બનાવવામાં આવી છે? આપણા માટે શું હિતકર છે?

૬. સમ્યગ્રદ્ધશર્ણ - શ્રુતાની મહત્ત્વાની બનાવવામાં આવી છે. સમ્યગ્રદ્ધશર્ણ વિનાનું ચાચિત્રપાલન સફળ થતું નથી. આપને પણ આ વાત પર વિચાર કરી તેને આત્મસાતું કરી આપણું જીવન તે પ્રમાણે બનાવવા પ્રયત્ન કરીએ તે જ આપણા માટે એકાંત હિતકર છે.

૭. સોમિલ વર્તમાને ક્યાં છે? તેમનું ભવિષ્ય શું છે?

૮. શુક્લાવતંસક વિમાનમાં શુક્લ મહાગ્રહ દેવરૂપે ઉત્પન્ન થયા. ત્યાંનું આયુષ્ય પૂર્ણ થતા તેઓ મહાવિદેહક્ષોત્રમાં મનુષ્યરૂપે જ્યંત્ર ધારણ કરી, સંયમ અંગીકાર કરીને સર્વ કર્મોનો નાશ કરી સિદ્ધ થશે.

૯. તાપસી દિશામાં શું કરવામાં આવે છે?

૧૦. દિશાની પ્રમુખતાથી તેના અધિપતિ દેવોની પૂજા ભક્તિ કરવામાં આવે છે. ત્યારબાદ હવન ચક્કા કરી ખાદ્ય સામગ્રી પકાવવામાં આવે છે. પછી અતિથિને જમાડીને પોતાનું બોજન ગ્રહણ કરે છે.

(૧૫)

પ્ર.૬ ઉત્તરાધ્યયન સૂત્રના આધારે જવાબ લખો.

(અ) નીચેની ગાથાઓ પૂર્ણ કરી ભાવાર્થ લખો.

૧. દેવે નેરહીએ ..... પાના નં. ૩૭ ગાથા ૧૪

૨. અડલેવર ..... પાના નં. ૪૪ ગાથા ૩૫

૩. ન હુ જિણે..... પાના નં. ૪૨ ગાથા ૩૧

(બ) નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ લખો.

૧. આ શરીર કેવું થઈ રહ્યું છે?

૨. કંથવાના લગાતાર કેટલા ભવ થાય છે.

૩. સંખ્યાતકાળ.

૪. શ્રુતા કેમ દુર્લભ છે?

૫. ઘણા લોકો મિથ્યાત્વનું સેવન કરનારા કે ખોટી માન્યતાઓને રસીકારનારા છે

૬. આત્માથી શું દૂર કરવાનું છે?

૭. પૂર્વબદ્ધ કર્મરજને.

૮. શેનું સેવન નથી કરવાનું?

૯. વમન કરેલા કામબોગ અને સાંસારિક પદાર્થોનું સેવન કરવાનું નથી.

(૬)

(૭)

૬. આપણા શરીરમાં કયા કયા રોગ ઉત્પદ્ધ થાય છે?

૭. અળાઈઓ, ગૂમડા, વિસ્તુચિતા તથા વિવિધ પ્રકારના અન્ય શીધ ઘાતક રોગ ઉત્પદ્ધ થાય છે.

(૧૦)

પ્ર. ૭ ભગવતી સૂરણા આધારે નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ લખો.

૧. મનુષ્યમાં કેટલા સંચય ? તેનો અલ્પબહૃત્વ લખો.

૨. ગ્રણ. સૌથી થોડા અવક્તાત્વ સંચય, તેથી ફતસંચય સંખ્યાતગુણા, તેથી અક્તસંચય અસંખ્યાતગુણા.

૩. પૃથ્વીકાયને સંચય કેટલા ? શા માટે ?

૪. એક અક્તસંચય કારણ કે સમયે સમયે અસંખ્યાતા જીવ ઉપજે છે.

૫. સિદ્ધમાં સાવચય આદિ કેટલા ભાંગા ? તેની સ્થિતિ લખો.

૬. બે. સોવચય અને નિરવચય - નિરવચયા. સોવચયની સ્થિતિ ૭. ૧ સમય ૬. ૮ સમય, નિરવચય - નિરવચયની સ્થિતિ ૭. ૧ સમય ૬. ૯ માસની.

૭. નારકીમાં અવસ્થાન બમણો કેમ લેવાનો ?

૮. ૧૨ મુહૂર્તનો ૬. વિરહકાળ હોવાથી તેટલે સમય કોઈપણ જીવ ઉત્પદ્ધ થતા નથી કે મૃત્યુ પણ પામતા નથી. ત્યારે અવસ્થાન હોય છે, ત્યારપણી કેટલાક સમય સુધી ૪૦૦-૮૦૦ સમાન સંખ્યામાં થાય છે અને ફરી દેશોન ૧૨ મુહૂર્તનો વિરહ થઈ જાય છે માટે.

૯. વ્યાખ્યા લખો : વર્ધમાન - જીવોની સંખ્યા વધવી તે.

સાવચય - હાનિ સહિત. પહેલા જેટલા જીવો હોય તેમાંથી કેટલાક જીવો મરી જાય.

અવક્તાત્વ - જ્યાં એક સમયમાં એક જીવ ઉત્પદ્ધ થાય છે.

અક્ત સંચય - જ્યાં એક સમયમાં અસંખ્યાતા, અનંતા જીવો ઉત્પદ્ધ થાય છે.

(૧૦)

પ્ર. ૮ પદ્ધતણા સૂરણા આધારે નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ લખો.

૧. સૂક્ષ્મ બાદર દ્વાર લખો.

૨. જર્વથી રસૂળ ઔદારિક શરીરના પુદ્ગાલ, તેથી વૈક્લિય શરીરના પુદ્ગાલ સૂક્ષ્મ, તેથી આહારક શરીરના પુદ્ગાલ સૂક્ષ્મ, તેથી તૈજસ શરીરના પુદ્ગાલ સૂક્ષ્મ, તેથી કાર્મણ શરીરના પુદ્ગાલ સૂક્ષ્મ.

૩. ઔદારિક શરીર અને આહારક શરીરનો સંયોજન દ્વાર લખો.

૪. ઔદારિક શરીરમાં આહારક શરીર અને વૈક્લિય શરીરની બજના, તૈજસ અને કાર્મણ શરીરની નિયમા.

આહારક શરીરમાં વૈક્લિય શરીર ન હોય, ઔદારિક, તૈજસ અને કાર્મણ શરીરની નિયમા.

૫. દ્વિવ્યાર્થક દ્વાર લખો.

૬. જર્વથી થોડા આહારકના દ્વિવ્યાર્થક ૭. ૧-૨-૩ ૬. પૃથક હજાર, તેથી વૈક્લિયના દ્વિવ્યાર્થ અસંખ્યાતગુણા, તેથી ઔદારિકના દ્વિવ્યાર્થક અસંખ્યાતગુણા, તેથી તૈજસ-કાર્મણ શરીરના દ્વિવ્યાર્થ બે પરસ્પર સરખા અને ઔદારિકથી અનંતગુણ અધિક.

૭. વૈક્લિય શરીર અને ઉત્તર વૈક્લિયની અવગાહના લખો.

૮. વૈક્લિય શરીરની અવગાહના ૭. આંગુલનો અસંખ્યાતમો ભાગ ૬. ૫૦૦ ધનુષ્ય. વાયુકાય વર્જને ઉત્તર વૈક્લિય કરે તો ૭. આંગુલનો સંખ્યાતમો ભાગ ૬. ૧ લાખ યોજન ઝાઝેરી. બાદર વાયુકાયના પર્યામાને ૭. આંગુલનો અસંખ્યાતમો ભાગ ૬. આંગુલનો અસંખ્યાતમો ભાગ.

૯. જેની ૬. અવગાહના સર્વ લોકમાં છે તેમાં સંસ્થાન, પ્રયોજન, પુદ્ગાલચયન દ્વાર, સ્વામી દ્વાર લખો.

૧૦. સંસ્થાન - તૈજસ-કાર્મણ શરીરમાં - ૬, પ્રયોજન - તૈજસ શરીરનું પુદ્ગાલને પાચન કરવાનું. કાર્મણ શરીરનું આહાર અને કર્મને આકર્ષવાનું. પુદ્ગાલચયન દ્વાર - ૩, ૪, ૫ અને ૬ ઇશાનો આહાર લે.

સ્વામી દ્વાર - જર્વ સંસારી જીવો ૨૪ દંડકના જીવો.

પ્ર. C માર્ગણા સમજુણ સહિત લખો. (કોઠો બનાવીને લખો.)

૧. એકાંત સમ્યગું દખિમાં   ૨. તેજોલેશી એકેન્ડ્રિયમાં   ૩. અધોલોક ભિશ દખિમાં
 ૪. જે યોગવાળા તિર્યચમાં   ૫. એકાંત મિથ્યાત્વી તિર્યચમાં

માર્ગણા	ના.	તિ.	મળુ.	દેવ	સમજૂતી	કુલ લેણ
૧. એકાંત સમ્યગું દખિમાં	૦	૦	૦	૧૦	૫ અનુતાર વિમાનના અપર્યામા અને પર્યામા	૧૦
૨. તેજોલેશી એકેન્ડ્રિયમાં	૦	૩	૦	૦	બાદર પૃથ્વી, અપુ, વનસ્પતિના અપર્યામા	૩
૩. અધોલોક ભિશ દખિમાં	૭	૫	૧	૧૦	૭ નારકીના, ૫ સંઝી તિર્યચ પંચે.ના, ૧ સંઝી મળુ.ના, ૧૦ ભવનપતિના એ ૨૩ પર્યામા	૨૩
૪. જે યોગવાળા તિર્યચમાં	૦	૮	૦	૦	૩ વિકલેન્ડ્રિય અને ૫ અસંઝી તિર્યચ પંચે.ના પર્યામા	૮
૫. એકાંત મિથ્યાત્વી તિર્યચમાં	૦	૩૦	૦	૦	૨૨ એકેન્ડ્રિય, ૩ વિકલેન્ડ્રિય અને ૫ અસંઝી તિર્યચ પંચે.ના પર્યામા	૩૦

જ્ય જિનેન્ડ

(૨૦)

પ્ર. ૧ (અ) નીચેના શરૂઆતોનો મૂળ પાઠ લખી કર્યા પાઠમાં આવે છે? તે લખો.

(૫)

મૂળ પાઠ	પાઠ
૧. અર્થ વિના દંડાય	અણાત્થા દડે
૨. ભાવથી આપતો થડો	પડિલાબેમાણે
૩. જેટલા પણ	જવંતિ
૪. ત્રણે ડાળની	કાલસ્સ
૫. ઝાકળ ઠાર	ઓસા

(બ) નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ લખો.

(૫)

૧. ડાયાથી ડેટલા અને કર્યા કર્યા પાપ લાગે?

(૩)

૭. પાંચ. પ્રાણાતિપાત, અદાદાદાન, મૈથુન, પરિગ્રહ, રઈ અર્દ્ધ.

૮. અરિહંત અને સામાન્ય ડેવળીનો લિંગ અને જ્ઞાન અપેક્ષા તફાવત લખો.

(૨)

૯. અરિહંત – પુરુષલિંગ, જન્મથી ત્રણ જ્ઞાન હોય. ડેવળી – સ્ત્રીલિંગ, પરુષલિંગ, નપુંસકલિંગ, જન્મથી બે કે ત્રણ જ્ઞાન હોય અથવા ન પણ હોય.

(૮) બીજા કર્મગ્રંથના આધારે જવાબ લખો.

(૧૦)

(૧) નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ લખો.

(૫)

૧. સંભવ સત્તા એટલે શું? ૧૪૨ અને ૧૩૮ ની સંભવ સત્તા કર્યા ગુણસ્થાને હોય? કેવી રીતે?

૭. વર્તમાને આત્મામાં જે કર્મો વિદ્યમાન નથી પરંતુ ભવિષ્યમાં તે તે કર્મ પ્રકૃતિઓના નંધની સંભાવના હોય, તેને સંભવ સત્તા કહે છે. જેમ કે વર્તમાને નરકાયુષ્ય બાંધ્યું ન હોય, પરંતુ પ્રથમ ગુણસ્થાને નરકાયુષ્યના નંધની સંભાવના હોવાથી પ્રથમ ગુણસ્થાને નરકાયુષ્યની સંભવ સત્તા હોય છે.

૧૪૨ ની સંભવ સત્તા – અનંતાનુંબંધી કષાયની વિસંચોળના કરી હોય તેવા જીવોને અનંતાનુંબંધી કષાયની ૪ પ્રકૃતિ તથા નરકાયુ અને તિર્યાચાયુ એ ર એમ જ પ્રકૃતિ બાદ કરતા ઈ થી ૧૧ ગુણસ્થાને ૧૪૨ ની સત્તા. ૧૩૮ ની સંભવ સત્તા – ક્ષાયિક સમકિતી ઉપશામ શ્રેણી કરે તેવા જીવોને દર્શન સમક અને બે આયુષ્ય વર્જને ૮ થી ૧૧ ગુણસ્થાને ૧૩૮ ની સત્તા.

(૨) નીચેની પ્રકૃતિની સત્તા કર્યાં સુધી? સત્તા વિચછેદ કર્યારે?

(૫)

સત્તા	સત્તા વિચછેદ
૧. સૂક્ષ્મ	૮ મા ગુણસ્થાનના ૧ લા ભાગ સુધી
૨. નપુંસક પેદ	૮ મા ગુણસ્થાનના ૩ જા ભાગ સુધી
૩. યશોકીર્તિ	૧૪ મા ગુણસ્થાનના ચરમ સમય સુધી
૪. મતિજ્ઞાનાવરણીય	૧૨ મા ગુણસ્થાનના ચરમ સમય સુધી
૫. ક્ષયોપશામ સમ. સાધુ જ, ૭ મા ગુણસ્થાને	૭ મા ગુણસ્થાનના છેડે

(૫)

પ્ર. ૨ સ્વૂર્ગાંગ સૂત્રના આધારે નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ લખો.

૧. નરકમાં રહેલી કુંભીનું વર્ણન કરો. તેનો સમાવેશ કઈ વેદનામાં થાય? કઈ વેદના કઈ નરકમાં હોય? (૩)

૭. પુરુષ પ્રમાણથી વધુ લિંગ લિંગના આકારવાળી મોટી મોટી કુંભીઓ હોય છે, તેમાં પણ અગ્રી પ્રજ્વાલિત હોય છે. તેમાં નાખીને નેચિયકોને પકવવામાં આવે છે. તેનો સમાવેશ ક્ષેત્રજ્ઞય દૃઃખ છે.

૧ થી ૩ નરકમાં ત્રણ પ્રકારની વેદના છે – ક્ષેત્રજ્ઞય વેદના, પરમાધારી વેદના, પરસ્પરકૃત વેદના.

૪ થી ૭ નરકમાં બે પ્રકારની વેદના છે – ક્ષેત્રજ્ઞય વેદના, પરસ્પરકૃત વેદના.

૨. આ અધ્યાયનાનો ઉદ્દેશ શું છે?

(૨)

૩. નરકના આવા દારુણ દુઃખોને, તીવ્રતમ પીડાને જાણીને, સમજુને જીવ નરકગતિના આયુષ્યબંધના કારણો થી, તેવા પ્રકારની દુષ્પ્રવૃત્તિઓથી દૂર રહે તે જ આ અધ્યાયનાનો ઉદ્દેશ છે.

(૧૦)

પ્ર. ૩ ઠાણાંગ સૂસના આધારે નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ લખો.

૧. પહેલી ચાર ગ્રંથું અને મહિનાના નામ લખો.

૨. પ્રાવૃદ્ધ ગ્રંથ – શ્રાવણ અને ભાદરવો, વર્ષા ગ્રંથ – આસો અને કારતક, શરદ ગ્રંથ – માગશર અને પોષ, હેમંત ગ્રંથ – મહા અને ફાગણ.

૩. વ્યુદ્ધગ્રંથ પ્રશ્ન તથા ઈત્વરિક પ્રતિક્રમણ એટલે શું?

૪. વ્યુદ્ધગ્રંથ પ્રશ્ન – મિથ્યાલિનિવેશથી બીજાને પરાજિત કરવા પૂછાતા પ્રશ્નો.

ઈત્વરિક પ્રતિક્રમણ – દેવસ્થિ, રામિક આદિ પ્રતિક્રમણ.

૫. જંબૂદીપમાં રહેતા પર્વતોના નામ લખો.

૬. ચુલછિમવંત પર્વત, મહાછિમવંત પર્વત, નિષધ પર્વત, નીલવંત પર્વત, કુઞ્ચિત પર્વત, શિખરી પર્વત.

૭. પ્રમાદ એટલે શું? મદ્ય, નિદ્રા આદિ પ્રમાદ શું કરે છે?

૮. અહિતમાં પ્રવૃત્તિ અને હિતમાં અપ્રવૃત્તિને પ્રમાદ છે. મદ્યપાન ચિત્તાવૃત્તિને ભાંત કરે છે. નિદ્રા ચિત્તને ચંચળ અથવા ભાંત બનાવે છે. વિપેકનો નાશ કરે છે.

૯. શરીરમાં યક્ષપ્રવેશ ઉંમાદ પ્રામિનું ..... કારણ ઝપ છે, અંતિમ કારણ ..... નો ..... તેનું ..... કારણ છે.

૧૦. નિમિતા, મોહનીય કર્મ, ઉદ્દ્ય, ઉપાદાન.

(૧૦)

પ્ર. ૪ જ્ઞાતાધર્મકથા સૂસના આધારે નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ ત થી ૪ લીટીમાં લખો.

૧. મહાપત્ર કઈ નગરીમાં રહેતા હતા? ત્યાં કયું ઉધાન હતું? ઉપેશા સાંભળી તેમણે શું કર્યું?

૨. પૂર્વ મહાવિદેશ ક્ષેત્રમાં પુષ્કલાવતી વિજ્યામાં પુંડરીકિણી નગરીમાં રહેતા હતા. નિલિનીવન નામનું ઉધાન હતું. ઉપેશા સાંભળી તેમણે વૈરાગ્યવાસીત બની પુંડરીકને રાજ્યપદે સ્થાપિત કરીને દીક્ષા અંગીકાર કરી લીધી.

૩. પુંડરિક રાજાના શરીરમાં બળતચા કેમ થવા લાગી?

૪. જે આહારને પુંડરિક મુનિઓ શરીરરૂપી કોઠામાં નાખ્યો હતો તે આહાર સમ્યક્કુપે પરિણાત ન થવાથી પુંડરિક અણગારને પ્રચુર, દુસ્થિ વેદના ઉત્પન્ન થઈ ગઈ. તેમનું શરીર પિતજીવરથી વ્યામ થયું અને શરીરમાં બળતચા થવા લાગી.

૫. આત્મ પરિણામ કેવા રાખવા જોઈએ? શા માટે?

૬. આત્મ પરિણામ સારા રાખવા જોઈએ કારણ કે વેદનાની પરિચિન્થતિ સમાન હોવા હતા આત્મ પરિણામો અનુસાર જીવનની ગતિ અને ઉત્પત્તિ નિભન અને ઉચ્ચય સ્થાનમાં થાય છે.

૭. કંડરિક અણગારે કેટલો અભ્યાસ કર્યો? તેમના શરીરમાં શું ઉત્પન્ન થયું? શા માટે?

૮. કંડરિક અણગારે ૭૭ અંગોનો અભ્યાસ કર્યો. આંતપ્રાંત લૂણા-સૂક્ષ્મા આહારના કારણે તેમના શરીરમાં દાહજીવર ઉત્પન્ન થયો અથવા ગરિષ્ઠ બોજનાના આહારથી, અતિઅણગારણ કરવાથી, તે આહાર પરચા નાહિ, મધ્યચારિઓ તેમના શરીરમાં વિપુલ કર્કશ, અસહ્ય વેદના ઉત્પન્ન થઈ.

૯. કોણ બોલે છે કોને કહે છે? : (૧) આપે જે કહ્યું તે સત્ય છે.

૧૦. કંડરિક રથપિર બગવંતોને કહ્યું,

(૨) હા, ભોગનું પ્રયોજન છે.

૧૧. કંડરિક પુંડરિકને કહ્યું,

અથવા

પ્ર. ૪ પુષ્પિદા સૂર્યના આધારે નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ લખો.

૧. સુભદ્રાએ સાધીજી પાસે ધર્મ સાંભળી શું કહ્યું?
૨. આપે જે ઉપદેશ આપ્યો છે, તે સત્ય છે. મને નિર્ગ્રથ પ્રવર્ચન પર શ્રદ્ધા અને રૂચિ થઈ છે. હું આપની પાસે શ્રાવક ધર્મ અંગીકાર કરવા ઈરછું છું.
૩. બહુપુષ્પિદા દેવીએ બગવાન પાસે આવીને શેની ઈરછા પ્રગટ કરી? પછી શું કર્યું?
૪. બહુપુષ્પિદા દેવીએ બગવાન પાસે આવીને નાટ્ય પ્રદર્શનની ઈરછા પ્રગટ કરી. પછી પોતાની બંને બુજ્ઝાઓ-માંથી દેવકુમાર-દેવકુમારી તથા અનેક બાળકો પોતાની વૈક્લિય શક્તિથી બનાવ્યા. નાટ્યવિધિ બતાવી બગ. ને વંદન-નમર્સકાર કરીને પોતાના વિમાનમાં જેસીને જે દિશામાંથી આવી હતી, તે દિશામાં પાછી ગઈ.
૫. સોમાના લઙ્ઘ કોણી સાથે થશે? તે કેટલા સંતાનોને જીબ આપશે? સંતાનથી કંટાળીને શું વિચારશે?
૬. સોમાના લઙ્ઘ રાખ્યકુટ સાથે થશે. તે વજ વર્ષમાં ૩૨ સંતાનોને જીબ આપશે. સંતાનથી કંટાળીને વિચારશે કે જે વંદ્યા છે, બાળકોને જીબ નથી આપતી તે જીઓ પુણ્યવાન છે. કોઈપણ જાતની રોકટોક વગર સરસ તૈયાર થઈને પતિ સાથે ભોગો ભોગવી શકે છે, હું તો અધન્ય, પુણ્યછીન છું.
૭. આ અધ્યાયન પરથી શું શિક્ષા ગ્રહણ કરવી જોઈએ?
૮. આ પ્રકારની પ્રવૃત્તિઓ સાધુના આચારથી વિપરીત છે. વીતરાગ બગવાનના સાધુ-સાધીઓ કેવળ આત્મકલ્યાણના માર્ગનો તથા તપ-ત્યાગનો % ઉપદેશ આપી શકે છે. તેઓ અન્ય લૌકિક પ્રવૃત્તિઓમાં રસ લઈ શકતા નથી.
૯. વસ્તુની પ્રાપ્તિ ..... આધીન છે, ... ની પ્રાપ્તિ ..... ની ..... ને આધીન છે.
૧૦. પુણ્ય, સુખ, વ્યક્તિ, સમજણ.

(૫)

પ્ર. ૫ અંતગડ સૂર્યના આધારે નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ લખો.

૧. શ્રીવન ઉદ્યાનમાં કોણ પદાર્થું? તે કયા નગરમાં હતું? ત્યાંના રાજ-રાણી કોણ હતા? રાણીએ કોણે અને શું વહોરાવ્યું?
૨. બગવાન મહાવીર. પોલાસપુર નગરમાં. રાજ-વિજય, રાણી-શ્રીદેવી. રાણીએ ગૌતમ સ્વામીને વિપુલ અશાન, પાન, ખાદિમ, સ્વાદિમ આદિ દ્વારા પ્રતિલાભિત કર્યા.
૩. અતિમુક્ત કુમાર કોણી સાથે બગવાન પાસે આવ્યા? બગવાને અતિમુક્તને શું આપ્યું? અતિમુક્ત કુમારે બગવાનને શું કહ્યું?
૪. ગૌતમ સ્વામી. ધર્મદિશના, ધર્મકથા. અતિમુક્ત કુમારે કહ્યું કે હે બંતો! હું મારા માતા-પિતાની આજ્ઞા લઈ આપની પાસે દીક્ષા ગ્રહણ કરવા ઈરછું છું.
૫. તેમને સહાયતા કરો – કોણ બોલે છે અને કોણે કહે છે?
૬. બગવાન મહાવીર સ્વામી સ્થવિર મુનિઓને કહે છે.

(૫)

પ્ર. ૬ જ્ઞાતાધર્મકથા સૂર્યના આધારે નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ લખો.

૧. અશ્વને જોઈને નૌકા વણિકોએ શું વિચાર કર્યો?
૨. આપણા માટે અશ્વોનું કોઈ પ્રયોગન નથી, તેથી આપણા માટે તો સોનું, ચાંદી, હીરા, રત્નો તેમ જ અજ્ઞ તથા મીઠા જહાનો ભરી આપણી નગરી તરફ પ્રયાણ કરી જતું તે % શ્રેયકર છે.
૩. સંસાર્દ્રસપ અટવીને કોણ પાર કરે છે?
૪. જે સાધુ ઈન્ડિયના વિધયોમાં આસક્ત થતા નથી, તે સાધુ કર્મથી બઢું થતા નથી. શાદાદિ વિધયોથી દૂર રહેનારા વિરત મહામુનિ મુક્તિ પ્રામ કરવામાં સમર્થ થાય છે અને સંસાર્દ્રસપ અટવીને પાર કરે છે.
૫. રૂપશનેન્ડિયને સુખપ્રદ વસ્તુઓ કરી કરી છે?
૬. રજાઈ આદિ કોમળ વખ્તો.

3

પ્ર. ૭ ઉત્તરાધ્યયન સૂશ્ના આધારે જવાબ લખો.

(અ) નીચેની ગાથાઓ પૂર્ણ કરી ભાવાર્થ લખો.

૧. અસર્દી ..... પાના નં. ૪૭ ગાથા ૩૦

૩. મિહિલં ..... પાના નં. ૪૦ ગાથા ૪

(બ) નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ લખો.

૧. પક્ષીઓ કેમ આકંદ કરે છે?

૭. સુંદર વૃક્ષ તૂટી પડવાથી આશ્રય વિનાના દુઃખી, અશરણ અને પીડિત હોવાને કારણે આકંદ કરે છે.

૨. ક્યા સંયોગોથી મુક્ત થવાનું છે?

૭. બાધ્ય અને આભ્યંતર સર્વ પ્રકારના સંયોગોથી મુક્ત થવાનું છે.

૩. દુર્ગતિમાં ડોણ જાય છે?

૭. કામબોગની ઈચ્છા રાખનાર તેને પામ્યા વિના ૪ દુર્ગતિમાં જાય છે.

૪. ગૃહસ્થાશ્રમમાં શું કરવાનું છે?

૭. પૌખધ આદિ શ્રાવક પ્રતોનું પાલન કરતા ધર્મની આરાધના કરવાની છે.

૫. બધી વસ્તુમાં શું રાખવાનું છે?

૭. બધી વસ્તુમાં ઉપેક્ષા અને સમભાવ રાખવાનો છે.

૬. શ્રેષ્ઠ વિજ્ય કર્યો છે?

૭. આત્માને વશ કરવો એ જ શ્રેષ્ઠ વિજ્ય છે.

પ્ર. ૮ ભગવતી સૂશ્ના આધારે નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ લખો.

૧. લવણસમુદ્રના અધિપતિ ડોણ છે અને તેઓ ક્યાં રહે છે?

૭. સુસ્થિત દેવ. જંબૂદીપની જગતીથી પશ્ચિમ દિશામાં ૧૨૦૦૦ યોજન આગળ લવણસમુદ્રમાં જવા પર ગૌતમદીપ આવે છે. એ દીપ પર સુસ્થિત દેવનું ફીડાર્થાન છે. એની રાજ્યાની અસંખ્યાત સમુદ્ર ઓળંગીને જવા પર નીજે લવણસમુદ્ર આવે છે.

૨. દીપ-સમુદ્ર ક્યા સૂશ્નનો અધિકાર છે? તે અંગ છે કે ઉપાંગ? ડાલિક છે કે ઉડાલિક?

૭. ભગવતી સૂશ્ન શાંક - ૧૮, ઉદ્ધો - ૬ તથા જીવાભિગમ સૂશ્ન પ્રતિપત્તિ - ૩ નો અધિકાર છે. ભગવતી સૂશ્ન અંગ સૂશ્ન - ડાલિક, જીવાભિગમ સૂશ્ન ઉપાંગ સૂશ્ન ઉડાલિક.

૩. ઉદ્કમાળા ..... ઊંચી, ... પહોળી, ... ઊંચી ઉછળે છે, ... દેવતા દબાવે છે.

૭. ૧૫૦૦૦ યોજન, ૧૦૦૦૦ યોજન, બે ગાઉ, ૧૭૪૦૦૦.

૪. ૬, ૭ દીપના નામ અને ૧૨, ૮ સમુદ્રના નામ લખો.

૭. ૬ - ઘૃતદીપ, ૭ - ઈક્ષુદીપ, ૧૨ - કુંડલ સમુદ્ર, ૮ - નંદીશ્વર.

૫. જંબૂદીપનું સંરથાન ..... માલિક દેવ ..... , ઈક્ષુદીપનું સંરથાન ..... , માલિક દેવ ..... છે.

૭. થાળીના આકારે, એકેક, ચૂડીના આકારે, બે-બે.

પ્ર. ૯ પદ્મવણા સૂશ્ના આધારે નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ લખો.

૧. અવગાઠ દ્વાર લખો.

૭. પાંચે ઈન્દ્રિય અસંખ્યાત આકાશપ્રદેશ અવગાઠ છે. દરેક ઈન્દ્રિયના અનંત અનંત કક્ષા અને ભારે રૂપર્થ છે, તેમ અનંત અનંત હલકા અને મુદુ રૂપર્થ છે.

૨. અમારી સમ્યક દસ્તિ એટલે શું? તેના પ્રકાર લખો.

૭. અમારી સમ્યક દસ્તિ એટલે અમારી અર્થાત અનંતાનુંબંધી કખાય રહિત. બે પ્રકાર - ૧) અનંતર ઉપપક્ષક

(દેવગતિમાં પ્રથમ સમયના ઉત્પદ્ધ થયેલા) તે નથી જણતા, નથી દેખતા, આહાર કરે છે. ૨) પરંપર ઉપધક – (દેવગતિમાં ઉત્પદ્ધ થયેલ પ્રથમ સમય સિવાયના).

૩. શ્રોત્રેજિદ્ધયનો પ્રવિષ્ટ, બાહુદ્વય, પ્રેદેશ દ્વાર લખો.

૪. શ્રોત્રેજિદ્ધયનો પ્રવિષ્ટ – પ્રાચ્યકારી છે. બાહુદ્વય – ૪. આંગુલનો અસંખ્યાતમો ભાગ, ૬. આંગુલનો અસં.મો ભાગ . પ્રેદેશ – અનંત પ્રેદેશ છે.

૫. રતન, પોતાની મેળે ઉત્પદ્ધ થયેલો દેડકો, રતનપ્રભા, ભરતના મનુષ્યનો રસનેજિદ્ધયનો ઉત્કૃષ્ટ વિષય લખો.

૬. રતન – ન હોય, પોતાની મેળે ઉત્પદ્ધ થયેલો દેડકો – ૫૭૨ ધનુષ, રતનપ્રભા – ૮ યોજન, ભરતના મનુષ્ય – ૮ યોજન.

૭. પ. ઈજિદ્ધયનો થોડકો કયા સૂત્રનો અધિકાર છે? અંગ છે કે ઉપાંગ? કાલિક છે કે ઉત્કાલિક? કેટલામું?

૮. પ્રજ્ઞાપના સૂત્ર – ૧૫ ઉદ્દેશો – ૧. ઉપાંગ. ઉત્કાલિક. ચોથું.

(૧૦)

પ્ર. ૧૦ માર્ગણા સમજણ સહિત લખો. (કોઠો બનાવીને લખો.)

૧. અધોલોક પુરુષવેદ ભાષકમાં   ૨. પંખલેશી મિશ્રદધિમાં   ૩. ઔદારિક શુડલતેશી

૪. ઉર્ધ્વલોક અણાહારકમાં   ૫. ઉર્ધ્વલોક તથા અધોલોક દેવોમાં

%.

માર્ગણા	ના.	તિ.	મનુ.	દેવ	સમજૂતી	કુલ બેદ
૧. અધોલોક પુરુષવેદ ભાષકમાં	૦	૫	૧	૨૫	૫ સંજ્ઞી તિર્યચ પંચ.ના, ૧ મનુષ્યનો, ૧૦ ભવનપતિ, ૧૫ પરમાધામી ૧ ૩૦ ના પર્યામા	૩૧
૨. પંખલેશી મિશ્રદધિમાં	૦	૫	૧૫	૧૨	૫ સંજ્ઞી તિર્યચ પંચ.ના, ૧૫ કર્મભૂમિના, ૩-૪-૫ દેવલોક, ૮ લોકાંતિક એ ૩૨ ના પર્યામા	૩૨
૩. ઔદારિક શુડલતેશી	૦	૧૦	૩૦	૦	૫ સંજ્ઞી તિર્યચ પંચ.ના, ૧૫ કર્મભૂમિના એ ૨૦ ના અપર્યામા અને પર્યામા	૪૦
૪. ઉર્ધ્વલોક અણાહારકમાં	૦	૨૩	૦	૩૮	તિર્યચના ૨૪ અપર્યામામાંથી બાદર તેઉકાયના અપર્યામા વર્જને ૨૩ અપર્યામા, ૧૨ દેવલોક, ૩ કિલ્વિધીક, ૮ લોકાંતિક, ૮ ગ્રેવેયક, ૫ અનુતાર વિમાન એ ૩૮ ના પર્યામા	૭૧
૫. ઉર્ધ્વલોક તથા અધોલોક દેવોમાં	૦	૦	૦	૬૩	૧૦ ભવનપતિ, ૧૫ પરમાધામી, ૧૨ દેવલોક, ૩ કિલ્વિધીક, ૮ લોકાંતિક, ૮ ગ્રેવેયક, ૫ અનુતાર વિમાન એ ૬૩ ના પર્યામા	૬૩

જ્યા જિનેન્ડ

(૧૫)

પ્ર. ૧ (અ) નીચેના શાબ્દોના અર્થ લખી કયા પાઠમાં આવે છે?

(૫)

જવાબ	પાઠ
૧. નાયાજ્યએહિં	જ્ઞાતાસ્ભૂતના અધ્યયન
૨. સંસ્કૃતં	પૂર્ણ શ્બૂદું અર્થાતું નિષ્કલંક છે
૩. એવમાઈએહિં	ઇત્યાદિ
૪. હિરણ્ય – સુવણ્ણ	રૂપું તથા સોનાની
૫. મિરછાએ	મિથ્યાભાવે કરેલી

(આ) નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ લખો.

(૩)

૧. કિતિય અને વંદિય એટલે શું?
૨. કિતાય એટલે વાણીથી સ્તુતિ કરવી અને વંદિય એટલે કાયાથી પંચાંગ નમસ્કાર કરવા.
૩. કરણ એટલે શું? તે કેટલા છે?
૪. કરણ એટલે ડિયાનું સાધન અથવા હેતુ. કરણ પ્રણ છે – કરું, કરવતું અને અનુમોદતું.
૫. પ્રહર એટલે શું? પરિપૂર્ણ પૌષ્ટિ કેટલા પ્રહરનો કરવામાં આવે છે?
૬. પ્રહર એટલે દિવસ કે રાત્રિનો ચોથો બાગ. પરિપૂર્ણ પૌષ્ટિ આઠ પ્રહરનો કરવામાં આવે છે.

(દ્વારા) નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ લખો.

(૭)

૧. ગ્રીઝે આવશ્યક શા માટે વંદના છે?
૨. અનંત ગુણોના પ્રગાઢીકરણ માટે સાધના રાહબદાર અનંત ઉપકારી ગુરુદેવ છે. સાધનાના પ્રત્યેક અનુષ્ઠાનો ગુરુની સમક્ષા થાય છે, તેથી પ્રતિક્રમણના પ્રારંભ પહેલા સાધક વિધિપૂર્વક ગુરુવંદન કરે છે માટે ગ્રીઝે આવશ્યક વંદના છે.
૩. જ્યાય અને નિવૃત્તિ એટલે શું?
૪. જ્યાય – ઈષ અર્થની સિદ્ધિના સમ્યકું ઉપાય રૂપ આવશ્યક છે, તેથી તેને જ્યાય કરે છે અથવા જીવ અથવા કર્મના અનાદિકાલીન સંબંધને આવશ્યકની સાધના અપનયાન-પૃથ્ફુક કરે છે માટે તેને જ્યાય કરે છે.
- નિવૃત્તિ – અશુભ અર્થાતું પાપાચરણરૂપ અકાર્યથી નિવૃત્ત થતું.
૫. આવશ્યકના બેદ કેટલા? દ્રવ્ય આવશ્યક સમજાવો.
૬. બે – દ્રવ્ય આવશ્યક અને ભાવ આવશ્યક. દ્રવ્ય આવશ્યક – ઉપયોગ વિના કિયા કરવી તે દ્રવ્ય છે. આવશ્યકના મૂળ પાઠો ઉપયોગ વિના બોલવા, અન્યમનરક્ષ બની રૂથુળરૂપે ઊઠવા-બેસવાની વિધિ કરવી, અહિંસા, સત્ય આદિ સંદૂધણો પ્રત્યેના આદરભાવ વિના, ઓઘ સંજ્ઞાએ કેવળ શાબ્દો બોલી જવા તે દ્રવ્ય આવશ્યક છે.

(૧૦)

પ્ર. ૨ સૂર્યગાંગ સ્ભૂતના આધારે નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ લખો.

૧. બધા પદાર્થો બ્રહ્મના ૪ અંશ છે કોણી માન્યતા છે? તે સમજાવો.
૨. એકાંતવાદ અથવા ઉત્તર મીમાંસક વેદાંતીઓ – આ જગત બ્રહ્મરૂપ છે. જેમ ચંદ્ર એક હોવા છતા નદી, તળાવ, બિન્દુ બિન્દુ જળસ્થાનોમાં બિન્દુ બિન્દુ પ્રતિનિંબ પ્રતીત થાય છે, તેવી રીતે એક બ્રહ્મસ્વરૂપી આત્મા જરૂર ચેતન આદિ બિન્દુ બિન્દુ રૂપે પ્રતીત થાય છે. જગતમાં દેખાતા ચૈતન્યવંત અને જરૂર પદાર્થ આ બ્રહ્મના ૪ અંશ છે કે પ્રતિનિંબ છે.
૩. સાધના શું કરવાની છે? અહિંસાની આરાધના કોણ કરી શકે છે? અજ્ઞાનતા શું છે?
૪. સાધના મૂર્ખા આસક્તિને છોડવાની કરવાની છે. જે આસક્તિનો ત્યાગ કરે છે, તે અહિંસાની આરાધના કરી શકે છે. આપણી આસક્તિની પૂર્તિ માટે અન્ય જીવની કરેલી હિંસા તે અજ્ઞાનતા છે.

1

૩. પૈતાલીય નામની સાર્થકતા જણાવો. આ અધ્યયનમાં ડોણે ડોને ઉપદેશ આપ્યો છે?
૪. આ અધ્યયનમાં મોહૃદ્પ પૈતાલ-પિશાચને પરાજિત કરવાના અથવા કર્મવિદારણાના વિવિધ ઉપાયોનું નિરૂપણ હોવાથી તેનું નામ પૈતાલીય છે. પ્રભુ આદિનાથે ૮૮ પુરોને ઉપદેશ આપ્યો છે.
૫. આત્મખષ્ટવાદ કેટલી વસ્તુને શાશ્વત માને છે? કઈ કઈ?
૬. છ. પૃથ્વી, પાણી, અગ્નિ, વાયુ અને આકાશ પાંચ મહાબૂત અને છઠ્ઠો આત્મા શાશ્વત.
૭. પ. વિજયને કયો સાધક પ્રામ કરે છે?
૮. જે સાધક પરિસ્થિતિઓને સમજણપૂર્વક અને સમગ્રવપૂર્વક સ્વીકારે છે, સ્વર્યં પોતાના આત્મભાવમાં દફ રહે છે તે વિજયને પ્રામ કરે છે.

(૧૦)

પ્ર. ૩ ણાણાંગ સૂશ્ના આધારે નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ લખો.

૧. એકનિદ્રય રતન કેટલા? તેમાંથી ચકરતન અને કાડણિરતન શું કરે છે?
૨. ૩. ચક રતન - આકાશમાં ચાલતું, ચકવતીની માર્ગ બતાવે અને વિજય પ્રામ કરાવે.
કાડણિ રતન - આવેણિત મંડલાકારે રેખાઓ દ્વારા દીર્ઘકાળ પર્યત સૂર્ય જેવો પ્રકાશ આપે.
૩. દંડનીતિના પ્રકારમાંથી પહેલા ચાર પ્રકાર લખો.
૪. ૧) છકાર - છા, આ તે શું કર્યું? ૨) મકાર - હવે એવું કરતો નથિ. ૩) ધિક્કાર - ધિક્કાર છે તને, તે આવું કર્યું? ૪) પરિબાધ - અલપકાળ માટે નજરકેદ અથવા બોધપૂર્ણ શાદ્યથી બેઠા રહેવાનો આદેશ આપવો.
૫. વસ્તુના બોધ માટે અનેક વિકલ્પોને સ્વીકારે તે નૈગમ નય. અનેક માન, ઉભાન અને પ્રમાણથી વસ્તુનો સ્વીકાર કરે છે. ગ્રણે કાળ, ચાર નિષ્ઠોપ, સામાન્ય અને વિશેષ આદિ બંને ધર્મોનો સ્વીકાર કરે છે. તેના ગ્રણ પ્રકાર - અંશ, આરોપ અને વિકલ્પ.
૬. ચોથી અને પાંચમી શ્રેણીના નામ લાખી સમજાવો.
૭. ૪) એકતા: ખાં - એક દિશામાં અંકુશની જેમ વળેલી શ્રેણી. જેની એક બાજુ ગ્રસનાડીનું આકાશ હોય.
- ૮) દ્વિતા: ખાં - બંને બાજુએ અંકુશની જેમ વળેલી શ્રેણી. તેની બંને બાજુ ગ્રસનાડીની બહારનું આકાશ હોય.
૯. જંબૂદીપમાં પૂર્વાભિમુખ કઈ કઈ નદીઓ લવણસમુદ્રને મળે છે?
૧૦. ગંગા નદી, રોહિતા નદી, હરિસલિતા નદી, સીતા નદી, નરકાળા નદી, ચુવર્ણકુલા નદી અને રક્તા નદી.

(૧૫)

પ્ર. ૪ (અ) ભગવતી સૂશ્ના આધારે નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ લખો.

(૧૦)

૧. શિવરાજ્ઞિના અધ્યયનમાં શેનું વર્ણન છે?
૨. શિવરાજ્ઞિની તાપસ દીક્ષા, વિભંગજ્ઞાનની પ્રાપ્તિ, સાત દ્વીપ અને સાત સમુદ્ર સુધી લોક હોવાની મિથ્યા પ્રરૂપણા, પ્રભુ મહાવીર દ્વારા સત્ય સમાધાન અને અંતે પ્રભુની પાસે શિવરાજ્ઞિ દ્વારા જૈન શ્રમણધર્મનો સ્વીકાર તેમ જ સંયમ, તપસાધના અને મોક્ષગમન સુધીનું વિસ્તૃત વર્ણન છે.
૩. શિવ રાજએ શું અભિગ્રહ ધારણ કરવાનો વિચાર કર્યો?
૪. ચાવતું જીવન નિરંતર છઠ્ઠના પાચણે છઠ્ઠ ચુક્ત દિક્ષચક્વાલ તપશ્ચયાંનું આચરણ કર્તું. તેની સાથે બંને હાથ ઊંચા રાખીને આતાપના લેતા વિચરણ કર્તું.
૫. શિવરાજ્ઞિને વિભંગજ્ઞાન ઉત્પન્ન થયા પછી તેઓ શોનો પ્રચાર કરવા લાગ્યા?
૬. હે દેવાનુપ્રિયો! મને અતિશય જ્ઞાન-દર્શન ઉત્પન્ન થયા છે. જેથી હું જાણું છું, દેખું છું કે આ લોકમાં જ દ્વીપ અને જ સમુદ્ર છે, ત્યારપછી દ્વીપ અને સમુદ્ર નથી.
૭. આ અધ્યયન દ્વારા આપણને શું સમજાતું છે?
૮. એક ભાડ પરિણામી જીવ, અન્ય ધર્મ હોવા છતા પ્રભુના માધ્યમે સત્ય સમજાયા પછી સત્યનો સ્વીકાર કઈ

રીતે કરે છે અને સત્યના સ્વીકાર સાથે સત્ત્વાધના દ્વારા સિદ્ધિને કઈ રીતે પ્રામ કરે છે? તે વિધ્યાને ઊગર કર્યો છે.

પ. શિવરાજખિનું વિભંગજ્ઞાન કેમ નાખ થઈ ગયું?

જ. શિવરાજખિનું પણ અનેક લોકો પાસેથી પ્રબુની વાત સાંભળીને, અવધારણા કરીને શંકિત, કાંક્ષિત, સંદિશ્ય બન્યા, ત્યારે કલુખિત ભાવને પ્રામ થયેલા શિવરાજખિનું વિભંગજ્ઞાન તરત ૪ નાખ થઈ ગયું.

(આ) જ્ઞાતાધર્મકથા સૂચના આધારે નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ લખો. (૫)

૧. તુંબડાના દખાંત દ્વારા સાધકોને શું બોધ મળે છે? (૩)

૨. જીવ ગમે તેટલો ભારેકમી હોય, અનંત સંસારમાં પરિભ્રમણ કરતો હોય, પણ જો સંયમ અને તપ દ્વારા કર્મક્ષય માટે પુરુષાર્થ કરે તો તે આહે કર્મનો ક્ષય કરી, હળવો બની સિદ્ધ બની શકે છે, મુક્તા થઈ શકે છે.

૩ પાપસ્થાનકનું સેવન જીવને ભારે બનાવે છે અને ભારે બળેલો જીવ સંસાર સાગરમાં દૂઝી જાય છે.

૪. જીવ ડેવી રીતે ગુરુત્વને પ્રામ કરે છે? (૨)

૫. પ્રાણાત્મિકાની મિથ્યાદર્શન શાલ્ય અર્થાત્ ૧૮ પાપસ્થાનકોના સેવનથી ક્રમશા: ૮ કર્મપ્રકૃતિઓનું ઉપાર્જન તલને ઓળંગી નરકતલમાં સ્થિત થાય છે.

(૫)

પ. ૫ નિર્બિદ્યાવલિકા (વૃષ્ણિદર્શા) સૂચના આધારે નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ લખો.

૧. અરિષ્ઠનેમિને કોણ પ્રશ્ન પૂછે છે? તેમના ગણધર કોણ હતા?

૨. અરિષ્ઠનેમિને ગણધર પ્રશ્ન પૂછે છે. તેમના ગણધર વરદાત હતા.

૩. અરિષ્ઠનેમિના કેટલા શ્રમણ ભગવંત હતા? તેઓ કયા ઉદ્યોગમાં પદાર્થા?

૪. ૧૮૦૦૦. નંદનવન.

૫. વીરાંગદુકુમારના લઘુ કેટલી કંયાઓ સાથે થયા? તેમણે કોણી પાસે દીક્ષા લીધી?

૬. ૩૨. સિદ્ધદ્રાર્થ નામના આચાર્ય.

૭. નિષધ અણગારે કેટલા વર્ષ સંયમનું પાલન કર્યું? કેટલા દિવસનો સંથારો કર્યો?

૮. એવા વર્ષ. ૨૧ દિવસ.

૯. નંદનવનમાં કોણું યક્ષાયતન હતું? વનખંડમાં શું હતું?

૧૦. સુરપ્રિય, પૃથ્વી શિલાપદ્રક.

(૧૫)

પ. ૬ ઉત્તારદ્યયન સૂચના આધારે જવાબ લખો.

(અ) નીચેની ગાથાઓ પૂર્ણ કરી ભાવાર્થ લખો.

(૬)

૧. જ્ઞા વર્ચં ..... પાણા નં. ૪૫ ગાથા ૨૦

૨. જ્ઞા જરા ..... પાણા નં. ૩૮ ગાથા ૪

૩. સામિચં ..... પાણા નં. ૫૫ ગાથા ૪૭

(બ) નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ લખો.

(૬)

૧. શેનો પાર આવતો નથી? કોણ રક્ષણ કરતું નથી?

૨. તૃષ્ણાનો પાર આવતો નથી, ધન રક્ષણ કરતું નથી.

૩. દીક્ષા શેના માટે લેવાની છે અને શેના માટે લેવાની નથી?

૪. દીક્ષા મોક્ષ માટે લેવાની છે, કામભોગ માટે લેવાની નથી.

૫. પુરોહિત પુત્રો શેનાથી અનાસ્કત બની ગયા?

૬. પુરોહિત પુત્રો મનુષ્ય તથા દેવ સંબંધી કામભોગોથી અનાસ્કત બની ગયા.

૭. કામભોગ શેની ખાણ છે?

૮. કામભોગ અનર્થો, દુઃખોની ખાણ છે.

- પ. લોક શોનાથી પીડિત થઈ રહ્યો છે અને શોનાથી ઘેરાયેલો છે?
૭. લોક મૃત્યુથી પીડિત થઈ રહ્યો છે, જરાથી ઘેરાયેલો છે.
૯. બૃગુ પુરોહિતે પોતાના પુરોને શેનું નિમંત્રણ આપ્યું?
૧૦. બૃગુ પુરોહિતે પોતાના પુરોને પુત્ર પ્રામિદન અને બોગસુખનું નિમંત્રણ આપ્યું.

(૨૦)

પ્ર. ૭ પદ્મવણા સૂર્યાના આધારે જવાબ લખો.

- (અ) દ્રવ્યેન્દ્રિયના આધારે નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ લખો. (૧૦)

૧. એક જીવ અને અનેક જીવ અપેક્ષાએ કંસારી, ગરોળી, મધાની ભૂત-ભવિ.-વર્ત.ની દ્રવ્યેન્દ્રિય લજો. (૯)

૭. એક જીવ અપેક્ષા	ભૂત	વર્તમાન	ભવિષ્ય
કંસારી	અનંત	ક	૯, ૧૦, સંખ્યાત, અસંખ્યાત, અનંત
ગરોળી	અનંત	૮	૮, ૯, ૧૭, સંખ્યાત, અસંખ્યાત, અનંત
મધા	અનંત	૮	૮, ૧૭ સંખ્યાત, અસંખ્યાત, અનંત

અનેક જીવ અપેક્ષા	ભૂત	વર્તમાન	ભવિષ્ય
કંસારી	અનંત	અસંખ્યાત	અનંત
ગરોળી	અનંત	અસંખ્યાત	અનંત
મધા	અનંત	અસંખ્યાત	અનંત

૨. ક્ષાયક સમકિતી હાથી અને રતનમાં કેટલી અને કઈ કઈ દ્રવ્યેન્દ્રિય હોય? (૨૫૨)

૭. ક્ષાયક સમ. હાથીમાં ૮ દ્રવ્યેન્દ્રિય ર કાન, ર આંખ, ર નાક, ૧ જીબ, ૧ સ્પર્શન અને રતનમાં ૧ સ્પર્શન.

૩. બેઈન્ડ્રિયનો જીવ ૮, ૧૦ દ્રવ્યેન્દ્રિય કેવી રીતે કરશે?

૭. પૃથ્વી આદિનો એક ભવ કરીને મનુષ્ય થઈ મોક્ષે જાય તો ૮ અને એકેન્ડ્રિયના બે ભવ કરીને મનુષ્ય થઈ મોક્ષે જાય તો ૧૦ દ્રવ્યેન્દ્રિય થાય.

- (આ) ભાવેન્દ્રિયના આધારે નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ લખો. (૧૦)

૧. એક જીવ અને અનેક જીવ અપેક્ષાએ મનુષ્ય, જલવૃક્ષ, સાપ, નાગકુમારની ભૂત - ભવિષ્ય - વર્તમાનની ભાવેન્દ્રિય લખો. (૮)

૭. એક જીવ અપેક્ષા	ભૂત	વર્તમાન	ભવિષ્ય
મનુષ્ય	અનંત	૫	૦, ૫, ૯, ૭, સંખ્યાત, અસંખ્યાત, અનંત
જલવૃક્ષ	અનંત	૧	૫, ૯, ૭, સંખ્યાત, અસંખ્યાત, અનંત
સાપ	અનંત	૫	૫, ૯, ૭, સંખ્યાત, અસંખ્યાત, અનંત
નાગકુમાર	અનંત	૫	૫, ૯, સંખ્યાત, અસંખ્યાત, અનંત

અનેક જીવ અપેક્ષા	ભૂત	વર્તમાન	ભવિષ્ય
મનુષ્ય	અનંત	સંખ્યાત/અસંખ્યાત	અનંત
જલવૃક્ષ	અનંત	અસંખ્યાત	અનંત
સાપ	અનંત	અસંખ્યાત	અનંત
નાગકુમાર	અનંત	અસંખ્યાત	અનંત

૨. સંજીવ મનુષ્યો અને વનસ્પતિના જીવો કેટલી ભાવેન્દ્રિય કરશે ? શા માટે? (૨)

૭. સંજીવ મનુષ્યો તે ૪ ભવમાં સિદ્ધ થાય તો તે ભાવેન્દ્રિય એકપણ નહિ કરે. ભવભ્રમણ કરવાના છે તે મનુષ્યો ૫, ૯, ૭, સંખ્યાત, અસંખ્યાત, અનંત ભાવેન્દ્રિય કરશે. વનસ્પતિના જીવો મનુષ્ય થઈને મોક્ષે જાય તો ૫, ભાવેન્દ્રિય કરશે. નહિ તો ૯, ૭, સંખ્યાત, અસંખ્યાત, અનંત ભાવેન્દ્રિય કરશે.

પ્ર. ૮ માર્ગણા સમજુણ સહિત લખો. (કોઠો બનાવીને લખો.)

૧. ઉદ્વર્તલોક પંચેન્દ્રિયમાં

૨. એકાંત અસંજ્ઞી અપર્યામામાં

૩. વૈક્લિય શરીર મરવાવાળામાં

૪. શાશ્વત ભિશ્રયોગીમાં

૫. ધાતડીખંડ ત્રસમાં

%

માર્ગણા	આ.	તિ.	મનુ.	દેવ	સમજૂતી	કુલ બેદ
૧ ઉદ્વર્તલોક પંચેન્દ્રિયમાં	૦	૨૦	૦	૭૯	૫ અસંજ્ઞી તિર્યચ પંચે.ના, ૫ સંજ્ઞી તિર્યચ પંચે.ના, ૩૮ વૈમાનિકના એ ૪૮ અપર્યામા અને પર્યામા	૮૭
૨. એકાંત અસંજ્ઞી અપર્યામામાં	૦	૧૮	૧૦૧	૦	૪૮ માંથી ૧૦ સંજ્ઞી વર્જને ૩૮ રહ્યા તેમાંથી ૧૮ અપર્યામા, ૧૦૧ સંમૂચીં મનુષ્યના અપર્યામા	૧૨૦
૩. વૈક્લિય શરીર મરવાવાળામાં	૭	૯	૧૫	૮૮	૭ નરકના, ૧ બાદર વાયુકાયનો, ૫ સંજ્ઞી તિર્યચ પંચે.ના, ૧૫ કર્મભૂમિના, ૮૮ દેવના એ ૧૨૭ ના પર્યામા	૧૨૭
૪. શાશ્વત ભિશ્રયોગીમાં	૭	૨૫	૧૫	૮૫	૭ નરકના પર્યામા, ૧૧ એકેન્દ્રિય, ૩ વિકલેન્દ્રિય, ૫ અસંજ્ઞી તિર્યચ પંચે. એ ૧૮ ના અપર્યામા, ૧ બાદર વાયુકાયના પર્યામા, ૫ સંજ્ઞી તિર્યચ પંચે.ના પર્યામા, ૧૫ કર્મભૂમિના પર્યામા, ૮૮ દેવના પર્યામામાંથી ૮ ગ્રેવેક, ૫ અનુતાર વિમાન વર્જને એ ૮૫ ના પર્યામા	૧૩૨
૫. ધાતડીખંડ ત્રસમાં	૦	૨૯	૫૪	૦	૫ અસંજ્ઞી તિર્યચ પંચે.ના, ૫ સંજ્ઞી તિર્યચ પંચે.ના, ૩ વિકલેન્દ્રિયના એ ૧૩ ના અપર્યામા અને પર્યામા ૨૯, ૨ ભરત, ૨ ઈરવત, ૨ મહાવિદેશ, ૨ હેમવય, ૨ હિરણ્યવય, ૨ હરિવાસ, ૨ રમ્યકૃવાસ, ૨ દેવકુરૂ, ૨ ઊરકુરૂ એ ૧૮ ના ક્ષેત્રના મનુષ્યના ૩ બેદ $૧૮ \times 3 = ૫૪$	૮૦

જ્યા જિનેન્દ્ર

(૨૦)

(૧૦)

પ્ર. ૧ (અ) નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ લખો.**(૧) માત્ર સંખ્યા લખો.**સંથારાના પાઠમાં કરવામાં આવતા પચ્ચાડખાણા – ૨૩
કાયાના પાપસ્થાનક – ૫**(૨) નીચેના શબ્દ કયા પાઠના છે?**

છોડી – શ્રીજું પ્રતમાં

જાણી – પહેલા પ્રતમાં

(૩) નીચેના વાક્ય કયા અતિચાર માટે બંધજેસતા છે?

૧. ગજનનની આરતી ઉતારી હોય.

૨. સામાચિકમાં ગજદંતના વેપારનો વિચાર કર્યો હોય.

૩. ગજ પર બેસીને પૂર્વદિશાની મર્યાદા તોડી હોય.

૪. ગજનું કલેવર પડયું હોય ત્યાં સ્વાધ્યાય કર્યો હોય.

(૪) નીચેના શબ્દો શુદ્ધ છે કે અશુદ્ધ? અશુદ્ધ હોય તે સુધારીને લખો.

પાપના પગથિયા – ૪

સાધુના ધર્મ – ૧૦

જડી – બીજા ખામણામાં

લભિય – ચતારિ મંગલંમાં

જવાબ**પરપાસંડ પસંસા****મણ દૃષ્ટિશિથાણે****તિરિયાદિસિપ્પમાણાઈક્કમે****અસજ્જાઈં સજ્જાયં****શુદ્ધ**

ખાસસિએણાં

અશુદ્ધ

ખાસિએણાં

બિકખાઅરિઆએ

અશુદ્ધ

બિક્કખાયરિયાએ

પરિનિત્વાયંતિ

શુદ્ધ

–

ભેસજ્જેણાં

અશુદ્ધ

ભેસજ્જેણાં

(૫) નિર્ણય પ્રવચનમાં શ્રેષ્ઠ પ્રતીતિ કરી શું પ્રતિજ્ઞા કરે છે? મૂળ પાઠ લખો.

૭. સંજમં ઉવસંપઞ્ચામિ, બંનં ઉવસંપઞ્ચામિ, કપં ઉવસંપઞ્ચામિ, નાણં ઉવસંપઞ્ચામિ,

કિરિયં ઉવસંપઞ્ચામિ, સમતાં ઉવસંપઞ્ચામિ, બોહિ ઉવસંપઞ્ચામિ, મર્યાં ઉવસંપઞ્ચામિ.

(બ) આવશ્યક સૂત્ર પ્રમાણે નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ લખો.

(૧૦)

૧. પ્રતિકમણ શેની સાધના છે? એની પૂર્ણતા માટે આવશ્યકસૂત્રમાં શેનું કથન છે? અનાદિકાલીન ભવભ્રમણનું મૂળ કારણ શું છે? તીર્થકરો કેટલી કોટિએ પ્રત્યાખ્યાન કરે છે?

૭. પ્રતિકમણ આત્મવિશુદ્ધિની મહત્વપૂર્ણ સાધના છે. એની પૂર્ણતા માટે આવશ્યકસૂત્રમાં છ આવશ્યકનું કથન છે. અનાદિકાલીન ભવભ્રમણનું મૂળ કારણ રાગ-દ્રેષ આદિ વિધમભાવો છે. તીર્થકરો ત્રણ કરણ અને ત્રણ યોગ એમ એ કોટિએ પ્રત્યાખ્યાન કરે છે.

૨. સામાચિકનો ઝઠાર્થ શું છે?

૭. એકાંત સ્થાનમાં શુદ્ધ આસન પાથરી, શુદ્ધ વર્ષા પહેરી, બે ઘડી ૪૮ મિનિટ પર્યાત કરેભિ બંતે નામના પ્રતિજ્ઞા પાઠના ઉચ્ચારણપૂર્વક સર્વ પાપપ્રતિઓનો ત્વાગ કરી, સ્વાધ્યાય, ધ્યાન, ૪૫, ધર્મકથા આદિ ધાર્મિક છિયાઓમાં સમય વ્યતીત કરવો, તેનું નામ સામાચિક છે.

૩. સામાચિકથી શું લાભ થાય છે? (કોઈપણ ૪ મુદ્દા લખો.)

૭. ૧) સામાચિકના કાળ દરમ્યાન સર્વ સાવધયોગના પચ્ચાડખાણ થઈ જવાથી સાધકને સમગ્ર લોકના અઠારે પાપસ્થાન સંબંધી આવતી ચાવી અટકી જાય છે. ૨) સામાચિક સંવરણી સાધના હોવાથી આત્મગુણોનો વિકાસ થાય છે. ૩) આઠે કર્મોનો અશુભ બંધ અટકી જાય છે અને શુભ કર્મોનો બંધ થાય છે. ૪) મૈત્રી આદિ ચારે ભાવનાની પુષ્ટિ થાય છે. ૫) શારીરિક અને માનસિક શાંતિ મળે છે. ૬) સામાચિકમાં બાર પ્રકારના તપણી આરાધના થાય છે.

૪. સાધકો માટે શ્રેષ્ઠ આલંબન કોણું છે? શા માટે?
૫. સાધકો માટે શ્રેષ્ઠ આલંબન તીર્થકરોણું છે? કારણ કે પૂર્વના સંસકારો જીવને પુનઃ પુનઃ પાપપ્રવૃત્તિમાં ખેંચી જાય છે, તેથી પોતાની લક્ષ્યની સિદ્ધિ માટે તેને માટે શ્રેષ્ઠ આલંબન જરૂરી બને છે.
૬. આવશ્યક સૂચના અંતે ગ્રાણે આવશ્યકનો ઉપસંહાર લખીને આ આરાધના સાધકને શેના માટે તૈયાર કરે છે? તે લખો.
૭. ઉપસંહાર - પ્રતિક્રિયાના પ્રથમ આવશ્યકથી આસ્તવનિરોધ થાય છે, પાપપ્રવૃત્તિ રોકાઈ જાય છે. બીજા આવશ્યકથી સમ્યગ્રદર્શનની વિશુદ્ધિ થાય છે, શ્રુતિ દઠ-નિર્મળ થાય છે. ગ્રીજા આવશ્યકથી અંદરાનો નાશ થાય છે. ગ્રાણે આવશ્યકની આરાધના સાધકને પાપના પ્રાચ્યાંશિતા રૂપ પ્રતિક્રિયા માટે તૈયાર કરે છે. સંક્ષેપમાં ગ્રાણ આવશ્યક પ્રતિક્રિયાની પૂર્વતૈયારી રૂપ છે.

(૨૦)

પ્ર. ૮ (અ) ઠાણાંગ સૂચના આધારે નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ લખો.

(૧૦)

૧. શ્રુત સંપદા અને મતિ સંપદા કોણે કહેવાય છે?
૨. શ્રુત સંપદા - શ્રુત સમૃદ્ધિ. સમગ્ર શાસ્ત્રોના જ્ઞાતા હોય. જ્ઞાન-પ્રચાર અને પ્રસાર કરવામાં સમર્થ હોય, શ્રોતાના પ્રશ્નોનું સમાધાન કરવાની શક્તિથી યુક્ત હોય.
- મતિ સંપદા - બુદ્ધિ કૌશલ્ય. મતિજ્ઞાનની ઉત્કૃષ્ટતાને મતિ સંપદા કરે છે. અવગ્રહ, ઈહા, અવાય અને ધારણા, ક્ષિપ્રાદિ બેદયુક્ત વિશિષ્ટ બુદ્ધિ સંપદ હોય.
૩. ગતિ કેટલા પ્રકારની છે? કઈ કઈ?
૪. ચ. નરક ગતિ, તિર્યાચ ગતિ, મનુષ્ય ગતિ, દેવ ગતિ, સિદ્ધ ગતિ, ગુરુ ગતિ, પ્રણોદન ગતિ, પ્રાભાર ગતિ.
૫. ૨ જો, ૫ મો, ૭ મો, ૯ મો એ ચાર રોગોત્પતિના કારણો લખો.
૬. ૨) એક આસને લાંબો સમય બેસવાથી, ૫) મળની (વડીનીત) બાધા રોકવાથી, ૭) વધુ ચાલવાથી, ૯) દ્વિજિદ્યના વિષયોનું અતિસેવન કરવાથી અર્થાત્ અતિશ્રમ, અતિપ્રેક્ષણા, અતિ કામસેવન.
૭. સ્થિતિબંધ પરિણામ કોણે કહેવાય?
૮. આયુષ્યકર્મની જે શક્તિથી જીવ આગામી ભવનું પ્રતિનિયત સ્થિતિનું આયુષ્ય કર્મ બાંધે છે અર્થાત્ યોગ્ય સ્થિતિબંધ કરાવવાનો આયુષ્યનો સ્વભાવ છે. જેમ કે કોઈ તિર્યાચ પંચેન્દ્રિયનો જીવ જો દેવાયુનો બંધ કરે તો તે વધારેમાં વધારે ૧૮ સાગરોપમનું આયુષ્ય બાંધે અને નરકના આયુષ્યનો બંધ કરે તો ૩૩ સાગરોપમ નું આયુષ્ય બાંધી શકે છે.
૯. શ્રેણીક અને ઉદાચિ કોણ હતા? તેઓ કયા તીર્થકર થશે?
૧૦. શ્રેણીક મગધ દેશના રાજી હતા. તે આગામી ચોવીસીમાં આવતી ઉત્સર્પિણી કાળના ગ્રીજા આરામાં પદ્મનાભ (મહાપદ્મ) નામના પ્રથમ તીર્થકર થશે.
- ઉદાચિ તે શ્રેણીકના પ્રપૌત્ર અને કોણીકના પુત્ર હતા. તે ઉદાચિ રાજી આવતી ચોવીસીમાં સુપાર્શ્વ નામના ગ્રીજા તીર્થકર થશે.

(બ) સૂર્યગઢાંગ સૂચના આધારે નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ લખો.

(૧૦)

૧. કેટલા અધ્યયન ૨૩ મી શ્રેણીમાં છે? કયા કયા? એના નામ શું છે?

૨. ૭, ૮, ૯, ૧૦) કુશીલ પરિભાષા, ૧૧) વીર્ય, ૧૨) ધર્મ.

૩. અર્થ લખો :

સુશીલ - જેનું શીલ-આચાર-વિચાર પ્રશંસનીય, અનુમોદનીય, અહિંસા, સંયમ અને તપને અનુરૂપ છે તે સુશીલ છે

કુશીલ - જેનું શીલ-આચાર-વિચાર જુગુપ્રસનીય કે નિંદનીય છે, હિંસા અને અસંયમભાવો ચુક્ત છે તે.

વીર્ય - વીર્યાત્મક કર્મના ક્ષયોપશમથી કે ક્ષયથી આત્માની જે શક્તિ પ્રગત થાય તેને વીર્ય કહે છે.

ધર્મ - કર્તવ્ય, કુશળ, અનુષ્ઠાન, સદાચાર, સત્કૃત્યો, સ્વભાવ.

૩. જો જલરથાનથી શુદ્ધિ થતી હોય તો કોણી ડોણી શુદ્ધિ થતી જોઈતી હતી?
૪. જો જલરથાનથી શુદ્ધિ થતી હોય તો પાણીના જીવોની કે જળચર જીવોની કે મહીમારોની શુદ્ધિ તરત થતી જોઈતી હતી પરંતુ થતી નથી. પાણેથી બાધ્ય મળની શુદ્ધિ પણ પૂર્ણપણે થતી નથી.
૫. વીર્યના કેટલા બેદ છે? સકર્મવીર્ય કોણે કહેવાય છે?
૬. વીર્યના મુજબ પાંચ બેદ છે. જીજુ રીતે પ્રણ અને બે બેદ પણ છે. સકર્મવીર્ય એટલે જે વીર્ય શક્તિ કે કર્મબંધનું કારણ બને તે સકર્મવીર્ય છે. પ્રમાદ – આત્મભાવોનું વિસ્મરણ જ કર્મબંધનું મુજબ કારણ છે, તેથી પ્રમાદ જ સકર્મવીર્ય છે.
૭. સાધુ શું શું કરતા નથી? માત્ર બે લીટીમાં લખો.
૮. સાધુ કાયાથી સવયં બોજન બનાવે નહિ, પોતાના માટે બનાવેલું બોજન લે નહિ, ગૃહસ્થના વચ્ચે-પાત્ર વાપરે નહિ, સચેત આછાર કરે નહિ, વચનથી સાવધ, માર્ગિક, કઠોર, કર્કશ ભાષા બોલે નહિ. મનથી કોઈનું અહિત ચિંતયે નહિ.

(૨૦)

પ્ર. ૩ (અ) ઉપાસક દશાંગ સૂત્રના આધારે દશો શ્રાવકની વિશિષ્ટ ઘટના લખો.

(૧૦)

૭. પાઠાવલી પુસ્તક - ૧૦ શ્રેણી - ૨૩, પાના નં. ૩૯, ૩૭

(બ) સુખ વિપાક સૂત્રના આધારે કોણા અધિકાર છે? એ દેકેના માતા-પિતા-પૂર્વભવના નામ લખો. (૧૦)

૭. પાઠાવલી પુસ્તક - ૧૦ શ્રેણી - ૨૩, પાના નં. ૪૫, ૪૯

(૨૦)

પ્ર. ૪ ઉત્તારાધ્યયન સૂત્રના આધારે જવાબ લખો.

(૧) નીચેની ગાથાઓ પૂર્ણ કરો.

(૮)

૧. સત્ત્વો ..... વિભૂસિઓ – પાના નં. ૪૮ ગાથા બે

૨. અહ ..... બહુ જણા – પાના નં. ૪૮ ગાથા ૭૭

૩. દૈવ ..... બગવં – પાના નં. ૫૦ ગાથા ૨૨

૪. ઉંા ..... અણુતારં – પાના નં. ૫૫ ગાથા ૫૦

(૨) નીચેની ગાથાઓ માત્ર ભાવાર્થ લખો.

(૯)

૧. મતં ચ ગંધાન્તિં, વાસુદેવસ્સ જેટનાં । આડ્ઠો સોછાએ અહિયાં, સિરે ચૂડામણિ જણા ॥

૭. પાના નં. ૪૮ ગાથા – ૧૦ નો માત્ર ભાવાર્થ.

૨. કર્સ અટઠા ઈમે પાણા, એ એ સત્ત્વે સુહેસિણો । વાડેહિં પંચેહિં ચ, સભિસુદ્ધા ય અચ્છાહિ ॥

૭. પાના નં. ૪૮ ગાથા – ૧૧ નો માત્ર ભાવાર્થ.

૩. અહં ચ ભોગરાયસ્સ, તં ચ સિ અંધગવણ્ણિણો, મા કુલે ગંધણા હોમો, સંજમં નિછુઓ ચર ॥

૭. પાના નં. ૫૪ ગાથા – ૪૪ નો માત્ર ભાવાર્થ.

(૩) નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ એક જ શબ્દમાં લખો.

(૯)

૧. બાવીસમા તીર્થકરનું જંમરથાન?

જવાબ

૨. બાવીસમા તીર્થકર વખતે વાસુદેવ કોણ હતા?

શૌર્યપુર

૩. બળદેવની માતાનું નામ?

કેશાવ (કૃષણ)

૪. બાવીસમા તીર્થકરનું સંરથાન?

ચોહિણી

૫. નેમકુમાર કોણ હાથી પર આડ્ઠ થયા?

સમયતુર્સ સંરથાન

૬. નેમિનાથે કયા વનમાં દીક્ષા લીધી?

કૃષણ વાસુદેવના

૭. નેમકુમારની જાન કઈ નગરીમાંથી નીકળી?

સહસ્રાભ્રવન

૮. રાજેમતી પ્રભુના દર્શન કરવા કયા પર્વત પર ગઈ?

દ્વારિકા

૯. રાજેમતીએ રહનેમિને ઝુપમાં કોણ જેવા કહ્યા?

રૈવતક પર્વત

૧૦. રહનેમિના પિતાનું નામ શું હતું?

તૈથ્રમણ

અંધકવિષ્ણુ

૧૧. કઈ વનરપતિની જેગ અસ્તિય થઈ જવાનું ડહ્યું?
૧૨. પછી રહનેમિએ કયા ભાવથી સંયમ પાડ્યો?

૬૬
નિશ્ચલભાવથી

(૨૦)
(૧૦)

પ્ર. પ (અ) ભગવતી સ્તુતના આધારે નીચેના પ્રેરણના જવાબ લખો.

૧. ભવિય દ્રવ્યદેવની આગત, ગતિ, સ્થિતિ અને અંતર લખો.
૨. ભવિય દ્રવ્યદેવની આગત - ૨૮૪ બેદની તે ૭ નરકના+૪૮ બેદ તિર્યાચના+૧૩૭ મનુષ્યના+૮૮ દેવના.
ગતિ - ૧૮૮ બેદની તે ૮૮ દેવના અપર્યામા અને પર્યામાની. સ્થિતિ - જ. અંત. ૬. ગ્રણ પલ્યાની અને અંતર - જ. ૧૦૦૦૦ વર્ષ ને અંત. અધિક ૬. અનંતકાળનું.
૩. નરદેવની વ્યાખ્યા, સંચિદ્ધણા અને વિકુર્ણા લખો.
૪. નરદેવની વ્યાખ્યા - મનુષ્યમાં જે દેવ તુલ્ય ઔષ્ઠર્યવાન છે, તેવા છ ખંડના અધિપતિ ચક્રવર્તીને નરદેવ કહેવાય છે. સંચિદ્ધણા - જ. ૭૦૦ વર્ષ ૬. ૮૪ લાખ પૂર્વ વર્ષ. વિકુર્ણા - જ. ૧, ૨, ૩ ૬. સંખ્યાતા.
૫. દેવાધિદેવ કેટલા દોષ રહિત હોય? ૧ થી ૮ દોષ લખો.
૬. દેવાધિદેવ અઠાર દોષ રહિત હોય. ૧) અજ્ઞાન, ૨) કોદ્ધ, ૩) મદ, ૪) માન, ૫) માયા, ૬) લોભ, ૭) રતિ ૮) અરતિ, ૯) નિદ્રા.
૭. ધમદિવ કોને કહેવાય? તેઓ કેટલા ગુણયુક્ત હોય? એમનો સંચિદ્ધણા લખો.
૮. જેઓ શ્રુત અને ચારિત્રધર્મની આરાધના દ્વારા અધ્યાત્મ જગતના ઔષ્ઠર્યને પામવા પુરુષાર્થશીલ છે, તેવા પંચમહાપ્રતધારી સંતો અને સતીજીઓને ધમદિવ કહે છે. તેઓ ૨૭ ગુણયુક્ત હોય છે.
સંચિદ્ધણા - પરિણામ આશ્રી જ. ૧ સમય, પ્રવર્તન આશ્રી જ. અંત. ૬. દેશે ઊણી પૂર્વકોડ વર્ષ.
૯. ભવનપતિ, વાણાયંતર, જ્યોતિષી, વૈમાનિક.

(બ) નીચેના જીવોની માર્ગણા લખો. (કોઠો બનાવીને લખો.)

(૧૦)

૧. એકાંત સમ્યક્ક દિષ્ટિમાં	૨. એકાંત મિથ્યાત્વી અભાષકમાં	૩. દેવીમાં
૪. સંઝી એકાંત મિથ્યાત્વીમાં	૫. તિર્યાલોક બાદર પર્યામામાં	૬. દેવતા સમ્યક્કદિષ્ટિમાં
૭. નીલલેશી સમ્યક્કદિષ્ટિમાં	૮. તિર્યાલોક સમ્યક્કદિષ્ટિમાં	૯. તેજોલેશી વચનયોગીમાં
૧૦. જીવેદ અવધિદર્શનમાં		

જ.

માર્ગણા	ના.	તિ.	મનુ.	દેવ	કુલ બેદ
૧. એકાંત સમ્યક્ક દિષ્ટિમાં	૦	૦	૦	૧૦	૧૦
૨. એકાંત મિથ્યાત્વી અભાષકમાં	૧	૨૨	૧૫૭	૧૮	૧૮૮
૩. દેવીમાં	૦	૦	૦	૧૨૮	૧૨૮
૪. સંઝી એકાંત મિથ્યાત્વીમાં	૧	૦	૧૧૨	૩૬	૧૪૮
૫. તિર્યાલોક બાદર પર્યામામાં	૦	૧૯	૧૦૧	૩૬	૧૪૭
૬. દેવતા સમ્યક્કદિષ્ટિમાં	૦	૦	૦	૧૯૨	૧૯૨
૭. નીલલેશી સમ્યક્કદિષ્ટિમાં	૫	૧૮	૮૦	૭૨	૧૮૭
૮. તિર્યાલોક સમ્યક્કદિષ્ટિમાં	૦	૧૮	૮૦	૭૨	૧૮૦
૯. તેજોલેશી વચનયોગીમાં	૦	૫	૧૦૧	૭૪	૧૭૧
૧૦. જીવેદ અવધિદર્શનમાં	૦	૫	૩૦	૧૨૮	૧૯૩

જ્ય જિનેંદ્ર